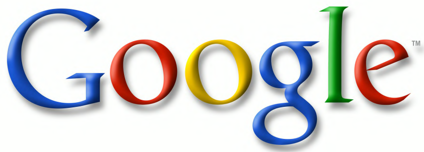

VE
RI
TAS

Netherlands

Van Stalle

:DING

WETBOEK.

—

eelte.

HANDLEIDING

TOT HET

BURGERLIJK WETBOEK.

Eerste Gedeelte.

Snelpersdruk van GEBROEDERS BELINFANTE
's Gravenhage.

HANDLEIDING

TOT HET

BURGERLIJK WETBOEK,

DOOR

MR. A. DE PINTO,

ADVOKAAT BIJ DEN HOOGEN RAAD DER NEDERLANDEN.

VIJFDE VERBETERDE EN VERMEERDERDE DRUK.

Abstinui omni doctrinae apparatu, quo, si vel facultatis meae mediocritas aliquam mihi suppeditaret, ejusmodi opuscula, meo quidem judicio, non indigent.

SMALLENBURG.

EERSTE GEDEELTE. INLEIDING. SCHETS.

UTRECHT,
C. VAN DER POST JR.

1875.

For Tf
P

VOORREDE.

«Uw boek is dus een schoolboek, vriend!» sprak één mijner vrienden, aan wien ik in korte woorden een denkbeeld van mijn werk had gegeven. «Juist zoo,» was mijn antwoord. «Noem het een leerboek of een schoolboek; die naam is zoo goed als een andere; noem het zelfs, zoo gij wilt, een A B boek; een A B boek namelijk, voor de regtsscholen. Ik heb daar niets tegen; die naam is misschien juist degene, die aan mijn boek past. Mijn doel was geen ander, dan dat van onzen goeden ouden SMALLENBURG, *toen hij zijne* Primae lineae *uitgaf, dat namelijk, om hun, die beginnen zullen ons aanstaand Burgerlijk Wetboek te bestuderen, eenen gemakkelijken, korten en geleidelijken weg daarin aan te wijzen; om de bepalingen van dat wetboek hun in eene systematische orde gerang-*

schikt voor te stellen, en zoo doende het bevatten, maar bovenal het onthouden derzelve gemakkelijk te maken.»

En onder dien nederigen of, wil men dat liever, kinderachtigen titel, bied ik nu de vruchten aan van mijnen arbeid, waarvan men den aard en de strekking reeds heeft leeren kennen, aan alle jonge lieden, die het nog altijd aanstaand wetboek willen of moeten leeren kennen; maar inzonderheid aan de jonge regtsbeoefenaren op onze hoogescholen, waaronder ik nog zoo kort geleden zelf behoorde.

Maar is nu zoodanig een boek, als het goed is, natuurlijk, hetgeen het mijne wel eens niet zou kunnen zijn, nuttig? is het noodig? Ik meen ja; en weinigen zullen, denk ik, anders gelooven. Moet zulk een boek het rigtsnoer zijn van de eerste beoefening en van het eerste onderwijs in het burgerlijk regt? Of doet men beter daartoe het wetboek zelf te bezigen? Daarover is meer verschil van gevoelen; daarover is meer getwist; men heeft het één en het ander verdedigd; adhuc sub judice lis est. *Ik zal mij wel wachten het één of het ander te betoogen; men zou mij dit met regt kwalijk nemen; men zou mij met regt zeggen, dat eene voorrede geene verhandeling is, iets, dat nogtans meer dan eens vergeten is geworden. Maar ik heb toch lust ééne bedenking te wagen. Zij is deze: zou niet juist dat verschil van gevoelen, dat* disputare in utramque partem, *door geleerde en der zake kundige mannen, leiden tot het besluit, dat het ook hier wel zoo als in vele geschillen van dien aard zal gelegen zijn? dat noch het één, noch het ander onvoorwaardelijk en volstrekt waar is; maar dat de waarheid in het midden is gelegen? dat men de wet zelve vlijtig moet lezen, en dat men daarbij eene handleiding moet gebruiken, om zich het werk gemakkelijk te maken. — Dat is mijn gevoelen, een gevoelen, dat ik daarom met zoo veel*

overtuiging aankleef, omdat eigen ondervinding mij dat geleerd heeft, Medio tutissimus ibis. — *Anderen echter raadplegen ook hunne ondervinding; en die nog geene ondervinding heeft, volge den raad van ouderen en wijzeren dan hij en dan ik.*

Ik keer terug tot mijn boek; ik heb nog een woord te zeggen over mijne wijze van bewerking. Wat staat er dan in dat boek? Daarin staat eigenlijk niet veel meer, en ook niet veel minder dan in het wetboek.

Er staat niets meer in, als men daarvan alleen uitzondert de inhouds-opgaven die ik boven ieder boek geplaatst heb, en eenige definitiën. Deze laatsten waren noodig. In het wetboek worden die veelal niet gevonden, en te regt. Want men is indachtig geweest aan de les van JAVOLENUS: «omnis definitio in jure civili periculosa est; parum est enim, ut non subverti possit.» — *Doch wat waar is voor een wetboek, is niet waar voor een leerboek; daarin behooren die definitiën gevonden te worden.*

Maar er staat iets, hoewel niet veel, minder in dan in het wetboek. Mijne voorname uitlatingen laten zich tot twee hoofdsoorten terugbrengen. Vooreerst heb ik weggelaten al wat niet onmiddellijk tot het burgerlijk regt, in den engeren zin, behoort; met andere woorden, die bepalingen, welke niet zoo zeer omschrijven de regten, die men heeft of verkrijgen kan, als wel de wijze, waarop men zijn verkregen regt moet doen gelden en uitoefenen; of de middelen, die men in het werk moet stellen, om zich het genot van eenig regt te verzekeren. Daartoe behooren b. v. de vormen der echtscheiding, de possessoire actiën; de vorm van consignatie na aanbod

van gereede betaling; die van hypotheek-inschrijvingen, enz. — Dat alles behoort, naar mijn inzien, meer tot den vorm, dan tot het regt zelf, en kwam in mijne handleiding dus niet te pas.

Tot de tweede hoofdsoort behooren sommige bepalingen, die niet van algemeen dagelijksche, maar alleen in enkele uitgezonderde omstandigheden van toepassing zijn, als daar zijn: akten van geboorten en overlijden, op zeereizen voorgevallen, de testamenta minus solennia, en sommige andere. In een wetboek is het niet altijd mogelijk, in alle opzigten, getrouw te blijven aan het voorschrift van CELSUS: «ad ea potius aptari debet jus, quae et frequenter et facile, quam quae perraro eveniunt.» — *In eene handleiding, waar beknoptheid verdienste is, moet men zich daaraan strenger, zoo streng mogelijk, houden. Het geldt ook hier weder, doch in de omgekeerde reden: wat waar is voor het wetboek is het niet voor het leerboek.*

Ik heb dus gemeend te kunnen volstaan met van deze bepalingen en van de zoo even genoemde slechts met een enkel woord gewag te maken, en daarover verder naar de wets-artikelen te verwijzen.

Mijn boek is dus de wet in eene andere, nieuwe gedaante, bestemd om haar gemakkelijker, in haar geheel, te doen overzien, bevatten en onthouden.

In de rangschikking der titels is geene verandering gemaakt.

Over de inleiding heb ik alleen te zeggen, dat dezelve mij

daarom dienstig voorkwam, omdat ik het er voor houd, dat een beknopt en zamenhangend overzigt van de daarin behandelde onderwerpen noodig is voor eerstbeginnenden; omdat het velen hunner aan lust en tijd ontbreekt, dat in eenen berg van oude en nieuwe boeken, van folianten en quartijnen te gaan zoeken, omdat dit eindelijk aan velen ook meer schaden dan baten zou.

Over de aanteekeningen, waaruit een tweede gedeelte van mijn werk zal bestaan, zeg ik hier niets. Ik zal die door eene afzonderlijke voorrede of inleiding doen voorafgaan.

Ik heb een droog, dor en ondankbaar werk verrigt, dat misschien toch nog meer arbeid, moeite en hoofdbreken kostte, dan men zich verbeelden zal. Praal van geleerdheid of sierlijkheid van stijl zal niemand in een A B boek zoeken; op kortheid, eenvoudigheid en duidelijkheid heb ik mij toegelegd. Roemzucht of eerbejag kan niet het doel zijn, dat men zich bij zulk een werk voorstelt. Ik heb toch één doel gehad, dat namelijk, om nuttig te zijn. Als ik dat bereikt heb, dan vraag ik niets meer, dan ben ik beloond, en dan is één mijner schoone wenschen voldaan.

Ik heb lang stilgestaan voor het denkbeeld, dat het, immers hier te lande, een vrij ongewoon verschijnsel is, dat iemand, die nog pas de hoogeschool verlaten heeft, er zich al mede bemoeit, om boeken te schrijven. Die gedachte schrikte mij af, en ik was bevreesd voor de gevolgtrekkingen, die men daaruit zou kunnen maken. Maar ik werd gerustgesteld door de woorden, die ik mij herinnerde eens bij von Savigny *te hebben gelezen. Zie hier die woorden:*
«Er is nicht Anmassung, sondern recht und gut, wenn jeder,

der ein Herz hat für seinen Beruf, und eine klare Anschauüng von demselben, diese Anschauüng öffentlich mittheilt, und die Rechtsgelehrten dürfen darin am wenigstem zurückbleiben.»

Die woorden, ofschoon zij niet volkomen uitdrukken, wat ik gedaan heb, konden dacht ik, misschien toch eenigermate op mij worden toegepast. — Mogten zij ook anderen aansporen, en mij, die niets liever wensch, dan, waar ik gedwaald heb, te regt geweζen te worden, toegevendheid doen ondervinden.

'S GRAVENHAGE,
December, 1837.

VOORREDE

VOOR DEN

TWEEDEN DRUK.

Twee woorden slechts heb ik te voegen bij hetgene ik nu juist twee jaren geleden schreef.

Heb ik het doel bereikt, dat ik mij toen voorstelde? ben ik nuttig geweest? Het staat zeker niet aan mij deze vragen te beantwoorden; anderen zullen zich daarmede misschien belasten. Zoo veel echter meen ik te mogen zeggen, dat ik aanmoediging genoeg gevonden heb, om mijn boek, en daarmede de zure vruchten van

eenen niet gemakkelijken arbeid, niet nu reeds tot de vergetelheid te doemen.

De regtstoestand van Nederland heeft in die twee jaren eene geheele verandering ondergaan. Wat toen was de aanstaande, *is nu de* werkelijk van kracht zijnde *wetgeving geworden; de wetenschap moge er tot nog toe niet veel bij gewonnen hebben; geheel zonder invloed is die verandering voor haar echter niet gebleven; de praktijk heeft inmiddels licht verspreid over sommige punten, die toen duister waren, en ongelukkig aangetoond, dat het ook onder het nieuwe regt maar al te weinig aan regtsvragen ontbreken zal.*

Veel echter van belang is er, wat de wetenschappelijke uitlegging van het wetboek betreft, in dien tusschentijd, niet uitgekomen. De schrijflust is zoo spoedig weder uitgedoofd, als hij voor een oogenblik aangewakkerd scheen; groote werken zijn aangevangen, maar niet voltooid; bijgekomen is er weinig of niets. Voor een oogenblik scheen aan den horizont der regtswetenschap de aloude heldere zon te herrijzen; dan, helaas! de zon is verdwenen, en de vonken, welke zij achterliet, waren weinig in getal. Welligt baart de toekomst meer. Intusschen heb ik mij moeten vergenoegen om van de weinige bouwstoffen, waarmede de vroegere vermeerderd zijn, het noodige gebruik te maken.

De jurisprudentie, *dit ligt in den aard der zaak, kan, vooral voor het Burgerlijk Wetboek, nog niet veel geleverd hebben. Eenige gedenkteekenen evenwel heeft zij reeds gesticht; ook daarvan heb ik gebruik gemaakt; ook deze heb ik aangewezen, voor zoo verre zij door middel van* het Weekblad van het Regt, het Bijblad, *enz. tot*

mijne kennis zijn gekomen. Jammer dat men die rijke bron van wetsuitlegging en wetstoepassing zoo maar bij toeval leert kennen, en wijd en zijd door zulke verschillende verzamelingen verspreid, moet opsporen. Aan niets is meer behoefte, dan aan volledige en goede verzamelingen van regterlijke gewijsden. Kan daarvoor ooit een geschikter tijdstip gevonden worden, dan de invoering eener nieuwe wetgeving? En toch wij missen dezelve. Waarom? — Die vraag is wel te beantwoorden; doch het is hier de plaats daartoe niet. Laat ik alleen mogen zeggen, dat het nu nog tijd is om te herstellen, wat reeds te lang verzuimd is; doch spoedig zal het te laat zijn.

Uit hetgeen ik tot dus verre gezegd heb, begrijpt ieder, dat ik mij de moeite en den arbeid heb moeten getroosten, om mijne geheele handleiding, met de pen in de hand, te herlezen en te herzien; en het natuurlijk gevolg daarvan is geweest, dat ik op meerdere plaatsen heb veranderd, verbeterd en bijgevoegd; te meer, daar bij dit alles nog kwam, dat ik mijne eerste uitgave schreef in eenen tijd, waarin ik somtijds dwalen moest, *waarin kundigeren dan ik zouden gedwaald hebben.*

Mijne vrienden, die mij hunne welwillende aanmerkingen en bedenkingen op mijnen arbeid hebben medegedeeld, zullen zien, dat dezelve vruchten hebben gedragen, dat ik de juistheid van velen ingezien, en de dwalingen die zij mij aanwezen, hersteld heb. Die, welke geene veranderingen ten gevolge gehad hebben, zijn daarom niet ongebruikt gebleven of ligtvaardig ter zijde gesteld; — maar ik heb mij met allen niet kunnen vereenigen; en ik acht het niet noodig die allen mede te deelen.

Éene aanmerking echter, waaraan ik gemeend heb niet te mogen toegeven, wil ik niet geheel met stilzwijgen voorbijgaan. Zij betreft grootendeels den vorm, maar tevens eenigszins het wezen van mijn geheele werk. Ik heb goede redenen om te gissen, dat dezelve afkomstig is van mannen, welke ik om hunne kundigheden hoogacht en eerbiedig; en het is juist daarom, dat ik dezelve lang en ernstig overwogen heb, met terzijdestelling van den scherpen en schamperen toon, waarmede men zijn oordeel heeft voorgedragen. Ik vroeg alleen: zou men ook welligt gelijk hebben? en zou het niet kinderachtig en kleingeestig zijn geen gebruik te maken van eenen nuttigen wenk, alléén omdat men mij denzelven met eenige meerdere beleefdheid had kunnen geven?

Doch ter zake. Zie hier wat ik bedoel: «uw werk is (zegt men) niet systematisch, en niet geschikt om les naar te geven; want gij volgt de orde van het wetboek op den voet; beter ware het dan nog geweest den text uwer Schets, of liever nog van het wetboek, met de aanteekeningen zelve te vereenigen.»

De verandering, die men verlangde, was zeer ligt te maken geweest; maar ik hield de aanmerking voor ongegrond; en daarom is het niet geschied.

Een woord dus ter regtvaardiging mijner volharding.

Dat ik de orde van het wetboek gevolgd heb, en daarvan slechts zeer zeldzaam ben afgeweken, is volkomen waar. Maar volgt daaruit, dat ik niet systematisch geweest ben? — Om dit te beweren, moet men bewijzen, dat een wetboek niet systematisch zijn

kan, althans, dat het onze dit niet is. Wij dienen ons dus wel te verstaan over de beteekenis van dit woord. Eene systematische orde is, naar mijn begrip, de zoodanige, waarin de stof, die men behandelt, geleidelijk en geregeld wordt voorgedragen, zoodat de opvolgende onderwerpen goed op elkander sluiten, en te zamen een in deszelfs deelen goed tezamenhangend geheel uitmaken, en in eenen geregelden gang van denkbeelden begrepen zijn. De verdienste nu van zulk eene stelselmatigheid kan men, dunkt mij, aan ons wetboek niet wel betwisten. Ik wil daarom niet tegenspreken, dat men, vooral naar streng wetenschappelijke regelen, geene andere volgorde had kunnen kiezen, die even goed of beter ware, dat ik zelf dit misschien niet had kunnen doen. Maar dit alleen beweer ik, dat men daartoe niet komen moet, zoolang er in de wet zelve eenige orde is, goed of slecht. Anders heeft het verwerpen der wettelijke, en het aannemen eener nieuwe, altijd willekeurige, orde groote nadeelen. Maak uw systema zoo mooi als gij wilt; de roem eener schoone uitvinding zal u door geleerden worden toegezwaaid; maar op de dankbaarheid van den eerstbeginnende, voor wien gij nuttig zijn wildet, moet gij niet rekenen; want als hij uw boek uitgelezen heeft, zal hij een heerlijk systema kennen; maar dat systema is een afgetrokken denkbeeld, een ideaal, dat hem in zijne eigenlijke studie niets baat; want neemt hij het wetboek in de hand, waarin hij uw systeem niet terugvindt, dan is hij nog bitter weinig gevorderd; dan moet men hem gaan beduiden, dat de wet zoo geleerd niet is als hij; en hij moet nog eens van voren af aan beginnen te studeren. Bestudeer b. v. met alle mogelijke vlijt het Handbuch *van* Zacharia, *dat ook ik voor een voortreffelijk boek houde voor hen, die den* Code *reeds kennen. Doch begint gij daarmede, zonder u vooraf den* Code *te hebben eigen gemaakt, dan*

moogt gij de leer van Zacharia, *die op zich zelve goed kan zijn, meesterlijk begrijpen; maar in den* Code *zelven, die dan toch het eigenlijke doel uwer studie is, kunt gij maar den weg niet vinden, kunt gij niet voor, niet achteruit. Om deze redenen heb ik het altijd als een groot gebrek beschouwd, de wet te wringen in een vooraf beraamd systeem, zoo lang het nog mogelijk is het laatste uit de eerste af te leiden; de onmogelijkheid hiervan heb ik in ons wetboek nog niet gevonden; ik heb dus de eer, die eene eigen uitvinding mij misschien had kunnen bezorgen, opgegeven.* Misschien, *zeg ik, want welke orde ik ook gekozen had, allen hadden die toch niet goedgekeurd; het is bekend, dat de denkbeelden hierover oneindig uiteenloopen; nu ten minste, als mijne orde niet goed is, vind ik mijne verschooning in de wet. Deze bedenking alleen zou mij echter niet teruggehouden hebben; en hadde ik meer eigen roem bejaagd, en minder het nut van anderen, misschien had ik eenen anderen weg ingeslagen.*

Maar nu de tweede vraag; als dit alles waar is, ware het dan niet beter geweest, text en aanteekening ineen te smelten? Ik geloof, neen. Dat vooral had met weinig moeite kunnen geschieden; en ik wil ook niet betwisten, dat dit op zich zelf zeer goed zou kunnen zijn; maar mijn *doel had ik er niet mede bereikt. Ik wilde juist, zoo als ik in* 1837 *schreef, een boek geven, daar niet veel meer en ook niet veel minder in staat, dan in het wetboek. Aan zulk een boek hebben* eerstbeginnenden *behoefte; en voor* meergevorderden *schrijf ik niet.*

De vraag, of mijn boek geschikt is om tot leiddraad bij de academische lessen te dienen, wil ik niet onderzoeken. Zeker is het,

als ik wel onderrigt ben, dat het daartoe dient; *en voor die eer ben ik zeer gevoelig; maar er naar gedongen heb ik geen oogenblik: aan die verwaandheid heb ik mij niet schuldig gemaakt.*

Het eerste gedeelte van deze uitgave is reeds lang afgedrukt; maar het blijft liggen tot dat het geheele werk zal kunnen verschijnen; eensdeels, omdat ik mij niet gaarne weder blootstel aan gedeeltelijke beoordeelingen; anderdeels, omdat ik recensenten, die het welligt ondernemen mogten een oordeel te vellen over een werk dat zij nog niet kennen, de onaangename moeite wil besparen, van later hunne voorbarige aanmerkingen weder in te moeten trekken.

Ik erken voor het overige, dat ik beter gedaan had, met in 1838 *hetzelfde te doen.*

'S GRAVENHAGE,
December 1839.

VOORREDE

VOOR DEN

DERDEN DRUK.

Toen ik de pen in de hand nam, om eene derde uitgave van mijn Burg. Wetb. *voor den druk voor te bereiden, bleek het mij al zeer spoedig, dat dit werk op verre na niet het beste, maar vooral ook niet het volledigste was van mijne handleidingen.*

Het zou niet moeijelijk zijn een langen catalogus van redenen en oorzaken te berde te brengen, waaruit ik mij zelven dat verschijnsel zeer gemakkelijk verklaren kan. Ik zie echter niet in, waartoe het dienen zou, mijne lezers daarmede te vervelen.

Ik maak van de geheele zaak alleen daarom gewag, omdat zij op nieuw eene algeheele herziening, van veel meer omvang dan die

van 1840, *heeft noodzakelijk gemaakt; en omdat daardoor het werk in uitgebreidheid, en zoo ik hoop, in volledigheid en deugdelijkheid veel heeft gewonnen.*

Er waren in de vroegere uitgaven enkele onderwerpen, als de possessoire actiën, de regten en verpligtingen tusschen eigenaars van naburige erven, en anderen, bijna geheel onbehandeld gebleven. Deze en dergelijke gapingen zijn bij de tegenwoordige aangevuld.

Ik weet zeer wel, dat, door eene zoo ruime herziening, de vroegere uitgaven in waarde en in bruikbaarheid voor hare bezitters veel verliezen; en dat dit eene zwarigheid is, waarover velen, misschien niet geheel zonder reden, struikelen zullen. En niettemin, de wetenschap heeft ook hare regten, en ik heb er niet toe kunnen besluiten, mijnen arbeid op nieuw de wereld in te zenden, zonder dien zoo goed te maken, als het in mijn vermogen was; veel minder nog om opzettelijk gebreken, fouten en gapingen te laten bestaan, die ik mij overtuigd hield, dat konden en moesten verbeterd en aangevuld worden.

'S GRAVENHAGE,
Februarij 1849.

VOORREDE

VOOR DEN

VIERDEN DRUK.

Bij de uitgave van dezen vierden druk zij alleen opgemerkt, dat, na de ruime herziening, die dit werk onderging bij den derden druk, deze thans van veel minder omvang heeft kunnen zijn, en zich hoofdzakelijk heeft kunnen bepalen tot enkele uitbreidingen en bijvoegingen, waartoe het zij de nieuwere littératuur en jurisprudentie, het zij latere ondervinding aanleiding gaf.

'S GRAVENHAGE,
October 1859.

VOORREDE

VOOR DEN

VIJFDEN DRUK.

Het is nu juist vijftien jaren geleden, dat de vierde druk van dit werk het licht zag. Veel is er sedert dien tijd veranderd. De wetenschap staat niet stil, de praktijk, de regtspraak en de wetgeving ook niet, al gaat dan ook deze laatste bij ons niet dan zeer langzaam vooruit. De waarheid van dit alles heb ik op nieuw ondervonden bij de bewerking van deze nieuwe uitgave.

Om alleen van de wetgeving te spreken, het B. W. heeft op meer dan één punt herziening ondergaan. De opgave der verschillende wetten, waarbij dit geschied is, vindt men in de Inleiding van het eerste gedeelte (bl. 34*), voor zoover die toen dat gedeelte werd afgedrukt, waren uitgevaardigd. Twee daarvan echter, die van* 4 *en* 8 *Julij* 1874 Stbl. *n*^0^. 91 *en* 95, *over de beperkte*

handligting en over het pandregt zijn van latere dagteekening; en ik heb daarvan slechts ter loops nog kunnen gebruik maken in de aanteekeningen. Om zooveel mogelijk te gemoet te komen aan het ongerief dat hieruit ontstaan kon, heb ik de vroegere en latere wijzigingswetten doen opnemen onder de bijlagen.

Ook de registers zijn met twee vermeerderd. Vooreerst met die van verschillende wetten uit het Staatsblad, *waarvan het zij in de schets, hetzij in de aanteekeningen wordt melding gemaakt; en ten tweede met die van de arresten voor den hoogen raad, die in de aanteekeningen werden aangehaald Het getal daarvan is, zoo als men zien zal, vrij aanzienlijk, veel uitgebreider dan deze was in de vroegere uitgaven Zoo gaat het altijd; de stof voor betwiste en betwistbare vragen is nooit uitgeput. Als de oude beslist of opgelost, somtijds wel doorgehakt zijn, ontstaan er nieuwe. De bron voor processen zal wel nooit opgedroogd zijn.*

'S GRAVENHAGE,
December 1874.

INLEIDING.

Een beknopt overzigt van den toestand, waarin ons burgerlijk regt sedert de staatsomwenteling van het einde der vorige eeuw verkeerd heeft; eene korte schets van de wetgevende magt, volgens ons tegenwoordig staatsregt; een geschiedkundig verhaal van de zamenstelling van het Burgerlijk Wetboek: ziet daar hetgeen hoofdzakelijk het onderwerp zal uitmaken van deze inleiding.

Vooraf echter een woord over onze voormalige wetgeving.

Een woord slechts daarover; want, indien aan den éénen kant het nooit betwiste belang van de geschiedenis des regts voor zijne wetenschappelijke beoefening, en meer nog de bedenking, dat in het tegenwoordige Wetboek meer dan ééne bepaling haren oorsprong aan die oude wetten verschuldigd is, niet toelaat, dat wij haar geheel met stilzwijgen voorbijgaan, ja zelfs dringend vordert, dat wij ten minste de bronnen aanwijzen, die men raadplegen kan, om tot eene meer volledige kennis daarvan te geraken; — zoo zoude daarentegen eene naauwkeurige uiteenzetting van alle de vreemdsoortige bestanddeelen dier wetgeving, en een geschiedkundig onderzoek naar den oorsprong, den voortgang en het wettig gezag van elk dier bijzondere deelen, ons veel verder leiden dan het bestek en het doel dezer inleiding gedoogen.

§ 1. *Voormalige gewestelijke en plaatselijke regten.*

Eerste algemeene verdeeling.

Eene hoofdverdeeling van het regt, die men bij alle onze oude regtsgeleerden aantreft, is die waardoor het onderscheiden wordt in geschreven en niet geschreven regt; elk van beide was weder algemeen en bijzonder of plaatselijk 1).

§ 2. *Geschreven regt.*

Het gemeene geschreven regt bestond uit de besluiten of resolutiën der staten van elke provincie, en uit de plakaten der graven, heeren of andere lands-overheden, aan wie zoodanige magt door de staten wettig was opgedragen 2).

Buitendien werden niet zelden aan eene bijzondere stad of dorp, ja zelfs aan bijzondere personen, onder den naam van handvesten of privilegiën, van wege de staten of overheden, afzonderlijke wetten gegeven; terwijl nog daarenboven de voornaamste steden en dorpen het regt hadden, om elk voor zich keuren en ordonnantiën vast te stellen, mits niet loopende over zaken gelegen buiten het bestek van het privilegie, waardoor hun die magt was opgedragen, mits zij niet strekten ten nadeele van het gemeenebest, noch eindelijk met het gemeene regt in strijd waren.

---

1) De Groot, *Inleiding tot de Holl. Rechtsgel.*, B. I, D. II, § 15 volgg.; van Leeuwen, *Rooms Holl. regt;* B. I, D. III n°. 7 volgg., enz. Over den regtstoestand dezer landen vóór en onder de grafelijke regering verdient gelezen te worden van de Spiegel, *Verh. over den oorsprong en de historie der vaderlandsche rechten*, Goes 1769.

2) De Groot, t. a. p., § 17; van Leeuwen, t. a. p., n°. 8, en bij dezen D. III, n°. 1, en bij Merula, *Manier van procederen*, B. I, Tit. IV, cap. II n°. 12, 13, 14, de menigte van verschillende benamingen, waaronder die onderscheiden wettelijke verordeningen bekend waren.

En hierin bestond dan het bijzonder of plaatselijk geschreven regt 1).

§ 3. *Niet geschreven regt.*

Intusschen waren en bleven er nog altijd eene menigte gevallen, waarover alle deze wetten zwegen; en in dat geval nam men zijne toevlugt tot de oude gewoonten of costumen, zoowel tot de algemeene, die in eene geheele provincie gegolden hadden, als tot de meer bijzondere van steden, dorpen, enz. 2).

§ 4. *Moeijelijkheden, uit de verscheidenheid der gewestelijke en plaatselijke regten ontstaande.*

Ieder, die geen volkomen vreemdeling is in de regtswetenschap, en die uit het tot dus verre aangestipte heeft opgemerkt, dat niet alleen elk gewest der voormalige Nederlanden, maar ook elke stad en elk dorp in hetzelfde gewest, zijne bijzondere wetten en gewoonten had, waarnaar regt gesproken werd, zal zich gemakkelijk een denkbeeld kunnen maken van de treurige verwarringen en onzekerheden, waartoe dit bij de behandeling van meer en min belangrijke regtszaken aanleiding moest geven; en hoe wijd de deuren openstonden voor de onbepaaldste willekeur der regters. Immers, bij eene zoo groote verscheidenheid van wetten, die op weinige uren afstands dikwijls aanmerkelijk verschilden, kon het niet missen of telkens moest de vraag ontstaan: welke wet moet hier geraadpleegd worden, die van de woonplaats van partijen, of die van de plaats waar het goed waarover men twist gelegen is?

---

1) De Groot, t. a. p., § 18; van Leeuwen, t. a. p., B. I., D. III, nº. 9, en over de keuren in het bijzonder Merula, t. a. p., cap. VI.

2) De Groot, t. a. p., § 21, 22; van Leeuwen, t. a. p., no. 10 volgg.; Merula, t. a. p., Tit. V, cap. 1.

die waar de handeling geschied is, of die onder welker gebied partijen leven? en honderd andere zulke vragen 1).

Erger was het er nog mede gelegen, indien de beslissing eener zaak, waarin bij het geschreven regt niet voorzien was, van eene costume afhing: dan had men, voor zoo verre deze niet in schrift gebragt was, eerst nog te twisten over het al of niet bestaan daarvan; dan moest hij, die er zich op beriep, het bewijs leveren, dat zij inderdaad bestond, indien de wederpartij goedvond dit, te regt of ten onregte, tegen te spreken; daarna moest men het eens worden over hetgeen zij al of niet bepaalde; en eindelijk bleven nog al dezelfde moeijelijkheden over, die men bij de toepassing der gewestelijke of plaatselijke geschreven wetten ondervond.

§ 5. *Tweede algemeene verdeeling.*

Doch, dit was nog niet alles. Wij hebben tot hiertoe slechts gesproken van geschreven en niet geschreven regt. Volgens eene tweede algemeene verdeeling, werd het regt onderscheiden in *van buiten ingevoerd* en *bij ons geboren regt* 2). Het laatste is dat, waarover wij tot hiertoe gesproken hebben. Het eerste kan tot drie onderdeelen gebragt worden: 1°. Romeinsch regt, 2°. canoniek of kerkelijk regt, 3°. leenregt (*jus feudale*).

---

1) Over dit onderwerp verdient gelezen te worden VOET, ad. D. D., Lib. I, Tit. IV, P. II, *de Statutis*.

2) VAN LEEWEN, t. a. p., n°. 6; MERULA, t. a. p., B. I, Tit. IV, cap. 1, n°. 4 volgg. Ofschoon het waar zij, dat het Romeinsch en canoniek regt ieder op zich zelf een *geschreven* regt daarstelden, en dus ook als zoo vele onderdeelen van het geschreven regt zouden kunnen beschouwd worden; en het leenregt, waarvan GOTHOFREDUS te regt zegt: *scriptura non ut forma, sed memoriae et probationis tantum faciendae causa intervenit*, tot het *niet geschreven regt* behoore; zoo belet echter niets om met de hier aangg. schrijvers eene *tweede algemeene verdeeling* aan te nemen van het *geheele* toenmaals hier te lande geldende regt, dat derhalve zoo wel geschreven als niet geschreven, of *bij ons geboren*, of *van buiten ingevoerd* is, en omgekeerd.

§ 6. *Romeinsch regt* 1).

Veel heeft men getwist over den tijd, wanneer het Romeinsche regt hier te lande is ingevoerd: iets dat eigenlijk met geene zekerheid te bepalen is, omdat men het er wel voor houden mag, dat dit nooit door eenige uitdrukkelijke wet is geschied (welke dan ook nooit een eenige der schrijvers 2), die dit leeren, heeft kunnen aanwijzen). Doch, wanneer, gelijk wij gezien hebben, bij de behandeling van zaken dikwijls de lands-regten te kort schoten, zoodat men tot de regelen der billijkheid zijne toevlugt moest nemen, schijnt reeds vroeg de gewoonte te zijn ingeslopen, om bij dergelijke gelegenheden het Romeinsche regt te raadplegen, hetgeen langzamerhand tot een vast gebruik geworden zijnde, daaraan stilzwijgend dat wettig gezag gegeven heeft, waardoor het sedert eenen zoo beslissenden invloed bij ons uitoefende; of, om met andere woorden, en met DE GROOT te spreken: „alsoo de Roomsche wetten, inzonderheyt sulks, als die ten tyde des keyzers JUSTINIAEN vergadert zijn geweest, by verstandige luiden bevonden werden wijsheidts ende billijkheidts vol te zijn, soo zijn deselve eerst als voorbeelden van wijsheidt ende billijkheidt ende metter tijd door gewoonte als wetten aengenomen 3).” Waarschijnlijk echter is het, dat het hier te lande bekend is begonnen te worden omstreeks het begin der twaalfde eeuw, toen IRNERIUS, na het herstel der Pandecten, zijne openbare lessen te Bologna daarover gaf, het zij dat ook jonge Nederlanders zich derwaarts begaven, om die bij te wonen, het zij dat wij

---

1) Zie over het Romeinsche regt twee *Inaugg. Diss.*, van FAGEL, *de or. et usu jur. Rom. in Holl.*, en van VAN DER HOOP, *de necessario Rom. jur. et subinde quoq. can. jur. studio*, beide herdrukt, en geplaatst achter de aang. Verhand. van VAN DE SPIEGEL.

2) Zie de schrijvers aang. bij FAGEL, bl. 31.

3) DE GROOT, t. a. p., § 22. Zie ook MERULA, t. a. p., n°. 5, GROENEWEGEN, *de legib. abr.*, *ad Prooëm. Instt.* en meer anderen.

die kennis eerst verkregen van onze Duitsche naburen 1).

Het lijdt voor het overige wel geen twijfel, dat in latere wetten, zoowel van KAREL V als van de staten naar het Romeinsche regt, als naar eene bestaande wet verwezen wordt 2), maar eene wet, waarbij het uitdrukkelijk bekrachtigd wordt, zoude men vergeefs zoeken.

Doch wat er ook van dit alles zijn moge: zeker is het, dat het Romeinsche regt bij ons een zeer groot gezag gehad heeft. Eene vlugtige lezing van de geschriften van DE GROOT, VAN LEEUWEN, BYNKERSHOEK, VOET 3) en zoo vele anderen, is genoeg om zich hiervan te overtuigen. Minder zeker is het van welken aard dat gezag geweest zij. Gebruikte men het Romeinsche regt slechts als een zamenstel van billijkheid en geschreven rede bij de uitlegging en de verklaring der bestaande wetten? — Beschouwde men het als een hulpregt, dat men eerst daar raadplegen mogt, waar het geschreven- en gewoonte-regt zweeg? — Of had het gelijke kracht als en met deze beiden; ten zij het door andere wetten of gewoonten uitdrukkelijk of stilzwijgend afgeschaft ware geworden? — Dit laatste is wel het waarschijnlijkste 4). En dit zij ge-

---

1) Dit laatste schijnt het gevoelen te zijn van VAN DE SPIEGEL, t. a. p. bl. 105. Dezelfde schrijver leert, dat veel vroeger reeds de *Codex Theodosianus*, of liever het kort begrip daarvan, bekend onder den naam van *Breviarium Ariani*, hier te lande met en benevens de Salische en Ripuarische wetten bekend geweest is, en wettig gezag gehad heeft, bl. 71 volgg. Over IRNERIUS en zijne school, zie BACHIUS, *hist. jurispr. Rom.*, bl. 667, volg. (ed. V).

2) Zie vele voorbeelden bij FAGEL, bl. 35, volgg.

3) Want, hoewel deze laatste, *ad Tit. D. de J. et J.*, n°. 2, beweert, dat men eerst dan zijne toevlugt tot het Romeinsche regt nemen mag, wanneer men vruchteloos eene beslissing in de plaatselijke statuten en costumes gezocht heeft; zoo levert echter zijn uitmuntend werk het sprekendste bewijs van de groote eer, waarin het Romeinsche regt in zijnen tijd stond.

4) Men zie de redenen voor dit gevoelen bijgebragt door BYNKERSHOEK, *in Praef. ad Obss. J. R.*, die als allezins afdoende kunnen beschouwd worden. Over de kracht van het Romeinsche regt hier te lande ver-

noeg hiervan. Een onderzoek toch en eene wederlegging der verschillende wijzen, waarop men deze vragen beantwoord heeft, zoude ons te ver van ons eigenlijk onderwerp afbrengen 1).

§ 7. *Canoniek of kerkelijk regt.*

Ieder die weet, dat op het einde der vorige eeuw, de titel van *juris utriusque doctor*, dien men bij het verlaten der hooge scholen verkreeg, niets anders beteekende dan *juris Romani et Canonici doctor*, begrijpt, dat ook, tot dien tijd toe, dit laatste bij ons in gebruik moet zijn geweest. En inderdaad, hoezeer ook na de tijden der hervorming het gezag der geestelijken beduidend is verminderd; hoezeer hunne afzonderlijke wetten, als zoodanig, en de geestelijke regtbanken, vroeger onder den naam van *Consistoria* bekend, zijn afgeschaft; zoo bleef echter het Canoniek regt nog altijd voor vele gevallen, als in zaken van uiterste willen huwelijken, eeden en dergelijke als hulpwet bestaan 2).

§ 8. *Leenregt.*

Eindelijk het leen-regt. Ook in de geschiedenis van ons land vindt men reeds vroeg melding gemaakt van de zooge-

---

dienen voorts nog gelezen te worden de *Bijdragen tot regtsg. en wetg.*, verzameld en uitgegeven door Mr. C. A. DEN TEX en Mr. J. VAN HALL, VII, 216—218.

1) Zie de verschillende meeningen bij FAGEL, cap. III, bl. 49. Verg. VAN DER HOOP, cap. IV, bl. 146 volgg. Nergens intusschen schijnt het Rom. regt meer gezag gehad te hebben dan in Friesland, waar het, volgens den Hoogl. DE WAL (*Over den invloed van Wetboeken in de taal des lands* enz., bl. 90, in de noot), »letterlijk waar is, dat het Rom. regt als wetboek gegolden heeft, zoo dikwijls namelijk de lands-ordonnantie, die niet zeer uitvoerig was, geene uitdrukkelijke beslissing aan de hand gaf.« Zie ook FAGEL, bl. 53.

2) VAN LEEUWEN, t. a. p., I, 12; VAN DE SPIEGEL, t. a. p., bl. 110 volgg.; VAN DER HOOP, bl. 168 volgg.

noemde leenen en achter-leenen. En, gelijk het pleegt te gaan, nieuwe gebruiken en nieuwe handelingen vorderen nieuwe wetten; men vond nergens, noch in de landsregten, noch in de Romeinsche wetten, eenige bepalingen, waarnaar men de betrekkingen tusschen de leenheeren en hunne vassallen, en al de hieruit ontstaande regtshandelingen konde beoordeelen. Men moest dus naar eene andere wet omzien, en vroegtijdig werd dan ook hier reeds de in de 12de eeuw gemaakte verzameling, onder den naam van *consuetudines feudorum* achter de meeste uitgaven van het *Corpus juris* gedrukt, ingevoerd; ofschoon die reeds spoedig naar de omstandigheden en naar de gebruiken des lands gewijzigd werden 1).

§ 9. *Krijgs- en kerkelijke wetten. Wissel-regt.*

Men voege nu bij dit alles nog de afzonderlijke krijgs- en kerkelijke wetten, en het wisselregt, uit de gewoonten der voornaamste koopsteden zamengesteld 2); en dan eerst zal men zich een denkbeeld kunnen maken van de moeite en den tijd, die het kosten moest, om slechts eene gebrekkige kennis te verkrijgen van die tallooze wetten en gebruiken waaruit éénmaal onze burgerlijke wetgeving was zamengesteld, en van de vele en groote moeijelijkheden, waarmede men te kampen had om zich eenen weg te banen door dien doolhof, waarin men telkens meer en meer verdwaalde en verwarde.

§ 10. *Verlangen naar eene vaste en eenvormige wetgeving. Pogingen daartoe.*

Geen wonder dan ook, dat zich reeds vroegtijdig bij

---

1) Van de Spiegel, t. a. p., bl. 107 volgg., en de schrijvers aang. bij van Leeuwen, t. a. p., nº. 13.

2) Van de Spiegel, t. a. p., bl. 113, 114.

regtsgeleerden en wetgevers de behoefte deed gevoelen naar eene algemeene eenvormige wetgeving 1). Op het einde der vorige eeuw vooral zagen vele daartoe strekkende werkjes het licht, en onder deze verdient vooral opmerking: *Gedagten over het samenstel onzer hedendaagsche burgerlijke regtsgeleerdheid*, Goes en 's Gravenhage, 1777; waarin op eene zeer scherpzinnige, doch tevens bezadigde wijze, en zonder overdrijving, de groote gebreken van het bestaande aangewezen, en tevens eenige nuttige wenken tot verbetering gegeven worden 2).

Meer dan ééne poging om tot het gewenschte doel te geraken, werd door de wetgevende magt beproefd; doch vergeefs; men liet zich altijd, te spoedig misschien, afschrikken door de groote zwarigheden, waarmede men te worstelen had 3). Wij kunnen hier geene volledige geschiedenis van al de hierop betrekking hebbende Plakaten, Resolutiën, Deliberatiën, enz. geven. Een enkel voorbeeld zij genoeg.

Zoo gaven b. v. de Staten van Holland, in de 16de eeuw, zich veel moeite, om eene geregelde en algemeen geldende orde op de erfopvolging bij versterf vast te stellen, doch zonder eenig gevolg. Wel zag werkelijk, den 18den December 1599, een plakaat, *op 't stuck van Successiën*, het licht; maar alleen voor sommige steden en dorpen, als Haarlem, Leiden, Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, en anderen, onder het Dijkgraafschap van Rijnland gelegen; doch niet algemeen voor de geheele provincie, wat de staten, in den aanhef van het plakaat, verklaren te zijn *niet mogelijk* 4).

---

1) Zie een merkwaardig voorbeeld bij MERULA, t. a. p., B. I, Tit. V, cap. I, no. 8, en aldaar vooral ook de aanteekening van LULIUS en VAN DER LINDEN.

2) Ook moeten in of omtrent het jaar 1785, door een der leerlingen van VOORDA zijn uitgegeven *twee brieven over de verbetering der rechtsgeleerdheid en over een nieuw doctoraat.* Zie de eerste Bijlage achter het tweede gedeelte dezer Handleiding.

3) Zie eene opgave dier pogingen, bij VAN DER HOOP, bl. 83—86.

4) Het is op dit Plakaat, te vinden in het *Groot Placaatboek*, verzameld

Zoo werd, den 22sten Maart 1727, door de staten van Holland en West-Friesland, het hof van Holland aangeschreven, om over het verzamelen der verschillende regten dezer provincie, ten einde die in één wetboek te vereenigen, te raadplegen, en deswege den staten een voorstel te doen. Het hof antwoordde hierop, bij eene missive van den 2den October 1727, met aan Hun Ed. Gr. Mog. voor te stellen, of het niet beter zoude zijn, dat werk aan eenige ervaren regtsgeleerden toe te vertrouwen 1)? — De uitslag was, dat dit voorstel, gelijk al de vorige, zonder eenig gevolg bleef.

§ 11. *Staatsomwenteling in de vorige eeuw. Haar invloed op de wetgeving.*

Na zoo vele vruchteloos beproefde en herhaalde pogingen om door het invoeren van een algemeen wetboek een einde te maken aan den droevigen staat, waarin onze wetgeving, zoowel als de regts-wetenschap, eindelijk dreigden geheel weg te kwijnen, had men alle hoop bijna reeds opgegeven; reeds begon men dien billijken wensch, met zoo vele anderen, te rangschikken onder de *pia vota*, die men nimmer zou verwezenlijkt zien; toen de staatsomwenteling van 1795, die bijna al wat oud was vernietigde, langs zoo vele verschillende nuttige en rampzalige wegen, eene geheel nieuwe maatschappij op de puinhoopen der oude en versleten instellingen opbouwde. Eene algemeene behoefte naar maatschappelijke verbetering en vooruitgang kenmerkte dit tijdstip, niet alleen in Frankrijk, maar in alle beschaafde

---

door C. Cau, Deel I, bl. 343, dat Voet, t. a. p., *de Statutis*, n°. 8, doelt. Zie ook Meijer, *Esprit, origine et progrès des Institutions judiciaires*, T. IV, p. 238, in de noot (éd. 1820). De ordonnantie van 1580, die bestemd was zulk een algemeen versterfregt voor de geheele provincie in te voeren, had men nooit geheel in werking kunnen brengen. Zie noot 2 op de zoo even aang. Bijlage.

1) Van der Hoop, bl. 85; van der Linden en Lulius, in de noot op Merula, t. a. p.

landen van Europa, en bij ons niet het minste. Die geest begon ook in het stuk der wetgeving de zoo lang gewenschte verandering voor te bereiden, die wij thans 1), na zoo vele wisselingen, moeijelijkheden en teleurstellingen, eindelijk voltooid zien. De grootste moeijelijkheid was nu uit den weg geruimd: het oppergezag over al de Nederlandsche provinciën werd en bleef van toen voortaan aan één collegie of aan één opperhoofd opgedragen, zoodat niet meer ieder afzonderlijk gedeelte van den staat, door alleen eigen bijzondere belangen en instellingen voor te staan, het algemeen welzijn kon dwarsboomen. Er werd ook geene staatsregeling meer in wezen geroepen, of men vond daarin de bepaling, dat er een algemeen Wetboek zou worden ingevoerd 2). De snelle opvolging echter dier verschillende regeringen liet aan geene genoegzamen tijd om een zoo belangrijk werk te voltooijen. Meermalen konden de ontwerpen niet eens in gereedheid gebragt worden; zelden verkregen zij de vereischte goedkeuring; maar nooit werden zij ingevoerd, zoo lang de Bataafsche Republiek duurde 3).

§ 12. *Wetboek Napoleon, ingerigt voor het koningrijk Holland.*

In dien staat van zaken aanvaardde, in Januarij 1806, LODEWIJK NAPOLEON het bewind dezer landen, onder den titel van *koning van Holland;* aan hem was het voorbehouden den Nederlanders een eerste algemeen wetboek te geven. In November 1807 werd er eene commissie benoemd

---

1) Men vergete niet, dat dit geschreven werd in 1837.

2) Zie b. v. art. 28 van de akte van staatsregeling voor het Bataafsche volk (1798).

3) *Briefwisseling van eenige regtsgeleerden* (Mr. J. D. MEIJER, Mr. H. W. TYDEMAN, enz.) *over de aanstaande Nederl. Wetg.*, bl. 4. Zoo werd reeds in het jaar 1798 eene commissie benoemd, die in 1804 aan het staatsbewind overgaf een Ontwerp van eene Inleiding van het Regt in het algemeen, van een Lijfstr. Wetb., en van wetten omtrent het Bewijs.

tot het vervaardigen van een ontwerp van een Burgerlijk Wetboek; deze werd echter niet belast met het maken van een geheel nieuw Wetboek, op de beginselen onzer voormalige en tot hiertoe gegolden hebbende wetten berustende; men moest slechts den *Code Napoleon* vertalen, wijzigen en *inrigten voor het koningrijk Holland.* Reeds op den 1sten Mei 1809 werd het wetboek ingevoerd, onder den naam van *Wetboek Napoleon*, *ingerigt voor het koningrijk Holland.* Het bleef bestaan tot den 1sten Maart 1811.

Schoon het niet te ontkennen valt, dat dit wetboek veel goeds en nuttigs bevatte, ontdekte men echter spoedig reeds daarin vele en groote gebreken, die meerendeels evenwel te wijten waren aan de verkeerde lastgeving, waaraan men de opstellers gebonden had. Niet alleen toch droeg het de onmiskenbare bewijzen van de onvergefelijke overhaasting, waarmede het ontwerp had moeten voltooid worden; maar men was daarenboven bij het geven van dien last van eene onherstelbare dwaling uitgegaan. Hoe toch kon men iets goeds verwachten van een wetboek, waaraan uitsluitend een ander, vreemd, ons onbekend, met onze vroegere zeden, wetten en gebruiken strijdig wetboek moest ten grondslag liggen? — Het moest daardoor niet alleen alle nationaliteit missen; maar het was onmogelijk, op deze wijze, een in al zijne deelen zamenhangend geheel voor den dag te brengen; het goede en voortreffelijke van den *Code Napoleon* moest onvermijdelijk verloren gaan, zoo dikwijls men genoodzaakt was, om door eene op zich zelve staande, dikwijls niet eens zeer belangrijke, verandering het geheel uit zijn verband te rukken en te verbrokkelen. Het werk was dan ook eigenlijk, zooals te voorzien was, noch Hollandsch, noch Fransch: maar het was een verward mengsel van beiden 1).

1) In de aang. *Briefw.* (brief 2 en 3) wordt het *Holl. Wetb. Nap.* zeer ongunstig beoordeeld; ik ontleen daaraan de meesten der bovenstaande aanmerkingen.

Doch genoeg hiervan. Niettegenstaande deze en andere gebreken, was het wetboek van LODEWIJK, in de omstandigheden, waaronder het het licht zag, eene groote weldaad voor de natie. Thans kan men geene grondige studie meer daarvan vorderen. Eenige kennis is nogtans nuttig en noodig, omdat, alhoewel men zich zeer te regt gewacht heeft, het tot grondslag van het tegenwoordig Burgerlijk Wetboek te nemen 1), men er toch hier en daar wel enkele bepalingen uit heeft overgenomen, gelijk, te zijner plaatse, in onze aanteekeningen zal worden aangetoond. Voor de geschiedenis van ons regt, waarin het eene voorname plaats bekleedt, is het onmisbaar.

§ 13. *Wetboek Napoleon.*

Intusschen hebben wij zoo min de goede als de kwade vruchten van dit wetboek lang geplukt. Dadelijk na de inlijving van het jeugdige koningrijk in het Fransche keizerrijk, werden ook hier te lande, met den 1sten Maart 1811, de Fransche wetboeken algemeen ingevoerd 2). Het is hier de plaats niet, om daar veel over te zeggen. De ondervinding van zoo vele jaren heeft het genoeg geleerd, hoe veel voortreffelijks er in gevonden wordt, en hoe vele,

---

1) VOORDUIN, *Geschiedenis en Beginselen der Nederl. Wetboeken*, enz. D. I, bl. 15 en 17. Men zie vooral over het verschil van gevoelen, dat daaromtrent in den beginne bij de Commissie bestaan heeft, eenen brief van den hoogleeraar KEMPER, en een daarop gevolgd kabinetschrijven van den souvereinen vorst, ter beslissing van dat geschil, in hetzelfde werk, D. I, bl. 30 volgg.

2) Voor het tijdstip der invoering van de Fransche wetgeving in Nederland wordt gewoonlijk opgegeven 1 Maart 1811, omdat zij van toen af voor het geheele land verbindend werd. Het is echter bekend, dat hetzelfde reeds op den 1sten Januarij bevorens had plaats gehad in Noordbrabant, Zeeland, en een gedeelte van Gelderland, toen genaamd het land van Altena, de Bommelerwaard, het land tusschen Maas en Waal, en het Rijk van Nijmegen.

hier aanvankelijk vreemde, lastige bepalingen van het, zoo als men het noemde, opgedrongen Fransche regt, echter bij ons het burgerregt verkregen hebben. Diezelfde ondervinding heeft ons ook de gebreken daarvan aangetoond, en ons die instellingen doen kennen, die elders goed kunnen zijn, doch waarmede zich onze landaard niet heeft kunnen vereenigen. En, ofschoon men het er wel voor houden mag, dat de verdiensten de gebreken verreweg overtreffen 1), wachte men zich echter, om in zijne

1) Dit alles echter geldt alleen de burgerlijke, niet de strafwetten; de *Code Pénal* doet den Franschen wetgever zoo veel schande, als zijne burgerlijke wetten hem eer aandoen. Evenwel hebben, inzonderheid vele Duitsche geleerden, ook deze laatste zeer verschillend beoordeeld. De hoogleeraar SCHRADER, onder anderen, hoezeer de voortreffelijkheid van vele bijzondere bepalingen, zoo als vooral van den titel der akten van den burgerlijken stand, erkennende, beschuldigt het geheel van vlugtigheid. Men zie zijne *Karakterschets van het Fransch Burg. Wetb.*, vertaald door Mr. J. EEKMA, te vinden in het *Regtsgel. Mengelw.* van den hoogleeraar H. W. TYDEMAN, bl. 56 volgg. Bekend is ook het werkje van REHBERG: *Ueber den Code Napoleon und dessen Einführung in Deutschland*, dat, in eenen zeer onderhoudenden en aangenamen stijl geschreven, des schrijvers schranderheid eer aandoet; maar wiens oordeel, bij enkele gegronde aanmerkingen, over het geheel genomen, veel te scherp en dikwijls hoogst onbillijk en partijdig is. De schrijver had het zich ook tot taak gesteld, den *Code* in het hatelijkste daglicht voor te stellen, ten einde zijne invoering in Duitschland zoo mogelijk te beletten; en dat doel kan voorzeker den onvermoeiden ijver, waarmede hij tot de geringste en onbeduidendste dwalingen opspoort, met voorbijgang van al het goede, wel eenigermate verschoonen; maar het moet tevens zijne eenzijdige redeneringen verdacht maken. De beroemde VON FEUERBACH, daarentegen, eindigt zijnen *Blik op de Duitsche regtsgeleerdheid* (vertaald door Mr. H. WEILAND, in het *Regtsg. Mengelw.* van Mr. H. W. TYDEMAN, bl. 254 volgg.), met den uitbundigsten lof aan dienzelfden *Code* toe te zwaaijen, dien hij *een der schoonste gedenkteekenen van den Franschen naam*, *het resultaat eener groote*, *ten deele uit staat- en regtskundige denkbeelden voortgekomene omwenteling*, *het gemeenschappelijk werk der geleerdste en tevens wereldberoemdste mannen van een vernuftig volk*, noemt. Men zie aldaar bl. 293, volg. — Onder de groote bewonderaars van het Fransche regt behoort ook onze MEIJER. Men zie b. v. zijn werkje: *de la nécessité d'une haute cour provisoire*,

bewondering voor de Fransche wetboeken te ver te gaan, of haar in overdrijving of blinde partijdigheid te doen ontaarden, en men bewere vooral niet, dat men zich over hun verlies zou hebben te beklagen; maar men noeme het integendeel een waar geluk hen voor eene echt nationale 1) wetgeving te zien plaats maken.

Hij evenwel, die zich verbeelden zou, na de invoering van het nieuwe wetboek, ontslagen te zijn van de moeite, om het Fransche vlijtig te bestuderen, zoude grootelijks dwalen, en slechts een zeer onvolmaakt Hollandsch regtsgeleerde worden. Immers, daargelaten dat nog in de eerste jaren eene menigte regtsgedingen naar die wetten zal moeten beslist worden 2), omdat de nieuwe wet geene terugwerkende kracht heeft 3) (want dan zoude die noodzakelijkheid maar tijdelijk zijn, en over eenige jaren geheel vervallen); zoo bestaat er voor dit beweren eene andere, meer afdoende reden 4). Het is namelijk eene uitgemaakte

---

pour le Royaume des P. B., p. 9; maar vooral *de la Codification en général, et de celle de l'Angleterre en particulier*, p. 153, volg., waar hij bestrijdt hetgeen door v. SAVIGNY, den grooten tegenstander van alle algemeene wetboeken, in zijn bekend werk: *vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, tegen den *Code* was ingebragt.

1) Hoe ik die woorden, *echt nationale*, versta, kan men zien in de Inleiding tot het tweede gedeelte van dit werk.

2) Dit is ook nu voor een gedeelte nog waar. In weerwil, dat wij thans reeds veel meer dan dertig jaren in het bezit zijn van onze nieuwe wetgeving, levert de praktijk ons nog van tijd tot tijd zaken, die naar vroegere, bepaaldelijk naar de Fransche wetten moeten beslist worden.

3) Art. 4 der wet, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk.

4) Hoogstbelangrijk zijn, met betrekking hiertoe, de woorden, voorkomende in eene koninklijke boodschap, van den 22sten November 1820, te vinden bij G. K. VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de Huishouding van Staat*, D. VIII, bl. 31 volgg.; en bij VOORDUIN, D. I, bl. 231 volgg. „dat zoo veel van de bestaande wetgeving behouden is, als de zeden,

waarheid, dat het Fransche Wetboek, hoezeer niet slaafs nagevolgd één der voornaamste bronnen is, waaruit het onze is voortgevloeid. Anderen mogen dit gispen; en ware het wetboek vijf en twintig jaren vroeger ingevoerd, dan mogten daartoe gegronde redenen bestaan hebben; thans echter, komt het mij voor, dat men daarin zeer wijs gehandeld heeft. Wij hebben nu reeds meer dan zes en twintig jaren onder den *Code Napoleon* geleefd, en wij zijn in dien tijd aan dezen gewoon geraakt, behoudens eenige uitzonderingen, die men natuurlijk, bij de zamenstelling van het nieuwe wetboek, niet verwaarloosd heeft. Velen onzer vroegere instellingen daarentegen zijn vergeten, en zouden ons veel vreemder en ongewoner dan de Fransche voorkomen. Dat eene wet veertig of vijftig jaren geleden gegolden hebbe, is geene genoegzame reden, om haar weder in te voeren, zoo zij niet deugt, of met onze veranderde instellingen niet meer strookt. En evenmin moet of mag eene goede wet verworpen worden, alleen omdat zij Fransch is. Deze en dergelijke kleingeestigheden behooren niet meer tot onzen tijd. En dat is ook het denkbeeld onzer wetgevers geweest. Men heeft het goede der Fransche wetten behouden, dat wat minder dienstig scheen gewijzigd of verworpen; en men heeft van de vroegere vaderlandsche wetgeving alleen datgene weder overgenomen, hetgeen bij ons, wegens zijne innerlijke deugdelijkheid en doelmatigheid, nog aanbeveling verdiende, en wat men begreep, dat door de natie nog verlangd en gewenscht

---

belangen en behoeften der natie maar eenigzins gedoogd hebben." — Het zonde voor het overige niet moeijelijk zijn, tot bevestiging van dat gezegde, eene menigte van bewijzen op een te stapelen, geput uit de authentieke stukken, en voor een groot gedeelte te vinden in het werk van den heer Voorduin, doch een zoodanig betoog zonde ons te ver voeren. Ik verwijs naar dit werk, en bepaaldelijk naar hetgeen door dien schrijver zelven gezegd wordt, D. I, bl. 483—491 en 595. — Vergelijk ook Mr. F. A. van Hall, in de *Regtsg. Bijdr.*, D. II, bl. 639. Zie verder het *Ned. Burg. Wetb., vergeleken met het Wetb. Nap.*, door Mr. C. Asser, bl. 3.

kon worden 1). De twee hoofdbronnen derhalve van het nieuwe wetboek zijn het Fransche en het oud-Hollandsche regt. Beide moeten dus door hem, die eenige aanspraak op den naam van regtsgeleerde maken wil, evenzeer beoefend worden, met en nevens het Romeinsche regt.

Het zij mij eindelijk vergund al het hier aangevoerde te besluiten met de volgende allerbelangrijkste woorden van VAN HOGENDORP (VIII, 1, 5): "Heden hellen al de beschaafde volkeren over tot de constitutien en vertegenwoordigende regeringsvormen, die eene groote gelijkenis onder elkander dragen. Deze overeenkomst strekt zich oneindig verder uit: maar dit weinige is genoeg om te besluiten, dat ook het burgerlijk regt eene natuurlijke verwantschap moet hebben, en de volkeren door hetzelve elkander nader komen, in plaats van zich te verwijderen. Op zulk eenen trap van beschaafdheid zijn wij nu allen gekomen, dat er geene zedelijke scheidslinie meer kan getrokken worden door middel van burgerlijke wetten, en daarmede verdwijnt de vrees voor vreemden invloed. Wij hebben toch niet dezelfde of soortgelijke wetten, omdat wij het voorbeeld volgen van deze of gene vreemde natie, maar omdat wij allen gelijkelijk, en langs dezelfde wegen, in dezelfde beschaving zijn gevorderd."

En wij zouden hiermede kunnen overgaan tot de behandeling der geschiedenis van het Burgerlijk Wetboek. Vooraf echter eenige woorden over de Wetgevende magt, zoo als die bij ons, volgens de Grondwet, wordt uitgeoefend.

§ 14. *Wetgevende magt in Nederland.*

De Wetgevende magt wordt beschreven in de vijfde

1) Eene hoogstbelangrijke aanmerking van den Graaf VAN HOGENDORP is deze, dat men ook eigenlijk vergeefs naar een oud Nederlandsch regt zoeken, doch alleen een Hollandsch, Friesch, Geldersch regt, zou vinden, en dat men dus bij de vaststelling der beginselen, die men volgen zou, den hevigsten strijd zou te wachten hebben, terwijl elk natuurlijk die zou willen verdedigen en invoeren, welke in zijne provincie gegolden hadden.

afdeeling van het IIde hoofdstuk der Grondwet. Zij wordt uitgeoefend door den koning en de beide kamers der staten-generaal, vertegenwoordigende te zamen het geheele Nederlandsche volk 1).

Het regt om wetten voor te stellen berust uitsluitend bij den koning of bij de tweede kamer der staten-generaal 2).

Doet de koning het voorstel, dan zendt hij het, het zij bij eene schriftelijke boodschap de redenen daarvan inhoudende, het zij door eene commissie, aan de tweede kamer der staten-generaal 3), na het ter overweging gebragt te hebben bij den raad van state, wiens advies hij echter niet gehouden is te volgen. De koning alleen beslist, en geeft van zijn genomen besluit kennis aan den raad, waarom dan ook in het formulier van afkondiging alleen melding moet gemaakt worden, *dat de raad van state gehoord is* 4).

De kamer verzendt het voorstel, alvorens daarover te raadplegen, naar de afdeelingen. Al de leden worden verdeeld in vijf zulke afdeelingen 5), die, bij loting, elke maand vernieuwd worden, en waarvan iedere één harer leden tot voorzitter kiest, om het besluit der meerderheid op te maken, welke besluiten aan de regering worden overgelegd; de antwoorden en ophelderingen der regering komen weder in de afdeelingen, en de nieuwe verslagen

---

1) Art. 74, 104.

2) Art. 69, 110, 111.

3) Art. 105.

4) Art. 72, 116. Zie verder over den raad van state de *Ned. Pandecten*, door Mr. W. Y. VAN HAMELSVELD, D. I, bl. 177. Eene nieuwe inrigting van den raad van state is vastgesteld bij de wet van 31 December 1861 (*Staatsblad* n°. 129). Bovendien is ook nog, bij Koninklijk besluit van den 19den September 1823 (*Staatsblad* n°. 132), het houden van eenen raad van ministers bevolen, tot voorloopig onderzoek van, en gemeen overleg omtrent alle ontwerpen van wetten, enz., waarover zie ook VAN HAMELSVELD, t. a. p., bl. 178, volg.

5) Gedurende de vereeniging met België was de Kamer in zeven afdeelingen verdeeld.

worden door de voorzitters in de centrale afdeeling gebragt 1).

De centrale afdeeling is zamengesteld uit de vijf (vroeger zeven) rapporteurs of presidenten der afdeelingen, voorgezeten door den president der vergadering en bijgestaan door den griffier. Zij overweegt de adviezen der afdeelingen, en de griffier maakt het algemeen verslag op 2), dat in de volle vergadering gebragt wordt.

Deze zittingen worden in het openbaar gehouden. Echter kan de kamer met gesloten deuren raadplegen, indien een tiende gedeelte der tegenwoordige leden dit vordert of wanneer de president het noodig oordeelt 3).

De president opent de beraadslaging over het ontwerp, en hij moet aan elk der leden, die dit vraagt, het woord verleenen. Niemand dit meer vragende, of de president de zaak genoegzaam toegelicht achtende, sluit hij de beraadslaging, en brengt het voorstel in omvraag. De stemming geschiedt mondeling en bij hoofdelijke oproeping en daartoe kan niet worden overgegaan, indien niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is. Het besluit wordt bij volstrekte meerderheid van stemmen opgemaakt 4).

---

1) Art. 106, en art. 4 van het Regl. van Orde voor de Verg. der Tweede Kamer, te vinden bij VAN HAMELSVELD, t. a. p., bl. 290, en VAN HOGENDORP, D. VIII, bl. 29. Zoo was het nog in 1837. Bij de nieuwe Reglementen van Orde van 1846 en van 1872 is in de behandeling der wets-ontwerpen in de afdeelingen wel eenige verandering gebragt. Ik heb niettemin vermeend hier, waar het voornamelijk te doen is om de geschiedenis van het Burg. Wetb., het bovenstaande onveranderd te moeten behouden, zoo als het in 1837 oorspronkelijk door mij was geschreven.

2) Art. 5 van het Regl., waarover zie VAN HOGENDORP, D. VIII, bl. 271.

3) Art. 96, en art. 11 van het Regl. Als de Kamer met gesloten deuren raadpleegt, dan zegt men, dat zij zich *in Committé-Generaal formeert.*

4) Art. 100, 101, 102, en art. 2 en 7 van het Reglem. De wijze van raadplegen, die wij tot hiertoe beschreven hebben, is de gewone. Wij zullen later zien, dat men, bij de beraadslaging over de wetboeken, hierin eenige veranderingen gemaakt heeft.

Als de kamer het voorstel afkeurt, dan geeft zij hiervan, met het bij art. 108 der Grondwet vastgestelde formulier, kennis aan den koning. Neemt zij het daarentegen aan, dan wordt het verzonden aan de eerste kamer, die er, op gelijke wijze als de tweede, over raadpleegt. Zij maakt den uitslag harer overwegingen zoo wel aan den koning als aan de tweede kamer bekend bij de voorgeschreven formulieren 1).

Wij hebben vroeger gezien, dat ook de tweede kamer der staten-generaal het regt heeft, om ontwerpen van wet voor te stellen. Een der leden verlangende zulk een voorstel te doen, moet dàt daags te voren, in geschrift gebragt en onderteekend aan den president ter hand stellen 2).

Zoo de kamer, na op de gewone wijze geraadpleegd te hebben, zich met het voorstel vereenigt, verzendt zij het naar de eerste kamer, die het, na goedkeuring, aan den koning ter bekrachtiging aanbiedt, en daarvan te gelijk kennis geeft aan de tweede kamer. Ingeval van afkeuring, geschiedt alleen dit laatste. De koning, een dusdanig voorstel ontvangen hebbende, hoort daarover den raad van state, en maakt aan de staten-generaal zijn besluit kenbaar 3).

Elk voorstel op de ééne of andere wijze door den koning en door de beide kamers der staten-generaal aangenomen, verkrijgt kracht van wet, en wordt door den koning afgekondigd 4).

De wet komt in werking terstond, nadat de afkondiging in al de deelen van het koningrijk zal kunnen bekend zijn, hetgeen gerekend wordt plaats te hebben op den twintigsten

---

1) Art. 96, 108, 109.

2) Art. 13 van het Reglement.

3) Art 110—112, waarin al de formulieren worden opgegeven, en art. 72.

4) Art. 115, 116, en in dit laatste het formulier van afkondiging.

dag na dien der dagteekening van het staatsblad, waarin de wet geplaatst is, ten ware daarbij een ander tijdstip vastgesteld zij 1).

§ 15. *Omwenteling van* 1813. *Voorloopige instandhouding der Fransche Wetboeken.*

Wij gaan thans met ons geschiedkundig overzigt voort, en vatten dit weder op bij de omwenteling van 1813, die ons aan de Fransche heerschappij onttrok, en waarbij het bestuur onzer noordelijke gewesten werd opgedragen aan, en, bij besluit van den 6den December 2), aanvaard door koning WILLEM I, onder den titel van *Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden.*

Had het weinig moeite gekost, ons met ééne pennestreek, tijdens de inlijving, aan al de Fransche instellingen te onderwerpen: niet zoo gemakkelijk was het deze ook met éénen tooverslag weder van onzen bodem te verbannen, en daarvoor anderen, die beter, of ten minste even goed waren, in de plaats te stellen. Is dit in het algemeen waar: inzonderheid geldt het omtrent de wetgeving. Dit werd dan ook wijsselijk zoo begrepen door het bestuur van die dagen; en dit strekt, onder meer anderen, ten bewijze van den geest van bedaardheid en gematigdheid, die de bewerkers dezer heilzame omwenteling bezielde. Wij hebben aan deze overtuiging de loffelijke en wijze bepaling te danken, waarbij de regtbanken gelast werden, bij voorraad, en tot dat daaromtrent nader zou zijn voorzien, voort te gaan met regt te spreken overeenkomstig de nog bestaande Fransche wetten, en met inachtneming der vormen daarbij voorgeschreven, onverminderd de veranderingen en wijzigingen,

1) Artt. 2 en 3 der wet van den 2den Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 73), en artt. 1 en 2 der wet, houdende algemeene bepalingen.

2) Te vinden in het Staatsblad van dat jaar, n°. 4.

die daarin, in het vervolg van tijd, zouden kunnen gemaakt worden 1).

§ 16. *Commissie voor de Wetboeken.*

Intusschen waren de Fransche wetboeken niet bestemd, om bij voortduring bij ons in zwang te blijven, en het werk der wetgeving werd niet uit het oog verloren. Reeds de Grondwet van het jaar 1814 bepaalde, in art. 100, dat er een algemeen wetboek zou worden ingevoerd; en, na de vereeniging der Noordelijke en Zuidelijke provinciën tot één koningrijk, werd hetzelfde bij art. 163 (thans 146) der nieuwe Grondwet herhaald.

Weldra 2) was er door den souvereinen vorst eene commissie tot het ontwerpen van een algemeen wetboek benoemd; en reeds den 3den Maart 1816 had deze haar ontwerp afgewerkt en aan den koning toegezonden 3). Intusschen moest natuurlijk de groote staatkundige verandering en de daaruit gevolgde vereeniging met België eenige vertraging in het werk te weeg brengen. Het ontwerp werd ter beoordeeling gesteld in handen van drie Belgische regtsgeleerden, die hunne aanmerkingen daarop in een beredeneerd verslag moesten uitbrengen, en tevens melding maken van die beginselen en bepalingen, waarmede zij zich niet konden vereenigen 4). Het ontwerp werd, zoo als het was, met de daarop gemaakte bedenkingen, en het antwoord van den hoogleeraar

---

1) Art. 6 van het besl. van den 1sten December 1813 (*Staatsblad* n°. 5).

2) Bij besluit van den 18den April 1814, te vinden bij Voorduin, D. I, bl. 12 volgg.

3) Voorduin, D. I, bl. 40 volgg., en eene korte inhoudsopgave van dit ontwerp aldaar; bl. 41 volgg.

4) Dit geschiedde bij Koninkl. besluit van den 16 Maart 1816, te vinden bij Voorduin, D. I, bl. 76. Het ligt buiten mijn bestek, hier het geschil tusschen die Belgische commissie en den Hoogl. Kemper, in het breede, te vermelden. Ik verwijs naar het uitvoerig verslag hiervan, te vinden bij Voorduin, D. I, bl. 78 volgg.

Kemper, als lid der commissie, naar den raad van state verzonden bij besluit van den 20sten Augustus 1817, en dat wel met de uitdrukkelijke bepaling, dat het voor eene afgedane zaak moest worden gehouden, dat het ontwerp, zoo als het was liggende, den grondslag der deliberatiën moest uitmaken, en dat derhalve het denkbeeld, om alleen op nieuw eene herziening van het Fransche wetboek te doen plaats hebben, buiten aanmerking behoorde te blijven 1). Het laatste had namelijk de Belgische commissie, die eene groote gehechtheid voor den *Code Napoleon* aan den dag legde, verlangd. De raad begon zijne werkzaamheden met het beslissen van eenige algemeene vraagpunten van wetgeving, en benoemde daarna eene commissie, die belast werd met de zorg eener nieuwe redactie des ontwerps en der gemaakte aanmerkingen door de Belgische commissie, in overeenstemming met de nu vastgestelde punten. En over die redactie liepen nu de verdere beraadslagingen 2), die in het najaar van 1819 reeds zoo verre gevorderd waren, dat in de gewone zitting der staten-generaal, van 1819—1820, aan de tweede kamer voor het eerst eenige ontwerpen van wetten, artikelen van het Burgerlijk Wetboek inhoudende, konden worden aangeboden 3). Doch het oogenblik was niet geschikt, om van die eerste poging veel heils te voorzien, en om eenige eenstemmigheid en geschiktheid tot een bezadigd onderzoek bij de kamer te verwachten. Zij was nog geheel onder den treurigen indruk van de rampzalige twisten, die de beraadslaging over de tienjarige begrooting in haren boezem gestrooid had; en nog duurde het wantrouwen voort, dat deze tusschen de kamer en de regering, en tusschen de leden

1) Zie dit besluit bij Voorduin, D. I, bl. 122.

2) Voorduin, D. I, bl. 132 volgg.

3) Zie de aanspraak door den minister van justitie, bij die gelegenheid in de tweede kamer gedaan, bij Kemper, *Geschiedenis der Deliberatiën in de Tweede Kamer der Staten-Generaal*, D. II, bl. 4 volgg., en bij Voorduin, D. I, bl. 165, volgg.

onderling verorzaakt hadden 1). Men beloofde zich weinig goeds van den uitslag, en men werd in die verwachting niet bedrogen.

De kamer stelde de ontwerpen in handen eener commissie, die het werk voor de afdeelingen zou voorbereiden. Deze verklaarde daarmede niet te kunnen beginnen, vóór dat zij het geheele Wetboek in handen had, en de kamer besloot dit aan de Regering te vragen 2).

Aan dat verlangen der commissie, dat ook tevens dat der kamer was, werd in de volgende zitting voldaan. Het geheele Burgerlijk Wetboek werd, met een algemeen overzigt van den zamenhang der onderscheiden deelen van het ontwerp en eene adstructieve memorie, alles begeleid door de reeds aangehaalde koninklijke boodschap van den 22sten November 1820, der kamer aangeboden 3).

De eerste en voorname algemeene aanmerking, die op het ontwerp, en bepaaldelijk op de inleiding gemaakt werd, en waarvan ik alleen daarom hier gewaag, omdat zij eenen zeer beslissenden invloed op het geheele werk had, was deze, dat daarin al te veel gevonden werd, wat tot de wetenschap des regts behoort, en dat men zich te weinig bepaald had tot algemeene voorschriften, hoedanige alleen men in eene wet verlangde. Door de veranderingen, die de inleiding ten gevolge van die aanmerkingen onderging, werd zij aanmerkelijk bekort, met dat gevolg dat er van de 73 artikelen, waaruit het ontwerp bestond, maar 15 overbleven. Deze werden aan den koning voorgesteld, en den 5den Maart 1821 ontving de kamer een nieuw ontwerp, geheel overeenkomstig haar voorstel 4). Die inleiding maakte toen een

---

1) Zie een verslag dezer beraadslaging bij VAN HOGENDORP, D. V, bl. 1 volgg.

2) VAN HOGENDORP, t. a. p., bl. 64—69, en VOORDUIN, D. I, bl. 186 volgg.

3) Zie de memorie bij VOORDUIN, D. I, bl. 192 volgg., en de koninklijke boodschap aldaar, bl. 231.

4) VAN HOGENDORP, t. a. p., bl. 8, 10—12.

deel uit van het Burgerlijk Wetboek. Doch later begreep men, dat hare bepalingen uit haren aard van meer algemeene toepassing moesten zijn: en het is daarom, dat bij de wet van den 15den Mei 1829 (*Staatsblad* no. 28), vastgesteld werd, dat hare 15 laatste artikelen eene afzonderlijke wet zouden uitmaken, onder den titel van: *Algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk* 1). Later eindelijk werd nog het eerste artikel dezer algemeene bepalingen, houdende afschaffing der Fransche wetboeken op het tijdstip der invoering van de Nederlandsche, daaruit verwijderd, en werd dit het onderwerp eener geheel afzonderlijke wet van den 16den Mei 1829 (*Staatsblad* no. 33) 2).

§ 17. *Verandering in de wijze van raadplegen der tweede kamer.*

Zoo wel door de inschikkelijkheid der regering, om aan den zoo even vermelden wensch der kamer gehoor te geven, als door de onderwerping van het geheele wetboek aan het oordeel der kamer, maakte het in het vorige jaar bestaan hebbende wantrouwen voor eene opregte vertrouwelijkheid bij de beraadslaging plaats. De vooruitzigten werden helderder en geruststellender, te meer nog omdat men er bij de kamer zoo wel als bij de regering op uit was het werk, zoo veel dit met een ernstig en grondig onderzoek bestaanbaar was, te bespoedigen.

Tot dit laatste doel werkte ook bijzonder mede de verandering in de wijze van raadplegen over de wetboeken ingevoerd, vroeger reeds met een woord aangekondigd, en waarvan het hier de plaats is, om wat omstandiger te gewagen.

De aanleidende oorzaak dezer verandering was gelegen in den slotzin der meermalen vermelde koninklijke boodschap

1) Voorduin, D. I, bl. 349.
2) Zie Voorduin, D. I, 2, bl. 7, 8.

van den 22sten November 1820, die luidde als volgt: »U Ed. Mog. zullen Ons derhalve bereidvaardig vinden, om tot dat gemeen overleg mede te werken, hetgeen zoo zeer noodig is, om eene goede, duurzame en verlichte wetgeving tot stand te brengen, en uwe Vergadering zou voorzeker niet weinig tot het bekomen van gelukkige resultaten het hare bijdragen, indien U Ed. Mogenden hunne raadplegingen in diervoege zouden besturen, dat Wij op eene gepaste wijze wierden bekend gemaakt, niet alleen met de hoofdbedenkingen der Kamer tegen groote en belangrijke regtsbeginselen, maar ook bepaaldelijk met hetgeen zij daarvoor in de plaats wenschte gesteld te zien, ten einde Wij Ons daardoor in de gelegenheid mogen bevinden, om, na nadere overweging, daarop zoodanig regard te slaan, als Wij voor het welzijn Onzer onderdanen zullen meenen te behooren.»

Men moet namelijk weten, dat, naar de gewone wijze van beraadslaging in de kamer, de regering maar zeer zelden van het gevoelen van de meerderheid der leden kennis bekwam vóór de eindelijke afdoening, vermits het gevoelen van de meerderheid in de afdeelingen niet altijd dat der meerderheid van de kamer is; zoowel omdat de leden, die in de afdeelingen niet zijn tegenwoordig geweest, en voor het eerst aan de openbare beraadslaging deel nemen, indien zij zich bij de minderheid voegen, niet zelden deze tot meerderheid maken, alsook omdat anderen, na het hooren der verschillende gevoelens en verklaringen, van meening kunnen veranderen; zoodat niet zelden juist die wijzigingen, die de regering meende te moeten maken, om aan de stem der meerderheid gehoor te geven, de reden van het afstemmen eener wet waren, aangezien de kamer, wanneer het éénmaal tot eene eindstemming gekomen was, in dien tijd geene *amendementen* meer kon voorstellen, maar eenvoudig moest aannemen of verwerpen.

Men verlangde algemeen en ernstig naar een middel, om aan dit gebrek in de wijze van raadplegen te gemoet te

komen, en men vond het in een voorstel door den toenmaligen president der kamer gedaan, en door deze aangenomen. Het kwam hierop neder. In plaats, dat de verslagen der afdeelingen dadelijk aan de regering werden verzonden, bragt eerst de centrale afdeeling haar verslag uit; de kamer raadpleegde hierop in committé-generaal, bij *amendement*, dat wil zeggen: zij onderzocht de ontwerpen en verslagen, en maakte hare aanmerkingen op datgene waarmede zij zich niet kon vereenigen, en hetgeen zij daarvoor in de plaats wenschte gesteld te zien, kenbaar. Hetgeen de kamer aldus besloot, kon als het zeker gevoelen der meerderheid beschouwd worden; het werd aan de regering medegedeeld, die, zich daarmede vereenigende, een ander gewijzigd ontwerp kon voorstellen, om daarop openlijk door de kamer beraadslaagd te worden; of, zoo zij de aanmerkingen ongegrond vond, hare vroegere meening nader kon aandringen 1).

§ 18. *Commissie van redactie.*

Nog staande diezelfde zitting werd er door de regering eene groote verbetering gemaakt, die van eenen zeer weldadigen invloed op het spoedig en rigtig behandelen der wetboeken was, en die ook algemeen bijval vond. De koning benoemde namelijk, bij besluit van den 28sten April 1821, eene commissie, wier oorspronkelijke arbeid daarin bestond, om, nadat de zaken in committé-generaal afgedaan waren, eene nieuwe redactie van het ontwerp op te stellen. Zij droeg daarnaar den naam van *Commissie van redactie*, en bestond meerendeels uit leden der kamer. Zij was bovendien der regering behulpzaam in het maken van memoriën van toelichting, en het opstellen der antwoorden op de aanmerkingen der afdeelingen 2).

---

1) Men vindt over dit onderwerp uitvoerig gehandeld bij VAN HOGENDORP, bl. 29—46; KEMPER, *Geschiedenis der Deliberat.*, D. II, bl. 3—136; VOORDUIN, D. I, bl. 233 volgg.

2) VAN HOGENDORP, t. a. p., bl. 43. Zie voorts over de aanstelling, den

§ 19. *Uitbreiding van de werkzaamheden der commissie van redactie. Verbetering in de stemming bij amendement.*

Om het werk echter nog meer te bespoedigen, en gemakkelijker te maken, werd er in de volgende zitting nog eene gewigtige verandering gebragt in de stemming bij *amendement*, op het voorstel van den graaf VAN HOGENDORP. Bij koninklijk besluit van den 18den Januarij 1822 werd de commissie van redactie gemagtigd, om de verdere titels van het Burgerlijk Wetboek in overeenstemming te brengen met de regtsbeginselen, vastgesteld in de reeds aangenomen titels, en verder titelsgewijze te onderzoeken voorname punten van stellig regt, waaromtrent de staten-generaal zich nog niet hadden verklaard, en die van tijd tot tijd aan den president der kamer ter hand te stellen. Deze bragt die dan in committé-generaal; zij werden gedrukt en verzonden naar de afdeelingen, die er zoodanige *questiën*, als zij noodig oordeelden, bijvoegden; en over dit alles werd in committé-generaal geraadpleegd, terwijl daarna het werk op de vroeger vermelde wijze werd voortgezet 1).

§ 20. *Voltooijing der Wetboeken. Voorloopige maatregelen voor de invoering.*

En hiermede was nu de weg gebaand, waarop de staten-generaal konden voortwerken, en men koesterde de gegronde hoop, dat het werk in weinig tijds zoude kunnen ten einde gebragt worden. Zelfs gaf de graaf VAN HOGENDORP meermalen zijne meening te kennen, dat men zich

aard en de hoogstbelangrijke werkzaamheden der comm. van red., VOORDUIN, D. I, bl. 279 volgg.

1) In het breede wordt hierover gehandeld door VAN HOGENDORP, bl. 46—69. Zie ook VOORDUIN, D. I, bl. 300 volgg.

reeds in 1825 met de geheele voltooijing der wetboeken zou kunnen verblijden 1).

Van Hogendorp echter, zoo wel als het algemeen, werd in die verwachting ten eenenmale te leur gesteld. Wel verre dat in 1825 al de wetboeken konden worden ingevoerd, was, in dat jaar, niet eens het Burgerlijk Wetboek voltooid; en waaraan dit eigenlijk toe te schrijven zij, hiervan valt moeijelijk eene reden te geven. De beraadslaging onderging in den vorm geene verandering meer; zij werd in de opvolgende zittingen geregeld en ijverig voortgezet, zonder eenige gewigtige stremming meer te ondervinden; en toch was het Burgerlijk Wetboek eerst gereed in den loop van 1826. De kamer hield zich daarna bezig met de andere wetboeken, en het werk vorderde nu spoediger. In de zitting van 1828—1829 had nog eene herziening van al de afgewerkte wetboeken plaats 2); en eindelijk kon men eerst in die van 1829 ernstig op hunne spoedige invoering bedacht worden. Deze werd op den 21sten Januarij van dat jaar aan de staten-generaal toegezegd, bij eene koninklijke boodschap 3), houdende hoofdzakelijk, dat, indien het Wetboek van Strafvordering en andere met de nationale wetgeving in verband staande wetten in deze zitting wierden aangenomen, de wetboeken (met uitzondering nogtans van dat van Strafregt), met den 1sten Januarij 1830 zouden worden ingevoerd, en dat, indien het tijdstip der aanneming van dat wetboek de invoering op dien tijd niet mogt toelaten, deze dan toch uiterlijk zoude plaats hebben binnen acht maanden na die aanneming.

De onderscheiden titels van dat wetboek konden niet vóór den 5den Junij 1830 afgekondigd worden 4); en, tot na-

---

1) Zie t. a. p., bl. 84 en D. IX, bl. 243.

2) Voorduin, D. I, bl. 344 volgg.

3) Staatscourant van den 24 Januarij. Zie ook Voorduin, D. I, bl. 353.

4) Zie de reden hiervan in de *Regtsg. Bijdr.*, D. IV, bl. 607, en D. VI, bl. 718.

koming der zoo even gemelde koninklijke belofte, werd nu bij besluit van den 5den Julij van datzelfde jaar 1), bepaald, dat de vier wetboeken met den 1sten Februarij 1831 zouden in werking komen, terwijl reeds, bij eene wet van den 16den Mei 1829 (*Staatsblad* n°. 33), bepalingen waren gemaakt omtrent de afschaffing der Fransche wetboeken, bij de invoering der nieuwe.

§ 21. *Afscheiding van België, in* 1830.

Zoo scheen zich dan niets meer tegen de spoedige invoering der nationale wetgeving te kunnen verzetten; zoo scheen het dan, dat spoedig het gebied der Fransche wetten onherroepelijk zoude geeindigd zijn; toen de omwenteling in de Zuidelijke provinciën uitbrak, en de afscheiding van België de zaken eenen geheel anderen keer deed nemen.

Hadden toch vroeger reeds, zoowel in den boezem van 's lands vertegenwoordiging als daar buiten, meermalen de wenschen zich doen hooren, dat er nog eene algemeene herziening zou plaats hebben, vóór de invoering der wetboeken 2): nu verhieven die wenschen zich luider dan ooit; nu deed zich meer dan ooit de behoefte gevoelen, om vele verbeteringen in te voeren, die men vroeger, door de tegenkanting der Zuidelijke leden, niet had kunnen tot stand brengen; nu deed zich tevens de noodzakelijkheid gevoelen, om de wetboeken uitsluitend voor de zeden en behoeften van het eigenlijk Nederland in te rigten; maar nu werd het ook te gelijk veel gemakkelijker, aan dien algemeenen wensch gehoor te geven; en nu kon men zich, na toch reeds zoo lang gewacht te hebben, gewillig nog eenig uitstel getroosten, dat noodig was, om het gewenschte doel te bereiken.

---

1) Staatsblad n°. 41. Zie nog eenige andere hierop betrekking hebbende besluiten in dezelfde *Bijdragen*, D. VI, bl. 718.

2) Zie onder anderen *Regtsgel. Bijdr.*, D. II, bl. 642, D. IV, bl. 607, en D. V, bl. 147; MEIJER, *de la Codification*, p. 142 volgg. (in de noot), enz.

§ 22. *Herziening.*

Dien ten gevolge werd dan ook, bij een besluit van den 5den Januarij 1831 (*Staatsblad* n°. 1), bepaald, dat de verordeningen, bij dat van den 5den Julij 1830 vastgesteld, zouden opgeschort blijven, tot dat daaromtrent nader zou zijn beschikt.

Bij een nader besluit, van den 24sten Februarij 1), werd door den koning, in aanmerking nemende, dat het van aanbelang was, de wetboeken *te doen herzien, en in overeenstemming te doen brengen met de belangen der oud-Nederlandsche provinciën*, aan de bestaande en nu nog met eenige leden vermeerderde commissie van redactie de last opgedragen dezer herziening, en tevens bepaald, dat de reeds gedrukte wetboeken algemeen verkrijgbaar zouden worden gesteld; dit laatste met het kennelijk, ofschoon in het besluit niet uitgedrukt, doel, om zoowel de kennis der wetten meer algemeen te verspreiden, alsook om de aanmerkingen en bedenkingen van deskundigen uit te lokken. Want te regt zag men het nut en den heilzamen invloed in, op het werk der wetgeving, van zoodanige met bescheidenheid en onpartijdigheid voorgedragen bedenkingen en aanmerkingen; en het is daarom te meer te betreuren, dat men bij ons nimmer op het denkbeeld gekomen is, althans dit niet verwezenlijkt heeft, om de hoven en regtbanken te raadplegen over de ontwerpen der nieuwe wetboeken. Niemand toch was meer dan de leden dezer regterlijke ligchamen door de dagelijksche ondervinding in staat gesteld, om de gapingen en gebreken der bestaande wetten te kennen, en om de moeijelijkheden en twijfelingen, daardoor in de praktijk ontstaan, aan te wijzen. Het heeft echter bij ons aan zoodanige wenken nooit ontbroken, noch op het ontwerp van 1820, noch op het Wetboek van 1830, noch vóór, noch ná het aangehaalde

1) Te vinden in de Staatscourant van den 26sten Februarij en bij Voorduin, D. I, bl. 359.

besluit 1). Wij zullen in den loop onzer aanteekeningen meermalen gelegenheid hebben, om aan te toonen het gebruik, dat men daarvan gemaakt heeft.

De eerste proef dezer alzoo vastgestelde herziening werd op den 22sten Februarij 1832 aan de tweede kamer aangeboden in eene reeks van 19 ontwerpen, houdende wijzigingen en verbeteringen van zoo vele titels van het Burgerlijk Wetboek 2). Van toen af begonnen de beraadslagingen, die tot Mei 1834 voortduurden, wanneer de herziening van het Burgerlijk Wetboek geheel voltooid was 3); en werd, bij besluiten van den 14den en 16den Julij 1836 (*Staatsblad* n°. 43 en 44), gelast dat dit, benevens de wet, houdende *Algemeene bepalingen enz.*, ter staatsdrukkerij gedrukt en uitgegeven zou worden, terwijl bij eene wet van 19 December 1833 (*Staatsblad* n°. 65), reeds de zesde en zevende titel Burgerlijk Wetboek van het regt van opstal en het erfpachtsregt voorloopig werd in werking gebragt met 1 Januarij 1835.

§ 23. *Invoering der nieuwe Wetboeken.*

Nadat eindelijk in December 1837 de herziening van alle wetboeken, de wet op den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving (*transitoire wet*) daaronder begrepen, voltooid was, en nadat in Januarij 1838 de officiële uitgaven van de meesten dier wetboeken en wetten 4) het licht hadden gezien, werd eindelijk het tijdstip vastgesteld, waarop zij

---

1) Men zie, als voorbeelden: *Vrijmoedige aanmerkingen op het ontwerp van het Burgerlijk Wetboek*, door Mr. W. B. Donker Curtius; *Proeve van een beredeneerd Overzigt van het Burgerlijk Wetboek*, door Mr. J. H. Sassen; *Regtsg. Bijdr.*, D. II, bl. 636 volgg., D. III, bl. 118 volgg., D. IV, bl. 243 volgg., 265 volgg., 509 volgg., D. V, bl. 209 volgg., D. VI, bl. 213 volgg., 683 volgg.

2) Staatscourant van den 24sten Februarij, en Voorduin, D. I, bl. 350.

3) Zie den gang dezer beraadslagingen, benevens eene korte opgave van de voornaamste veranderingen bij de herziening gemaakt, in de *Regtsg. Bijdr.*, D. IX, bl. 201—221.

4) Die van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering werd eerst bevolen bij besluit van den 7den Junij 1838 (*Staatsblad* n°. 19).

zouden worden ingevoerd, en wel bij art. 1 van het besluit van den 10den April 1838 (*Staatsblad* n°. 12), luidende: „Het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel, het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, dat van Strafvordering, mitsgaders de Wet van den 15den Mei 1829 (*Staatsblad* n°. 28), houdende *Algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koningrijk*, en die van den 28sten April 1835 (*Staatsblad* n°. 27), op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie, benevens de wijzigingen en veranderingen in dezelve Wetboeken en Wetten gemaakt, en eindelijk de Wet van den 10den Mei 1837 (*Staatsblad* n°. 21), houdende tijdelijke aanvulling omtrent de enkele en bedriegelijke bankbreuk 1), zullen worden ingevoerd op den 1sten October 1838, en van verbindende kracht zijn met den klokslag van middernacht tusschen den 30sten September en 1sten October van dat jaar." — Van dat tijdstip af, derhalve, zijn de nieuwe wetboeken van kracht geweest, en de oude afgeschaft, ingevolge de bepalingen der wet van

1) Deze aanvulling was noodzakelijk gemaakt door de afschaffing van den *C. de Comm.* vóór de invoering van een nieuw Wetboek van Strafregt. De *C. Pénal* namelijk had in art. 402—404 alleen de straffen vastgesteld op deze misdrijven; waarin die misdrijven bestonden vond men bepaald in art. 586—590 *C. de Comm.*, die echter in ons Wetboek van Koophandel niet zijn opgenomen, omdat men de behandeling van dit geheele onderwerp bewaard heeft voor het, helaas! nog altijd aanstaande Wetboek van Strafregt. — Reeds in 1836 (zie *Staatscourant* van den 18 October) werd door den koning aan de staten-generaal te kennen gegeven, dat de invoering der nieuwe wetgeving niet zou worden uitgesteld tot de voltooijing van dat wetboek. Daarlatende de voor- en nadeelen van dezen maatregel, is het meer dan wenschelijk, dat Nederland zich spoedig zal mogen verheugen met een nieuw Strafwetboek, want waarlijk het was niet de *C. Pénal*, vooral in verband met het ongelukkige besluit van den 11den December 1813 (*Staatsblad* n°. 10), die voor ons de minste hervorming en herziening behoefde. — Dit besluit was, gelijk zoo vele andere, *provisioneel*. — Het zal nu weldra 35 jaren tellen! (Dit werd geschreven in 1849. Sedert is het besluit van 11 December 1813 vervangen door de wet van 29 Julij 1854 (*Stbl.* n°. 102), en zelfs uitdrukkelijk afgeschaft bij Art. 24 van die wet. Maar de *Code Pénal*, het slechtste der Fransche wetboeken, bestaat altijd nog, *provisioneel* sedert 1813).

den 16den Mei 1829 (*Staatsblad* n°. 33) 1), kortelijk hierop neder komende: dat, te rekenen van den dag der invoering der Nederlandsche wetboeken, zouden worden afgeschaft en ophouden kracht van wet te hebben zoowel de Fransche Wetboeken met al de daartoe behoorende besluiten en verordeningen, als de algemeene en plaatselijke gebruiken in de stoffen, welke bij de nieuwe wetboeken worden behandeld; terwijl voorts het wettelijk gezag van het Romeinsche regt (art. 1) zou zijn en blijven afgeschaft.

§ 24. *Herzieningswetten.*

Het Burgerlijk Wetboek heeft sedert zijne invoering ~~vijf~~ twaalf veranderingen ondergaan. Vooreerst is bij de wet van 31 Mei 1843 (*Staatsblad* n°. 22) de eerste afdeeling van den zestienden titel van het tweede boek (art. 1112—1131), *over boedelscheiding en hare gevolgen*, ingetrokken, en door andere bepalingen vervangen. Ten tweede zijn bij de wet van 9 Julij 1855 (*Staatsblad* n°. 67) 2) eenige uitzonderingen ingevoerd op de artt. 523, 526 en 549 van het Burg. Wetb., ten opzigte van vermiste personen bij vermoedelijke of bekende scheepsrampen. De derde verandering is ingevoerd bij de wet van 22 December 1857 (*Staatsblad* n°. 171), tot buiten-effect-stelling en vervanging der Fransche wet van 3 September 1807, op de interesten. Door deze wet is een einde gemaakt aan de zeer uiteenloopende opvattingen, waartoe art. 1804 Burg. Wetb. had aanleiding gegeven 3). Ten vierde zijn bij de wet van 7 April 1869 (*Staatsblad* n°. 56) afgeschaft de artt. 884 en 957 B. W. ~~Eindelijk zijn bij eene wet van 12 Mei 1874 (*Staatsblad* n°. 68) eenige bevoegdheden in zaken betreffende de zoogenaamde vrijwillige regtsmagt van de arrondissements-regtbanken overgebragt bij de kantongeregten.~~

---

1) Zeer uitvoerig wordt over deze wet gehandeld bij VOORDUIN, I, 2, bl. 6—53.

2) Zie tweede ged., *Aant. ad* § 319 en 331.

3) *Eod. ad* § 1056.

T <u>Ten vijfde</u> is bij de wet van 10 April 1869 Stb. 65 ingetrokken art 53 B.W.

<u>Ten zesde</u> zijn bij de wet van 17 September 1870 Stb. 162 de art 57 en 58 geheel en art 59 gedeeltelijk, van B.W. buiten werking gesteld.

<u>Ten zevende</u> zijn bij de wet van 18 April 1874 Stb. 68 eenige bevoegdheden van de arrondissementsregtbank overgebracht bij de kantongerechten.

<u>Ten achtste</u> zijn bij de wet van 4 Juli 1874 Stb 91 de art 480. 481. 482. 484 2° lid en 485 betreffende beperkte handlichting veranderd.

<u>Ten negende</u> zijn bij de wet van 8 Juli 1874 Stb 95 de art 1197-1202 betreffende pandrecht veranderd.

<u>Ten tiende</u> hebben er bij de wet van 15 November 1876 Stb 195 bijvoegingen aan art. 388, 389 en 414 betreffende verhoor bloedverwanten der minderjarigen, plaats gehad.

<u>Ten elfde</u> heeft er bij de wet van 5 Juni 1878 Stb 89 eene bijvoeging aan art 1240 B.W. plaats gehad.

<u>Eindelijk ten twaalfde</u> zijn bij de wet van 24 Juni 1879 Stb. 132 de art 13. 14 en 22 betreffende de registers van den burgerlijken stand gewijzigd.

ALGEMEENE BEPALINGEN

DER

WETGEVING VAN HET KONINGRIJK.

De 14 artikelen, waaruit deze wet bestaat, zijn het overblijfsel der 73 eerste artikelen van het ontwerp van het Burgerlijk Wetboek van 1820, toen onder de benaming van *Algemeene inleiding* vóór dit Wetboek geplaatst. Wij hebben vroeger (in de Inleiding, bl. 24) de redenen reeds opgegeven, die het grootste gedeelte dier inleiding uit de wet deden verdwijnen; doch verdienden deze bepalingen als wet afkeuring, omdat ze meer tot het werk der regts-scholen, dan tot dat van den wetgever behoorden; wetenschappelijk hebben zij daardoor niets van hare waarde verloren; als wetenschappelijke voorschriften voor de uitlegging des stelligen regts zijn zij haren grooten maker, den onvergetelijken Kemper, overwaardig. En mag het in het algemeen voor waar gehouden worden, dat de kennis van het ontwerp van 1820, als de eerste grondslag, waarop het Wetboek berust, en waaruit het is voortgevloeid, voor die van dit laatste onmisbaar is; hoe veel te meer zal dit niet gelden omtrent die algemeene inleiding, waarin wij niet alleen de ontwikkeling van de weinige overgebleven artikelen vinden; maar die ons tevens bekend maken met de algemeene beginselen, die den wetgever bij het daarstellen der geheele wet bezielden, en ons derhalve in staat stellen de beste en zekerste regelen

van uitlegkunde, bij de verklaring en de toepassing der nieuwe wetgeving in acht te nemen?

Wij hebben insgelijks gezien, dat van de 73 artikelen er slechts 15 zijn overgebleven. Deze werden als Wet van den 14den Junij 1822 (*Staatsblad* n°. 10) afgekondigd; doch men beging daarbij dezelfde dwaling, die meermalen reeds omtrent de zes eerste artikelen van het Fransche Wetboek was opgemerkt, door ze aan te merken en af te kondigen als zullende uitmaken een gedeelte van het Burgerlijk Wetboek, hoezeer het buiten twijfel was, dat deze bepalingen, uit haren aard zoo algemeen mogelijk, evenzeer op al de overige wetboeken toepasselijk waren. Doch die dwaling werd hersteld door de wet van den 15 Mei 1829 (*Staatsblad* no. 28), waarbij bepaald werd, dat de 14 laatste artikelen van eerstgenoemde wet, als afzonderlijke wet, onder den tegenwoordigen titel, zouden blijven bestaan: terwijl het eerste artikel, bepalende de afschaffing van alle burgerlijke wetten, bij de invoering van het Wetboek, met eenige wijzigingen werd opgenomen in art. 1 der wet van den 16den Mei 1829 (*Staatsblad* n°. 33). — Zie Voorduin, D. I, bl. 70, 349; Asser, 6, 7, en boven, bl. 24. — Men vindt voorts in *Themis*, *Regtskundig Tijdschrift*, 1873, bl. 137—179, eene zeer uitvoerige verhandeling over het algemeene karakter dezer wet, meer bepaald over de vraag, of die alleen van privaatregtelijken of wèl van publiekregtelijken aard is. Dat alleen het eerste het geval is, wordt daarin op goede gronden aangetoond. De wet is alleen van toepassing op de vijf wetboeken, bedoeld bij art. 146 Grondwet, dus ook op die van Strafregt en Strafvordering, maar voor het overige is zij vreemd aan het staatsregt. Dat belet wel niet, dat sommigen harer bepalingen, die eenvoudig algemeene regtsbeginselen voor het privaatregt codificeren, en die dus waar zouden zijn, al zweeg de wet er van, ook gelden voor het staatsregt; maar dan is dat alleen daarom waar, omdat de algemeene regtsbeginselen dit van zelven medebrengen, doch niet, omdat het voorschriften zijn van deze wet. Ook eene staatswet b. v.

verbindt zeker niet vóór hare afkondiging, niet alleen omdat dit in deze wet is bepaald, maar omdat het iets is, dat van zelve spreekt. Het zal voor het overige misschien niet altijd even gemakkelijk zijn uit te maken, aan welke van de 14 artikelen, of liever aan welke van de daarbij tot geschreven regt bevorderde voorschriften die meer algemeene strekking moet worden toegekend? Zeker is dit met art. 1 het geval, maar even zeker niet met art. 2, dat louter reglementair is. De vraag blijft dus over, wanneer eene staatswet begint te werken? En het antwoord schijnt te moeten zijn: dadelijk na hare afkondiging. — Wat eindelijk meer bijzonder het strafregt betreft, de toepasselijkheid van deze wet daarop, al maakt het niet regtstreeks een deel uit van het privaatregt, mogt daaraan al eenige twijfel bestaan, wordt met zoo vele woorden uitgemaakt door de bepaling van art. 8, dat uitdrukkelijk en uitsluitend spreekt van strafregt en verordeningen van policie.

De inhoud van de 14 algemeene bepalingen is als volgt:

1. Geene wet is verbindende, zoo lang zij niet behoorlijk is afgekondigd 1).

2. De wetten zijn in het geheele koningrijk verbindende, uit krachte van hare afkondiging, door den koning gedaan. Zij werken terstond, nadat hare afkondiging in alle deelen van het koningrijk zal kunnen bekend zijn. Wanneer bij de wet geen ander tijdstip is vastgesteld, wordt de afkondiging gerekend in het geheele koningrijk bekend te zijn op den twintigsten dag na dien der dagteekening van het staatsblad, waarin de wet geplaatst is.

3. Gewoonte geeft geen regt, dan alleen wanneer de wet daarop verwijst.

4. De wet verbindt alleen voor het toekomende, en heeft geene terugwerkende kracht 2).

1) Zie de wet van den 16 Mei 1829 (*Staatsblad* n°. 33).

2) Zie de *transitoire* wet van den 28sten December 1837 (*Staatsblad* n°. 78).

5. Eene wet kan alleen door eene latere wet, voor het geheel of gedeeltelijk, hare kracht verliezen.

6. De wetten, betreffende de regten, den staat en de bevoegdheid der personen, verbinden de Nederlanders, ook wanneer zij zich buiten 's lands bevinden.

7. Ten opzigte van onroerende goederen geldt de wet van het land of van de plaats, waar die goederen gelegen zijn.

8. De strafwetten en de verordeningen van policie zijn verbindende voor allen, die zich op het grondgebied van het koningrijk bevinden.

9. Het burgerlijk regt van het koningrijk is hetzelfde voor vreemdelingen als voor Nederlanders, zoo lang de wet niet bepaaldelijk het tegendeel vaststelt.

10. De vorm van alle handelingen wordt beoordeeld naar de wetten van het land of van de plaats, waar die handelingen zijn verrigt.

11. De regter moet volgens de wet regt spreken; hij mag in geen geval de innerlijke waarde of billijkheid der wet beoordeelen.

12. Geen regter mag, bij wege van algemeene verordening, dispositie of reglement, uitspraak doen in zaken welke aan zijne beslissing onderworpen zijn.

13. De regter, die weigert regt te spreken, onder voorwendsel van het stilzwijgen, de duisterheid of de onvolledigheid der wet, kan, uit hoofde van regtsweigering, vervolgd worden 1).

14. Door geene handelingen of overeenkomsten kan aan de wetten, die op de openbare orde of goede zeden betrekking hebben, hare kracht ontnomen worden.

---

1) Zie artt. 844—853 Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering; art. 185 C. P.

SCHETS.

ALGEMEENE VERDEELING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK.

Het geheele wetboek bestaat uit eene doorloopende reeks van artikelen (art. 7 der wet van den 16den Mei 1829, *Staatsblad* nº. 33), en wordt verdeeld in vier boeken. Ieder boek wordt verdeeld in titels, en deze somtijds in twee of meer afdeelingen. Deze verdeeling is veel eenvoudiger dan die van het Fransche wetboek, waar men zich in de menigte van onderverdeelingen der titels in hoofdstukken, afdeelingen en paragrafen verliest.

Men heeft reeds in het Romeinsche regt geleerd, dat de drie onderwerpen, waarmede de burgerlijke wet zich bezig houdt (*tria objecta juris*) zijn: 1°. de personen; 2°. de zaken; 3°. de regtsvorderingen of actiën: „*omne jus quo utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones*" (§ 12 *I. de jur. N. G. et C.*, *l.* 1 *D. de statu hom.*). Deze verdeeling vindt men in alle latere wetgevingen terug; zoo ook in de onze.

Het eerste boek handelt over het personen-regt. Het tweede en derde boek over het zaken-regt. Het tweede boek handelt in de eerste plaats over zaken in het algemeen en over hare verdeelingen. Het regt, dat een persoon op eene zaak kan hebben, is tweeledig: 1°. een regt *op* eene zaak of een zakelijk regt (*jus in re*); ook dit wordt in het tweede boek behandeld, en 2°. een regt *tot* eene zaak *op* eenen persoon (*jus ad rem, vel in personam*); welk regt ontstaat uit de *verbindtenissen* (*obligationes*), het zij deze uit overeenkomsten, of van regtswege uit 's menschen geoorloofde

of ongeoorloofde daden, of uit de enkele kracht der wet geboren worden (artt. 1388, 1389 B. W.); die onderscheiden verbindtenissen maken het onderwerp van het derde boek uit. (Zie over de verdeeling van *jus in re* en *jus ad rem* beneden, den inhoud van het tweede boek.)

Het vierde boek handelt: 1o. van bewijs, dat is, van de verschillende middelen, door de wet toegelaten, om zijn regt, of eenig feit tot staving daarvan, of tot tegenspraak van eens anders beweerd regt aangevoerd, te bewijzen; 2o. van verjaring, beschouwd zoo wel als middel om iets te verkrijgen, als om van eene verpligting bevrijd te worden.

Het derde regts-onderwerp, de *actiën* namelijk, wordt in het Burgerlijk Wetboek niet behandeld; doch vindt, voor zoo verre het niet aan de regtswetenschap is overgelaten, zijne plaats in het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering. Zie meer hierover beneden, in den inhoud van het vierde boek, en *Handl. tot het Wetb. van B. R.*, I, bl. 7—9.

EERSTE BOEK.

VAN PERSONEN.

Inhoud.

Alle regt, hoezeer ook zaken betreffende, wordt door personen uitgeoefend, en ten hunnen behoeve daargesteld; de wet houdt zich dan ook het eerst met de personen, met hunne onderscheiding, met hunnen staat, met hunne verschillende standen en betrekkingen, bezig: *"cum igitur hominum causa omne jus constitutum sit, primo de personarum statu, ac post de caeteris dicemus* (*l.* 2 *D. de stat. hom.*, § 12 I. *de jur. N. G. et C.*). De eerste titel handelt over

het genot en het verlies der burgerlijke regten; en ofschoon het burgerlijk regt *in het algemeen* gelijk is voor Nederlanders en vreemdelingen (art. 9, *Alg. Bep.*), en dus ieder, die zich op het grondgebied van den staat bevindt, *bevoegd* is tot het genot der burgerlijke regten (art. 2), zoo *heeft* echter niet ieder vreemdeling dat genot, immers niet in dezelfde uitgestrektheid als de Nederlander, zelfs dan niet als hij binnen het koningrijk woonachtig is. Het was dus noodig in den tweeden titel te bepalen, wie de wet voor Nederlanders, wie zij voor vremdelingen houdt. Aldus vastgesteld zijnde, wie tot het genot der burgerlijke regten bevoegd zijn, worden in de volgende titels die regten breeder omschreven. Er zijn in het leven van ieder mensch voornamelijk drie tijdstippen, die zoowel op zijnen staat in de burger-maatschappij, als op het verkrijgen of verliezen der regten, die men daarin genieten kan, eenen hoogst gewigtigen invloed hebben, te weten: de geboorte, het huwelijk, het overlijden. Door elk dezer gebeurtenissen verkrijgt, verandert of verliest men zijnen staat: de akten, die daarvan blijken doen, noemt men akten van den burgerlijken stand; deze maken het onderwerp van den derden titel uit. In een naauw verband staat daarmede de woonstede, of het domicilie der burgers; want dáár is het, dat zij hunne burgerlijke regten uitoefenen, en dat zij moeten worden aangesproken door ieder, die vermeent eenige regten tegen hen te kunnen doen gelden (art. 97, 126 W. van B. R.); daarover wordt gehandeld in den vierden titel. De volgende titels behelzen de voorschriften omtrent het huwelijk, in zijne burgerlijke betrekkingen beschouwd (art. 83), zoodanig, dat eerst gesproken wordt over het huwelijk zelf (Titel V), en daarna over de regten en verpligtingen, die voor de echtgenooten uit het huwelijk ontstaan (Titel VI). Doch niet alleen ten aanzien der personen, maar ook ten aanzien van de goederen der echtgenooten regelt de wet de gevolgen van het huwelijk. Van het oogenblik der voltrekking van het huwelijk bestaat er tusschen de echtgenooten algeheele gemeenschap van

goederen, art. 174 (Titel VII), voor zoo ver die niet geheel of gedeeltelijk is uitgesloten bij de huwelijksche voorwaarden, die het aan partijen vrijstaat te maken (Titel VIII). De wijzigingen, die de twee laatstgenoemde titels ondergaan, in geval van tweede of later huwelijk, vindt men in den negenden titel, en de tiende titel behandelt het middel der scheiding van goederen aan de vrouw in zekere bepaalde gevallen toegestaan, om te verhoeden, dat hare goederen door den man verspild worden.

In het Fransche wetboek vonden zoo wel de wettelijke gemeenschap als de huwelijksche voorwaarden, hunne plaats in den vijfden titel van het derde boek, waar over de overeenkomsten gehandeld wordt. De gemeenschap echter is zeer zeker geene overeenkomst, zij is niet anders dan een gevolg van het huwelijk, ten opzigte van de goederen. De huwelijksche voorwaarden daarentegen zijn wel eene soort van overeenkomst, en als zoodanig onderworpen aan de regelen, bij het derde boek voor deze voorgeschreven; maar de wetgever heeft het niettemin regelmatiger geoordeeld, dit onderwerp, uit hoofde van zijn naauw verband met het huwelijk, ook hier te behandelen. Op gelijke wijze had ook ZACHARIA, in zijn *Handbuch des französischen Civil-rechts*, beide onderwerpen behandeld in eene tweede afdeeling van zijn hoofdstuk, over het huwelijks-regt (*das Ehe-recht*). (Zie ook VOORDUIN, I, 67, 104: 1, 2, bl. 42, 43, 45—48, 50—52; ASSER, 7—11).

De volgende (de elfde titel) leert de wijzen kennen, waarop het huwelijk ontbonden wordt, terwijl daarenboven nog in den twaalfden titel de scheiding van tafel en bed, waardoor niet het huwelijk wordt ontbonden, maar slechts de zamenwoning ophoudt, wordt toegelaten en beschreven, om aan hen, die, uit hoofde hunner godsdienstige begrippen, van de echtscheiding geen gebruik kunnen maken, zoo veel mogelijk te gemoet te komen.

Ten gevolge van het huwelijk ontstaan er betrekkingen, niet alleen tusschen de echtgenooten onderling, maar ook tusschen deze en hunne kinderen, die uit het huwelijk

geboren of daardoor gewettigd worden. De dertiende titel heeft tot opschrift: *van het vaderschap en de afstamming der kinderen:* terwijl in den veertienden titel in het algemeen de bloedverwantschap, of de betrekking tusschen personen, die de één van den anderen afstammen, of eenen gemeenen stamvader hebben, en de zwagerschap, of de betrekking tusschen den éénen echtgenoot en de bloedverwanten van den anderen, beschreven worden (art. 345, 350).

Alle personen zijn meerderjarig of minderjarig. De meerderjarige is meester over zijnen persoon en over zijne goederen, die hij naar goedvinden kan besturen. De minderjarige is, gedurende het leven zijner ouders of van één van beiden, aan de vaderlijke magt onderworpen, ten opzigte van zijnen persoon en van zijne goederen (Titel XV); na het overlijden van zijnen vader of van zijne moeder, of van beiden, wordt hij onder voogdij gesteld; de regelen betrekkelijk de voogdij worden vastgesteld bij den zestienden titel. Doch indien het in het algemeen heilzaam en noodig is, de minderjarigen, die niet in staat zijn voor hunne eigen belangen te waken, aan het toezigt van voogden te onderwerpen: er kunnen somtijds omstandigheden wezen, die het in enkele gevallen hoogst wenschelijk maken, den minderjarige eene grootere vrijheid te geven. In die behoefte wordt voorzien door den zeventienden titel: *van handligting*. Er zijn daarentegen andere omstandigheden, waarin het behoud der goederen van eenen enkelen persoon of van eene geheele familie, of zelfs de rust en de zekerheid van den staat vorderen, den meerderjarige of zijne goederen onder het beheer van anderen te stellen. Zoo wordt b. v. hij, die zich in eenen gedurigen staat van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij bevindt; somtijds ook hij, die zoodanig verkwistend van aard is, dat er gegronde vrees voor het verlies zijner goederen ontstaat, onder curatele gesteld (Titel XVIII). En daartoe behoort eindelijk de voorziening in het bestuur der goederen van eenen afwezige (Titel XIX).

TITEL I.

Van het genot en het verlies der burgerlijke regten.

(Art. 1—5.)

§ 1. Allen die zich op het grondgebied van den staat bevinden zijn vrij, en bevoegd tot het genot der burgerlijke regten, zonder dat eenige straf den burgerlijken dood of het verlies van alle burgerlijke regten kan ten gevolge hebben. Art. 2, 4.

§ 2. Het kind, waarvan eene vrouw zwanger is, wordt als reeds geboren aangemerkt, zoo dikwijls zijn belang dat vordert. Dood ter wereld komende, wordt het geacht nooit te hebben bestaan. Art. 3. (Art. 403, 383, 946, 1716.)

TITEL II.

Van Nederlanders en vreemdelingen.

(Art. 5—12.)

§ 3. Nederlanders zijn:

1°. Allen die binnen het koningrijk of zijne koloniën zijn geboren,
   a. Uit ouders aldaar gevestigd.
   b. Uit ouders aldaar niet gevestigd, mits zij zelve hunne woonplaats aldaar vestigen.

2o. De buiten 's lands geborenen,
   a. Uit Nederlanders.
   b. Uit vreemde ouders, binnen het koningrijk of zijne koloniën gevestigd, doch voor 's lands dienst afwezig, of anderzins op reis.
   c. Zij, die genaturaliseerd zijn of het regt van inboorlingschap verkregen hebben.
   d. Eene vreemde vrouw, die met eenen Nederlander trouwt. Art. 5. 6.

§ 4. De hoedanigheid van Nederlander wordt verloren:

1º. Door naturalisatie in een vreemd land.

2º. Door, buiten toestemming des konings, zich in vreemde krijgsdienst te begeven.

3º. Door openbare bedieningen van eene vreemde regering aan te nemen.

4º. Door het buiten 's lands vestigen zijner woonplaats, met het kennelijk oogmerk, om niet in het koningrijk terug te keeren.

5º. Door eene Nederlandsche vrouw, door het huwelijk met eenen vreemdeling, staande dat huwelijk. Art. 9, 11.

§ 5. Vreemdelingen zijn:

1º. Allen die niet behooren tot degenen, vermeld in § 3.

2º. Zij, die de hoedanigheid van Nederlander verloren hebben. Art. 7.

§ 6 Zij worden met Nederlanders gelijk gesteld:

1º. Als zij, met toestemming des konings, hunne woonplaats binnen het koningrijk vestigen, en van die toestemming aan het gemeentebestuur dier woonplaats doen blijken.

2º. Als zij, na zes jaren hunne woonplaats in eene Nederlandsche gemeente te hebben gevestigd en behouden, aan het plaatselijk bestuur van die woonplaats het voornemen hebben te kennen gegeven, om zich binnen het koningrijk te blijven vestigen. Art. 8, 10.

TITEL III.

Van de akten van den burgerlijken stand.

(Art. 13—73.)

Registers van den burgerlijken stand in het algemeen.

§ 7. Deze registers worden gehouden door één of meer

ambtenaren, door en uit de plaatselijke besturen benoemd. Art. 13.

§ 8. Zij zijn vierderlei, als:

1°. Van geboorten. (Art. 29—38.)

2°. Van huwelijks-aangiften. [redacted] afkondigingen. (Art. 39—43.)

4°. Van huwelijken en echtscheidingen, (Art. 44—49.)

5°. Van overlijden. (Art. 50—62.) Art. 13.

§ 9. Zij [redacted] in dubbel gehouden, op het einde des jaars door den ambtenaar van den burgerlijken stand afgesloten; en wordt in de maand Januarij daaraanvolgende één dubbel overgebragt in de archieven der gemeente, en het andere ter griffie van de arrondissements-regtbank. Aan dit laatste blijven gehecht de volmagten en andere stukken bij de akten gevorderd. Art. 14, 22, 23.

§ 10. In de akten worden uitgedrukt het jaar en de dag harer inschrijving, de voornamen, de namen, de onderdom, het beroep en de woonplaats der verschijnende partijen en der getuigen; en verder hetgeen door de partijen, overeenkomstig de wet, moet worden verklaard, zonder meer. Art. 17, 18.

§ 11. De getuigen, zoo nabestaanden als anderen, worden door de belanghebbende personen gekozen. Zij moeten mannen zijn en meerderjarig, en binnen het koningrijk hunne woonplaats hebben. Art. 20.

§ 12. De akten worden aan partijen en getuigen voorgelezen; van die voorlezing wordt melding gemaakt; en allen teekenen met den ambtenaar van den burgerlijken stand. Art. 21.

§ 13. Ieder is bevoegd om zich uittreksels uit de registers te doen afgeven. Die uittreksels, wanneer zij met de registers overeenstemmen, en door den voorzitter der arrondissements-regtbank of door den regter die hem vervangt gelégaliseerd zijn, verdienen geloof tot de valschheid daarvan beweerd wordt. Art. 24.

§ 14. Men kan, zoowel door getuigen als door bescheiden,

bewijzen, dat de registers van den burgerlijken stand nooit hebben bestaan, of verloren zijn geraakt, of wel, dat eene ingeschreven akte daaraan ontbreekt. Art. 26.

§ 15. De ambtenaren van den burgerlijken stand of andere bewaarders zijn, ieder voor zoo veel hem aangaat, aansprakelijk voor het rigtig houden en bewaren der registers. Elke overtreding tegen de voorschriften van dezen titel begaan kan aan de partijen grond opleveren om schadevergoeding tegen hen te eischen, terwijl zij daarenboven door de arrondissements-regtbank, voor zoo verre daartegen niet bij de strafwet is voorzien, kunnen verwezen worden in eene geldboete van niet meer dan honderd gulden. Art. 27.

§ 16. Het openbaar ministerie is verpligt de ter griffie van de arrondissements-regtbank overgebragte registers en de daaraan gehechte stukken te onderzoeken, en van zijne bevinding proces-verbaal op te maken. Art. 28.

Akten van geboorten.

§ 17. De aangiften van geboorten moeten binnen drie dagen na de bevalling, in tegenwoordigheid van twee getuigen, gedaan worden aan den ambtenaar van den burgerlijken stand van de geboorteplaats, die daarvan dadelijk akte opmaakt en bevoegd is om te vorderen, dat het kind hem vertoond worde. Art. 29.

§ 18. De aangifte wordt gedaan door den vader, of, bij gebreke van dien, door de geneesheeren, heelmeesters, vroedvrouwen of andere personen, die bij de bevalling zijn tegenwoordig geweest; en, wanneer de moeder buiten hare woning bevallen is, geschiedt de aangifte door hem, ten wiens huize dit geschied is. Art. 30.

§ 19. Die een pas geboren kind vindt, is gehouden daarvan aangifte te doen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand der plaats, waar het is ontdekt. Het dien ten gevolge op te maken proces-verbaal wordt in de geboorteregisters ingeschreven. Art. 33.

§ 20. Als het kind dadelijk in een gesticht opgenomen is, geschiedt de aangifte door het hoofd of door één der bedienden van het gesticht. Art. 34.

§ 21. Hoe de geboorte-akte van het kind gedurende eene zeereis geboren, wordt opgemaakt en in de registers ingeschreven, zie art. 35, 36, 37.

§ 22. De geboorte-akte vermeldt:

1o. Het jaar, den dag, het uur en de plaats der geboorte.

2o. De kunne van het kind.

3o. De voornamen, die het gegeven worden.

4o. De voornamen, namen, het beroep en de woonplaats der ouders, of van de moeder alleen, zoo het kind buiten echt geboren is en niet door den vader wordt erkend.

5o. De voornamen, namen, den ouderdom, het beroep en de woonplaats der aangevers en getuigen. Art. 31, 32.

Huwelijks-aangiften en afkondigingen.

§ 23. Van deze registers wordt geen dubbel gehouden; zij worden in de maand Januarij van elk jaar overgebragt ter griffie van de arrondissements-regtbank. Art. 14, 22.

Aangiften.

§ 24. De huwelijks-aangifte geschiedt door de aanstaande echtgenooten, het zij in persoon, het zij bij geschrifte. In dit laatste geval moet de ambtenaar van den burgerlijken stand die geschriften overschrijven, alleen op het register teekenen, en het stuk daaraan vasthechten. Art. 40, 105, 106.

§ 25. De akte van huwelijks-aangifte vermeldt:

1o. De voornamen, de namen, den ouderdom, het beroep en de woonplaats der aanstaande echtgenooten.

2o. Hun voornemen om met elkander in den echt te treden. Art. 40.

Afkondigingen.

§ 26. Wanneer aan den ambtenaar van den burgerlijken stand niet blijkt dat voor de aangevende personen eenig wettig beletsel bestaat, om met elkander in den echt te treden, moeten er dadelijk, en wel op de twee volgende Zondagen, twee afkondigingen gedaan worden voor de deur van het huis der gemeente van beider woonplaats, en, in geval die nog slechts zes maanden in eene gemeente is gevestigd geweest, moeten die afkondigingen daarenboven geschieden in de gemeente, waar zij laatstelijk zijn gevestigd geweest. Art. 41, 107, 108, 109.

§ 27. Van de tweede afkondiging kan de koning of de ambtenaar door hem daartoe aangewezen, dispensatie verleenen. Art. 111.

§ 28. De akte en de afkondiging daarvan vermeldt:

1o. De voornamen, de namen, den ouderdom, het beroep en de woonplaats der aanstaande echtgenooten, en, indien zij vroeger gehuwd zijn geweest, de namen van hunne vorige echtgenooten.

2o. De voornamen, de namen, het beroep en de woonplaats van hunne ouders.

3o. Den dag, de plaats en het uur waarop de afkondigingen zijn geschied, met vermelding of dit de eerste of de tweede zij. Art. 107.

§ 29. De akte wordt door den ambtenaar van den burgerlijken stand onderteekend; en een uittreksel daarvan moet, gedurende den tijd tusschen de eerste en de tweede verloopende, aangeplakt worden en blijven aan de deur van het huis der gemeente, waar die afkondigingen gedaan zijn. Art. 42, 110.

§ 30. Op den kant der akte van afkondiging wordt eene aanteekening gesteld van de akten van stuiting des huwelijks, aan den ambtenaar van den burgerlijken stand beteekend, mitsgaders van de vonnissen of akten, waarbij de stuiting wordt opgeheven. Art. 43.

Akten van huwelijk.

§ 31. Nadat aan de bij art. 126 volgg. gevorderde formaliteiten voldaan, en de bij art. 135 vermelde verklaring uitgebragt is, verklaart de ambtenaar van den burgerlijken stand, in naam der wet, dat partijen door den echt verbonden zijn, en maakt daarvan dadelijk eene akte op. Art. 44.

§ 32. De huwelijks-akte vermeldt:

1°. De voornamen, de namen, den ouderdom, de geboorteplaats, het beroep en de woonplaats der echtgenooten, en, wanneer zij te voren gehuwd waren, de voornamen en de namen van de vroegere echtgenooten.

2°. Hunnen staat van meerderjarigheid of minderjarigheid.

3°. De voornamen, de namen, het beroep en de woonplaats hunner ouders.

4°. De toestemming van de ouders, grootouders of voogden, of wel het verlof van den regter, in de gevallen waarin dit gevorderd wordt. (Art. 92—98.)

5°. De tusschenspraak van den regter, zoo die heeft plaats gehad. (Art. 99—104.)

6°. De gedane afkondigingen. (Art. 41—43, 107—112.)

7°. In geval van stuiting, de opheffing daarvan. (Art. 114—125.)

8°. De verklaring van partijen dat zij elkander tot echtgenooten nemen, en de uitspraak der echtvereeniging door den ambtenaar. (Art. 133.)

9°. De voornamen, de namen, den ouderdom en de woonplaats der getuigen, mitsgaders de graden van bloedverwantschap of aanhuwelijking, die tusschen hen en de partijen mogten bestaan. (Art. 131.)

10°. De erkenning van natuurlijke kinderen, zoo die plaats heeft. (Art. 327, 336.)

11°. Wanneer een huwelijk bij gemagtigde voltrokken wordt, de vermelding daarvan. (Art. 134.)

12°. Hetzelfde, als het huwelijk in een bijzonder huis voltrokken wordt. (Art. 132.) Art. 45, 46.

Akten van echtscheiding.

§ 33. De akte van inschrijving eener echtscheiding wordt in de huwelijks-registers ingeschreven, en moet daarenboven de partij, die de echtscheiding heeft verkregen, zorgen, en is de andere bevoegd om te vorderen, dat daarvan aanteekening worde gedaan op den kant der huwelijks-akte. Art. 48.

§ 34. Zij vermeldt:

1º. De voornamen, de namen, het beroep en de woonplaats der gescheiden echtgenooten.

2º. Het vonnis, waarbij de echtscheiding is uitgesproken, waarvan een afschrift aan het register gehecht blijft.

3º. Het getuigschrift van den griffier, dat tegen het vonnis door geen wettig middel kan worden opgekomen. Art. 48.

Akten van overlijden.

§ 35. De akten van overlijden worden opgemaakt door den ambtenaar van den burgerlijken stand der plaats, waar de persoon overleden is, op de verklaring van twee getuigen. Art. 50.

§ 36. Wanneer een sterfgeval plaats heeft in openbare gestichten, moeten de hoofden, gezagvoerders, bestuurders, cipiers of opzigters daarvan binnen vier en twintig uren aangifte doen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand, die daarvan akte opmaakt; en moeten bovendien in die gestichten registers worden gehouden, waarin van het overlijden en van de daartoe betrekkelijke omstandigheden wordt melding gemaakt. Art. 54.

§ 37. Dezelfde verpligting berust op de griffiers van de provinciale geregtshoven, ten aanzien van de tenuitvoerlegging der doodvonnissen, zonder dat de ambtenaar van den burgerlijken stand, in de akte van overlijden, van die omstandigheid melding mag maken. Art. 57, 58, 59.

§ 38. Over de sterfgevallen op zeereizen, en van krijgslieden, die te velde, in den slag, of in 's rijks dienst daar buiten zijn gestorven, zie art. 60 en 61.

§ 39. De ambtenaar van den burgerlijken stand mag geene akte van overlijden van een pas geboren kind opmaken, indien hem niet is gebleken, dat de geboorte van het kind in het daartoe bestemde register is ingeschreven; en hij mag, bij gebreke hiervan, niet vermelden dat het kind overleden is, maar alleen dat het als levenloos is aangegeven, terwijl hij, bij twijfel omtrent de deugdelijkheid der aangifte, vorderen kan, dat het kind hem worde vertoond. Hij ontvangt daarenboven de verklaring der getuigen omtrent de voornamen, den naam, het beroep en de woonplaats van de ouders van het kind, met aanduiding van het jaar, de maand, den dag en het uur der geboorte; en hij schrijft de akte, overeenkomstig hare dagteekening, in de sterfregisters in, zonder dat daardoor wordt beslist of het kind levend of dood is ter wereld gekomen. Art. 52.

§ 40. De akte van overlijden vermeldt:

1°. De voornamen, den naam, den ouderdom, het beroep en de woonplaats van den overledene.

2°. Dag en uur van het overlijden.

3°. De geboorteplaats van den overledene.

4°. De voornamen en den naam van den anderen echtgenoot, indien de overledene getrouwd, of wel weduwenaar of weduwe was.

5°. De voornamen, den naam, den ouderdom, het beroep en de woonplaats der aangevers, en, wanneer zij bloedverwanten zijn, den graad van bloedverwantschap.

6°. De voornamen, de namen, het beroep en de woonplaats der ouders van den overledene. Art. 51.

§ 41. Geene begraving mag geschieden zonder het verlof, vrij van zegel en kosteloos door den ambtenaar van den burgerlijken stand af te geven. Art. 53.

§ 42. Deze moet, in de gewone gevallen, het gezegde verlof verleenen, als hij zich van het overlijden verzekerd heeft, echter niet vroeger dan zes en dertig uren na het overlijden, behoudens de gevallen bij de reglementen van policie voorzien. Doch wanneer er teekenen of aanduidingen

van eenen geweldigen dood aanwezig zijn, of andere omstandigheden, die redenen geven om dien te vermoeden, mag de begraving niet geschieden, dan nadat het lijk geregtelijk zal zijn geschouwd. Art. 53, 55.

Naams- en voornaams-veranderingen.

§ 43. Tot het veranderen van zijnen geslachtnaam wordt vereischt de toestemming des konings, die deze niet verleenen kan dan na verloop van één jaar, te rekenen van den dag, waarop van het verzoek in de officiële nieuwspapieren zal zijn melding gemaakt, gedurende welken tijd de belanghebbende partijen zich bij den koning tegen dat verzoek bij verzoekschrift kunnen verzetten. Art. 63, 64, 65.

§ 44. De verandering van voornaam, of de aanneming van nieuwe voornamen wordt toegestaan door de arrondissements-regtbank, na verhoor van het openbaar ministerie. Art. 68.

§ 45. In beide gevallen moet het koninklijk besluit of de regterlijke uitspraak ter hand gesteld worden aan den ambtenaar van den burgerlijken stand van de geboorteplaats des verzoekers, ten einde door dezen in de loopende registers te worden ingeschreven, en daarvan melding te worden gemaakt op den kant der geboorte-akte. Art. 66, 69.

Verbetering en aanvulling der akten van den burgerlijken stand.

§ 46. Wanneer geene registers hebben bestaan, of indien zij zijn verloren gegaan, vervalscht, veranderd, verscheurd, vernietigd, verdonkerd of verminkt; wanneer akten daaraan ontbreken, of in de ingeschreven akten dwalingen, uitlatingen, of andere misslagen hebben plaats gehad, kan een verzoek tot verbetering of aanvulling der registers ingeleverd worden bij de arrondissements-regtbank, binnen welker regtsgebied zij zijn of hadden behooren te worden gehouden die,

behoudens hooger beroep, na verhoor van het openbaar ministerie, en, wanneer daartoe gronden zijn, van de belanghebbende partijen, daarover uitspraak doet. Art. 70—72.

§ 47. Die uitspraken, wanneer zij in kracht van gewijsden zijn gegaan, worden door den ambtenaar van den burgerlijken stand, dadelijk na haar vertoon, in de loopende registers ingeschreven, en wordt, ingeval van verbetering, daarvan melding gemaakt op den kant der verbeterde akte. Art. 25, 73.

§ 48. Deze uitspraken zijn alleen geldig tusschen de partijen, die haar hebben verzocht, of die bij die gelegenheid zijn opgeroepen. Art. 72.

TITEL IV.

Van woonplaats of domicilie.

(Art. 74 - 82).

§ 49. De woonplaats is drieërlei:

1. De plaats, waar iemand zijn hoofdverblijf heeft gevestigd, of, bij gebreke daarvan, die des werkelijken verblijfs. Art. 74.

§ 50. Deze verandert door de werkelijke woning in eene andere plaats, gevoegd bij het voornemen, om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen; welk voornemen bewezen wordt:

1o. Door eene verklaring, zoo wel bij het bestuur der gemeente, die men verlaat, als bij dat der gemeente, waar de woonplaats wordt overgebragt.

2o. Bij gebreke hiervan, uit de omstandigheden. Art. 75, 76.

§ 51. II. De wettelijke woonplaats, als van:

1o. De getrouwde vrouw bij haren man.

2o. Minderjarigen bij hunne ouders of voogden.

3o. Meerderjarigen, die onder curatele zijn, bij hunnen curator.

4o. Meerderjarige dienstboden of werklieden in het huis

van diegenen, bij wie zij dienen of werken, indien zij bij hen inwonen. Art. 78, 79.

§ 52. III. Ontstaat de woonplaats uit overeenkomst, wanneer partijen of ééne van haar, bij eene akte, en tot eene bepaalde zaak, eene andere woonplaats dan hare werkelijke kiezen. Art. 81.

TITEL V.

Van het huwelijk.

(Art. 83—157.)

Algemeene bepalingen.

§ 53. Het huwelijk is de naar de burgerlijke wet gesloten vereeniging tusschen eenen man en eene vrouw tot een gemeenschappelijk leven. § 1 T. *de P. P.*, *l.* 1 D. *de R. N.* Art. 158 volgg.

§ 54. De wet beschouwt het huwelijk alleen in zijne burgerlijke betrekkingen, en er mogen geene godsdienstige huwelijks-plegtigheden plaats hebben, vóórdat aan den bedienaar van de eeredienst van de burgerlijke voltrekking des huwelijks zal zijn gebleken. Art. 83, 136.

§ 55. Trouwbeloften geven geene regtsvordering hoegenaamd. Art. 113.

§ 56. Wanneer er reeds eene afkondiging heeft plaats gehad, kan dit grond geven tegen de weigerachtige partij tot vordering van vergoeding van schaden, kosten en interessen, uit hoofde van werkelijke verliezen. Art. 113.

Hoedanigheden en voorwaarden, vereischt wordende om een huwelijk aan te gaan.

§ 57. Tot de wettigheid van het huwelijk wordt vereischt:

1°. Dat geen der aanstaande echtgenooten door een vroeger huwelijk verbonden zij.

2°. De vrije toestemming der aanstaande echtgenooten, niet door dwaling, geweld of bedrog verkregen. (Art. 142, 1357.)

3°. Dat de man den vollen ouderdom van achttien, de vrouw dien van zestien jaren bereikt hebbe; behoudens des konings regt, om hiervan dispensatie te verleenen.

4°. Dat er voor de aanstaande echtgenooten geene wettige beletselen bestaan, om te zamen een huwelijk aan te gaan, zijnde dit verboden tusschen:

a. Alle personen, die elkander bestaan in de opgaande en nederdalende linie, het zij door wettige of onwettige geboorte, of door aanhuwelijking.

b. Broeder en zuster, wettige of onwettige.

c. Schoonbroeder en schoonzuster, wettige of onwettige.

d. Oom of oud-oom en nicht of achter-nicht, wettige of onwettige.

e. Moei of oud-moei en neef of achter-neef, wettige of onwettige.

(Behoudens in de gevallen van *c*, *d* en *e* des konings regt van dispensatie, om gewigtige redenen.)

f. Hem, die bij regterlijk vonnis van overspel is overtuigd en zijne medepligtige.

g. Hen, wier huwelijk door echtscheiding is ontbonden.

(Mogende in geen geval de vrouw een nieuw huwelijk aangaan, dan na verloop van drie honderd dagen na de ontbinding van het vorige.)

5°. Dat zij, wier toestemming de wet vereischt, die gegeven hebben, immers dat deze gevraagd zij, in de gevallen, waarin dit voldoende is. (Art. 92—99.) Art. 84—91.

§ 58. Echte minderjarige kinderen behoeven de toestemming:

1°. Van hunnen vader en van hunne moeder; of van hunnen vader alleen, als de moeder zich niet verklaart of met den vader in gevoelen verschilt; of van de moeder alleen na den dood des vaders.

2o. Van den grootvader van vaderszijde.
3o. Van den grootvader van moederszijde.
4o. Van de grootmoeder van vaderszijde.
5o. Van de grootmoeder van moederszijde.
6o. Van hunnen voogd en toezienden voogd. Art. 92—95.

§ 59. De toestemming van de in no. 2 vermelde personen wordt dan eerst vereischt, wanneer de in no. 1 genoemde zijn overleden, of zich buiten de mogelijkheid bevinden, om hunnen wil te verklaren, en zoo verder. Art. 92 95

§ 60. Indien de voogd en de toeziende voogd, of één hunner, de toestemming weigert, kan de kantonregter, op verzoek van den minderjarige, het verlof tot het aangaan des huwelijks verleenen, na verhoor of na behoorlijke oproeping van den voogd en toezienden voogd, mitsgaders van vier uit de naaste binnen het rijk woonachtige en meerderjarige bloedverwanten, tot den graad van vollen neef ingesloten, zoo veel mogelijk in gelijk getal uit de twee liniën te verkiezen; zullende, bij gebreke van een genoegzaam getal bloedverwanten, dit worden aangevuld door gelijke personen, den verzoeker door aanhuwelijking in gemelden graad bestaande. Art. 95.

§ 61. De uitspraak van den kantonregter geschiedt behoudens het regt van hooger beroep op de arrondissementsregtbank. Art. 96.

§ 62. Meerderjarige echte kinderen die den vollen ouderdom van dertig jaren nog niet bereikt hebben, moeten evenzeer de toestemming van hunne ouders verzoeken. Art. 99.

§ 63. In geval van weigering kunnen zij de tusschenkomst inroepen van den kantonregter, die de partijen voor zich moet doen verschijnen. Art. 99, 100.

§ 64. Indien de vader, of, bij gebreke van dien, de moeder niet verschijnt, kan tot het huwelijk worden overgegaan; indien het kind niet verschijnt, kan het huwelijk niet worden voltrokken, zonder een hernieuwd verzoek tot tusschenkomst. Art. 101, 102.

§ 65. Indien, partijen verschenen zijnde, de vader, of, bij

gebreke van dien, de moeder bij de weigering volhardt, mag het huwelijk niet worden voltrokken, dan na verloop van drie volle maanden, te rekenen van den dag der verschijning. Art. 103.

§ 66. Natuurlijke door den vader erkende kinderen behoeven, zoolang zij minderjarig zijn, de toestemming van hunnen vader; en, bij gebreke van dien, die hunner moeder. In geval beiden ontbreken, of buiten de mogelijkheid verkeeren, om hunnen wil te verklaren, behoeven zij de toestemming van hunnen voogd en toezienden voogd; en is in dit geval het gezegde in § 60 en 61 op hen van toepassing. Art. 97, 98. (Art. 95, 96.)

§ 67. Meerderjarig geworden zijnde, is op hen toepasselijk het gezegde in § 62–65. Art. 104. (Art. 99—103.)

§ 68. Op natuurlijke, doch niet erkende kinderen, is van toepassing het gezegde in het slot van § 66. Art. 98. (Art. 97.)

Formaliteiten, die de voltrekking van het huwelijk moeten voorafgaan.

§ 69. Deze formaliteiten bestaan in de aangiften en afkondigingen, waarover hierboven, in § 24—30, is gehandeld. Art. 105—112.

§ 70. Het huwelijk mag niet worden voltrokken, vóór den derden dag na dien der laatste afkondiging, die dag zelve niet daaronder begrepen. Art. 130.

§ 71. Wanneer het huwelijk niet binnen een jaar na de eerste afkondiging is voltrokken, zijn er nieuwe afkondigingen noodig. Art. 112.

Stuiting van het huwelijk.

§ 72. Tot de stuiting van de voltrekking van een huwelijk zijn bevoegd:

I. Degene, die met ééne der partijen alsnog door het huwelijk verbonden is, mitsgaders de kinderen uit dat huwelijk voortgesproten. Art. 115.

§ 73. II. De vader, of, bij gebreke van dien, de moeder, of, bij ontstentenis van beiden, de grootouders:

1o. Wanneer de vereischte toestemming niet bekomen, of, als het kind meerderjarig is, gevraagd, of de tusschenkomst van den kantonregter niet verzocht is, met inachtneming der volgorde, in § 58 volgg. omschreven. (Art. 92—95.)

2o. Wanneer ééne der partijen, uit hoofde van gebrek aan verstandelijke vermogens, onder curatele gesteld, of de curatele uit dien hoofde verzocht, en op dat verzoek nog niet beslist is.

3o. Wanneer ééne der partijen de vereischten niet bezit, in § 57 volgg. vermeld.

4o. Wanneer degene, met wien hun kind in het huwelijk wil treden, uit hoofde van misdaad vervolgd wordt, of tot eene onteerende straf is veroordeeld.

5o. Wanneer de vereischte huwelijks-afkondigingen geene plaats hebben gehad.

6o. Wanneer ééne der partijen, uit hoofde van verkwisting, is onder curatele gesteld, en het voorgenomen huwelijk blijkbaar het ongeluk van hun kind of kleinkind zoude te-weeg brengen. Art. 116, 117.

§ 74. III. Broeders, zusters, ooms, moeijen, de voogd, toeziende voogd, curator en toeziende curator:

1o. Indien niet is voldaan aan de bepalingen van art. 95 en 98.

2o. Om de redenen, bij no. 2—5 van § 73 uitgedrukt. Art. 118. (Art. 116.)

§ 75. IV. De man, wiens huwelijk door echtscheiding is ontbonden, wanneer zijne vrouw een nieuw huwelijk wil aangaan vóór het verloopen van drie honderd dagen na de echtscheiding. Art. 119, 91.

§ 76. V. Het openbaar ministerie is verpligt een voorgenomen huwelijk te stuiten, wanneer het in strijd is met de voorschriften bij § 57, no. 1—4 vermeld. Art. 120. (Art. 84—91.)

§ 77. De arrondissements-regtbank, binnen welker ressort de gemeente gelegen is, waar het huwelijk moet worden voltrokken, neemt kennis van de stuiting. Art. 121.

§ 78. De voltrekking van het huwelijk wordt geschorst, tot dat aan den ambtenaar van den burgerlijken stand is ter hand gesteld een vonnis, in kracht van gewijsde gegaan, of eene authentieke akte, waarbij de stuiting is opgeheven. Art. 125.

§ 79. Wanneer de stuiting is afgewezen, kunnen de opposanten, met uitzondering van bloedverwanten in de op- en nedergaande linie, en van het openbaar ministerie tot vergoeding van kosten, schaden en interessen worden verwezen. Art. 124.

§ 80. Over de manier van procederen in zaken van stuiting, zie art. 801 803 W. van B. R.

Voltrekking van het huwelijk.

§ 81. Alvorens tot de voltrekking van het huwelijk over te gaan, moet de ambtenaar van den burgerlijken stand zich doen ter hand stellen:

1°. De geboorte-akte van ieder der aanstaande echtgenooten, of, bij gebreke hiervan, eene akte van bekendheid; zullende echter dit gebrek ook kunnen worden aangevuld het zij door eene beëedigde verklaring der getuigen, die bij het huwelijk moeten tegenwoordig zijn, het zij door eene bij den ambtenaar van den burgerlijken stand afgelegde beëedigde verklaring, dat men zich geene geboorte- of bekendheids-akte kan verschaffen.

2°. Eene authentieke akte van de toestemming des vaders, enz., voor zooverre die niet bij de huwelijks-akte gegeven wordt, of het regterlijk verlof. (Art. 92—99.)

3°. De akte, waaruit blijkt van de tusschenkomst van den kantonregter, in de gevallen, waarin die vereischt wordt. (Art. 99—104.)

§ 80. Art 801. 802 en 803 W. v. B.R.

801. Bij stuiting des huwelijks moet het verzet gedaan worden bij eene akte, zoowel aan den ambtenaar van den burgerlijken stand, als aan de partij tegen welke het verzet gericht is, door een deurwaarder beteekend.-
Deze akte zal bevatten de gronden van het verzet en de hoedanigheid welke aan den opposant recht geeft om tegen het huwelijk op te komen.
Dezelve zal insgelijks bevatten de keus van eene woonplaats in de gemeente of gemeenten waar het huwelijk moest voltrokken worden, alles op straffe van nietigheid.

802. De eisch tot opheffing van het verzet moet op de gewone wijze worden aangebracht en behandeld voor de arrondissements regtbank, binnen welker ressort woonplaats is gekozen en welke daarop met den meest mogelijken spoed beslissen zal.
Indien woonplaats is gekozen onder het ressort van meer dan eene arrondissements regtbank zal de zaak worden aangebracht voor eene dier regtbanken ter keuze van den aanlegger.

803. Van het vonnis, waarbij op de vordering tot opheffing van het verzet tegen het huwelijk is uitspraak gedaan, kan tot hooger beroep alleen, binnen veertien dagen na de beteekening van dat vonnis, worden ingesteld, en ook voor het hooger beroep geldt de bepaling des vorigen artikels.

4o. In geval van tweede huwelijk, de akte van overlijden van den vorigen echtgenoot, of de akte van echtscheiding, of wel het verlof van den regter, bij afwezigheid van den anderen echtgenoot verleend. (Art. 549, 550.)

5o. De akten van overlijden van allen, die hunne toestemming tot het huwelijk zouden hebben moeten geven; of de aanvulling daarvan, op de wijze bij no. 1 vermeld.

6o. Het bewijs, dat de afkondigingen zonder stuiting zijn afgeloopen, of wel, dat eene gedane stuiting is opgeheven. (Art. 41—43, 107—112, 125.) Art. 126—128.

§ 82. De echtgenooten zijn verpligt, bij de voltrekking van hun huwelijk in persoon tegenwoordig te zijn, ten ware zij, om gewigtige redenen, van den koning de vergunning hebben bekomen, het huwelijk door eenen bijzonderen bij authentieke akte gemagtigde te voltrekken. Art. 133, 134.

§ 83. Indien de ambtenaar van den burgerlijken stand weigert een huwelijk te voltrekken, op grond van de ongenoegzaamheid der stukken en verklaringen bij de wet gevorderd, kunnen partijen zich bij verzoekschrift wenden tot de arrondissements-regtbank, die na verhoor van het openbaar ministerie, en, wanneer daartoe gronden zijn, van den ambtenaar van den burgerlijken stand, summier en zonder hooger beroep over de genoegzaamheid of ongenoegzaamheid der stukken uitspraak doet. Art. 129.

§ 84. Het huwelijk moet in het openbaar, in het huis der gemeente, ten overstaan van den ambtenaar van den burgerlijken stand der woonplaats van ééne der partijen, worden voltrokken, in tegenwoordigheid van vier getuigen, het zij nabestaanden of vreemden, manspersonen, meerderjarig, en binnen het koningrijk gevestigd. Art. 131.

§ 85. Uit hoofde van een behoorlijk bewezen wettig beletsel, kan het worden voltrokken in een bijzonder huis, binnen dezelfde gemeente gelegen, mits in tegenwoordigheid van zes getuigen. Art. 132.

§ 86. De aanstaande echtgenooten moeten verklaren, dat zij elkander aannemen tot echtgenooten, en dat zij getrouwelijk al de pligten zullen vervullen, door de wet aan den gehuwden staat verbonden. — De ambtenaar van den burgerlijken stand verklaart daarna in naam der wet, dat zij door den echt aan elkander verbonden zijn. Art. 44, 135. (Art. 158 – 173.)

Huwelijken, buiten 's lands voltrokken.

§ 87. Tot het van waarde zijn der huwelijken, in een vreemd land aangegaan, het zij tusschen Nederlanders, het zij tusschen Nederlanders en vreemdelingen, wordt vereischt:

1°. Dat zij voltrokken zijn naar den vorm in dat land gebruikelijk. (Art. 10, *Alg. Bep.*)

2°. Dat de afkondigingen binnen het koningrijk hebben plaats gehad.

3°. Dat de Nederlandsche echtgenooten niet hebben gehandeld tegen de bepalingen van de artt. 84—104. Art. 138. (Art. 6, *Alg. Bep.*)

§ 88. Binnen het jaar na de terugkomst der echtgenooten op het grondgebied van het koningrijk, moet de akte van hunne huwelijks-voltrekking, in het openbaar huwelijksregister van hunne woonplaats worden overgeschreven. Art. 47, 139.

Nietigheid.

§ 89. De nietigheid van een huwelijk kan alleen door den regter worden uitgesproken. Art. 140, 154.

§ 90. Zij kan alleen gevraagd worden in de navolgende gevallen, en door de daarbij vermelde personen:

1°. Als het huwelijk is aangegaan in strijd met het bepaalde bij § 57, n°. 1, door hem of haar, die met één der echtgenooten door een vroeger huwelijk is verbonden, door de echtgenooten zelve, door de bloedverwanten in de opgaande linie, door allen die bij de

verklaring der nietigheid belang hebben, door het openbaar ministerie. (Art. 84.)

2°. Indien de vrije toestemming der echtgenooten of van één hunner ontbreekt, door de echtgenooten of door hem, wiens toestemming niet is vrij geweest. (Art. 85.)

3°. Indien een huwelijk is aangegaan door iemand, die, uit hoofde van gebrek aan verstandelijke vermogens, is onder curatele gesteld, door zijnen vader, moeder, grootouders, broeders, zusters, ooms, moeijen, curator, en door het openbaar ministerie; en, na de opheffing der curatele, alleen door den echtgenoot, die onder curatele was gesteld. (Art. 85.)

4°. Indien één der echtgenooten den vereischten ouderdom niet had bereikt, door dien echtgenoot en door het openbaar ministerie. (Art. 86.)

5°. Indien het huwelijk is aangegaan tegen het verbod in § 57, n°. 4, vermeld, door alle personen in n°. 1 dezer paragraaf opgenoemd. (Art. 87—90.)

6°. Indien het huwelijk is aangegaan zonder de vereischte toestemming van den vader of van anderen, wier toestemming vereischt werd, of zonder verhoor van den voogd, door degenen, wier toestemming of verhoor noodzakelijk is geweest. (Art. 92—98.)

7°. Indien het huwelijk niet is voltrokken ten overstaan van den bevoegden ambtenaar en van het vereischte getal getuigen, door de personen in n°. 1 dezer paragraaf opgenoemd, mitsgaders door den voogd en den toezienden voogd. (Art. 131, 132.) Art. 141—147.

§ 91. Een huwelijk, dat nietig verklaard is, heeft voor het voorledene al zijne burgerlijke gevolgen, zoo wel ten opzigte der echtgenooten, die ter goeder trouw hebben gehandeld, of van één hunner, zoo de andere in de kwade trouw was, als van de kinderen; doch deze houden op met den dag, waarop het huwelijk is nietig verklaard. Art. 150—152.

§ 92. De nietigheid van een huwelijk kan aan de regten

van derden geen nadeel toebrengen, wanneer deze te goeder trouw met de echtgenooten hebben gehandeld. Art. 153.

Bewijs.

§ 93. Het bestaan van een huwelijk wordt bewezen:

1o. Door de akte van de voltrekking.

2o. Bij gebreke daarvan, wordt de genoegzaamheid der bewijzen aan de beoordeeling van den regter overgelaten, mits er een uiterlijk bezit van den huwelijken staat aanwezig zij. Art. 155, 156.

TITEL VI.

Van de regten en verpligtingen der echtgenooten.

(Art. 158—173.)

§ 94. De echtgenooten zijn elkander wederkeerig getrouwheid, hulp en bijstand; de vrouw aan haren man gehoorzaamheid, de man aan zijne vrouw bescherming verschuldigd. Art. 158, 161, 162.

§ 95. De echtgenooten verbinden zich over en weder om hunne kinderen te onderhouden en op te voeden. Art. 159.

§ 96. De vrouw is verpligt met den man zamen te wonen, en hem overal te volgen, waar hij dienstig oordeelt zijn verblijf te houden; de man is verpligt zijne vrouw bij zich te ontvangen in het huis, dat hij bewoont. Art. 161, 162.

§ 97. De man is het hoofd der echtvereeniging. Hij verleent aan zijne vrouw bijstand in regten, of verschijnt aldaar voor haar, behoudens de volgende uitzonderingen:

1o. Wanneer de vrouw in strafzaken vervolgd wordt.

2o. In eene regtsvordering tot echtscheiding, tot scheiding van tafel en bed, of van goederen.

3o. ~~Wanneer zij door den kantonregter gemagtigd is geworden om in persoon te verschijnen~~; ~~het zij~~

2 Wanneer zij door de Rechtbank gemachtigd is geworden om in persoon te verschijnen omdat de man zijne machtiging weigert

of wel dat de kantonrechter haar deze machtiging heeft verleend omdat de man afwezig is, of om andere redenen verhinderd wordt of dat hij een tegenstrijdig belang heeft.

Art 160. 165. 166. 167. 169. Art 1 der wet van 18 April 1874. Stbl. n° 68.

~~omdat de man zijne magtiging weigert; het zij omdat deze afwezig is, of om andere redenen verhinderd wordt; het zij eindelijk omdat hij een tegenstrijdig belang heeft. Art. 160, 165, 166, 167, 169. Art. 1 der wet van 12 Mei 1874, *Stbl.* nº. 68.~~

§ 98. De man bestuurt de goederen aan de vrouw persoonlijk toebehoorende, zonder nogtans hare onroerende goederen, zonder hare medewerking, te mogen vervreemden of bezwaren. Art. 160.

§ 99. De vrouw, al is zij buiten gemeenschap van goederen getrouwd, of van goederen gescheiden, kan, zonder bijstand van haren man in de akte, of zonder zijne schriftelijke toestemming, niets geven, vervreemden, verpanden, verkrijgen, hetzij voor niet, hetzij onder bezwarenden titel. Art. 163, 1366.

§ 100. Deze regel lijdt nogtans de navolgende uitzonderingen:

1°. Ten opzigte van handelingen of verbindtenissen, door de vrouw aangegaan, wegens alles wat de gewone en dagelijksche uitgaven der huishouding betreft, vooronderstelt de wet, dat zij de bewilliging van haren man heeft bekomen.

2°. Eene vrouw, met uitdrukkelijke of stilzwijgende toestemming van haren man openbare koopvrouw zijnde, kan zich zonder zijnen bijstand verbinden omtrent alles wat die koopmanschap betreft.

3°. Zij kan, zonder bewilliging van haren man, uiterste wilsbeschikkingen maken.

4°. In de gevallen van § 97, n°. 3. Art. 164, 167, 168, 169 173.

§ 101. De nietigheid der handeling, gegrond op het ontbreken der magtiging, kan alleen door de vrouw, den man of hunne erfgenamen worden ingeroepen. Art. 171, 1367.

TITEL VII.

Van de wettelijke gemeenschap van goederen en derzelver beheer.

(Art. 174—193.)

Wettelijke gemeenschap.

§ 102. Van het oogenblik der voltrekking van het huwelijk bestaat van regtswege tusschen de echtgenooten algeheele gemeenschap van goederen, voor zoo verre die vóór het huwelijk niet is uitgesloten of gewijzigd. Art. 174, 202.

§ 103. De baten der gemeenschap zijn:

1°. Alle onroerende en roerende goederen der echtgenooten, zoo wel tegenwoordige als toekomende, ook die, welke zij om niet verkrijgen, ten zij de erflater of schenker uitdrukkelijk het tegendeel mogt hebben bepaald.

2°. Alle vruchten, inkomsten en winsten. Art. 175, 177.

§ 104. De gemeenschap bestaat, wat hare lasten betreft, uit:

1°. Alle schulden, door ieder der echtgenooten, het zij vóór, het zij staande het huwelijk gemaakt.

2o. Alle verliezen. Art. 176, 177.

§ 105. De doodschulden, na het overlijden vallende, worden door de erfgenamen van den overledene alleen gedragen. Art. 178.

Beheer.

§ 106. De man alleen beheert de goederen der gemeenschap. Art. 179.

§ 107. Hij mag bij wege van schenking onder de levenden niet beschikken noch over de onroerende goederen noch over het geheel of eene bepaalde hoeveelheid der roerende goederen, dan alleen, om aan de kinderen, uit het huwelijk gesproten, eenen stand te bezorgen; noch bij wege van schenking over een bijzonder stuk roerend goed, indien hij zich het vruchtgebruik daarvan voorbehoudt. Art. 179.

§ 108. Wanneer de man afwezig is, of in de onmogelijkheid om zijnen wil te verklaren, en er onverwijlde nood-

zakelijkheid bestaat, kan de vrouw de goederen van de gemeenschap verbinden of vervreemden, na daartoe door den kantonregter gemagtigd te zijn. Art. 180. Art. 1 der wet van ~~12 Mei~~ 1874, *Stbl.* n°. 68.
18 April

Ontbinding.

§ 109. De gemeenschap wordt ontbonden:

1°. Door den dood.

2°. Door het aangaan van een huwelijk, na tien-, drie- of één-jarige afwezigheid van den echtgenoot en na bekomen regterlijke vergunning. (Art. 550.)

3°. Door echtscheiding. (Art. 287.)

4°. Door scheiding van tafel en bed. (Art. 298.)

5°. Door scheiding van goederen. (Art 241—253). — Art. 181, 549, 550. Art. 1, 2 der wet van 9 Julij 1855, *Stbl.* n°. 67.

§ 110. Na het overlijden van den éénen echtgenoot is de langstlevende verpligt, indien er minderjarige kinderen overblijven, binnen den tijd van drie maanden in tegenwoordigheid van den toezienden voogd, eene notariële of onderhandsche boedelbeschrijving te doen opmaken van de goederen der gemeenschap. Art 182.

§ 111. De boedel wordt bij helfte tusschen den man en de vrouw, of hunne erfgenamen, verdeeld, volgens de regelen, vastgesteld bij art. 1112, volgg., doch de kleedingstukken, kleinooden en de gereedschappen, behoorende tot het beroep van één der echtgenooten, mitsgaders de boekerijen en verzamelingen van voorwerpen van kunst en wetenschap, en eindelijk de papieren en gedenkstukken, bijzonder tot het geslacht van één der echtgenooten betrekkelijk, kunnen van de zijde, waarvan zij afkomstig waren, worden teruggevorderd, tegen den prijs, waarop zij in der minne of door deskundigen geschat worden. Art. 183, 184.

§ 112. De man kan, na de ontbinding der gemeenschap, voor hare schulden voor het geheel worden aangesproken,

behoudens zijn verhaal tegen de vrouw of hare erfgenamen, voor de helft. Art. 185.

Afstand.

§ 113. De vrouw of hare erfgenamen kunnen, binnen den tijd van ééne maand na de ontbinding der gemeenschap, afstand daarvan doen, bij eene acte ter griffie van de arrondissements-regtbank. Alle overeenkomsten daartegen strijdende zijn nietig. Art. 187, 188, 189, 193.

§ 114. De gevolgen van dezen afstand zijn:

1°. Dat zij niets uit de gemeenschap kan terugvorderen, dan alleen het linnengoed en de kleederen tot haar lijf behoorende; welk regt echter niet op de erfgenamen overgaat.

2°. Dat zij wordt ontheven van de verpligting om bij te dragen tot de schulden der gemeenschap, met uitzondering alleen van die, welke zij vóór haar huwelijk of als openbare koopvrouw gemaakt heeft. Art. 187, 189.

§ 115. Het regt om afstand te doen vervalt:

1°. Als de vrouw zich de goederen der gemeenschap heeft aangetrokken.

2°. Als zij of hare erfgenamen eenige goederen der gemeenschap hebben weggemaakt of verduisterd. Art. 191, 192.

TITEL VIII.

Van huwelijksche voorwaarden.

(Art. 194—234.)

Huwelijksche voorwaarden in het algemeen.

§ 116. Huwelijksche voorwaarden en de veranderingen, die men daarin wil brengen, moeten op straffe van nietigheid

vóór het huwelijk bij notariële akte worden verleden. Art. 202, 203.

§ 117. Zij beginnen te werken van het oogenblik der voltrekking van het huwelijk, en, ten aanzien van derden, voor zoo verre daarbij van de wettelijke gemeenschap geheel of gedeeltelijk mogt zijn afgeweken, met den dag der overschrijving ter griffie van de arrondissements-regtbank. Art. 202, 207.

§ 118. Zij vervallen, wanneer zij niet door een huwelijk worden opgevolgd. Art. 209.

§ 119. De aanstaande echtgenooten mogen daarbij zoodanige bepalingen maken als zij goedvinden, mits niet strijdende met de goede zeden of met de openbare orde; en mits de minderjarige echtgenooten den bijstand hebben van diegenen, wier toestemming tot het aangaan van het huwelijk noodzakelijk is. Art. 194, 206. (Art. 1373. Art. 14, *Alg. Bep.*)

§ 120. Zij mogen niet afwijken van de regten:

1°. Die uit de magt van den man als zoodanig voortspruiten. (Art. 158 volgg.)

2o. Die voortspruiten uit de vaderlijke magt. (Art. 353 volgg.)

3°. Die de wet aan den langstlevenden echtgenoot toekent. (Art. 187, 400, 401, 409 enz.)

4°. Die aan den man, als het hoofd der echtvereeniging, toekomen. (Art. 160.) — Art. 195.

§ 121. Zij mogen geen afstand doen van hetgeen hun de wet in de nalatenschap hunner afkomelingen toekent, noch de nalatenschap dier afkomelingen regelen. Art. 196. (Art. 899 volgg.)

§ 122. Zij mogen niet bedingen, dat de één tot een grooter aandeel in de schulden zal gehouden zijn dan zijn aandeel in de baten der gemeenschap beloopt; noch ook, dat hunne verbindtenis zal geregeld worden door buitenlandsche wetten of door eenige vroeger van kracht geweest zijnde gewoonten, wetten, wetboeken of plaatselijke keuren. Art. 197, 198.

§ 123. De regelen voor de wettelijke gemeenschap blijven van toepassing, voor zoo verre daarvan niet uitdrukkelijk of

uit den aard der bedingen is afgeweken; en, hoedanig ook die gemeenschap is bedongen, behoudt de vrouw, of hare erfgenamen, de bevoegdheid om daarvan afstand te doen. Art. 208. (Art. 187.)

Gemeenschap van winst en verlies, en van vruchten en inkomsten.

§ 124. De voorschriften aan beide deze gemeenschappen gemeen zijn:

1°. Dat de roerende goederen aan ieder der echtgenooten, bij het aangaan van het huwelijk toebehoorende, uitdrukkelijk bij de huwelijksche voorwaarden moeten worden opgegeven, of wel in eene afzonderlijke beschrijving door den notaris en de partijen onderteekend; zonder dit bewijs, worden alle roerende goederen voor winst gehouden.

2°. Dat van de roerende goederen staande huwelijk bij erfenis, legaat of schenking, aan ieder der echtgenooten opkomende, door beschrijving moet blijken; doch is, bij gebreke hiervan, of van andere bescheiden, waaruit van de roerende goederen aan de vrouw staande huwelijk opgekomen, en van hunne waarde blijken kan, zij en hare erfgenamen bevoegd, zoo wel dat bestaan als die waarde door getuigen, en, des noods, door de algemeene bekendheid, te bewijzen.

3°. Dat in beide hier bedoelde gemeenschappen zijn begrepen alle jaarlijksche, maandelijksche, wekelijksche en andere dergelijke makingen of uitkeeringen, en lijfrenten. Art. 220—222.

Gemeenschap van winst en verlies.

§ 125. De uitsluiting der gemeenschap brengt geene uitsluiting van winst en verlies mede, ten ware ook deze uitdrukkelijk uitgesloten mogt zijn; doch wanneer deze laatste

bedongen is, sluit zij de wettelijke algeheele gemeenschap uit, en bepaalt zich daartoe, dat, na de ontbinding der gemeenschap, de winsten, staande huwelijk verkregen, worden gedeeld, en de verliezen gedragen, door ieder voor de helft, indien daaromtrent geene andere bepaling gemaakt is. Art. 199, 210, 211.

§ 126. Voor winst worden gehouden, en maken mitsdien de baten dezer gemeenschap uit:

1°. De voorwerpen in § 124, n°. 3, vermeld.

2°. De vermeerdering van beider bezittingen staande huwelijk opgekomen uit de vruchten en opbrengsten van elks goederen, arbeid en vlijt, en uit den opleg der onverteerde inkomsten.

3°. Alle onroerende goederen en effecten staande huwelijk aangekocht, indien van het tegendeel niet blijkt. Art. 212, 214.

§ 127. Doch voor winst wordt niet gehouden:

1°. Al hetgeen één der echtgenooten staande huwelijk bij erfenis, making of schenking verkrijgt.

2°. Rijzing van waarde der goederen aan één der echtgenooten toekomende.

3°. Verbetering der onroerende goederen, door aanwas, enz., die alleen hunnen eigenaar bevoordeelt. Art. 213, 215, 216.

§ 128. Voor verlies wordt gehouden, en komt als zoodanig ten laste dezer gemeenschap:

1°. De vermindering van beider bezittingen, door uitgaven boven de inkomsten veroorzaakt.

2°. Al de schulden, de echtgenooten te zamen betreffende, staande huwelijk gemaakt. Art. 212, 218.

§ 129. Voor verlies wordt niet gehouden:

1°. Daling van de waarde der goederen aan één der echtgenooten toebehoorende.

2°. Schade of vermindering door brand, watersnood, afspoeling of anderzins veroorzaakt.

3°. Wat één der echtgenooten door misdrijf verbeurt. Art. 215, 217, 218.

Gemeenschap van vruchten en inkomsten.

§ 130. Door het bedingen dezer gemeënschap wordt zoo wel de algemeene wettelijke als die van winst en verlies uitgesloten. Art. 219.

§ 131. Zij betreft:

1°. Alle vruchten en inkomsten der goederen aan de echtgenooten toebehoorende.

2°. Het genoemde in § 124, n°. 3. Art. 222.

Giften tusschen de aanstaande echtgenooten bedongen.

§ 132. Echtgenooten mogen bij huwelijksche voorwaarden aan elkander zoodanige giften doen, als zij voegzaam oordeelen, behoudens inkorting, voor zoo verre daardoor de regten zijn benadeeld van degenen, aan wie een wettelijk erfdeel toekomt. Staande huwelijk zijn alle giften tusschen echtgenooten verboden. Art. 223, 1715. (Art. 960, volgg.)

§ 133. Deze giften onderscheiden zich van andere schenkingen:

1°. Dat zij niet uitdrukkelijk behoeven te worden aangenomen. (Art. 1703.)

2°. Dat zij mogen plaats hebben onder voorwaarden, welker uitvoering van den wil des schenkers afhangt. (Art. 1292.)

3°. Dat zij alleen herroepelijk zijn wegens niet-voldoening aan de voorwaarden, waaronder zij gemaakt zijn. (Art. 1725.)

4°. Dat op deze wijze ook kunnen geschonken worden toekomende goederen, dat is, de geheele of gedeeltelijke nalatenschap van den schenker. (Art. 1704.) Art. 224—227.

§ 134. Over goederen op deze laatste wijze geschonken mag door den schenker niet meer om niet beschikt worden. Het gezegde in n°. 3 van § 133 is overigens daarop van toepassing. Art. 228.

§ 135. Diezelfde schenkingen gaan niet op de kinderen uit het huwelijk gesproten over, wanneer de begiftigde echtgenoot vóór den schenker mogt komen te overlijden. Art. 230.

§ 136. Geene giften van tegenwoordige en bepaaldelijk omschreven goederen worden geacht te zijn onderworpen aan de voorwaarde van overleving van den begiftigde, ten zij dit uitdrukkelijk bepaald zij. Art. 229.

Giften aan de aanstaande echtgenooten of aan kinderen uit hun huwelijk geboren gedaan.

§ 137. Giften door derden aan de aanstaande echtgenooten of aan één hunner, behoudens inkorting, wanneer de regten zijn benadeeld van degenen, aan wie een wettelijk aandeel toekomt, gedaan, kunnen geschieden bij afzonderlijke notariële akte of bij de huwelijksche voorwaarden. Art. 231. (Art. 960, volgg.)

§ 138. In het laatste geval is er geene uitdrukkelijke aanneming noodig. Art. 232.

§ 139. Het gezegde in nº. 2, 3, 4, van § 133 is op die schenkingen van toepassing. Art. 234. (Art. 224 – 228.)

§ 140. Eene gift van de geheele of gedeeltelijke nalatenschap van den schenker, hoezeer alleen ten behoeve der echtgenooten of van één hunner gedaan, wordt echter altijd geacht ten behoeve van de kinderen en afkomelingen uit het huwelijk geboren te hebben plaats gehad, in het geval, dat de schenker den begiftigde overleeft, en het tegendeel niet uitdrukkelijk bij de akte is bepaald. De giften vervallen, indien de schenker ook de kinderen en afkomelingen overleeft. Het gezegde in § 134 is daarop mede van toepassing. Art. 233, 234. (Art. 228.)

TITEL IX.

Van gemeenschap of huwelijksche voorwaarden bij tweede of verder huwelijk.

(Art. 235—240.)

§ 141. Ook in tweede en verder huwelijk bestaat van regtswege algeheele gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten, voor zoo verre daaromtrent bij huwelijksche voorwaarden geene andere bepalingen zijn gemaakt; zonder dat echter door één van beiden de nieuwe echtgenoot meer voordeel mag bekomen, dan ten beloope van het minste gedeelte, dat één der kinderen uit het vroeger huwelijk, of zijne afkomelingen bij plaatsvervulling genieten; en zonder dat dit deel het een vierde des boedels van den hertrouwden echtgenoot mag te boven gaan. Art. 235, 236, 237. (Art. 949.)

§ 142. De echtgenooten mogen elkander door zijdelingsche wegen niet meer geven dan hun in § 141 is toegestaan. Alle giften onder eenen verdichten titel, of aan tusschen beide komende personen gedaan, zijn nietig. Art. 238.

§ 143. Voor tusschen beide komende personen worden gehouden:

1°. Kind of kinderen van den mede-echtgenoot uit een vroeger huwelijk.

2°. Bloedverwanten van wie de mede-echtgenoot, ten tijde der gift, de vermoedelijke erfgenaam is. Art. 239.

§ 144. Ook in geval er kinderen zijn uit een vroeger huwelijk bestaat er gemeenschap van winst en verlies, zoo deze niet uitgesloten of gewijzigd is. Art. 240.

TITEL X.

Van de scheiding van goederen.

(Art. 241—253.)

§ 145. Scheiding van goederen bij onderlinge toestemming is nietig. De vrouw kan die bij den regter vragen:

1°. Wanneer de man door kennelijk wangedrag de goederen der gemeenschap verspilt, en het huisgezin aan ondergang blootstelt.

2°. Wanneer, door de wanorde en het slecht beheer zijner zaken, de waarborg voor het huwelijksgoed der vrouw, en voor hetgeen haar naar regten toekomt, zoude verloren gaan, of ook door grof verzuim in het beheer van het huwelijksgoed, dat zoude worden in gevaar gebragt. Art. 241.

§ 146. De eisch tot scheiding van goederen even als die scheiding zelve, vóór het ten uitvoer leggen, moet openlijk worden bekend gemaakt. Art. 242, 244.

§ 147. De schuldeischers van den man kunnen in het geding tusschen beide komen, om den eisch te betwisten. Zij kunnen zich ook tegen de scheiding, al ware deze reeds ten uitvoer gelegd, verzetten, indien hunne regten daardoor opzettelijk mogten verkort zijn. Art. 243, 247.

§ 148. De vrouw, van goederen gescheiden zijnde, bekomt het vrije beheer daarvan terug, en kan van den regter eene algemeene bewilliging bekomen, om over hare roerende goederen te beschikken. Art. 249.

§ 149. Zij is verpligt om, naar evenredigheid van haar vermogen en van dat van haren man, bij te dragen tot de kosten der huishouding en de opvoeding der kinderen. Art. 248.

§ 150. De gemeenschap kan met onderlinge toestemming en bij authentieke akte hersteld worden. Art. 251.

§ 151. Dit herstel moet openlijk bekend gemaakt worden. Art. 253.

§ 152. Wanneer de gemeenschap hersteld is, worden de zaken voor het vervolg in denzelfden staat terug gebragt, als of er geene scheiding had plaats gehad. Alle overeenkomsten, waardoor zij op andere voorwaarden hersteld wordt, zijn nietig. Art. 252.

§ 153. Over de manier van procederen in zaken van scheiding van goederen, zie Art. 804 815 W. van B. R.

TITEL XI.

Ontbinding van het huwelijk.

(Art. 254—287.)

§ 154. Het huwelijk wordt ontbonden:

1°. Door den dood.

2°. Door afwezigheid van één der echtgenooten van meer dan tien, drie of één jaar, en een daarop gevolgd nieuw huwelijk. (Art. 550, en wet van 9 Julij 1855, *Stbl.* n°. 68.)

3°. Door regterlijk vonnis na scheiding van tafel en bed. (Art. 255—265.)

4°. Door echtscheiding. (Art. 262—287.) — Art 254.

Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed.

§ 155. Wanneer de scheiding van tafel en bed gedurende vijf volle jaren zonder verzoening heeft stand gehouden, staat het aan ieder der echtgenooten vrij, de ontbinding van het huwelijk te eischen; doch kan deze niet anders dan met wederzijdsche toestemming van beide echtgenooten worden uitgesproken. Art. 255, 256.

§ 156. Over de formaliteiten daarbij in acht te nemen, zie art. 256, 257, 258.

§ 157. Men kan gedurende ééne maand tegen de uitspraak der regtbank in hooger beroep komen. Art. 259.

§ 158. Het vonnis, waarbij de ontbinding is uitgesproken, moet in de registers van den burgerlijken stand worden ingeschreven. Art. 260.

Echtscheiding.

§ 159. Echtscheiding is de ontbinding van het huwelijk, gedurende het leven der echtgenooten, bij regterlijk vonnis,

om ééne der bij de wet geoorloofde redenen, met dat gevolg, dat de gescheiden echtgenooten nimmer weder door het huwelijk kunnen vereenigd worden. Art. 262, 264, 90.

§ 160. De vordering tot echtscheiding moet worden ingesteld bij de arrondissements-regtbank der woonplaats van den man; en kan dit alleen op éénen der navolgende gronden:

1°. Overspel.

2°. Kwaadwillige verlating.

3°. Veroordeeling tot eene onteerende straf, na het huwelijk uitgesproken

4°. Zware verwondingen of zoodanige mishandelingen door den éénen echtgenoot jegens den anderen gepleegd, waardoor diens leven wordt in gevaar gebragt, of waardoor hem gevaarlijke wonden zijn toegebragt. Art. 262, 264.

§ 161. In de gevallen van n°. 1 en 3 van § 160, kan men volstaan met aan de regtbank een afschrift aan te bieden van het vonnis, waaruit blijkt, het zij van een begaan overspel, het zij van eene onteerende straf, met bijvoeging van het bewijsschrift, dat dat vonnis door geene wettige regtsmiddelen aan eenig beroep onderhevig is. Art. 265.

§ 162. In het geval van no. 2 van § 160, moet de eisch worden gedaan bij den regter der laatste gemeene woonplaats, niet vroeger dan na verloop van vijf jaren, te rekenen van het tijdstip, waarop één der echtgenooten die woonplaats zonder wettige oorzaak heeft verlaten. Art. 266.

§ 163. Over de provisionele maatregelen, waartoe de eisch tot echtscheiding aanleiding kan geven, zie art. 267—270.

§ 164. Het regt om echtscheiding te vorderen, vervalt:

1°. Door verzoening.

2°. Door den dood van één der echtgenooten vóór de uitspraak.

3°. Indien de echtgenoot, om ééne der oorzaken, die grond tot echtscheiding kan opleveren, eene regtsvordering tot scheiding van tafel en bed heeft aangevangen, kan hij om diezelfde oorzaak geene echtscheiding vragen.

4°. Indien, in geval van kwaadwillige verlating, de echtgenoot vóór de uitspraak in de gemeene woonplaats terugkeert.

5°. Indien, in de gevallen van overspel of onteerende straf, de echtgenoot zes maanden heeft laten verloopen, nadat het vonnis kracht van gewijsde heeft bekomen. Art. 271—275, 290.

§ 165. Het vonnis, waarbij de echtscheiding is uitgesproken, moet openbaar worden bekend gemaakt, en in de registers van den burgerlijken stand worden ingeschreven, uiterlijk binnen zes maanden, nadat het voor geen wettelijk beroep vatbaar is, op straffe van zijne kracht te verliezen. Art. 48, 276. Art. 828 W. van B. R.

§ 166. Over de wijze van procederen in zaken van echtscheiding, zie art. 816—828 W. van B. R.

§ 167. De gevolgen der echtscheiding zijn:

I. Ten opzigte der echtgenooten:

1°. Dat hij, aan wien de eisch tot echtscheiding is toegewezen, alle voordeelen hem door den anderen echtgenoot ter zake des huwelijks toegezegd, behoudt, op denzelfden voet, alsof het huwelijk was blijven voortduren.

2°. Dat hij, tegen wien de echtscheiding is uitgesproken, al die voordeelen verliest.

3°. Dat deze ook verliest het vruchtgenot van de goederen der kinderen.

4°. Dat aan beide echtgenooten verschuldigd blijven de uitkeeringen, hun door derden bij huwelijks-contract besproken.

5°. Dat, indien de echtgenoot, op wiens verzoek de echtscheiding is uitgesproken, geene genoegzame inkomsten heeft voor zijn levensonderhoud, de regtbank hem uit de goederen van den anderen echtgenoot eene uitkeering tot onderhoud, te bepalen volgens den staat en de fortuin van dezen laatsten, mag toeleggen. Art. 277—283, 372.

§ 168. II. Ten opzigte der kinderen:

1°. Dat zij verblijven bij den echtgenoot op wiens verzoek de echtscheiding is uitgesproken, ten ware de regter, in het belang der kinderen, hierover anders mogt beschikken.

2°. Dat vader en moeder de regten behouden, die uit de ouderlijke magt of uit de voogdij voortspruiten, benevens de bevoegdheid, om voor hun onderhoud en hunne opvoeding te waken, en de verpligting, om daartoe, naar evenredigheid van hun vermogen, bij te dragen.

3°. Dat zij aanspraak behouden op alle voordeelen, hun door de wetten of door de huwelijks-bedingen hunner ouders verzekerd, op dezelfde manier nogtans en in dezelfde omstandigheden, als of er geene echtscheiding had plaats gehad. Art. 284—286.

§ 169. III. Ten opzigte der goederen:

Indien er gemeenschap van goederen plaats had, wordt deze ontbonden. Art. 287.

TITEL XII.

Van de scheiding van tafel en bed.

(Art. 288—304.)

§ 170. De scheiding van tafel en bed is de ontheffing door regterlijk vonnis van de verpligting voor de echtgenooten, om zamen te wonen, zonder dat daardoor het huwelijk wordt ontbonden; zij kan door één der echtgenooten worden gevraagd:

1°. Om al de oorzaken, die grond tot echtscheiding opleveren. (Art. 264).

2°. Ter zake van buitensporigheden, mishandelingen en grove beleedigingen, door den éénen echtgenoot jegens den anderen begaan. Art. 288, 297.

§ 171. Deze vordering wordt op dezelfde wijze als die tot

echtscheiding aangelegd, voortgezet en uitgewezen, en zijn daarop van toepassing de bepalingen, vermeld in § 161—163; 164, n°. 1, 2, 4,-5; 167, n°. 1, 2, 4, 5; 168. In de gevallen van § 170, n°. 1 is ook van toepassing de bepaling vermeld bij § 167, n°. 3. Art. 289, 301. Art. 826 W. van B. R.

§ 172. Scheiding van tafel en bed kan ook door den regter worden uitgesproken op het verzoek door de beide echtgenooten te zamen gedaan, zonder dat deze gehouden zijn eene bepaalde oorzaak op te geven. Art. 291.

§ 173. Daartoe wordt vereischt:

1°. Dat de echtgenooten gedurende twee jaren zijn getrouwd geweest.

2°. Dat zij, alvorens de scheiding te vragen, bij eene authentieke akte hare voorwaarden regelen, zoo wel te hunnen opzigte, als met betrekking tot hunne kinderen. Art. 291, 292.

§ 174. Wanneer de regter, na die overeenkomst te hebben overwogen, de scheiding toestaat, heeft zij al de gevolgen, die bij die overeenkomst zijn bedongen, ook nog na dat het huwelijk, op de wijze in § 155—158 vermeld, zal zijn ontbonden. Art. 302, 261.

§ 175. Over de wijze waarop de scheiding bij onderlinge toestemming wordt aangevraagd, voortgezet en uitgesproken, zie art. 293—296.

§ 176. De gevolgen van iedere scheiding van tafel en bed zijn, behoudens het gezegde in § 171, 172 en 174:

1°. Dat de echtgenooten van de verpligting van zamenwoning zijn ontslagen.

2°. De scheiding van goederen.

3°. Dat het beheer van den man over de goederen zijner vrouw wordt opgeschort.

4°. Dat de vrouw het vrije beheer harer goederen terugbekomt, en van den regter eene algemeene magtiging erlangen kan, om over hare roerende goederen te beschikken. Art. 297—299.

§ 177. De vonnissen van scheiding van tafel en bed worden

openlijk bekend gemaakt; en de scheiding heeft tegen derden geen gevolg, zoo lang die bekendmaking niet geschied is. Art. 300.

§ 178. De scheiding van tafel en bed gaat van regtswege te niet, en al de gevolgen van het huwelijk herleven door de verzoening der echtgenooten. Alle hiermede strijdende bedingen zijn nietig. Art. 303.

TITEL XIII.

Van het vaderschap en de afstamming der kinderen.

(Art. 305—344.)

Wettige kinderen.

§ 179. Het kind, staande huwelijk geboren of verwekt, is wettig, en heeft den man tot vader. Art. 305.

§ 180. Het kind, dat drie honderd dagen na de ontbinding van het huwelijk wordt geboren, is onwettig. Art. 310.

§ 181. De man kan de wettigheid van een staande huwelijk geboren kind ontkennen:

1°. Als het vóór den honderd tachtigsten dag des huwelijks geboren, en levend ter wereld is gekomen, ten zij:
- *a.* hij vóór het huwelijk van de zwangerschap hebbe kennis gedragen;
- *b.* hij bij het opmaken van de geboorte-akte zij tegenwoordig geweest, en deze door hem zij onderteekend, of eene door hem gegeven verklaring inhoude, dat hij niet kan teekenen.

2°. Wanneer hij bewijst, dat hij sedert den driehonderdsten tot den honderd tachtigsten dag vóór de geboorte van het kind, in de natuurlijke onmogelijkheid is geweest met zijne vrouw gemeenschap te hebben, zonder dat hij zich nogtans op zijne natuurlijke onmagt mag beroepen.

3°. Op grond van overspel, als de geboorte voor hem is

verborgen gehouden, wordt hij toegelaten om het bewijs der onwettigheid tot volkomenheid te brengen.

4°. Indien het kind geboren is driehonderd dagen na dien, waarop een vonnis tot scheiding van tafel en bed kracht van gewijsde heeft verkregen, behoudens het regt van tegenbewijs voor de vrouw. Art. 306—309.

§ 182. Over de termijnen, die de man, of, in sommige gevallen, zijne erfgenamen hebben, om de onwettigverklaring in regten te vervolgen, zie art. 311—314.

§ 183. De regtsvordering tot het ontkennen van een onwettig kind moet gerigt worden tegen eenen bijzonderen aan het kind toe te voegen voogd, en moet de moeder behoorlijk in het geding worden opgeroepen. Art. 315.

§ 184. De afstamming van wettige kinderen wordt bewezen:

1°. Door de akte van geboorte.

2°. Bij gebreke daarvan, door het ongestoord bezit van den staat.

3°. Bij gebreke van beiden, of wanneer het kind onder valsche namen, of als geboren uit eenen vader of uit eene moeder, die onbekend zijn, in de registers is ingeschreven, door getuigen, mits er een begin van bewijs door geschrifte zij, of wanneer de vermoedens of aanwijzingen, voortvloeijende uit reeds onbetwistbare feiten, gewigtig genoeg zijn om dit bewijs toe te laten. Art. 316—321.

§ 185. De burgerlijke regtbanken alleen zijn bevoegd om kennis te nemen van regtsvorderingen, waarbij men zich op eenigen staat beroept. Art. 322.

§ 186. Deze regtsvorderingen zijn, ten opzigte van het kind, aan geene verjaring onderworpen. Art. 324.

§ 187. De vordering kan door de erfgenamen van het kind worden aangevangen of voortgezet:

1°. Als het kind minderjarig is overleden.

2°. Als het binnen drie jaren na zijne meerderjarigheid is overleden.

3°. Als de vordering door het kind is aangevangen, ten zij

dit het geding drie jaren na de laatste proces-akte hebbe onvervolgd gelaten. Art. 325, 326.

Onwettige kinderen.

§ 188. Onwettige kinderen zijn zij, die buiten wettig huwelijk verwekt zijn.

§ 189. Zij worden onderscheiden in:

1°. Natuurlijke, of die, wier vader of moeder, tijdens zij verwekt zijn, te zamen een huwelijk konden aangaan.

2°. Overspelige, wier vader en moeder, of één hunner, op dat tijdstip met een ander, dan die vader of moeder, door het huwelijk verbonden waren. (Art. 84.)

3°. Bloedschendige, wier ouders bloed- of aanverwanten in den verboden graad zijn. (Art. 87, 88.)

§ 190. Alle natuurlijke kinderen kunnen door de ouders erkend of gewettigd worden, behoudens de uitzondering, in § 199 vermeld. Art. 327, 338.

Erkenning.

§ 191. Erkenning is de plegtige verklaring der ouders, of van één hunner, dat een buiten wettigen echt geboren kind het hunne is, waardoor alleen tusschen den erkennende en den erkende burgerlijke betrekkingen geboren worden, en die kan geschieden:

1°. Bij de akte van geboorte.

2°. Bij het aangaan van het huwelijk.

3°. Bij eene akte, bij den ambtenaar van den burgerlijken stand opgemaakt.

4°. Bij alle andere authentieke akten. Art. 335, 336. 38.

§ 192. De erkenning kan ook geschieden door eenen minderjarige, mits:

1°. Hij, man zijnde, den vollen ouderdom van negentien jaren bereikt hebbe.

2°. De erkenning niet het gevolg zij van dwang, dwaling, bedrog of verleiding. Art. 337.

§ 193. De erkenning staande huwelijk door één der echtgenooten gedaan van een natuurlijk kind, vóór zijn huwelijk bij een ander dan zijn echtgenoot verwekt, kan noch aan dien echtgenoot, noch aan de kinderen uit dat huwelijk geboren, schade toebrengen. Art. 340.

§ 194. Het onderzoek naar het vaderschap is verboden, met uitzondering alleen van de gevallen van verkrachting of schaking. Art. 342. (Art. 343.)

§ 195. Dat naar het moederschap wordt toegelaten, mits het kind bewijze, dat het hetzelfde kind is, waarvan de moeder is bevallen. Geen bewijs door getuigen wordt toegelaten, indien niet een begin van schriftelijk bewijs aanwezig is. Art. 343. (Art. 342.)

§ 196. Overspelige en bloedschendige kinderen worden tot geen van beide toegelaten. Art. 338, 344.

§ 197. Alle erkenning door den vader of door de moeder gedaan, gelijk mede alle inroeping van staat van de zijde van het kind, kan betwist worden door allen, die daarbij belang hebben. Art. 341.

Wettiging.

§ 198. Wettiging is de handeling, waardoor aan een natuurlijk en erkend kind de hoedanigheid en al de regten van een wettig kind worden toegekend. § 13 I. *de Nuptiis.* Art. 332, 333.

§ 199. Vóór of bij het huwelijk erkende kinderen worden van regtswege bij het opvolgend huwelijk hunner ouders gewettigd; doch kinderen, uit ouders geboren, tusschen wie, zonder dispensatie van den koning, geen huwelijk mogt bestaan, kunnen op geene andere wijze worden gewettigd, dan door erkenning bij de huwelijks-akte. Art. 327, 328, 88.

§ 200. De wettiging kan ook geschieden door brieven van

wettiging, door den koning, na ingewonnen advies van den hoogen raad, verleend:

1°. Indien de ouders, vóór of bij het aangaan van het huwelijk, verzuimd hebben hunne natuurlijke kinderen te erkennen.

2°. Indien de ouders van natuurlijke en erkende kinderen, uit hoofde van het overlijden van één hunner, hun voorgenomen huwelijk niet hebben kunnen tot stand brengen. Art. 329—331.

§ 201. Overleden kinderen, die nakomelingen hebben nagelaten, kunnen gewettigd worden; in welk geval de wettiging ten voordeele van die afstammelingen strekt. Art. 334.

§ 202. De wettiging heeft ten gevolge, dat de kinderen dezelfde regten genieten als of zij sedert het huwelijk geboren waren. In het geval van § 200, n°. 2, heeft zij slechts kracht, van den dag, waarop de brieven door den koning zijn verleend. Art. 332, 333.

TITEL XIV.

Van bloedverwantschap en zwagerschap.

(Art. 345—352.)

Bloedverwantschap.

§ 203. Bloedverwantschap bestaat in de betrekking tusschen personen, die de één van den anderen afstammen, of eenen gemeenen stamvader hebben. Art. 345.

§ 204. De betrekking van bloedverwantschap wordt berekend door het getal der geboorten; elke geboorte wordt een graad genoemd. Art. 345.

§ 205. De opvolging van graden maakt de linie. Art. 346.

§ 206. De regte linie is de opvolging van graden tusschen personen, die de één van den anderen afstammen. Art. 346.

§ 207. De zijdlinie is de opvolging van graden tusschen personen, die niet van elkander afstammen, maar die eenen gemeenen stamvader hebben. Art. 346.

§ 208. De regte linie wordt onderscheiden in regte nederdalende, die het verband maakt tusschen den stamvader en die van hem afstammen; en regte opgaande, die den persoon verbindt met hem, van wien hij afstamt. Art. 347.

§ 209. In de regte linie zijn er tusschen de personen zoo vele graden als er geboorten bestaan. Art. 348.

§ 210. In de zijdlinie worden de graden berekend door het getal der geboorten, eerst tusschen den éénen bloedverwant en den naasten gemeenen stamvader, en vervolgens tusschen dezen en den anderen bloedverwant. Art. 349.

Zwagerschap.

§ 211. De zwagerschap bestaat in de betrekking, die door aanhuwelijking geboren wordt tusschen den éénen echtgenoot en de bloedverwanten van den anderen. Art. 350.

§ 212. Zij blijft bestaan ook na de ontbinding van het huwelijk. Art. 352.

§ 213. Er bestaat geen zwagerschap tusschen de wederzijdsche bloedverwanten der echtgenooten. Art. 350.

§ 214. De graden van zwagerschap worden op dezelfde wijze als die van bloedverwantschap berekend. Art. 351.

TITEL XV.

Van de vaderlijke magt.

(Art. 353—384.)

Algemeene bepaling.

§ 215. De vaderlijke magt is het wettig gezag en regt der ouders over den persoon en de goederen hunner minderjarige kinderen.

Hare gevolgen ten opzigte van den persoon van het kind.

§ 216. Een kind, van welken ouderdom ook, is eerbied en ontzag aan zijne ouders verschuldigd. Het blijft in hunne magt tot aan zijne meerderjarigheid. Art. 353, 354.

§ 217. De vader alleen, of de moeder, zoo de vader daartoe buiten de mogelijkheid is, oefent, gedurende het huwelijk, deze magt uit. Art. 355.

§ 218. Een minderjarig kind mag, zonder toestemming van zijnen vader, het ouderlijk huis niet verlaten. Art. 356.

§ 219. Wanneer de vader, of de langstlevende en niet hertrouwde moeder, gewigtige redenen van misnoegen heeft over het gedrag van hun minderjarig kind, kan de regtbank, op hun verzoek, het kind in verzekerde bewaring doen stellen, op de wijze bepaald bij art. 357—360.

§ 220. De ouders zijn verpligt, hunne minderjarige kinderen te onderhouden en op te voeden. Art. 353.

§ 221. Al de bovenstaande bepalingen zijn toepasselijk op natuurlijke erkende kinderen. Art. 361.

Hare gevolgen ten opzigte van de goederen van het kind.

§ 222. De vader heeft gedurende het huwelijk het bewind over de goederen zijner minderjarige kinderen, en hij is verantwoordelijk voor hunnen eigendom, en, voor zoo verre hij daarvan het vruchtgenot niet heeft, ook voor de vruchten. Art. 362, 363.

§ 223. Hij kan over die goederen niet beschikken, dan met inachtneming der regelen voor voogden voorgeschreven. Art. 364.

§ 224. In alle gevallen, waarin de vader een tegenstrijdig belang met dat zijner minderjarige kinderen heeft, worden laatstgemelden vertegenwoordigd door eenen bijzonderen curator, daartoe door den kantonregter te benoemen. Art. 365. Art. 1 der wet van 12 April 1874, *Stbl.* n°. 68.

§ 225. De vader, of, na de ontbinding van het huwelijk,

de langstlevende vader of moeder, heeft het vruchtgenot van al de goederen hunner minderjarige en wettige kinderen, die den ouderdom van twintig jaren nog niet bereikt hebben, met uitzondering van die:

1°. Welke de kinderen door afzonderlijken arbeid en vlijt hebben verkregen.

2°. Welke hun geschonken of gemaakt zijn onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de ouders daarvan het vruchtgenot niet zouden bekomen.

3°. Welke de kinderen uit eigen hoofde verkrijgen uit eene nalatenschap, waarvan de ouders, uit hoofde van onwaardigheid, uitgesloten waren. Art. 366, 368, 374, 887.

§ 226. De lasten van dat vruchtgenot zijn:

1°. De zoodanige, waartoe de vruchtgebruikers verpligt zijn. (Art. 829 volgg.)

2°. Het onderhoud en de opvoeding der kinderen.

3°. De betaling van renten en van interessen van hoofdsommen.

4°. De begrafeniskosten van het kind. Art. 367.

§ 227. Het houdt op of gaat verloren:

1°. Bij vroeger huwelijk van het kind.

2°. Door den dood van het kind.

3°. Wanneer de langstlevende echtgenoot verzuimd heeft, om, overeenkomstig § 110, eenen inventaris te doen opmaken. (Art. 182.)

4°. Voor de moeder, die een tweede huwelijk aangaat.

5°. Voor den echtgenoot, tegen wien echtscheiding is uitgesproken.

6°. Van de goederen, behoorende tot de nalatenschap, door de kinderen uit eigen hoofde gebeurd, uit hoofde van onwaardig-verklaring der ouders. Art. 369—372, 887.

§ 228. In al die gevallen heeft de kantonregter de bevoegdheid, om aan de ouders uit de inkomsten der kinderen eene jaarlijksche uitkeering toe te leggen, ten einde, gedurende hunne minderjarigheid, voor hunne opvoeding te

/ Zie tevens Art. 9 der wet van 25 Mei 1880 Stb. 88. tot instelling eener Rijkspostspaarbank.

worden besteed. Art. 373. Art. 1 der wet van 12 April 1874, *Stbl.* n°. 68.

Wederzijdsche verpligtingen tusschen ouders of voorouders en kinderen of verdere afkomelingen.

§ 229. Een kind heeft geene regtsvordering tegen zijne onders tot het bekomen van eenen gevestigden stand door huwelijks-uitzet, of op eene andere wijze. Art. 375.

§ 230. Alle kinderen, zoowel natuurlijke en erkende, als wettige, zijn aan hunne ouders, en de tweede bovendien aan alle bloedverwanten in de opgaande linie, onderhoud verschuldigd, wanneer zij behoeftig zijn. Art. 376, 383.

§ 231. Zoo ook schoonzoons en schoondochters aan hunne schoonouders, doch deze verpligting houdt op:

1°. Als de schoonmoeder tot een tweede huwelijk is overgegaan.

2°. Als diegene der echtgenooten, door wien de zwagerschap bestond, en de kinderen, uit zijn huwelijk met den anderen echtgenoot gesproten, overleden zijn. Art. 377.

§ 232. Alle verpligtingen tot onderhoud zijn wederkeerig. Art. 378, 383.

§ 233. Over de wijze, waarop het verstrekt wordt, zie art. 379, 381, 382.

§ 234. Wanneer hij, die onderhoud geeft of ontvangt, tot zoodanigen staat geraakt, dat de één het niet meer kan geven, of de ander het niet meer noodig heeft, het zij geheel of gedeeltelijk, kan de ontheffing of vermindering daarvan gevorderd worden. Art. 380.

§ 235. Alle overeenkomsten, waarbij wordt afgezien van het regt om onderhoud te genieten, zijn nietig. Art. 384.

TITEL XVI.

Van de minderjarigheid en de voogdij.

(Art. 385—472.)

Minderjarigheid.

§ 236. Minderjarigen zijn zij, die den vollen ouderdom van drie en twintig jaren niet hebben bereikt, en niet vroeger in den echt getreden zijn. Art. 385.

§ 237. Minderjarigen staan òf onder de vaderlijke magt, waarover in den vorigen titel gehandeld is, òf onder voogdij, die het onderwerp van dezen titel uitmaakt.

Voogdij in het algemeen.

§ 238. Voogdij is het regt en de verpligting, om den persoon en de goederen van hem, die, uit hoofde zijner jonge jaren, niet voor zijne eigen belangen waken kan, te besturen. § 1 I., *l.* 1 *Pr. D. de tut.*

§ 239. In iedere voogdij is slechts één voogd. Art. 386.

§ 240. Ieder, die van de voogdij niet is uitgesloten, of verschoond, is verpligt haar aan te nemen; indien hij weigerachtig of in gebreke is de voogdij uit te oefenen, benoemt de kantonregter eenen bewindvoerder in zijne plaats, ten zijnen koste, en onder zijne verantwoordelijkheid, behoudens zijn verhaal jegens dezen. Art. 387. Art. 1 der wet van 12 April 1874, *Stbl.* n°. 68. (Art. 423—440.)

§ 241. Zoo dikwijls de tusschenkomst van bloedverwanten of aangehuwden van den minderjarige vereischt wordt, worden deze ten getale van vier, manspersonen, meerderjarig en binnen het koningrijk woonachtig, opgeroepen, uit de naasten, en, zoo veel mogelijk, in de beide liniën gekozen. Art. 388.

§ 242. Zij zijn verpligt, het zij in persoon, het zij bij eenen bijzonderen gevolmagtigde, te verschijnen, op straffe

van geldboete, ten beloope van niet meer dan vijf en twintig gulden. Art. 389.

§ 243. Alle voogden zijn verpligt, tot zekerheid van hun beheer, hetzij bij de akte hunner benoeming of bij die der eedsaflegging, het zij bij elke andere authentieke akte, hypotheek te geven tot het beloop eener aan het beheer der voogdij geëvenredigde geldsom, en zulks op de wijze, bij art. 390—399 bepaald.

§ 244. Er zijn drie soorten van voogdij:

1°. De wettige, aan den langstlevenden vader of moeder toekomende. (Art. 400—408.)

2°. De testamentaire, door den langstlevende der ouders opgedragen. (Art. 409—412.)

3°. De datieve, door den kantonregter opgedragen. (Art. 413—420.

Voogdij van den vader en van de moeder.

§ 245. Na den dood van één der echtgenooten behoort de voogdij der minderjarige kinderen, van regtswege, aan den langstlevende der ouders. Art. 400.

§ 246. De moeder is niet verpligt de voogdij aan te nemen; de vader kan, in geen geval, zich daarvan verschoonen. Art. 404, 434.

§ 247. De vader kan aan de langstlevende moeder, bij uiterste wilsbeschikking of bij eene andere authentieke en bijzonderlijk daartoe ingerigte akte, eenen bijzonderen raadsman toevoegen, zonder wiens toestemming zij geene daad de voogdij betreffende zal kunnen verrigten. Art. 401, 402.

§ 248. Indien de moeder, voogdesse zijnde, tot een tweede huwelijk wil overgaan, moet zij door den kantonregter, na de bloedverwanten en aangehuwden van den minderjarige te hebben gehoord of behoorlijk opgeroepen, en behoudens hooger beroep, doen beslissen, of zij de voogdij zal behouden; bij verzuim hiervan verliest zij die van regtswege, en haar man is hoofdelijk aansprakelijk voor alle ge-

volgen der voogdij door haar onbevoegdelijk beheerd, alles onverminderd de bevoegdheid van den kantonregter, om de moeder als voogdesse aan te stellen. Art. 405.

§ 249. De moeder in de voogdij bevestigd of op nieuw benoemd zijnde, wordt haar man van regtswege mede-voogd, en met zijne vrouw hoofdelijk voor het geheel aansprakelijk, wegens alle handelingen, na het aangaan van het huwelijk verrigt. Art. 406.

§ 250. De vader of de moeder, alvorens een nieuw huwelijk aan te gaan, is verpligt aan den toezienden voogd der minderjarigen aan te bieden eenen behoorlijken staat der goederen, die het vermogen van den minderjarige uitmaken, op straffe van verlies der voogdij. Art. 407.

§ 251. Indien de vrouw, na het overlijden van den man, verklaart of erkent zwanger te zijn, wordt door den kantonregter een curator over de ongeboren vrucht benoemd, die verpligt is alle noodige en dringende maatregelen in het werk te stellen, tot het behoud en beheer der goederen vereischt. Art. 403.

§ 252. Als het kind levend ter wereld komt, wordt die curator van regtswege zijn toeziende voogd, ten ware reeds voor de andere kinderen een toeziende voogd mogt bestaan. Art. 403.

§ 253. De vader, of, bij gebreke van dien, de moeder, heeft de voogdij zijner of harer natuurlijke en erkende kinderen. Art. 408.

Voogdij door den vader of door de moeder opgedragen.

§ 254. De langstlevende der ouders alleen heeft het regt, om, bij uiterste wilsbeschikking of bij elke andere authentieke akte, eenen voogd over zijne minderjarige kinderen te benoemen. Art. 409, 410.

§ 255. De benoeming, door de moeder, die, hertrouwd zijnde, in de voogdij gebleven is, gedaan, is niet van waarde, vóórdat die door den kantonregter, na verhoor of behoorlijke

oproeping der bloedverwanten of aangehuwden, is bekrachtigd. Art. 412.

§ 256. Die bevoegdheid der ouders houdt op:

1°. Voor de moeder, als zij, hertrouwd zijnde, niet in de voogdij is gehandhaafd, of op nieuw benoemd.

2°. Voor den vader of de moeder, wanneer zij, naar aanleiding van § 273, n°. 1, van de voogdij zijn uitgesloten. Art. 411. (Art. 405, 407.)

§ 257. De ouders hebben het regt, aan den door hen benoemden voogd een loon voor zijn beheer toe te leggen. Art. 469.

Voogdij door den kantonregter opgedragen.

§ 258. Indien een minderjarig kind zonder vader, moeder of voogd overblijft, wordt door den kantonregter in de voogdij voorzien, het zij op verzoek van de bloedverwanten van den minderjarige, of van zijne schuldeischers, of van andere belanghebbenden, het zij ambtshalve, in ieder geval na daarover te hebben geraadpleegd met de bloedverwanten of aangehuwden van den minderjarige, of deze behoorlijk geroepen zijnde, indien het wettige kinderen zijn. Art. 413, 414, 417, 420.

§ 259. In de voogdij van natuurlijke kinderen voorziet de kantonregter, zonder voorafgaand verhoor. Art. 420.

§ 260. De benoeming geschiedt op de wijze voorgeschreven bij art. 414, 415, 416.

§ 261. De voogd moet de voogdij aanvaarden op den dag zijner benoeming, wanneer die in zijne tegenwoordigheid heeft plaats gehad, of anders op den dag, waarop deze aan hem zal zijn beteekend. Art. 419.

§ 262. Hij is verpligt, vóór het aanvaarden der voogdij, in handen van den kantonregter den eed af te leggen, dat hij haar naar behooren en getrouwelijk zal waarnemen. Art. 419.

§ 263. Indien de minderjarige binnen het koningrijk gevestigd goederen in ééne of meer koloniën bezit, kan het

beheer over die goederen aan eenen bewindvoerder in iedere kolonie, op verzoek van den voogd, worden toevertrouwd. Art. 418.

Voogdij van kinderen die in een gesticht zijn opgenomen.

§ 264. Minderjarigen, die in een gesticht van weldadigheid zijn opgenomen, staan, zoo lang zij zich daarin bevinden, of daartoe behooren, onder de voogdij van de regenten van dat gesticht, die van het stellen van zekerheid zijn vrijgesteld. Art. 421.

Toeziende voogd

§ 265. In elke voogdij, met uitzondering alleen van die van § 264, moet een toeziende voogd door den kantonregter worden benoemd. Art. 422. (Art. 421.)

§ 266. De vader, de moeder, of de voogden door hen benoemd, zijn verpligt, alvorens de voogdij te aanvaarden, eenen toezienden voogd te doen benoemen; bij gebreke van dien, kunnen zij uit de voogdij worden ontzet, onverminderd de schadevergoeding aan den minderjarige toekomende. Wanneer de voogdij door den kantonregter is opgedragen, geschiedt de benoeming van den toezienden voogd onmiddellijk na die van den voogd, bij dezelfde akte. Art. 423, 424.

§ 267. Het gezegde in § 240 en 262 is op den toezienden voogd van toepassing. Art. 425, 426.

§ 268. Zijne bediening bestaat in het algemeen daarin, om te zorgen en toe te zien, dat de voogd in alle opzigten zijne pligten getrouwelijk vervulle. Zijne voorname verpligtingen zijn:

1°. Om tegenwoordig te zijn daar, waar de wet dat vordert, op straffe van geldboete van niet meer dan vijf en twintig gulden.

2°. Om de belangen van den minderjarige waar te nemen,

wanneer zij met die van den voogd in strijd zijn.

3°. Om te zorgen, dat de voogd hypotheek stelle, of die verpligting, zoo daartoe termen zijn, aanvulle, mitsgaders, dat zij behoorlijk worde ingeschreven. (Art. 390, 392.)

4°. Om den voogd te noodzaken tot het maken van boedelbeschrijving, in alle nalatenschappen, aan den minderjarige opgekomen. (Art. 459.)

5°. Om van den voogd (behalve vader en moeder) om de twee jaren eene summiere rekening en verantwoording te vorderen, en zich te doen vertoonen de effecten en bescheiden, aan den minderjarige toebehoorende.

6°. Om de afzetting van den voogd, in al de gevallen bij de wet bepaald, te verzoeken. (Art. 437.)

7°. Om, wanneer de voogdij opengevallen of door de afwezigheid van den voogd verlaten is, de benoeming van eenen nieuwen voogd te doen bewerkstelligen.

8°. Om, wanneer de voogdij verlaten is, alle zoodanige daden van voogdij te verrigten, die geen uitstel kunnen lijden. Art. 389, 427—431.

§ 269. De bediening van den toezienden voogd eindigt met de voogdij Art. 432.

Redenen van verschooning.

§ 270. Van de voogdij en toeziende voogdij kunnen zich, op de wijze bij art. 435 bepaald, verschoonen:

1°. Zij, die den minderjarige niet als bloedverwant of aangehuwde bestaan, wanneer zich binnen het ressort van de arrondissements-regtbank, waar de voogdij is opgedragen, bloedverwanten of aangehuwden bevinden, die in staat zijn haar uit te oefenen.

2°. Zij, die zich in dienst van den staat buiten 's lands bevinden.

3°. Krijgslieden in werkelijke land- of zeedienst.

4°. Zij, die buiten hunne provincie met openbare ambten

bekleed zijn, of wel zij, die ter oorzake van de ambten verpligt zijn, zich op bepaalde tijdstippen buiten de provincie te begeven.

(De personen, bij de drie vorige nommers vermeld, kunnen zich van de voogdij of toeziende voogdij doen ontslaan, indien de daarbij vermelde redenen van verschooning na hunne benoeming zijn opgekomen.)

5°. Zij, die den vollen ouderdom van zestig jaren hebben bereikt; vroeger benoemd zijnde, kunnen zij zich op hun vijf en zestigste jaar doen ontslaan.

6°. Zij, die door eene zware en behoorlijk bewezen ziekelijkheid of ongemak gekweld zijn; deze na hunne benoeming ontstaande, kunnen zij zich doen ontslaan.

7°. Zij, die, kinderloos zijnde, met twee voogdijen of toeziende voogdijen belast zijn.

8°. Zij, die, één of meer kinderen hebbende, met ééne voogdij of toeziende voogdij zijn belast.

9°. Zij, die op den dag hunner benoeming vijf wettige kinderen hebben, daaronder begrepen die in de krijgsdienst van het koningrijk gestorven zijn. Art. 433, 434.

Onbevoegdheid.

§ 271. Tot de voogdij of toeziende voogdij zijn onbevoegd:

1°. Minderjarigen. (Art. 385.)

2°. Zij, die onder curatele zijn gesteld. (Art. 487 volgg.)

3°. Vrouwen, behalve de moeder. (Art. 400 volgg.)

4°. Allen, die in persoon, of wier vader, moeder, echtgenoot of kinderen, tegen den minderjarige een regtsgeding voeren, waarin de staat van den minderjarige, zijne fortuin of een aanmerkelijk gedeelte zijner goederen betrokken is. Art. 436.

Uitsluiting. — Afzetting.

§ 272. Van de voogdij of toeziende voogdij zijn uitge-

sloten en kunnen zelfs worden ontzet, wanneer zij reeds werkzaam zijn:

1°. Zij, die tot eene onteerende straf zijn veroordeeld.

2°. Zij, die een bekend slecht levensgedrag houden.

3°. Zij, die in hunne waarneming onbekwaamheid, ontrouw of grove nalatigheid aan den dag leggen.

4°. Zij, die uit eene andere voogdij of toeziende voogdij zijn ontzet geworden.

5°. Zij, die in staat van faillissement of kennelijk onvermogen verkeeren. Art. 437.

§ 273 Worden nog ontzet:

1°. De vader of de moeder, die verzuimt den bij § 250 vermelden staat aan den toezienden voogd aan te bieden.

2°. Zij, die verzuimen, ingevolge § 266, eenen toezienden voogd te doen benoemen.

3°. Zij, die weigerachtig zijn om de bij § 268, n°. 5, vermelde summiere rekening af te leggen. Art. 407, 423, 430.

§ 274. Over de wijze, waarop de afzetting geschiedt, zie art. 438—440.

Toezigt over den persoon van den minderjarige.

§ 275. De voogd moet voor den persoon van den minderjarige zorg dragen, en hem in alle burgerlijke handelingen vertegenwoordigen; als hij zwaarwigtige redenen van misnoegen heeft over het gedrag van den minderjarige, kan hij diens opsluiting verzoeken. Art. 441, 442.

§ 276. De minderjarige is aan zijnen voogd eerbied verschuldigd. Art. 441.

Bestuur.

§ 277. De voogd moet de goederen van den minderjarige als een goed huisvader besturen, en is verantwoordelijk voor de kosten, schaden en interessen, die uit zijn slecht beheer voortvloeijen. Art. 443.

§ 278. Hij is verpligt, hetgeen van de inkomsten, na aftrek der vertering, overblijft, telkens, zoodra het batig slot het vierde gedeelte der gewone inkomsten van den minderjarige te boven gaat, te beleggen door aankoop van inschrijvingen op het grootboek der werkelijke schuld van dit koningrijk, van onroerende goederen, of in rentegevende schuldbrieven, gehypothekeerd op vaste goederen, welker onbezwaarde waarde ten minste een derde boven de te beleggen som bedraagt. Art. 449.

§ 279. De kantonregter bepaalt, na verhoor van den toezienden voogd, en na oproeping der bloedverwanten of aangehuwden van den minderjarige, behoudens hooger beroep, bij het aanvaarden van elke voogdij, met uitzondering van die der ouders, het beloop der som, die de minderjarige jaarlijks zal kunnen verteren, gelijk mede de kosten, die op het beheer der goederen kunnen vallen. Art. 446.

§ 280. De verpligtingen door den voogd dadelijk bij zijne aanvaarding der voogdij te vervullen, zijn:

1°. Het geven van hypotheek.

2°. Om binnen tien dagen te vorderen de ontzegeling, indien er verzegeling heeft plaats gehad; en om dadelijk, in tegenwoordigheid van den toezienden voogd, over te gaan of te doen overgaan tot het inventariseren van de goederen van den minderjarige, waarbij hij tevens, indien de minderjarige hem iets verschuldigd is, dit moet opgeven.

3°. Om alle meubelen, huisraad, mitsgaders roerende goederen, die geene vruchten, inkomsten, of voordeelen opleveren (ook die den minderjarige gedurende den loop der voogdij te beurt vallen), te doen verkoopen, met uitzondering van:

a. Die met bewilliging van den kantonregter *in natura* bewaard blijven.

b. Die, waarvan de vader of de moeder het vruchtgenot hebben, zoo zij verkiezen die te bewaren en *in natura* terug te geven.

4°. Om de certificaten van de nationale schuld, die zich onder de goederen van den minderjarige bevinden, ten zijnen name op het grootboek te doen overschrijven Art. 390—399, 444, 445, 447, 448, 450.

§ 281. De voogd mag eene erfenis, aan den minderjarige opgekomen, niet anders aanvaarden, dan onder het voorregt van boedelbeschrijving. Art. 459. — (Art. 1070 volgg.)

§ 282. Hij behoort door den kantonregter, na verhoor of behoorlijke oproeping van den toezienden voogd en van de bloedverwanten of aangehuwden van den minderjarige, gemagtigd te zijn:

1°. Om geld ten behoeve van den minderjarige op te nemen.

2°. Om diens onroerende goederen te vervreemden of te verpanden; en, zoo hij die zelf verlangt te koopen, moet dit bovendien in eene openbare veiling geschieden (Art. 1506.)

3°. Om zijne effecten, schuldvorderingen en actiën te verkoopen of over te dragen.

4°. Om eene erfenis te verwerpen.

5°. Om eene gift aan den minderjarige gedaan aan te nemen.

6°. Om in diens naam eene dading aan te gaan, of de beslissing eener zaak aan scheidsmannen op te dragen. (Art. 1889.)

7°. Behoeft gelijke magtiging de vader of de moeder, die met den overleden echtgenoot in algeheele of in beperkte gemeenschap is getrouwd geweest, indien hij verlangt de nering, het bedrijf, den handel, de fabrijk of dergelijke, gedurende eenen bepaalden tijd, en zelfs tot de meerderjarigheid, in gemeenschap met de minderjarigen, aan te houden.

8°. Om diens goederen voor zich zelven te huren of in pacht te nemen.

9°. Om eene regtsvordering voor den minderjarige in te stellen, of zich op eene tegen hem ingestelde te verdedigen, zoo hij zich wil vrijwaren tegen eene ver-

oordeeling in de kosten uit eigen beurs, en zelfs van vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien hij wordt bevonden zonder redelijken grond een regtsgeding te hebben aangevangen of volgehouden.

10°. Om in eene tegen den minderjarige ingestelde regtsvordering te berusten.

11°. Om eene scheiding of verdeeling te vragen, onverminderd zijn regt, om zonder verlof te antwoorden op eenen eisch tot scheiding of verdeeling, tegen den minderjarige gedaan. (Art. 1114.) Art. 451—455, 457, 466. Art. 1 der wet van ~~12~~ 18 April 1874 (*Stbl.* n°. 68.)

§ 283. Binnen 14 dagen na den dag der beschikking kan hooger beroep worden ingesteld door den verzoeker en door ieder die op het verzoek gehoord is. Een nieuw verhoor van bloedverwanten kan in hooger beroep worden gehouden. Indien niet de verzoeker is in beroep gekomen, wordt daarover niet beslist, zonder dat hij is gehoord of behoorlijk opgeroepen. Art. 2 der wet van ~~12~~ 18 April 1874 (*Stbl.* n°. 68).

Rekening en verantwoording.

§ 284. Elke voogd is, bij het eindigen van zijn beheer, verpligt, ten koste van den minderjarige, tot het doen van eene slotrekening en verantwoording. Art. 467, 468.

§ 285. Men moet aan den voogd goeddoen alle noodzakelijke, betamelijke en behoorlijk geregtvaardigde uitgaven, zonder dat hij vermag ten zijnen bate eenige som als loon in rekening te brengen, behoudens het gezegde in § 257. Art. 468, 469.

§ 286. Het slot van rekening door den voogd verschuldigd draagt, zonder dat dit geeischt wordt, renten van den dag af, dat de rekening gesloten is. Art. 471.

§ 287. Elke overeenkomst, rakende de voogdij of de voogdij-rekening, tusschen den voogd en den minderjarige, meerderjarig geworden zijnde, is nietig en van onwaarde, wanneer

zij niet is voorafgegaan van eene behoorlijke rekening en verantwoording, met overlegging der noodige bewijsstukken, van welk alles moet blijken door eene schriftelijke erkentenis van hem, aan wien de rekening gedaan is, ten minste tien dagen vóór de overeenkomst afgegeven. Art. 470.

§ 288. Alle regtsvordering van den minderjarige tegen zijnen voogd, betrekkelijk de verrigtingen der voogdij, verjaart met tien jaren, te rekenen van den dag der meerderjarigheid. Art. 472.

TITEL XVII.

Van handligting.

(Art. 473—486.)

Algemeene bepalingen.

§ 289. Handligting is eene handeling, waardoor aan den minderjarige alle of eenige regten van meerderjarigheid worden gegeven.

§ 290. Alle handligting of intrekking daarvan moet openbaar bekend worden gemaakt bij afkondiging in het officiële dagblad en in dat van de woonplaats van den minderjarige, of, bij gebreke daarvan, in dat eener naastgelegen plaats. Art. 486.

§ 291. Zij is tweederlei, als:

1°. *Venia aetatis*, of meerderjarig-verklaring,

2°. Eigenlijk gezegde handligting, of *emancipatie.*

Venia aetatis.

§ 292. De *venia aetatis*, of brieven van meerderjarigheid, wordt verleend door den hoogen raad, goed te keuren door den koning, op verzoek van den minderjarige, die den vollen ouderdom van twintig jaren heeft bereikt. Art. 473—477.

§ 293. De meerderjarig-verklaarde staat in alles met den meerderjarige gelijk, behoudens de volgende twee uitzonderingen:

1°. Hij moet tot het aangaan van een huwelijk de toestemming zijner ouders of grootouders verkrijgen op de gewone wijze. (Art. 92, 93, 94.)

2°. De hooge raad mag bepalen, dat hij zijne onroerende goederen tot zijne volle meerderjarigheid niet anders zal mogen vervreemden of bezwaren, dan met toestemming van den kantonregter, na verhoor van den vader, of, deze ontbrekende, van de bloedverwanten of aangehuwden. (Art. 451.) — Art. 478, 479. Art. 1 der wet van ~~12~~ 18 April 1874 (*Stbl.* n°. 68.)

Handligting.

§ 294. Door handligting verkrijgt de minderjarige, die den vollen ouderdom van achttien jaren bereikt heeft, zekere bepaalde regten van meerderjarigheid. Art. 473, 480.

§ 295. Zij wordt verleend:

1°. Bij eene enkele verklaring voor den kantonregter door den vader, en, bij gebreke van dezen, door de moeder afgelegd.

2°. Na beider overlijden, of, wanneer zij zich in de onmogelijkheid bevinden om hunnen wil te kennen te geven, op verzoek van den minderjarige, door den kantonregter, na verhoor of oproeping van den voogd en den toezienden voogd, mitsgaders van de bloedverwanten of aangehuwden van den minderjarige, en behoudens hooger beroep. Art. 480, 481.

§ 296. De minderjarige wordt door deze handligting als meerderjarig beschouwd alleen voor die daden en verrigtingen, uitdrukkelijk bij de akte van handligting omschreven. Art. 482, 483.

§ 297. De bevoegdheden en regten aan den minderjarige toe te kennen mogen zich niet verder uitstrekken dan tot:

1°. De gedeeltelijke of geheele ontvangst, de uitgave zijner inkomsten, en de beschikking daarover.
2°. Het sluiten van verhuringen.
3°. Het bebouwen zijner landerijen.
4°. Het uitoefenen van zoodanige bedrijven als daartoe noodzakelijk zijn.
5°. Het uitoefenen van een handwerk.
6°. Het oprigten van of deelnemen in eene fabriek.
7°. Het drijven van nering en handel. Art. 484.

§ 298. Indien de minderjarige van deze handligting misbruik maakt, of indien daarvoor billijke vrees mogt bestaan, kan zij door de arrondissements-regtbank worden ingetrokken. Art. 485.

TITEL XVIII.

Van curatele.

(Art. 487—518.)

§ 299. Curatele is het regt en de verpligting om de goederen te besturen en toezigt te houden over den persoon van den meerderjarige, die, het zij uit gebrek aan verstandelijke vermogens, het zij uit hoofde van zijnen verkwistenden aard, daartoe zelf buiten staat is.

§ 300. Moeten onder curatele gesteld worden alle meerderjarigen, die zich in eenen gedurigen staat van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij bevinden, en zulks op verzoek:
1°. Van die personen zelve.
2°. Van hunnen echtgenoot.
3°. Van elken bloedverwant.
4°. Van het openbaar ministerie, dat, in het geval van razernij, indien het verzoek door bovengemelde personen niet geschiedt, daartoe verpligt, en in de twee overige gevallen daartoe alleen bevoegd is, zoo er noch echtgenoot, noch bekende bloedverwanten binnen het rijk aanwezig zijn. Art. 487—489.

§ 301. Een meerderjarig persoon kan ook uit hoofde van verkwisting onder curatele gesteld worden, op verzoek:

1°. Van de personen, bij n°. 1 en 2 der vorige paragraaf vermeld.

2°. Van de bloedverwanten in de regte linie en van die in de zijdlinie tot den vierden graad ingesloten. Art. 487, 488.

§ 302. Alle verzoeken tot curatele moeten worden ingediend bij de regtbank van het arrondissement der woonplaats van hem, tegen wien het verzoek gerigt is, die het onderzoekt en daarop, behoudens hooger beroep, beslist op de wijze bij art. 490—499 voorgeschreven; en de curatele begint te werken van den dag dat het vonnis of het arrest zal zijn uitgesproken, met dat gevolg dat nietig zijn alle handelingen daarna door den onder curatele gestelde verrigt. Art. 500, 501.

§ 303. Nogtans behoudt hij, die, uit hoofde van verkwisting, onder curatele gesteld is, de bevoegdheid om uiterste wilsbeschikkingen te maken. Art. 500.

§ 304. Na iemands dood kunnen de door hem verrigte handelingen, met uitzondering der uiterste wilsbeschikkingen, op grond van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij, niet worden bestreden, dan in geval de curatele vóór zijn overlijden is verleend of verzocht, ten zij het bewijs der kwaal uit de bestreden handeling zelve voortvloeije. Art. 502.

§ 305. Zoodra de uitspraak tot curatele kracht van gewijsde gekregen heeft, worden door den kantonregter een curator en een toeziende curator benoemd op dezelfde wijze als voor de benoeming van voogden en toeziende voogden plaats heeft. Art. 503. (Art. 413—420, 422—426.)

§ 306. De man is van regtswege curator over zijne vrouw; de vrouw kan tot curatrice over haren man benoemd worden. In dat geval moet de kantonregter eenen toezienden curator aanstellen, en daarenboven, behoudens hooger beroep, den vorm en de voorwaarden der besturing regelen. Art. 504, 505.

§ 307. De onder curatele gestelde staat gelijk met eenen minderjarige; en, zoo hij zelf minderjarige kinderen heeft, en wanneer zijn echtgenoot overleden is of buiten de mogelijkheid om de voogdij waar te nemen, is zijn curator insgelijks voogd over die kinderen. Art. 506, 507.

§ 308. Zijne inkomsten moeten, indien hij uit hoofde van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij onder curatele gesteld is, bijzonderlijk besteed worden om zijn lot te verzachten en zijne genezing te bevorderen. Art. 508.

§ 309. De arrondissements-regtbank is bevoegd om te bevelen, dat de onder curatele gestelde voor den tijd van één jaar of korter in een gesticht zal worden geplaatst, of wel, in geval van verkwisting, op gelijke wijze in een verbeterhuis vastgezet, en, in beide gevallen, dat bevel telkens voor één jaar te verlengen; alles nogtans behoudens hooger beroep. Art. 509, 510, 511.

§ 310. Het verzoek tot vastzetting kan geschieden:

1°. Door den echtgenoot.

2°. Door de bloedverwanten in de regte linie.

3°. Door die in de zijdlinie tot den derden graad.

4°. Door den curator.

5°. Door het openbaar ministerie. Art. 512.

§ 311. De bepalingen omtrent de voogdij, voorkomende in § 238—243, 265—280, n°. 1, 2, 4, 281—288, zijn ook op de curatele toepasselijk. Art. 506. (Art. 386—399, 424—449.)

§ 312. Niemand, uitgezonderd echtgenooten en bloedverwanten in de opgaande en nederdalende linie, is verpligt eene curatele of toeziende curatele langer dan acht jaren te behouden. Art. 515.

§ 313. De curatele eindigt wanneer de oorzaken ophouden, die daartoe aanleiding hebben gegeven, met inachtneming nogtans van dezelfde formaliteiten, die tot het bekomen daarvan zijn voorgeschreven. Art. 516.

§ 314. Alle vonnissen of arresten, waarbij de curatele wordt verleend of opgeheven, moeten openbaar worden bekend

gemaakt in de officiële dagbladen, mitsgaders in een nieuwspapier der provincie, indien dat bestaat. Art. 498, 517.

§ 315. De minderjarige, die zich in staat van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij bevindt, blijft onder het toezigt van zijnen vader, moeder of voogd. Art. 518.

TITEL XIX.

Van afwezigheid.

(Art. 519—554.)

Bepaling. — Voorloopige voorzieningen.

§ 316. Afwezigheid is de staat van hem, die, zonder orde op het beheer zijner zaken gesteld te hebben, zijne woonplaats heeft verlaten, en van wien men geene tijding heeft bekomen, zoodat men omtrent zijn leven of dood in onzekerheid verkeert. Art. 519, 523, volgg.

§ 317. Indien iemand zijne woonplaats verlaten heeft, zonder volmagt tot het waarnemen zijner zaken en belangen of orde op het beheer daarvan gesteld te hebben, of wel, indien die volmagt is vervallen, en er noodzakelijkheid bestaat, om in dat beheer geheel of gedeeltelijk te voorzien, of hem te vertegenwoordigen, moet, op verzoek der belanghebbenden of van het openbaar ministerie, door de regtbank zijner woonplaats, tot dat einde een bewindvoerder worden benoemd, die verpligt is, jaarlijks aan het openbaar ministerie te doen summiere rekening en verantwoording, en te vertoonen de effecten en bescheiden tot zijn beheer behoorende: en die zich verder regelen moet naar de voorschriften omtrent het beheer van goederen aan minderjarigen toebehoorende, voor zooverre die op zijn bewind van toepassing kunnen worden gemaakt, ten ware omtrent dit een of ander door de regtbank anders mogt zijn bepaald. Art. 519—522.

Verklaring van vermoedelijk overlijden.

§ 318. Nadat iemand vijf jaren, in voege in § 316 omschreven, zijne woonplaats heeft verlaten, of na tien jaren, indien hij volmagt tot het waarnemen van zijne zaken of orde op het beheer daarvan gesteld heeft, of wel, in beide gevallen, na de laatste tijding, waaruit blijken kan, dat hij in leven was, zonder dat in dien tijd bewijs van zijn overlijden is ingekomen, kan, na drie openbare dagvaardingen, waarop noch de afwezige, noch iemand voor hem is opgekomen, op verzoek der belanghebbenden, door de regtbank der verlaten woonplaats worden verklaard, dat er regtsvermoeden van overlijden bestaat, sedert den dag nadat de afwezige kan worden gerekend zijne woonplaats te hebben verlaten, of na de laatste tijding van zijn leven, en welke dag bepaaldelijk in het vonnis moet worden uitgedrukt; deze verklaring moet algemeen worden bekend gemaakt door middel van dezelfde nieuwspapieren, die de regtbank ter plaatsing voor de openbare oproepingen zal hebben aangewezen. Art. 523, 524, 527.

§ 319. De termijn bij de vorige § bedoeld is:

1°. van drie jaren, aanvang nemende met de laatste tijding van het schip, en, zoo er geene tijding is, van het laatst in zee steken van het schip, wanneer de afwezige tot de bemanning of de passagiers blijkt behoord te hebben van een schip, waarvan, gedurende dien tijd, geene berigten zijn ingekomen;

2°. van één jaar, wanneer hij vermist is ter gelegenheid eener noodlottige gebeurtenis op 's lands kusten, binnenlandsche zeeën of wateren, aan eenig vaartuig, aan een deel zijner bemanning of zijner passagiers overkomen; te rekenen van het tijdstip waarop die gebeurtenis geacht moet worden te hebben plaats gegrepen. Art. 1, 2 der wet van 9 Julij 1855 (*Stbl.* n°. 67.)

Regten en verpligtingen van vermoedelijke erfgenamen en andere belanghebbenden.

§ 320. Na de verklaring van vermoedelijk overlijden zijn de vermoedelijke erfgenamen, legatarissen of andere belanghebbenden bevoegd de opening der uiterste wilsbeschikkingen te vorderen, mitsgaders bij voorraad die regten uit te oefenen, die zij op de goederen van den afwezige na zijn overlijden zouden gehad hebben. Art. 528, 531.

§ 321. De vermoedelijke erfgenamen, die, het zij volgens versterfregt, het zij volgens uiterste wilsbeschikking, tot zijne nalatenschap geregtigd zouden zijn geweest, op den dag in het vonnis uitgedrukt, zijn bevoegd om van den bewindvoerder, zoo die bestaat, rekening, verantwoording en afgifte te vragen, en om de goederen van den afwezige in bezit te nemen. Zij hebben, ten opzigte van het genot van die goederen, dezelfde regten en zijn aan dezelfde verpligtingen onderworpen als de vruchtgebruikers, voor zoo verre de bepalingen op dat onderwerp gemaakt toepasselijk zijn, en daaromtrent niet anders is voorzien. Art. 528, 530. (Art. 808—853.)

§ 322. Al het in § 321 gezegde heeft nogtans plaats onder de volgende verpligtingen:

1°. Het stellen van persoonlijke of zakelijke geregtelijk goedgekeurde zekerheid, dat die goederen zullen worden gebruikt, zonder die te verslimmeren of te verwaarloozen, mitsgaders voor de teruggave der goederen of van hunne waarde, indien de aard der goederen dit mogt medebrengen, en zulks ten behoeve van den afwezige, wanneer hij terug mogt komen, of van andere erfgenamen, van wier beter regt daarna mogt blijken.

2°. Het maken van eene behoorlijke beschrijving van al de goederen door den afwezige achtergelaten. Art. 528, 533.

§ 323. Zij hebben het voorregt van boedelbeschrijving, zooals dit bij art. 1070—1089 beschreven wordt; en zij kunnen, behoudens de voorgaande bepalingen, en voor zoo

verre niet anders is bevolen, de goederen bij voorraad onder elkander verdeelen, met inachtneming der voorschriften omtrent boedelscheiding gemaakt, zonder nogtans de vaste goederen te mogen verkoopen, vervreemden of bezwaren. Art. 533, 534, 537, 544.

§ 324. De beschrijving, de akte van verdeeling en die, waarbij zekerheid is gesteld, moeten worden gebragt en bewaard ter griffie van de regtbank. Art. 535.

§ 325. Indien de afwezige terugkeert, of indien er bewijs inkomt, dat hij nog in leven is, binnen vijftien jaren na den dag van het vermoedelijk overlijden, zijn zij, die vruchten en inkomsten van zijne goederen hebben getrokken, verpligt, de helft daarvan terug te geven; en een vierde, wanneer dit later, doch vóór het verloop van dertig jaren na dat tijdstip, geschiedt. Art. 538.

§ 326. Indien de afwezige in gemeenschap van goederen, of slechts van winst en verlies, of van vruchten en inkomsten, is getrouwd, heeft zijn echtgenoot de keus:

1°. Of om de gemeenschap te laten voortduren, en zoo, gedurende uiterlijk tien jaren, de provisionele in-bezitneming der vermoedelijke erfgenamen, en de uitoefening der regten, die eerst door den dood van den afwezige zouden worden geopend, tegen te houden, en, onder de verpligting der beschrijving in § 322, n°. 2, vermeld, vóór alle anderen op zich te nemen of te behouden.

2°. Of om zich tegen die in-bezitneming niet te verzetten; doch zijn aandeel uit de gemeenschap, of eigen goederen, en al hetgeen, waartoe hij overigens mogt geregtigd zijn, naar zich te nemen, mits zekerheid stellende voor zoodanige goederen, die voor teruggave vatbaar zijn. Art. 539.

§ 327. Wanneer dertig jaren zijn verloopen na den dag van het vermoedelijk overlijden, of wanneer vroeger honderd volle jaren zijn verstreken sedert de geboorte van den afwezige, zijn de borgen ontslagen, en moet de verdeeling, zoo

die heeft plaats gehad, stand houden, of kan anders door de vermoedelijke erfgenamen tot eene definitieve verdeeling worden overgegaan, en kunnen alle andere regten op die nalatenschap definitievelijk worden uitgeoefend. Art. 540.

§ 328. Indien de afwezige na dat tijdstip mogt terugkeeren, of zijne erfgenamen en verdere afkomelingen daarna mogten opkomen, hebben zij alleen het regt om de goederen terug te vorderen in den staat, waarin zij zich bevinden, en op den prijs van die goederen, die vervreemd zijn, of wel de zoodanige, die uit de opbrengst der vervreemde goederen zijn aangekocht. Art. 542, 543.

Regten opgekomen aan eenen afwezige wiens bestaan onzeker is.

§ 329. Hij, die aanspraak maakt op een regt, dat van eenen afwezige op hem overgegaan zoude zijn, doch dat eerst aan den afwezige is opgekomen nadat zijn bestaan onzeker is geworden, is verpligt te bewijzen, dat de afwezige heeft geleefd op het tijdstip, dat het regt aan hem is opgekomen. Art. 545.

§ 330. Indien aan eenen afwezige, wiens bestaan onzeker is, eene nalatenschap of een legaat opkomt, waartoe, indien hij niet in leven ware, anderen zouden geregtigd zijn, of waarin anderen met hem zouden moeten deelen, kan zoodanige nalatenschap of legaat, of het gedeelte daarvan, door die anderen in bezit worden genomen, even als of zoodanig iemand overleden ware, zonder dat zij verpligt zijn zijn overlijden te bewijzen. Art. 546.

Gevolgen der afwezigheid met betrekking tot het huwelijk.

§ 331. Indien, buiten het geval van kwaadwillige verlating, één der echtgenooten, gedurende tien, drie of één volle jaren, met inachtneming der onderscheidingen in § 319 vermeld, van zijne woonplaats afwezig is, zonder dat eenige

tijding van zijn leven of dood is ingekomen, kan de regtbank, op de wijze bij art. 549 en 550 voorgeschreven, aan den achtergebleven echtgenoot vergunnen, een ander huwelijk aan te gaan, waarna ook de afwezige echtgenoot van hetzelfde regt kan gebruik maken. Art. 549—551. Art. 1, 2 der wet van 9 Julij 1855 (*Stbl.* n°. 67.)

Hare gevolgen met betrekking tot de kinderen.

§ 332. Indien de vader zijne woonplaats verlaat, met achterlating van minderjarige kinderen, zonder orde op zijne zaken gesteld te hebben, oefent de moeder alle regten van den man uit, zoo wel met betrekking tot de opvoeding der kinderen als tot het beheer van hunne goederen. Art. 552.

§ 333. Indien één der echtgenooten, minderjarige kinderen uit een vroeger huwelijk hebbende, of ook vader of moeder, weduwenaar of weduwe zijnde, zijne woonplaats verlaten heeft, zonder voor zijne minderjarige kinderen te hebben gezorgd; of indien één der echtgenooten komt te overlijden, nadat de andere aldus zijne woonplaats heeft verlaten; of indien beide afwezig zijn, gelijk mede in het geval, dat minderjarige natuurlijke kinderen zijn achtergebleven, voorziet de kantonregter bij voorraad in de voogdij. Art. 553, 554.

TWEEDE BOEK.

VAN ZAKEN.

Inhoud.

In het Fransche wetboek gold het beginsel, dat door de enkele wederzijdsche toestemming der partijen de eigendom eener zaak werd overgedragen (art. 1138, 1583); en werden, dien ten gevolge, de overeenkomsten alleen beschouwd als zoo vele wijzen van eigendoms-verkrijging (art. 711). Dit

laatste nu is op zich zelven zeker onjuist, omdat zelfs, naar de bepaling van art. 1138, niet door alle overeenkomsten eigendom wordt overgedragen; men denke slechts aan huur en verhuur, aan lastgeving, aan bewaargeving, enz. Zie Asser, 12. Maar die leer had bovendien niet alleen eene groote verwarring doen ontstaan in de rangschikking der onderwerpen in het tweede en derde boek van den *Code;* maar zij had ook nog het groote gebrek, dat zij de ligtvaardige en onbedachte vervreemdingen te zeer begunstigde aan de ééne zijde, en aan de andere zijde veel ontnam aan de bestendigheid en onveranderlijkheid der éénmaal wettig aangegane verbindtenissen. (Men zie b. v. Rehberg, *über den Code Nap.*, pag. 241--243; de Groot, *Inl.*, II, 5, 2.)

Al deze redenen hebben onzen wetgever bewogen, om tot den ouden regel van het Romeinsche en van ons voormalig regt terug te keeren: *"traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis, transferuntur";* door in art. 639 voor eigendoms-overgang de levering der zaak te vorderen, zoodat uit eene overeenkomst wel het regt kan geboren worden om te vorderen, dat de zaak geleverd worde, en men aldus in den eigendom daarvan gesteld worde; maar niet de eigendom zelve. Zie *l.* 20, *C. de pactis*, en de Groot, *Inl.*, II, 5, 2.

Men is, dien ten gevolge, dan ook teruggekeerd tot de oude Romeinsche verdeeling, die bij ons vroeger gegolden had, doch in het Fransche wetboek verwaarloosd, althans niet duidelijk en uitdrukkelijk opgenomen en erkend was, tusschen het *jus in re* en het *jus ad rem* of *in personam*, in het oud-Hollandsch regt bekend onder den naam van *beheering en inschuld* (de Groot, *Inl.*, II, 1, § 58, 59). Zie ook von Savigny, *vom Beruf*, 66, 67. Reeds in het ontwerp van 1820, in art. 970 volgg. (zie ook art. 1016), had men die verdeeling weder opgenomen; zij gaf aan de Belgische Commissie aanleiding tot vele aanmerkingen en bedenkingen, die echter door den Hoogl. Kemper, in zijn antwoord op het verslag der Commissie, in het breede, met veel juistheid

en scherpzinnigheid werden wederlegd. Men kan die plaats vinden bij VOORDUIN, D. I, bl. 100—104. Zie ook aldaar bl. 50, 65, 66, 158, 195, 214. Zie voorts ASSER, 11, 12, en VOORDUIN, III, 295—298, en nog over de onderscheiding tusschen *jus in re* en *jus ad rem*, in het algemeen, en, naar het Fransche regt in het bijzonder, *Regtsgel. Bijdr.*, VIII, 66—80.

De eerste titel van dit boek is eigenlijk niets anders dan eene inleiding tot het tweede en derde boek, en handelt in het algemeen over zaken, en over hare onderscheiding, het zij met betrekking tot haren aard, het zij met betrekking tot hare bezitters. Het *jus in re*, of het regt op eene zaak, dat is een zoodanig regt, dat men op de zaak zelve, onverschillig in wiens bezit zij zich bevindt, kan doen gelden, (I. 25 *D. de O. et A.*, DE GROOT, *Inl.*, II, 1, 58, ontwerp van 1820, art. 971), is het eigenlijke onderwerp van dit boek.

In de volgende titels worden al deze regten afzonderlijk behandeld, als daar zijn:

1. Bezit, en de regten die daaruit voortvloeijen (Titel II).

2. Eigendom (Titel III); de volgende titel handelt over de regten en verpligtingen tusschen de eigenaars van naburige erven.

3. Erfdienstbaarheid (Titel V).

4. Regt van opstal (Titel VI).

5. Erfpachtsregt (Titel VII).

6. Grondrenten en tienden (Titel VIII).

7. Vruchtgebruik, en de daarmede naauw verwante regten van gebruik en bewoning. (Titel IX en X).

8. Erfgenaamschap, het zij ten gevolge der erfopvolging bij versterf (Titel XI), het zij ten gevolge van uiterste wilsbeschikking (Titel XII); waarop volgen de bepalingen omtrent uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen en bewindvoerders, het regt van beraad en het voorregt van boedelbeschrijving, het aanvaarden en verwerpen van erfenissen, boedelscheiding, en eindelijk omtrent onbeheerde nalatenschappen. (Titel XIII—XVII).

9. Privilegie of bevoorregte schuld (Titel XVIII).

8

10. Pand (Titel XIX).

11. Onderzetting of hypotheek (Titel XX).

In art. 584, waarin de onderscheiden regten opgenoemd worden, die men op zaken hebben kan, wordt geene melding gemaakt van het regt van opstal, erfpachtsregt, grondrenten en tienden, en van privilegie. De drie eersten zijn desniettemin zakelijke regten. Men zie slechts de bepalingen dier regten, voorkomende in art. 758, 767 en 784, terwijl art. 786 er uitdrukkelijk bijvoegt, dat de schuldpligtigheid der grondrenten bij uitsluiting *op het goed zelf* rust. In het ontwerp van 1820 waren alle drie dan ook daaronder opgenomen (art. 973, in verband met Titel VIII, IX, X en XI van het tweede boek).

Het regt van privilegie of bevoorregte schuld is ook een zakelijk regt, voor zooverre het op eene zekere bepaalde zaak kleeft (art. 1185—1194). Ook bij ASSER, 11, wordt zoo wel dit, als de zoo even genoemde regten, onder de *jura in re* gerangschikt.

TITEL I.

Van de zaken en van hare onderscheiding.

(Art. 555—584.)

Zaken in het algemeen.

§ 334. Zaken zijn alle goederen en regten, die het voorwerp van eigendom kunnen zijn. Art. 555.

§ 335. Vruchten zijn alles wat eene zaak voortbrengt, of wat men ter gelegenheid eener zaak verkrijgt. *L.* 59, § 1 *D. de usufr.*

§ 336. De vruchten worden onderscheiden in:

1°. Natuurlijke vruchten, namelijk:

a. Die de aarde uit zich zelve voortbrengt.

b. Al hetgeen de beesten opleveren of uit de beesten geboren wordt.

2°. Vruchten van nijverheid, die uit den grond getrokken worden, namelijk al hetgeen door bebouwing verkregen wordt; welke beide soorten van vruchten, zoo lang zij tak- of wortelvast, of aan den grond gehecht zijn, even als al hetgeen door regt van natrekking tot eene zaak behoort, een gedeelte der zaak uitmaken.

3°. Burgerlijke vruchten die alleen een gedeelte der zaak uitmaken, zoo lang zij niet opeischbaar zijn, behoudens bijzondere wetsbepalingen en overeenkomsten, namelijk:

a. Huur- en pachtpenningen.

b. Interessen van geldsommen.

c. Verschuldigde renten. Art. 556, 557, 558.

Onderscheiding.

§ 337. De zaken worden onderscheiden:

1°. In ligchamelijke en onligchamelijke.

2°. In roerende en onroerende. Art. 559, 560.

Roerende zaken.

§ 338. Roerende zaken uit haren aard zijn de zoodanige die zich zelve kunnen verplaatsen, of die verplaatst kunnen worden. Art. 565.

§ 339. Als roerende zaken door wetsbepaling worden beschouwd:

1°. Het vruchtgebruik en het gebruik van roerende zaken.

2°. Gevestigde renten, het zij altijddurende of lijfrenten.

3°. Verbindtenissen en vorderingen, die opeischbare geldsommen of roerende goederen tot onderwerp hebben.

4°. Actiën of aandeelen in maatschappijen van geldhandel, koophandel of nijverheid.

5°. Aandeelen in 's rijks schuld, met de daartoe behoorende coupons of rentebewijzen.

6°. Actiën in of coupons van obligatiën van alle andere geldleeningen, daaronder begrepen die door vreemde mogendheden zijn aangegaan. Art. 567.

§ 340. Roerende zaken zijn verbruikbaar of onverbruikbaar, naar mate zij al dan niet door het gebruik verloren gaan. Art. 561.

Onroerende zaken.

§ 341. Onroerende zaken uit haren aard zijn de zoodanige, die zich zelve niet kunnen verplaatsen, noch verplaatst kunnen worden, zoo als grond-erven en hetgeen daarop gebouwd is. Art. 562.

§ 342. Door bestemming wordt daaronder begrepen:

1°. Alles wat aan een erf of gebouw aard- of nagelvast is, of daarvan een gedeelte uitmaakt, zoo als b. v. boomen en veldgewassen, die met hunne wortels in den grond vast zijn, onafgeplukte boomvruchten, enz.

2°. Alle voorwerpen die de eigenaar tot een blijvend gebruik aan zijne onroerende zaak verbonden heeft. Art. 562, 563.

§ 343. Zijn onroerende zaken door wetsbepaling de navolgende regten:

1°. Het vruchtgebruik en het gebruik van onroerende zaken.

2°. De erfdienstbaarheden.

3°. Het regt van opstal.

4°. Het erfpachtsregt.

5°. Grondrenten, het zij in geld of *in natura* verschuldigd.

6°. Het tiendregt.

7°. Het regt van beklemming.

8°. De regtsvorderingen dienende om onroerende zaken terug te eischen of te doen leveren. Art. 564.

Van zaken, met betrekking tot hare bezitters.

§ 344. De zaken behooren:

1°. Aan niemand.

2°. Aan den staat.

3°. Aan gemeenschappen.

4°. Aan bijzondere personen. Art. 575.

§ 345. Aan den staat behooren:

1o. Alle grond-erven en andere onroerende zaken, die onbeheerd zijn en geen eigenaar hebben.

2o. De zaken van hem, die zonder erfgenaam overleden is, of wiens erfenis is verlaten. (Art. 1172—1176.)

3o. De wegen en straten, die te zijnen laste zijn, de stranden der zee, de bevaarbare en vlotbare stroomen en rivieren met hunne oevers, de groote en kleine eilanden en de platen, die in die wateren opkomen, gelijk ook de havens en reeden; onverminderd de door titel of bezit verkregen regten van bijzondere personen of gemeenschappen.

4o. Alle gronden en getimmerten, die tot 's lands vestingwerken behooren, en gevolgelijk alle gronden, waarop eenige werken van verdediging zijn aangelegd; insgelijks onverminderd de door titel of bezit verkregen regten van bijzondere personen of gemeenschappen.

5o. Alle onbewoonde forten, redouten, vooruitspringende posten, verschansingen, liniën en batterijen, met al de zoo achter- als voorwaarts en ter zijde gelegen gronden, bij hunnen aanleg door de regering aangekocht. Art. 576—581.

§ 346. Zaken, aan eene gemeenschap toebehoorende, zijn de zoodanige, die de gezamenlijke eigendom zijn van een zedelijk ligchaam. Art. 582.

§ 347. Zaken aan bijzondere personen toebehoorende zijn de zoodanige, die de afzonderlijke eigendom zijn van één of meer enkele personen. Art. 583.

Zakelijke regten.

§ 348. Men kan op zaken hebben:

1o. Een regt van bezit. (Art. 585—624.)

2o. Een regt van eigendom, (Art. 625—671.)

3o. Een regt van erfgenaamschap. (Art. 877—1051.)

4o. Een regt van vruchtgenot, gebruik of bewoning. (Art. 803—876.)

5o. Een regt van erfdienstbaarheid. (Art. 721—757.)
6o. Een regt van privilegie. (Art. 1177—1195.)
7o. Een regt van pand. (Art. 1196—1207.)
8o. Een regt van hypotheek. (Art. 1208—1268.)
9o. Een regt van opstal. (Art. 758—766.)
10o. Een erfpachtsregt. (Art. 767—783.)
11o. Een regt van grondrenten of tienden. (Art. 784—802.)
12o. Een regt van beklemming. (Art. 1654.) — Art. 584.

TITEL II.

Van bezit en van de regten die daaruit voortvloeijen.

(Art. 585—624.)

Aard van het bezit.

§ 349. Bezit is het houden of genieten eener zaak, die iemand of in persoon, of door een ander in zijne magt heeft, alsof zij hem toebehoorde. Art. 585.

§ 350. Bezit is:

1o. Te goeder trouw, wanneer de bezitter de zaak bezit uit kracht eener wijze van eigendoms-verkrijging, waarvan de gebreken hem onbekend zijn. De goede trouw wordt altijd vooronderseld.

2o. Te kwader trouw, wanneer de bezitter kennis draagt dat de zaak, die hij bezit, hem niet in eigendom toebehoort. Hij, die kwade trouw beweert, moet die bewijzen. Art. 586—589. (Art. 2002.)

§ 351. Men kan nooit uit eigen wil, noch door enkel tijdsverloop, voor zich zelven de oorzaak en het beginsel van zijn bezit veranderen. Art. 592.

§ 352. Men wordt geacht voor zich zelven te bezitten, ten zij het bewezen zij dat men heeft aangevangen voor een ander te bezitten, in welk geval men vooronderseld wordt het bezit onder denzelfden titel voort te zetten, tot het tegendeel bewezen is. Art. 590, 591.

Voorwerpen, die voor bezit vatbaar zijn.

§ 353. Alle zaken kunnen een voorwerp van bezit zijn, uitgezonderd:

1°. Zaken die niet in den handel zijn. (Art. 1990.)

2°. Niet voortdurende of niet zigtbare erfdienstbaarheden, behoudens de bevoegdheid van den regter, indien er geschil ontstaat over de geldigheid eener zoodanige erfdienstbaarheid, om te bevelen, dat hij, die bij het ontstaan van het geschil het genot daarvan heeft, dat genot gedurende het geschil behoude. Art. 593, 609. (Art. 724, 725, 744, 746.)

Hoe bezit verkregen, behouden en verloren wordt.

§ 354. Bezit wordt verkregen door de daad van eene zaak onder zijne magt te brengen, met het oogmerk om haar voor zich te behouden. Art. 594.

§ 355. Minderjarigen en getrouwde vrouwen, maar geene zinneloozen, kunnen door de daad bezit verkrijgen. Art. 595.

§ 356. Men kan het verkrijgen, of door zich zelven, of door een ander, die in zijnen naam heeft aangevangen te bezitten. Art. 596.

§ 357. Men behoudt het bezit, zoo lang het niet aan een ander is overgegaan, of kennelijk is verlaten geworden. Art. 598.

§ 358. Men verliest het bezit:

I. Vrijwillig, zoodra men het aan een ander overdraagt.

II. Zonder den wil om de zaak aan een ander over te dragen, wanneer men die kennelijk verlaat.

III. Tegen zijnen wil.

a. Dat van een stuk land, erf of gebouw:

1°. Wanneer een ander zich daarvan, tegen wil en dank van den bezitter, in het bezit stelt en gerustelijk het genot gedurende den tijd van één jaar behoudt.

2°. Wanneer een erf door een buitengewoon toeval verdronken is.

b. Dat van eene algemeenheid van roerende goederen, op de wijze bij no. 1 van lett. *a* omschreven.

c. Dat van eene roerende zaak:

1°. Als zij is weggenomen of gestolen.

2°. Als zij is verloren en men niet weet op welke plaats zij zich bevindt.

d. Van onligchamelijke zaken, wanneer gedurende één jaar een ander daarvan het rustig genot heeft gehad. Art. 599—603.

Regten en regtsvorderingen, die uit het bezit voortvloeijen.

A. *Regten.*

§ 359. Het bezit te goeder trouw geeft ten opzigte der zaak aan den bezitter het regt:

1°. Dat hij bij voorraad, en tot het tijdstip der geregtelijke terugvordering, als eigenaar wordt aangemerkt.

2°. Dat hij den eigendom der zaak door verjaring verkrijgt. (Art. 2000.)

3°. Dat hij tot de geregtelijke terugvordering de vruchten geniet, die de zaak oplevert. (Art. 630.).

4°. Dat hij in het bezit der zaak moet worden gehandhaafd, wanneer hij daarin gestoord wordt; of in het bezit moet worden hersteld, wanneer hij het verloren heeft. Art. 604.

§ 360. Het bezit te kwader trouw geeft aan den bezitter, ten opzigte der zaak, het regt:

1°. Bij no. 1 en 4 van § 359 omschreven.

2°. Om de vruchten der zaak te genieten, doch onder gehoudenheid om die aan den regthebbende terug te geven. (Art. 624.) Art. 605.

B. *Regtsvorderingen.*

§ 361. Uit het bezit ontstaan twee regtsvorderingen:
1°. Die tot handhaving in het bezit. (Art. 606—617.)
2°. Die tot herstel in het bezit. (Art. 618—622.)

§ 362. Beiden moeten worden ingesteld binnen het jaar na de stoornis in of de ontzetting uit het bezit. Art. 614, 621, 624.

§ 363. De regten der bezitters aangaande het genot der vruchten en de gemaakte kosten gedurende het bezit worden geregeld naar de voorschriften daaromtrent bij den derden titel voor de opvordering van eigendom gegeven. Art. 623. (Art. 630—636.)

1. *Regtsvordering tot handhaving in het bezit.*

§ 364. Deze regtsvordering wordt gegeven aan hem die is gestoord in het bezit van een stuk land of erf, van een huis of gebouw, van een zakelijk regt of van eene algemeenheid van roerende zaken, al ware ook het bezit bekomen van iemand die onbekwaam was om te kunnen vervreemden. Art. 606, 607.

§ 365. Zij wordt niet toegelaten:

1°. Tegen iemand die het regt tot eene erfdienstbaarheid betwist, ten zij het geschil eene voortdurende en zigtbare erfdienstbaarheid betreffe.

2°. Wegens voorwerpen, die de bezitter niet wettig kan bezitten.

3°. Wegens bijzondere roerende ligchamelijke zaken.

4°. Ten behoeve van huurders en pachters en anderen die houders van eene zaak voor een ander zijn. Art. 608, 610—612.

§ 366. Zij kan worden aangevangen tegen elk die den bezitter in zijn bezit stoort, zelfs tegen den eigenaar, behoudens diens regtsvordering ten pétitoire. Art. 613.

§ 367. Indien niettemin het bezit ter bede, heimelijk of

door geweld verkregen is, kan de bezitter de regtsvordering niet aanvangen tegen hem van wien het bezit in dier voege is verkregen, of aan wien het is ontnomen. Art. 613.

§ 368. Zij strekt om de stoornis te doen ophouden, en den bezitter in zijn bezit te handhaven met vergoeding van kosten, schaden en interessen. Art. 615. (Art. 606.)

§ 369. Het bezit wordt gerekend steeds geweest te zijn bij hem, die, het regt van bezit niet verloren hebbende, daarin door den regter gehandhaafd is. Art. 616. (Art. 622.)

2. *Regtsvordering tot herstel in het bezit.*

§ 370. Hij die het bezit van een erf of van een gebouw zonder geweld verloren heeft, kan tegen den houder eene regtsvordering aanvangen, strekkende om in het bezit hersteld en gehandhaafd te worden. Art. 618.

§ 371. In geval van gewelddadige ontzetting kan zij worden ingesteld tegen hen, die het geweld gepleegd of bevolen hebben, die allen hoofdelijk voor het geheel verantwoordelijk zijn; de bezitter behoeft, om in die vordering ontvankelijk te zijn, slechts de daad der gewelddadige ontzetting te bewijzen. Art. 619.

§ 372. Hij die gewelddadig van zijn bezit is beroofd, kan na verloop van het jaar, bij wijze eener gewone regtsvordering den geweldenaar doen veroordeelen tot teruggave van alles wat hem ontnomen is, en tot vergoeding der kosten, schaden en interessen door die feitelijkheden veroorzaakt. Art. 624. (Art. 621.)

§ 373. De regtsvordering tot teruggave en herstel strekt altijd om den vorigen bezitter in zijn bezit te handhaven of te herstellen, en hem te doen beschouwen als of hij het bezit nimmer verloren had. Art. 622. (Art. 616, 618, 619.)

TITEL III.

Van eigendom.

(Art. 625—671.)

Algemeene bepalingen.

§ 374. Eigendom is het regt om van eene zaak het vrij genot te hebben, en daarover, met uitsluiting van alle anderen, op de volstrektste wijze te beschikken, mits men er geen gebruik van make, strijdende tegen de wetten of de openbare verordeningen, vastgesteld door zoodanige magt, die daartoe volgens de Grondwet de bevoegdheid heeft, en mits men aan de regten van anderen geen hinder toebrenge; alles behoudens de onteigening ten algemeenen nutte, tegen behoorlijke schadeloosstelling, ingevolge de Grondwet. Art. 625. (Art. 649, 672 volgg. Art. 104, 131, 140, 147 Gwet.)

§ 375. De eigendom van den grond brengt mede den eigendom van hetgeen op en in den grond is en de eigenaar kan bij gevolg:

1°. Op den grond naar goedvinden planten en bouwen, behoudens de uitzonderingen in de vierde en vijfde titels van dit boek.

2°. Onder den grond graven en bouwen, en uit dit graven alle vruchten trekken, die het oplevert, behoudens de wijzigingen uit de wetten en verordeningen van politie op de mijnen, uitveening en andere dergelijke zaken voortvloeijende. Art. 626. (655—660.)

§ 376. Ieder eigendom wordt vermoed vrij te zijn. Hij, die beweert eenig regt op eens anders zaak te hebben, moet dat regt bewijzen. Art. 627. (Art. 1902.)

§ 377. De eigenaar heeft het regt om de aan hem toebehoorende zaak van iederen houder terug te vorderen in den staat waarin zij zich bevindt. Art. 629.

§ 378. De bezitter te goeder trouw heeft bij de teruggave het regt:

1°. Om alle de vruchten daarvan tot op den dag der regtsvordering genoten voor zich te behouden, onder de verpligting tot teruggave van die, welke hij na dien dag genoten heeft, na aftrek der kosten tot de verkrijging daarvan en van die tot behoud en ten nutte der zaak en tot het bebouwen, bezaaijen en bearbeiden van den grond, doch niet die tot het onderhoud der zaak besteed.

2°. Om op dezelfde wijze terug te vorderen de door hem bestede kosten tot het verkrijgen dier vruchten, die, op het oogenblik der teruggave, nog niet van den grond zijn gescheiden. Art. 630—633.

§ 379. De bezitter te kwader trouw is verpligt:

1°. Om alle de vruchten der opgeeischte zaak terug te geven, zelfs die niet genoten zijn, indien de eigenaar ze had kunnen genieten, onder aftrek der kosten, tot het behoud der zaak, het verkrijgen der vruchten, en tot het bebouwen, bezaaijen en bearbeiden van den grond besteed, alles indien hij zich niet op eene gewelddadige wijze heeft in het bezit gesteld.

2°. Om alle kosten, schaden en interessen te vergoeden.

3°. Om, in geval hij het goed niet kan teruggeven, de waarde daarvan te voldoen, zelfs wanneer het buiten zijne schuld is verloren gegaan, indien hij niet kan bewijzen, dat het evenzeer bij den eigenaar zou zijn vergaan. Art. 634, 635.

§ 380. De uitgaven tot nut en verfraaijing blijven ten laste van ieder bezitter die de door hem aangebragte voorwerpen van nut en verfraaijing kan tot zich nemen, indien dit kan geschieden zonder het goed te beschadigen. Art. 636.

§ 381. Hij, die de teruggave van eene gestolen of verloren zaak vordert, is niet verpligt, aan den houder den door dezen besteden koopprijs terug te geven, ten ware deze de zaak gekocht hebbe:

1°. Op eene jaar- of andere markt.

2°. Op eene openbare veiling.

3°. Van eenen koopman, die bekend staat in dergelijke zaken gewoonlijk handel te drijven. Art. 637. (Art. 2014.)

§ 382. In zee geworpen en door de zee opgeworpen goederen kunnen door den eigenaar worden teruggevorderd, met inachtneming der wettelijke voorschriften op dat stuk bestaande. Art. 638.

Wijzen waarop eigendom verkregen wordt.

§ 383. Eigendom wordt verkregen:

1°. Door toeeigening. (Art. 640—642.)

2°. Door natrekking. (Art. 643—664.)

3°. Door verjaring. (Art. 665, 2000—2003.)

4°. Door wettelijke of testamentaire erfopvolging. (Art. 666, 877—1051.)

5°. Door opdragt of levering, ten gevolge van eenen regtstitel van eigendoms-overgang, afkomstig van hem die geregtigd was over den eigendom te beschikken. (Art. 667—671.) Art. 639.

Toeeigening.

§ 384. Toeeigening is de inbezitneming eener aan niemand toebehoorende zaak, met het oogmerk om die voor zich in eigendom te behouden. Door deze verkrijgt men den eigendom:

1°. Van roerende zaken, die aan niemand toebehooren;

2°. Van een schat, dat is van eene zoodanige, verborgen of begraven zaak, waarop niemand zijn regt van eigendom kan bewijzen, en die door een louter toeval ontdekt is, indien men die op eigen grond vindt. Art. 640—642. I. 1, § 1, *l.* 3 *D. de A. R. D.*, *l.* 3, § 1, 3 *D. de acq. vel. am. poss.*

§ 385. Indien de schat op den grond van een ander gevonden wordt, behoort de ééne helft aan den vinder, en de wederhelft aan den eigenaar van den grond. Art. 642.

Natrekking.

§ 386. Natrekking heeft plaats, wanneer men uit krachte van zijne eigen zaak eene andere verkrijgt. *L.* 23, § 4, 5 *D. de R. V.*

§ 387. Zoo behoort al hetgeen met eene zaak vereenigd is, of daarmede één ligchaam uitmaakt, aan den eigenaar van die zaak, volgens de regelen hierna te omschrijven. Art. 643.

§ 388. Natrekking heeft plaats of door de natuur, of door menschelijke daden.

§ 389. Tot de eerste soort behooren de volgende gevallen:

1°. Groote en kleine eilanden, en door aanslijking drooggeworden platen, die zich in onbevaarbare en onvlotbare rivieren nederzetten, behooren aan de eigenaars der oevers.

2°. Eigendom van stroomen en rivieren brengt mede dien van den grond, waarover het water loopt.

3°. Indien een stroom of eene rivier eenen nieuwen loop aanneemt, en zijne oude beddingen verlaat, nemen de eigenaars van de gronden, die zij hierdoor verloren hebben, bezit van de verlaten beddingen.

4°. De eigenaar van een zeeduin is eigenaar van den grond, waarop dit staat.

5°. De eigenaar van den oever verkrijgt al hetgeen wat door aanspoeling is aangewassen. Art. 644—654.

§ 390. Tot de tweede soort van natrekking behooren de volgende gevallen:

1°. Al hetgeen op een erf geplant of gezaaid is behoort aan den grond.

2°. Zoo ook al hetgeen op een erf gebouwd is, mits het gebouwde met den grond vereenigd zij; behoudens de wijzigingen in art. 658 en 659 voorkomende.

3°. Hij, die van eene hem niet toebehoorende stof een voorwerp van eene nieuwe soort maakt, wordt eigenaar van dat voorwerp, mits hij den prijs der stof betale, en, zoo daartoe gronden zijn, de kosten, schaden en interessen vergoede.

4o. Wanneer het nieuwe voorwerp, door de toevallige vereeniging van stoffen, aan verschillende eigenaars toebehoorende, is voortgebragt, wordt het eene gemeene zaak, naar evenredigheid van de waarde der stoffen, die oorspronkelijk aan ieder hunner hebben toebehoord; doch indien dit geschied is door de daad van één dier eigenaars, behoort aan dezen daarvan de eigendom, onder gehoudenheid om aan de anderen de waarde der stoffen te voldoen met vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien daartoe gronden zijn; behoudens, in beide gevallen, wanneer de stoffen gevoegelijk kunnen worden gescheiden, het regt van ieder om terug te vorderen hetgeen hem toebehoort. Art. 655 - 664.

Verjaring. — Erfopvolging.

§ 391. Over verjaring, zie den 7den titel van het IVde boek, hieronder § 1197—1222; en over erfopvolging, den 11den en 12den titel van dit boek, hieronder § 513—606.

Levering.

§ 392. Levering is de overdragt eener zaak door den eigenaar, die de vrije beschikking over zijne goederen heeft, of door hem, die het zij krachtens den wil des eigenaars, het zij krachtens de wet, de magt heeft bekomen om haar te vervreemden, en, ten gevolge eener wettige oorzaak van eigendoms-overgang, in de magt en in het bezit van een ander, die haar aanneemt. § 40, 42 *I. de R. D.*, *l.* 9, § 3, 4 *D. de A. R. D.*

§ 393. Levering geschiedt

1o. Van roerende ligchamelijke zaken, door de overgave door den eigenaar of in zijnen naam verrigt der zaken zelve of der sleutels van het gebouw, waarin zij zich bevinden.

2o. Van schuldvorderingen, die niet *aan toonder* luiden,

en andere onligchamelijke zaken, door middel van eene authentieke of onderhandsche akte, waarbij de regten op die voorwerpen aan een ander worden overgedragen.

3°. Van effecten en schuldvorderingen, *aan toonder* luidende door de overgave.

4°. Van inschrijvingen op het grootboek der nationale schuld, volgens de voorschriften en verordeningen op dat stuk bestaande.

5°. Van op naam staande aandeelen in maatschappijen, overeenkomstig hare statuten, en, bij gebreke hiervan, op de wijze bij het Wetboek van Koophandel voorgeschreven.

6°. Van onroerende zaken door de overschrijving van de akte in de daartoe bestemde openbare registers. Art. 667—671, 1511.

TITEL IV.

Van de regten en verpligtingen tusschen eigenaars van naburige erven.

(Art. 672—720.)

Algemeene bepalingen.

§ 394. Die regten en verpligtingen vloeijen voort:

1°. Uit de natuurlijke ligging der erven.

2°. Uit de bepalingen der wet. Art. 672.

§ 395. Tot de eerste soort behooren:

1°. Dat de erven, die lager liggen, ten behoeve van degene, die hooger gelegen zijn verpligt zijn het water te ontvangen, dat daarvan natuurlijk afloopt, zonder dat dit door menschen-toedoen bevorderd wordt, en zonder dat de eigenaar van het hooger gelegen erf iets doen mag, waardoor de toestand van het lagere wordt verzwaard.

2°. Dat hij, die eene waterbron op zijn erf heeft, daarvan

naar goedvinden gebruik mag maken, behoudens het regt, dat lager gelegen erven daarop mogten verkregen hebben, en zonder dat hij den loop daarvan mag veranderen, indien zij aan de inwoners van eene stad, van een dorp of gehucht het voor hen noodzakelijke water verschaft. (Art. 715.)

3°. Dat hij wiens eigendom gelegen is aan den oever van een stroomend water, dat niet tot het openbaar domein behoort, of daardoor doorsneden wordt, daarvan mag gebruik maken, mits hij ter plaatse, waar zijn erf eindigt, aan het water zijn natuurlijken loop wedergeve.

4°. Dat ieder eigenaar zijnen nabuur noodzaken kan hunne aan elkander grenzende eigendommen ten gemeenen koste af te scheiden.

5°. Dat ieder eigenaar zijn erf mag afsluiten, behoudens de uitzonderingen van § 396, n°. 7. Art. 673—680.

§ 396. Tot de tweede soort behooren de bepalingen omtrent:

1°. Gemeene afscheidings-muren, grachten, slooten of heggen. (Art. 681—692, 704—712.)

2°. De regten om vensters of lichten op eens anders erf uitziende te maken. (Art. 693—698.)

3°. Het plaatsen van steigerwerk op eens anders grond, of het regt om daarover te gaan, indien dit tot reparatie van eenig gebouw noodig is. (Art. 699.)

4°. Het regenwater dat van de daken loopt. (Art. 700, 701.)

5°. Herstelling of afbreking van gebouwen, die dreigen in te storten. (Art. 702.)

6°. Gebouwen of werken, die niet mogen geplaatst worden; boomen en heggen, die niet mogen geplaatst worden, dan op zekere afstanden der naburige erven. (Art. 702, 713, 714.)

7°. Het regt van uitweg over een naburig land of erf. (Art. 715—718.)

8°. Gemeene voetpaden, dreven of wegen. (Art. 719.)

Gemeene scheidings-muren, grachten, slooten of heggen, regenbakken, enz.

§ 397. Alle muren, dienende tot afscheiding tusschen gebouwen, landerijen, huizen en tuinen, worden gerekend gemeene muren te zijn, ten ware het tegendeel door een titel of teeken werd aangeduid; doch indien de gebouwen niet even hoog zijn, wordt de muur slechts vooronderstelд gemeen te zijn tot de hoogte van het laagste. Art. 681. (Art. 682, 706, 710.)

§ 398. Het teeken, dat een muur niet gemeen is, bestaat onder anderen daarin:

1o. Dat het bovenste van den muur aan éénen kant opstaande en loodregt met zijn voetstuk is, en aan den anderen kant schuins afloopt.

2o. Dat de muur een gebouw of een terras steunt of schraagt, zonder dat er aan den anderen kant een gebouw of ander werk aanwezig zij.

3o. Dat bij het bouwen van den muur slechts aan de ééne zijde, het zij een kap, het zij steenen lijsten en vooruitstekende steenen geplaatst zijn. Art. 682. (Art. 707, 712.)

§ 399. Geen muur kan zonder den wil van zijn eigenaar worden gemeen gemaakt; doch ieder kan in de steden en aaneengebouwde voorsteden en dorpen zijnen nabuur noodzaken, om bij te dragen tot het maken of stellen van afsluiting tot scheiding van hunne huizen, open plaatsen en tuinen op de wijze en hoogte geregeld bij de bijzondere verordeningen en plaatselijke gebruiken. Art. 688, 690. (Art. 709.)

§ 400. De reparatiën en de wederopbouwing van den gemeenen muur komen ten laste van allen die op den muur regt hebben, naar evenredigheid van ieders regt; doch kan zich elk mede-eigenaar daarvan bevrijden door zijn regt van mede-eigendom op den muur te laten varen, mits deze geen aan hem toebehoorend gebouw schrage of steune, of in de steden en aaneengebouwde voorsteden en dorpen tot afscheiding

diene van aan elkander grenzende huizen, open plaatsen en tuinen. Art. 683. (Art. 708.)

§ 401. Ieder mede-eigenaar heeft het regt:

1°. Tegen den gemeenen muur aan te bouwen, en daarin, tot op de helft der dikte, balken, ribben, ankers of andere ijzeren of houtwerken te doen plaatsen, mits de muur zelf daardoor geene schade lijde.

2°. Den muur hooger te doen optrekken, mits de kosten der verhooging betalende, zorgende voor de reparatiën tot onderhoud van hetgeen zich boven de hoogte der gemeene scheiding bevindt, en vergoedende de schade door de zwaarte veroorzaakt, naar evenredigheid van den last, en volgens de waarde.

3o. Om op het hem toebehoorende gedeelte eene goot te leggen, en het water te doen uitloopen, het zij op zijn erf, het zij op den openbaren weg, indien dit niet bij de wetten of verordeningen verboden is. Art. 684 – 686.

§ 402. De mede-eigenaar, die niet tot de verhooging heeft bijgedragen, kan den mede-eigendom der verhooging verkrijgen, mits de helft betalende van de gemaakte onkosten en van de waarde van den grond, indien daarvan tot verbreeding is gebruik gemaakt. Art. 687.

§ 403. In de gevallen van § 401, n°. 1 en 2, kan de mede-eigenaar vorderen, dat vooraf door deskundigen de noodige middelen worden beraamd, ten einde het nieuwe werk aan zijne regten geen nadeel toebrenge; en, indien het werk aan den eigendom van den nabuur schade veroorzaakt heeft, moet deze daarvoor schadeloos worden gesteld. Art. 689. (Art. 684, 685.)

§ 404. Geen der mede-eigenaren mag zonder toestemming van den anderen in den gemeenen muur:

1°. Eenige diepte of holte maken;

2°. Daartegen eenig werk aanbrengen of doen steunen;

3°. Eenig venster of eenige opening maken anders dan in dat gedeelte, dat hij te zijnen koste optrekt, en mits zulks geschiede dadelijk bij de optrekking, en op de

wijze bij § 412 en 413 omschreven. (Art. 693, 694.) Art. 689, 692.

§ 405. Alle grachten of slooten tusschen twee erven worden vooronderstelḍ gemeen te zijn, indien er geen titel of teeken van het tegendeel is. Art. 706. (Art. 681, 712.)

§ 406. Het wordt onder anderen als teeken, dat de gracht of sloot niet gemeen is, beschouwd, wanneer de kade of opgeworpen aarde alleen aan de ééne zijde van de gracht of sloot gevonden wordt. Art. 707. (Art. 682, 712.)

§ 406. Gemeene slooten of grachten worden op gezamenlijke kosten onderhouden; ieder der aangrenzende eigenaars mag daarin visschen, varen, zijne beesten drenken, en daaruit tot zijn gebruik water scheppen. Art. 708, 709.

§ 408. Iedere hegge, die twee erven van elkander scheidt, wordt vooronderstelḍ gemeen te zijn, ten ware er titel, bezit of teeken van het tegendeel zij; de boomen in de gemeene hegge zijn gemeen, en ieder eigenaar heeft het regt te vorderen, dat zij worden omgehakt. Art. 710. (Art. 681, 706.)

§ 409. Het wordt onder anderen aangemerkt als een teeken, dat de hegge niet gemeen is, wanneer slechts één der erven is afgesloten. Art. 712. (Art. 682, 707.)

§ 410. De ééne nabuur kan den anderen noodzaken tot het planten van nieuwe heggen ten gemeenen koste, indien de vroegere, gemeen zijnde geweest, tot aanwijzing van de scheidslinie tusschen de beide erven heeft verstrekt. Art. 711. (Art. 690.)

§ 411. Regenbakken, putten, sekreten, molens, goten en dergelijke, tusschen naburige erven gemeen, moeten ten koste der eigenaars onderhouden, geruimd of gereinigd worden; en de reiniging van gemeene sekreten geschiedt beurtelings over het ééne en over het andere erf. Art. 704, 705.

Vensters en lichten.

§ 412. De eigenaars van eenen niet gemeenen muur,

waartegen het erf van een ander onmiddellijk aanligt, mogen in dien muur lichten of vensters maken voorzien van ijzeren traliën, met ten hoogste één palm tusschen-ruimte de ééne van de andere, en met vaststaande ramen. Art. 693.

§ 413. Die vensters of openingen mogen niet lager gemaakt worden dan vijf en twintig palmen boven den vloer of grond der kamer die men verlichten wil, indien deze met de straat gelijkvloers is, en niet lager dan twintig palmen boven den vloer van hooger verdiepingen. Art. 694.

§ 414. Men mag over het afgesloten of onafgesloten erf van zijne naburen geene regtstreeksche uitzigten hebben, waardoor men op eens anders erf ziet, met balkons of andere vooruitspringende werken, ten zij er een afstand worde gelaten van twintig palmen tusschen den muur waarin men die werken maakt en het erf, en in de schuinte niet dan op eenen afstand van vijf palmen. Art. 695, 696. (Art. 727.)

Steigerwerk.

§ 415. Wanneer het tot reparatie van een gebouw noodzakelijk is, om op den grond van den nabuur een steigerwerk te plaatsen, of daarover te gaan, om bouwstoffen aan te brengen, moet de eigenaar van dien grond dit dulden, behoudens schadeloosstelling, indien daartoe gronden zijn. Art. 699.

Regenwater.

§ 416. Elk eigenaar is verpligt zijne daken zoodanig in te rigten, dat het regenwater op zijn erf of op den openbaren weg afloope, indien dat laatste bij geene wetten of verordeningen is verboden: hij mag het water niet op den grond van zijnen nabuur doen uitloopen, noch water of vuilnis door de goten van eens anders erf laten loopen, ten zij hij daartoe het regt mogt hebben verkregen. Art. 700, 701.

Bouwvalligheid.

§ 417. Alle gebouwen, schoorsteenen, muren, heiningen of andere scheidingen, die door ouderdom of uit anderen hoofde dreigen in te storten, en het naburig erf in gevaar brengen, of daarover heen hangen, moeten afgebroken, opgebouwd of hersteld worden, op de eerste aanmaning van den eigenaar van het naburig erf. Art. 702.

Ongeoorloofde bouwingen enz.

§ 418. Hij die in de nabijheid van eenen gemeenen of niet gemeenen muur eenen put, een riool of een sekreet laat graven, die aldaar eenen schoorsteen of eene stookplaats, een oven of fornuis wil metselen, er een stal of mestput tegen aan wil bouwen, of tegen dien muur een magazijn of pakhuis van zout of eene verzamelplaats van bijtende stoffen wil aanleggen, of daartegen andere schadelijke of gevaarlijke werken wil maken, is verpligt de tusschenruimte te laten of te maken, bij de bijzondere verordeningen of gebruiken te dien opzigte gevorderd, of al zoodanige werken aan te leggen als die reglementen of gebruiken voorschrijven, ten einde alle schade voor de naburige erven te voorkomen. Art. 703.

§ 419. Het is niet geoorloofd hoog opschietende boomen of heggen te planten dan op den afstand bij de tegenwoordig bestaande reglementen of vaste en erkende gebruiken bepaald, en, bij ontstentenis daarvan, op den afstand van twintig palmen van de scheidslinie der beide erven, voor zoo verre de hoog opschietende boomen, en op dien van vijftien palmen voor zoo verre de heggen betreft; en de nabuur heeft het regt te vorderen, dat boomen en heggen, op eenen korteren afstand geplaatst, worden uitgeroeid. Art. 713, 714.

§ 420. Hij op wiens erf de takken van de boomen van zijnen nabuur overhangen, kan dezen noodzaken die af te snijden; en, indien de wortels op zijn erf doorschieten, heeft hij het regt die aldaar zelf weg te hakken; ook de takken

mag hij zelf wegsnijden, indien de nabuur op zijne eerste aanmaning weigert dit te doen, en mits hij niet op den eigendom van zijn nabuur trede. Art. 714.

Uitweg.

§ 421. De eigenaar van een stuk lands of erf, dat tusschen andere landen zoodanig ligt ingesloten, dat het geenen toegang heeft tot den gemeenen weg of tot de gemeene vaart, kan van den eigenaar der naastgelegen landen vorderen, dat zij hem eenen uitweg aanwijzen onder verpligting eener vergoeding, geëvenredigd aan de schade daardoor te veroorzaken, indien het regt op die vergoeding niet door verjaring is te niet gegaan. Art. 715, 717.

§ 422. Die uitweg moet gemeenlijk genomen worden over de zijde waar de toegang tot den gemeenen weg of de gemeene vaart het kortste is, zoo echter, dat altijd bij voorkeur die rigting genomen worde, die de minste schade veroorzaakt aan het land, waarover de uitweg verleend is. Art. 716.

§ 423. De verleende uitweg houdt op van het oogenblik dat die niet meer noodzakelijk is, en men kan zich op geene verjaring beroepen, hoe lang de uitweg ook moge bestaan hebben. Art. 718.

Gemeene voetpaden, dreven of wegen.

§ 424. Voetpaden, dreven of wegen aan verscheiden geburen gemeen, en die hun tot een uitweg dienen, kunnen niet dan met gemeene toestemming worden verlegd, vernietigd of tot een ander gebruik gebezigd, dan waartoe zij bestemd zijn geweest. Art. 719.

Voet- en jaag-paden, enz.

§ 425. De regten en verpligtingen ten openbaren of ten

gemeentelijken nutte daargesteld, tot onderwerp hebbende de voet- en jaagpaden langs bevaarbare of vlotbare rivieren, het maken of het herstellen van wegen, dijken en andere openbare of gemeentelijke werken, zijn bij bijzondere wetten en verordeningen geregeld. Art. 720.

TITEL V.

Van erfdienstbaarheden.

(Art. 721—757.)

Aard en onderscheiden soorten.

§ 426. Erfdienstbaarheid is een last, waarmede een erf bezwaard is, tot gebruik of ten nutte van een erf, dat aan eenen anderen eigenaar toebehoort. Art. 721.

§ 427. Zij bestaat in de verpligting om iets te dulden of om iets niet te doen. Art. 722.

§ 428. Zij worden verdeeld in:

I. 1°. Voortdurende, wier gebruik voortduurt of kan voortduren, zonder dat daartoe des menschen toedoen noodig zij.

2°. Niet voortdurende, tot wier uitoefening 's menschen toedoen noodig is.

II. 1°. Zigtbare, waarvan door uitwendige werken blijkt.

2°. Onzigtbare, die geen uitwendig teeken van haar bestaan hebben. Art. 724, 725.

§ 429. Wanneer men eenen muur of een gebouw op nieuw optrekt, blijven de heerschende en lijdende dienstbaarheden, ten opzigte van den nieuwen muur of van het nieuwe gebouw, voortduren, zonder evenwel te kunnen verzwaard worden, en mits de wederopbouwing geschiede vóórdat het regt van erfdienstbaarheid verjaard zij. Art. 726.

§ 430. Indien het heerschende erf mogt verdeeld worden, blijft de erfdienstbaarheid voor ieder gedeelte verschuldigd,

zonder dat evenwel de toestand van het dienstbaar erf mag verzwaard worden; indien dit laatste verdeeld wordt, blijft ieder gedeelte met de erfdienstbaarheid bezwaard, voor zoo veel tot hare uitoefening noodzakelijk is. Art. 737, 741.

§ 431. De eigenaar van het heerschende erf heeft het regt om alle werken te maken, die tot het gebruik en behoud der erfdienstbaarheid noodzakelijk zijn, en zoo de eigenaar van het lijdende erf daarmede bij den titel belast is, kan hij zich daarvan bevrijden door aan eerstgenoemden zoodanig gedeelte van zijn erf af te staan, als tot het genot der dienstbaarheid noodzakelijk is. Art. 735, 736.

§ 432. Hij, die een regt van erfdienstbaarheid heeft, mag daarvan gebruik maken volgens zijnen titel, en, bij gebreke van dien, volgens de verordeningen of plaatselijke gebruiken, en in allen gevalle op de minst bezwarende wijze. Art. 738.

§ 433. Hij wordt geacht al datgene te hebben, wat noodzakelijk is om van zijn regt op de minst bezwarende wijze voor den eigenaar van het dienstbare erf gebruik te maken. Art. 740.

§ 434. De eigenaar van het dienstbare erf mag niets verrigten, dat strekken mogt om het gebruik der erfdienstbaarheid te verminderen of ongemakkelijker te maken. Art 739.

§ 435. Voorschriften voor eenige bijzondere soorten van erfdienstbaarheden, zie art. 727—734.

Hoe erfdienstbaarheden ontstaan.

§ 436. Erfdienstbaarheden worden verkregen:

1o. Door een titel, die in de openbare registers moet worden ingeschreven.

2o. Door verjaring.

3o. Door bestemming van den eigenaar. Art. 742, 743, 747.

§ 437. Door verjaring worden alleen verkregen erfdienstbaarheden, die te gelijk voortdurend en zigtbaar zijn. Art. 744, 746. (Art. 593, 609.)

§ 438. Wanneer tegenwoordig van elkander gescheiden erven voorheen aan denzelfden eigenaar hebben toebehoord, en deze die in zoodanigen toestand gesteld heeft, waaruit eene voortdurende en zigtbare erfdienstbaarheid zoude zijn ontstaan, geldt deze bestemming in plaats van titel. Art. 747.

§ 439. Indien de eigenaar van twee erven, tusschen welke vóór de verkrijging daarvan een zigtbaar teeken van erfdienstbaarheid bestond, over één dezer erven beschikt, zonder dat de overeenkomst eenige bepaling omtrent deze erfdienstbaarheid behelze, blijft zij, het zij heerschende, het zij lijdende, ten behoeve of ten laste van het vervreemde erf bestaan. Art. 748.

§ 440. Één der mede-eigenaars van een erf kan, door zijn toedoen alleen, het regt van erfdienstbaarheid voor hunne gezamenlijke bezittingen verkrijgen. Art. 749.

Hoe erfdienstbaarheden te niet gaan.

§ 441. Erfdienstbaarheden gaan te niet:

1o. Wanneer de zaken zich in zoodanigen toestand bevinden, dat men daarvan geen gebruik meer kan maken.

2o. Wanneer het heerschende en het dienstbare erf in dezelfde hand vereenigd zijn, behoudens het gezegde in § 439. (Art. 748.)

3o. Wanneer daarvan in dertig achtereenvolgende jaren geen gebruik is gemaakt. Art. 750, 753, 754. (Art. 2004.)

§ 442. Erfdienstbaarheden, die te niet zijn gegaan, uit hoofde der oorzaak in no. 1 van § 441 vermeld, herleven, indien de zaken in zoodanigen staat hersteld zijn, dat men daarvan weder gebruik kan maken, ten ware er verjaring hebbe plaats gehad. Art. 752. (Art. 750.)

§ 443. De wijze waarop men van eene erfdienstbaarheid kan gebruik maken verjaart even als de erfdienstbaarheid zelve, en op dezelfde manier. Art. 756.

§ 444. Indien het heerschende erf aan verscheiden eige-

naars onverdeeld toebehoort, belet het genot van één hunner de verjaring ten opzigte van al de overigen. Art. 757.

TITEL VI.

Van het regt van opstal.

(Art. 758—766.)

§ 445. Het regt van opstal is een zakelijk regt, om gebouwen, werken of beplantingen op eens anders grond te hebben. Art. 758.

§ 446. De wet regelt de bepalingen omtrent dit regt, alleen voor zoo verre daarin door de overeenkomsten der partijen niet is voorzien. Art. 764.

§ 447. De titel van aankomst moet in de openbare registers worden ingeschreven. Art. 760.

§ 448. Het regt van opstal brengt mede het regt:

1o. Om het te vervreemden en met hypotheek te belasten.

2o. Om de goederen daaraan onderworpen met erfdienstbaarheid te bezwaren, voor zoo lang het regt van opstal duurt.

3o. Om gedurende dien tijd gebouwen en andere werken te sloopen, beplantingen te rooijen, één en ander weg te nemen, mits de prijs daarvan, tijdens het verkrijgen van den opstal, zij voldaan, of wel de gebouwen, werken en beplantingen door hem, die dat regt heeft, gesteld of gemaakt zijn, en mits de grond hersteld worde in den staat, waarin deze zich vóór het opbouwen of beplanten bevond. Art. 759, 761.

§ 449. Bij het eindigen van het regt van opstal heeft de grondeigenaar het regt:

1o. Om in den eigendom te treden van de gebouwen, werken en beplantingen, onder gehoudenheid om de waarde daarvan op dien tijd te betalen.

2o. Om terug te nemen die gebouwen, werken en beplan-

tingen, die zich vóór het vestigen van het regt van opstal op den grond bevonden, en welker waarde door den verkrijger van dat regt niet is voldaan, zonder daarom tot eenige schadeloosstelling te zijn gehouden. Art 762, 763.

§ 450. Het regt opstal gaat verloren:

1°. Door vermenging.

2°. Door het te niet gaan van den grond.

3o. Door de verjaring van dertig jaren.

4o. Na verloop van den tijd, die bij de vestiging is bedongen.

5°. Door den wil des eigenaars, doch niet vroeger dan na verloop van dertig jaren en mits ten minste een jaar te voren daarvan bij exploit aanzegging gedaan zij.

6o. Op zoodanige andere wijze als door partijen is overeengekomen. Art. 764—766.

TITEL VII.

Van het erfpachtsregt.

(Art. 767—783).

§ 451. Erfpachtsregt is een zakelijk regt, om het vol genot te hebben van een aan een ander toebehoorend onroerend goed, onder gehoudenheid, om aan laatstgemelden, als eene erkentenis van zijnen eigendom, eene jaarlijksche pacht te voldoen, het zij in geld, het zij in voortbrengselen of vruchten. Art. 767.

§ 452. De titel van aankomst moet in de openbare registers worden ingeschreven. Art. 767.

§ 453. De erfpachter oefent al de regten uit, die aan den eigendom van het erf verknocht zijn, doch hij vermag niets te verrigten, waardoor de waarde van den grond zou worden verminderd. Art. 768.

§ 454. Hij is daarentegen verpligt het erf te onderhouden, en daaraan de gewone reparatiën te doen. Art 770. (Art. 841.)

§ 455. Het gezegde in § 448, n°. 1 en 2, is op hem van toepassing. Art. 771. (Art. 759.)

§ 456. Hij kan, bij het eindigen van zijn regt, wegnemen alle zoodanige door hem gestelde gebouwen of gemaakte beplantingen, waartoe hij uit kracht der overeenkomst niet gehouden was, mits vergoedende de schade door dat wegnemen aan den grond veroorzaakt. Art. 772.

§ 457. Hij is onbevoegd om van den grondeigenaar te vorderen, dat hij de waarde betale van de gebouwen, werken, betimmeringen en beplantingen, door hem gemaakt, die zich bij het eindigen der erfpacht op den grond bevinden. Art. 773.

§ 458. Behalve het gezegde in § 454 zijn de voorname verpligtingen van den erfpachter:

1°. Het voldoen van alle belastingen op het erf gelegd, zonder onderscheid.

2°. Het jaarlijks voldoen van de erfpacht.

3°. Het vergoeden van kosten, schaden en interessen, veroorzaakt door nalatigheid en gebrek van het onderhoud van het erf, en voor de regten, die hij door zijne schuld mogt hebben laten verjaren. Art. 774—778.

§ 459. De verpligting tot betaling van de erfpacht is onsplitsbaar, en ieder gedeelte van den grond is voor de geheele pacht aansprakelijk. Art. 775.

§ 460. De erfpachter kan van zijn regt vervallen verklaard worden:

1°. Ter zake van aanmerkelijke aan het goed toegebragte schade, of van het grovelijk misbruiken daarvan, ten zij hij het in den vorigen staat herstelle, en voor het vervolg voldoende zekerheid geve.

2°. Ter zake van wanbetaling der erfpacht, gedurende vijf op elkander volgende jaren. Art. 780, 781.

§ 461. Al de bovenstaande bepalingen gelden alleen, voor zoo verrre daarvan door de overeenkomsten der partijen niet is afgeweken. Art. 782.

§ 462. Erfpachtsregt gaat op dezelfde wijze te niet als het regt van opstal. Art. 783. (Art. 765.)

§ 463. Als het door verloop van tijd is geeindigd, wordt het niet stilzwijgend vernieuwd, doch kan het bij voortduring blijven bestaan, tot wederopzegging toe; alles voo verre daaromtrent niets anders is overeengekomen. Art. 779, 782.

TITEL VIII.

Van grondregten en tienden.

(Art. 784—802.)

§ 464. Grondrenten zijn eene schuldpligtigheid, het zij in geld, het zij in voortbrengselen of vruchten, die de eigenaar van een stuk onroerend goed daarop vestigt, of bij de vervreemding of vermaking daarvan, te zijnen voordeele, of ten voordeele van eenen derde, voorbehoudt. Art. 784.

§ 465. De titel van aankomst moet in de openbare registers worden overgeschreven. Art 784.

§ 466. Indien, bij de vestiging of bij het voorbehoud van tienden, geen uitdrukkelijk beding wordt gemaakt, wordt daaronder verstaan een tiende gedeelte van zoodanige vruchten, die, volgens het gebruik der plaats aan tiendpligtigheid onderworpen zijn; of zoodanige uitkeering in geld, als, volgens dat gebruik, in plaats van tienden, *in natura* voldaan wordt. Art. 788.

§ 467. Zij moeten over elke inzameling van vruchten aan de schuldpligtigheid onderworpen voldaan worden. Art. 787.

§ 468. Er is niets verschuldigd:

1o. Indien het land braak of onbebouwd is blijven liggen.

2o. Indien het gebezigd is tot het kweeken van vruchten, die niet aan schuldpligtigheid onderworpen zijn.

3o. Van de graanvruchten, die onrijp zijn afgesneden. Art. 789, 790.

§ 469. Over de wijze van inzameling der vruchten, zie art. 791 796.

§ 470. De grondrenten, de tienden en verdere schuld-

pligtigheden in eene zekere evenredige hoeveelheid van vruchten bestaande kunnen altijd worden afgekocht, al ware het tegendeel uitdrukkelijk bedongen. Het is echter geoorloofd de voorwaarden van den afkoop te bepalen, en zelfs te bedingen, dat de rente niet kan worden afgekocht dan na een bepaald tijdsverloop, echter niet langer dan van dertig jaren. Art. 798. (Art. 799, 800.)

§ 471. De verschenen en niet voldane schuldpligtigheden van tienden, of eenige andere evenredige hoeveelheid van vruchten, verjaren door het tijdsverloop van één jaar, te rekenen van den dag, waarop de uitkeering kan gevorderd worden. Die van de overige grondrenten verjaren in vijf jaren. Art. 797.

§ 472. Het regt van grondrenten en van alle andere schuldpligtigheden, waarvan in dezen titel wordt gehandeld, gaat verloren:

1o. Door vermenging.
2o. Door onderlinge overeenkomst.
3o. Door afkoop. (Art. 798—800.)
4o. Door verjaring van dertig jaren. (Art. 2004)
5o. Door het te niet gaan van den grond. Art. 801.

TITEL IX.

Van het vruchtgebruik.

(Art. 803—864.)

Bepaling. Verdeeling.

§ 473. Vruchtgebruik is een zakelijk regt om van eens anders goed de vruchten te trekken, als of men zelf eigenaar daarvan was, mits zorgende dat de zaak zelve in stand blijve. Art. 803.

§ 474. Het kan gevestigd worden ten behoeve van één of meer bepaalde personen, het zij gezamenlijk, het zij bij opvolging, en het ontstaat:

1°. Door de wet. (Art. 366—374.)

2°. Door den wil van den eigenaar. Art. 805, 806.

§ 475. Het wordt gegeven:

1°. Zuiver, zonder eenige bepaling van tijd, of zonder eenige voorwaarde.

2°. Met bepaling van eenen zekeren tijd, waarop het eenen aanvang nemen (*ex die*) of eindigen zal (*ad diem*).

3°. Onder zekere voorwaarde. Art. 854.

§ 476. Met betrekking tot de zaak, waarvan men het vruchtgebruik heeft, is het:

a. 1°. Van roerend goed.

2°. Van onroerend goed.

b. 1°. Van zaken die door het gebruik noch te niet gaan noch verminderen of verslimmeren.

2°. Van de zoodanige die langzamerhand door het gebruik verslimmeren.

3°. Van verbruikbare zaken die door het gebruik geheel te niet gaan. Art. 807, 804, 812.

Regten van den vruchtgebruiker.

§ 477. De vruchtgebruiker geniet alle soorten van vruchten, die het goed voortbrengt, of, zoo het zaken zijn, die langzamerhand door het gebruik verminderen, heeft hij het regt om zich daarvan te bedienen tot het gebruik, waartoe zij bestemd zijn. De vruchtgebruiker van verbruikbare zaken kan, even als de eigenaar, naar welgevallen daarover beschikken. Art. 808, 812, 804.

§ 478. De natuurlijke vruchten en die van nijverheid, die bij den aanvang van het vruchtgebruik nog aan boomen of wortels vast zijn, behooren aan den vruchtgebruiker; die bij het einde van het vruchtgebruik in denzelfden staat zijn, behooren aan den eigenaar, zonder eenige vergoeding van de ééne of andere zijde van de kosten van bearbeiding of bezaaijing. Art. 809. (Art. 556.)

§ 479. Burgerlijke vruchten worden van dag tot dag verkregen, en behooren aan den vruchtgebruiker, naar mate zijn regt duurt. Art. 810. (Art. 557.)

§ 480. Het vruchtgebruik eener lijfrente geeft aan den vruchtgebruiker, zonder dat deze immer tot eenige teruggave verpligt is, gedurende het vruchtgebruik, het regt om de loopende renten te ontvangen. Art. 811.

§ 481. Over de regten van den vruchtgebruiker op kapen ander hout of boomen, zie art. 813 – 818.

§ 482. De vruchtgebruiker heeft in het algemeen het genot van alle regten, waarvan de eigenaar dit hebben kan. Art. 821.

§ 483. Hij heeft alzoo het genot van het regt van aanspoeling, van erfdienstbaarheden, jagt, visscherij, enz., mitsgaders dat van mijnen, steen- en kolengroeven en veenderijen, mits zij bij den aanvang van het vruchtgebruik reeds ontgonnen waren. Art. 821, 822, 823.

§ 484. Hij oefent alle zakelijke regtsvorderingen uit, die de wet aan den eigenaar toekent. Art. 828.

§ 485. Hij heeft geen regt op den schat, die gedurende het vruchtgebruik op het erf gevonden wordt door een ander. Is hij zelf de vinder, dan heeft hij regt op de helft. Art. 824. (Art. 642.)

§ 486. Hij oefent het regt van vruchtgebruik uit, zonder dat de eigenaar hem daarin eenige belemmering mag toebrengen; hij oefent het uit, het zij in persoon, het zij door een ander, door het goed te verhuren of te verpachten, of zelfs het vruchtgenot te verkoopen, te bezwaren of om niet af te staan. Art. 825, 819.

§ 487. In geval van verhuring, moet hij zich ten aanzien van den tijd gedragen naar de plaatselijke gebruiken en naar de gewoonte van den eigenaar; bij gebreke waarvan huizen voor vier en landerijen voor zeven jaren mogen verhuurd worden, zonder dat die huurcontracten ophouden door het vroeger eindigen van het vruchtgebruik. Art. 819, 864.

Verpligtingen van den vruchtgebruiker.

§ 488. De vruchtgebruiker neemt de zaken over in den staat, waarin zij zich bij den aanvang van het vruchtgebruik bevinden. Art. 829.

§ 489. Zijne verpligtingen kan men onderscheiden in die, welke hij vóór, gedurende en na zijn genot vervullen moet.

§ 490. Tot de eerste soort behooren:

1o. Hij moet ten zijnen koste en in tegenwoordigheid van den eigenaar, of deze behoorlijk geroepen, eene beschrijving der roerende en eenen staat der onroerende goederen aan het vruchtgebruik onderworpen doen opmaken, zonder dat hij van deze verpligting bij de akte, waarbij het vruchtgebruik gevestigd wordt, kan ontslagen worden.

2o. Hij moet persoonlijke of zakelijke geregtelijk goedgekeurde zekerheid stellen, dat hij van de zaak als een goed huisvader zal gebruik maken, en dat hij de goederen of hunne waarde zal terug geven. Art. 830, 831. (Art. 804.)

§ 491. Van deze laatste verpligting zijn bevrijd:

1o. Hij die bij de akte van vestiging daarvan ontslagen wordt.

2o. Ouders die het wettelijk vruchtgenot hebben van de goederen hunner kinderen. (Art. 362 volgg.)

3o. Zij die hun goed, onder voorbehoud van vruchtgebruik, hebben verkocht of ten geschenke gegeven.

4o. De vruchtgebruiker van zaken, die onder het beheer van andere personen gesteld zijn. (Art. 836—839.)

5o. De vruchtgebruiker van roerende goederen, die door het gebruik verminderen, zoo deze onder eede verklaart, dat hij geene zekerheid heeft kunnen vinden, en belooft, dat hij de goederen bij het einde van het vruchtgebruik zal terugleveren.

6o. De vruchtgebruiker eener lijfrente. Art. 832 –834, 811.

§ 492. De vertraging in het stellen van zekerheid heeft alleen ten gevolge, dat de eigenaar het regt verkrijgt om het goed zelf te besturen, mits van zijne zijde zekerheid stellende, en onder de verpligting, om, bij het eindigen van zijn beheer, aan den vruchtgebruiker rekening en verantwoording af te leggen. Art. 835, 833, 837.

§ 493. Indien ook de eigenaar geene zekerheid stelt, worden de onroerende goederen verhuurd, verpacht, of onder beheer van derden gesteld, de geldsommen belegd, en de eetwaren en andere verbruikbare zaken verkocht, en hare opbrengst belegd. De renten dezer geldsommen, mitsgaders de huur- en pachtpenningen, behooren aan den vruchtgebruiker. Art. 833.

§ 494. Gedurende het vruchtgebruik is de vruchtgebruiker verpligt:

1o. Tot het doen der reparatiën tot onderhoud en der grove reparatiën, veroorzaakt door verzuim van gewoon onderhoud, sedert den aanvang van het vruchtgebruik; zonder dat noch eigenaar noch vruchtgebruiker gehouden is te doen opbouwen hetgeen door ouderdom ingestort of door toeval vernield is.

2o. Alle jaarlijksche en gewone lasten van het erf, als grondrenten, belastingen, enz. te voldoen, en van de buitengewone, die voor rekening van den eigenaar blijven, te betalen de interessen, gedurende het vruchtgebruik.

3o. De algemeene vruchtgebruiker, of die onder algemeenen titel, betaalt met en benevens den eigenaar de schulden, die door het goed moeten worden opgebragt; maar die een vruchtgebruik onder bijzonderen titel heeft, is niet gehouden de schulden te voldoen, waarvoor het erf verhypothekeerd is.

4o. Eene lijfrente of jaarwedde tot onderhoud door den erflater gemaakt wordt door den vruchtgebruiker geheel of gedeeltelijk voldaan, naar mate hij het geheel of een gedeelte van het vruchtgebruik heeft.

5o. De vruchtgebruiker is gehouden de kosten te betalen der regtgedingen, die zijn vruchtgebruik betreffen, en tot alle overige veroordeelingen, waartoe die gedingen kunnen aanleiding geven.

6o. Indien, gedurende het vruchtgebruik, een derde zich eenige onwettige aanmatiging op het erf veroorlooft, of anderzins de regten van den eigenaar tracht te verkorten, is de vruchtgebruiker gehouden daarvan aan den eigenaar kennis te geven, op straffe van schadevergoeding. Art. 840, 842—849.

§ 495. Na het eindigen van het vruchtgebruik moet de vruchtgebruiker:

1o. De zaken teruggeven in den staat, waarin zij zich op dat tijdstip bevinden, mits niet verslimmerd door zijne kwade trouw of schuld; en zoo het verbruikbare goederen zijn, eene gelijke hoeveelheid, hoedanigheid en waarde, of den prijs waarop de zaken bij den aanvang van het vruchtgebruik mogten geschat zijn, of volgens de waarde van dat tijdstip mogten geschat worden.

2o. Aan den eigenaar vergoeden al de door hem aan het goed aangebragte schaden; doch hij heeft het regt daarbij in rekening te brengen alle verbeteringen, die hij bewijst gemaakt te hebben. Art. 804, 812, 829, 826.

§ 496. In geen ander geval kan hij schadeloosstelling vorderen voor de verbeteringen, al is ook de waarde van het goed daardoor vermeerderd; maar hij mag de door hem aangebragte spiegels, schilderijen en verdere sieraden terug nemen, mits de plaatsen in haren vorigen staat herstellende. Art. 826, 827.

Bestuurders van het aan vruchtgebruik onderworpen goed.

§ 497. Bij de vestiging van het vruchtgebruik kan bepaald worden, dat de goederen zullen geplaatst worden onder het

bestuur van één of meer derde personen, die gehouden zijn, op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen, voor de regten van den eigenaar en voor die van den vruchtgebruiker te waken. Art. 850, 1066.

§ 498. Zij kunnen echter voor geen van beiden, zonder daartoe behoorlijk gemagtigd te zijn, in regten optreden. Art. 850.

§ 499. Zij zijn gehouden, vóór dat zij hun bewind aanvaarden, zekerheid te stellen, op den voet als in § 490 gezegd is. Art. 836. (Art. 831.)

§ 500. Zij moeten ieder jaar aan den vruchtgebruiker rekening en verantwoording doen, en het slot van rekening uitkeeren. Bij het eindigen van hun beheer moeten zij zoowel aan den eigenaar als aan den vruchtgebruiker rekening en verantwoording afleggen. Art. 837.

§ 501. Zij kunnen worden afgezet:

1o. Om dezelfde redenen als voogden.

2o. Uit hoofde van nalatigheid in het doen der jaarlijksche rekening en verantwoording. Art. 838.

§ 502. Indien, om welke reden ook, het bewind ophoudt, treedt de vruchtgebruiker in al zijne regten terug. Art. 839.

Hoe het vruchtgebruik eindigt.

§ 503. Vruchtgebruik eindigt:

1o. Door den dood van den vruchtgebruiker, of, indien het aan meer personen toegestaan is, door den dood van den laatste; en dat aan een zedelijk ligchaam toegestaan, na dertig jaren, of vroeger, indien het vóór dien tijd ontbonden is.

2o. Wanneer de tijd tot welken, of de voorwaarden waaronder het is toegestaan verloopen is of vervuld zijn.

3o. Door vermenging.

4o. Door afstand ten behoeve van den eigenaar.

5o. Door verjaring, wanneer de vruchtgebruiker gedurende

dertig jaren van zijn regt geen gebruik gemaakt heeft.

6°. Door den geheelen ondergang der zaak; indien slechts een gedeelte daarvan is te niet gegaan, blijft het vruchtgebruik voor hetgeen overig is bestaan; dat van een gebouw, indien dit door brand of door een ander toeval vernield, of door ouderdom ingestort is; dat van een vaartuig, wanneer het zich buiten staat bevindt om hersteld te worden, zonder dat de vruchtgebruiker eenig regt behoudt, het zij op den grond of op de bouwstoffen, het zij op het wrak of op de overblijfselen.

7o. Door het misbruik dat de vruchtgebruiker van zijn genot maakt, het zij door het goed te beschadigen, het zij door het, bij gebreke van genoegzame herstelling en onderhoud, te laten vervallen.

8°. Wanneer het regt van den eigenaar op de zaak ophoudt. Art. 854, 855, 857—860, 862.

TITEL X.

Van het gebruik en de bewoning.

(Art. 865—876.)

§ 504. Het regt van gebruik en dat van bewoning zijn zakelijke regten, die verkregen worden en te niet gaan op dezelfde wijze als het vruchtgebruik. Art. 865.

§ 505. Het tweede heeft plaats van huizen; het eerste van andere zaken. Anders staan beiden gelijk.

§ 506. Beide worden geregeld naar den titel, waarbij zij zijn daargesteld; indien dit niet geschied is, hebben de volgende bepalingen plaats. Art. 867.

§ 507. Hij die het regt van gebruik heeft, trekt de vruchten van het erf; die dat van bewoning heeft, mag het huis bewonen; beiden voor zoo verre dat voor zich en zijn huisgezin noodzakelijk is. Art. 868, 873.

§ 508. Zie verder over de bijzondere regten van den

gebruiker van beesten, bosschen en beplantingen, Art. 871, 876.

§ 509. Geen van beiden mag zijn regt aan een ander afstaan of verhuren. Art. 870, 874.

§ 510. Verbruikbare zaken kunnen niet in gebruik gegeven worden; indien het op zulke zaken is toegestaan, wordt het als vruchtgebruik beschouwd. Art. 869.

§ 511. Hunne verpligtingen zijn:

1°. Het stellen van zekerheid.

2°. Het maken van staat en beschrijving.

3°. Te genieten als een goed huisvader.

4°. De zaak terug te geven.

5°. Het dragen van de kosten van bebouwing, van de herstellingen tot onderhoud, van de belastingen en van de andere lasten, geheel of gedeeltelijk, naar evenredigheid van hun genot. Art. 833, 832, 866, 875.

§ 512. Van de verpligtingen onder n°. 2—4 der vorige § vermeld kunnen zij niet worden ontslagen. Art. 830, 832, 866.

TITEL XI.

Van erfopvolging bij versterf.

(Art. 877—920.)

Algemeene bepalingen over erfopvolging.

§ 513. Erfopvolging is de opvolging in al de goederen, regten en regtsvorderingen, die de overledene tijdens zijn overlijden had, onder de verpligting om zijne schulden te betalen en om aan zijne andere verpligtingen te voldoen, en zij heeft alleen door den dood plaats. Art. 877, 880, 1146, *l.* 24 *D. de V. S.*, *l.* 62 *D. de R. J.*

§ 514. Zij wordt onderscheiden in:

1°. Erfopvolging bij versterf, uit kracht der wet. (Art. 877—920.)

2°. Erfopvolging, uit kracht der uiterste wilsbeschikking van den overledene. (Art. 921—1051.)

§ 515. Indien eene nalatenschap, waartoe zoowel goederen in Nederland als buiten's lands behooren, gedeeld wordt tusschen vreemdelingen en Nederlanders, nemen de laatsten eene waarde vooruit, evenredig naar de mate van hun erfdeel met de waarde der goederen, van welker eigendomsverkrijging zij door buitenlandsche wetten of gewoonten zijn uitgesloten. De waarde wordt vooruitgenomen op de goederen der nalatenschap, ten aanzien waarvan de uitsluiting niet bestaat. Art. 1 der wet van 7 April 1869, *Stbl.* n°. 56.

Erfopvolging bij versterf.

Algemeene bepalingen.

§ 516. Indien verscheiden personen, van welke de één tot de erfenis van den andere geroepen is, door hetzelfde ongeval of op denzelfden dag omkomen, zonder dat men weten kunne, wie het eerst overleden zij, worden zij vermoed op hetzelfde oogenblik gestorven te zijn, en er heeft geen overgang van erfenis van den éénen op den anderen plaats. Art. 878.

§ 517. Tot de erfenis worden door de wet geroepen:

1°. De wettige en natuurlijke bloedverwanten.

2°. De langstlevende echtgenoot.

3°. De staat. Art. 879.

§ 518. De erfgenamen treden van regtswege in het bezit der goederen, regten en regtsvorderingen van den overledene; de regtsvordering ter verkrijging der erfenis, die door hen kan worden ingesteld tegen allen, die onder den titel van erfgenaam of zonder titel in het bezit zijn van de geheele of gedeeltelijke nalatenschap, of die met arglist hebben opgehouden te bezitten, verjaart door verloop van dertig jaren, te rekenen van den dag, waarop de erfenis is opengevallen Art. 880, 881, 882. (Art. 2004.)

§ 519. Die regtsvordering strekt tot afgifte van alles wat zich, onder welken titel ook, in de nalatenschap bevindt met de vruchten en schadeloosstelling, volgens de regelen die bij opvordering van eigendom plaats hebben. Art. 881. (Art. 629—636.)

§ 520. De staat moet zich door den regter doen in het bezit stellen, en is, op straffe van schadevergoeding, verpligt de nalatenschap te doen verzegelen, en eene boedelbeschrijving te doen opmaken in den vorm voor de aanvaarding onder het voorregt van boedelbeschrijving voorgeschreven. Art. 880. (Art. 1027.)

§ 521. Om erfgenaam te zijn moet men geboren of ontvangen zijn op het oogenblik, dat de erfenis is opengevallen. Art. 3, 883.

§ 522. Als onwaardig om erfgenaam te zijn, en als zoodanig van de erfenis uitgesloten, worden beschouwd:

1°. Hij die veroordeeld is ter zake, dat hij den overledene heeft omgebragt, of getracht heeft om te brengen.

2°. Hij die bij regterlijke uitspraak overtuigd is tegen den erflater lasterlijk te hebben ingebragt eene beschuldiging van een misdrijf, waartegen eene onteerende straf is bedreigd.

3°. Hij die den overledene, door geweld of feitelijkheid, belet heeft zijnen uitersten wil te maken of te herroepen.

4°. Hij die den uitersten wil van den overledene heeft verduisterd, vernietigd of vervalscht. Art. 885.

§ 523. Kinderen van eenen onwaardig-verklaarde, uit eigen hoofde tot de erfenis komende, zijn niet uitgesloten door de schuld van hunne ouders. Art. 887.

§ 524. Men erft uit eigen hoofde of bij plaatsvervulling. — Plaatsvervulling geeft aan den vertegenwoordigenden persoon het regt, om te treden in de plaats, in den graad en in de regten van hem, die vertegenwoordigd wordt. Art. 888.

§ 525. Plaatsvervulling heeft plaats:

1°. In de regte nedergaande wettige linie, in het oneindige,

het zij de kinderen van den overledene te zamen tot de erfenis komen met de nakomelingen van een vooroverleden kind, het zij, alle kinderen vooroverleden zijnde, hunne nakomelingen zich onderling in gelijke of ongelijke graden bestaan.

2°. Ten voordeele van kinderen en nakomelingen van de broeders en zusters van den overledene, zoowel indien deze gezamenlijk met hunne ooms of moeijen tot de nalatenschap komen, als indien, na het vooroverlijden van alle broeders en zusters, de erfenis overgaat tot hunne nakomelingen, elkander in gelijke of ongelijke graden bestaande.

3°. In iedere erfopvolging van zijdmagen, wanneer, nevens hem, die den erflater het naast in den bloede bestaat, er nog kinderen of afkomelingen aanwezig zijn van vooroverleden broeders of zusters van eerstgemelden. Art. 889—892.

§ 526. Men kan voor geenen levenden persoon bij plaatsvervulling optreden; doch men vertegenwoordigt ook hem wiens boedel men niet heeft willen aanvaarden. Art. 894, 895.

§ 527. In al de gevallen, waarin plaatsvervulling wordt toegelaten, heeft de verdeeling bij staken plaats; indien dezelfde staak verscheiden takken heeft voortgebragt, geschiedt de onderverdeeling in iederen tak wederom bij staken, en onder de personen in denzelfden tak geschiedt de verdeeling bij hoofden. Art. 893.

§ 528. Alle erfenissen, het zij geheel, het zij voor een gedeelte, aan bloedverwanten in de opgaande of zijdlinie te beurt vallende, worden in twee gelijke deelen gekloofd, waarvan het éene aan de nabestaanden in de vaderlijke, het andere aan die in de moederlijke linie te beurt valt, behoudens de bepalingen in § 530 voorkomende, zonder dat immer de erfenis uit de éene tot de andere linie kan overgaan, dan wanneer in éene van beiden geen bloedverwant gevonden wordt. Art. 897. (Art. 901, 902, 906.)

§ 529. Er heeft geene verdere kloving tusschen de onderscheiden takken plaats; de helft, aan iedere linie te beurt gevallen, behoort aan den erfgenaam, of aan de erfgenamen, die den overledene het naast in graad bestaan, behoudens het geval van plaatsvervulling. Art. 898.

Erfopvolging in de wettige nederdalende, opgaande en zijdlinie.

§ 530. De bloedverwanten erven in de volgende orde:

I. ***Kinderen of afstammelingen***, met uitsluiting van alle anderen, voor gelijke deelen en bij hoofden, wanneer allen in den eersten graad zijn, en uit eigen hoofde geroepen worden; bij staken, wanneer allen, of een gedeelte hunner, bij plaatsvervulling opkomen.

II. ***Ouders en broeders en zusters***, bij gebreke van nakomelingen, op de volgende wijze:

1º. Ieder der ouders bekomt een derde gedeelte, wanneer er slechts één broeder of zuster is.

2º. Een vierde, als er meer broeders of zusters zijn, onder wie de twee overige vierde gedeelten verdeeld worden.

3º. Één der ouders vooroverleden zijnde, bekomt de langstlevende de helft, indien er slechts één broeder of zuster is.

4º. Een derde, zoo er twee zijn.

5º. Een vierde, zoo er meer dan twee zijn.

6º. In de gevallen van nº. 1 – 5 bekomen de broeders en zusters het overige.

7º. De langstlevende vader of moeder erft alleen, indien zijn of haar kind noch afkomelingen, noch broeders of zusters heeft nagelaten.

8º. Bij gebreke van nakomelingschap en ouders, bekomen de broeders en zusters de geheele nalatenschap.

III. ***Bloedverwanten in de opgaande linie:*** indien er noch afkomelingen, noch broeders of zusters, noch ouders aanwezig

zijn, wordt tusschen deze de erfenis in twee gelijke deelen, het ééne voor de vaderlijke, het andere voor de moederlijke linie, verdeeld; de naaste in graad bekomt de helft aan zijne linie toebehoorende; bloedverwanten in de opgaande linie in denzelfden graad erven bij hoofden.

IV. *Bloedverwanten in de zijdlinie:*

1°. Bij gebreke van bloedverwanten in ééne der opgaande liniën, bekomen de zijdmagen in de andere linie de helft der nalatenschap.

2°. Bij gebreke van broeders of zusters en bloedverwanten in beide opgaande liniën, worden zij, in iedere linie, voor de helft tot de nalatenschap geroepen.

3°. Bloedverwanten in denzelfden graad in dezelfde zijdlinie deelen bij hoofden, behoudens het gezegde in § 525, n°. 3. Art. 899—903, 905, 906.

§ 531. De verdeeling geschiedt tusschen broeders en zusters:

1°. In gelijke deelen, als zij van hetzelfde bed zijn.

2°. Als zij uit verschillende huwelijken geboren zijn, wordt hetgeen zij erven in twee gelijke deelen tusschen de vaderlijke en de moederlijke liniën van den overledene verdeeld; de volle broeders en zusters bekomen hun deel in de beide liniën, en die van halven bedde slechts in de linie tot welke zij behooren.

3°. Indien er niet dan halve broeders of zusters van éénen kant slechts zijn achtergebleven, bekomen zij de geheele nalatenschap, met uitsluiting van alle andere bloedverwanten in de andere linie. Art. 904.

§ 532. Onder de benaming van broeders en zusters worden steeds hunne wettige afstammelingen begrepen. Art. 907.

§ 533. Bloedverwanten die den overledene verder dan in den twaalfden graad bestaan, erven niet; en indien in de ééne linie geene bloedverwanten binnen dien graad gevonden worden, bekomen die in de andere linie de geheele erfenis. Art. 908.

Erfopvolging, wanneer er natuurlijke kinderen aanwezig zijn.

§ 534. De wettelijk erkende natuurlijke kinderen of hunne wettige kinderen of afstammelingen bij plaatsvervulling erven van hunne ouders:

1°. Indien deze wettige afstammelingen hebben nagelaten, een derde van het aandeel, dat zij zouden gehad hebben, indien zij wettig waren geweest.

2°. Indien de overledene slechts bloedverwanten in de opgaande linie, of broeders en zusters of hunne afstammelingen heeft achtergelaten, de helft der nalatenschap.

3°. Drie vierden, indien er slechts nabestaanden in eenen verderen graad bestaan.

4°. De geheele nalatenschap, indien de overledene geenen bloedverwant in den graad, waarin men erven mag, heeft nagelaten. Art. 909, 910, 912, 913.

§ 535. Een natuurlijk kind heeft geen regt op de nalatenschap van de bloedverwanten zijner ouders, ten zij één dier bloedverwanten kome te overlijden, zonder nabestaanden in den erfelijken graad noch langstlevenden echtgenoot. Art. 919, 920.

§ 536. Aan bloedschendige en overspelige kinderen wordt alleen het noodig levensonderhoud verleend, overeenkomstig de gegoedheid van den vader of van de moeder, en naar het getal en de hoedanigheid der wettelijke erfgenamen. Art. 914—916. (Art. 327, 338.)

§ 537. De nalatenschap van een natuurlijk kind vervalt in de navolgende orde:

1°. Aan zijne nakomelingen.

2°. Aan den vader of aan de moeder, die het erkend heeft, of aan ieder hunner voor de helft, indien het door beiden erkend is.

3°. Aan de natuurlijke broeders of zusters, met die uitzondering nogtans, dat de goederen, die de overledene

uit de nalatenschap zijner ouders heeft verkregen, indien deze nog *in natura* aanwezig zijn, tot de wettige afstammelingen van zijnen vader of van zijne moeder terugkeeren, zoo als ook de actiën tot terugvordering, indien die bestaan, en van den koopprijs der goederen die vervreemd zijn, zoo die nog verschuldigd is.

4°. Aan zijnen echtgenoot.

5°. Aan de naaste bloedverwanten van zijnen vader of van zijne moeder, die hem erkend heeft; of van beiden, ieder voor de helft, indien hij door beiden erkend is.

6°. Aan den staat. Art. 917, 918, 920.

TITEL XII.

Van uiterste willen.

(Art. 921—1051.)

Algemeene bepalingen.

§ 538. De goederen, die iemand bij zijn overlijden nalaat, behooren aan zijne wettelijke erfgenamen, voor zoo verre hij daarover niet bij uitersten wil ten behoeve van anderen wettiglijk hebbe beschikt. Art. 921, 924.

§ 539. Een uiterste wil is eene akte, houdende de verklaring van hetgeen iemand wil, dat na zijnen dood zal geschieden, en die door hem kan worden herroepen. Art. 922.

§ 540. Uiterste wilsbeschikkingen, ten aanzien van goederen zijn:

1°. Algemeen.

2°. Onder algemeenen titel.

3°. Onder bijzonderen titel. Art. 923.

§ 541. Het staat aan den erflater vrij aan zijne beschikkingen alle voorwaarden te verbinden, die hem goeddunken, mits zij niet zijn:

1o. Onverstaanbaar.

2o. Onmogelijk.

3o. Strijdig met de wetten of de goede zeden: welke allen voor niet geschreven worden gehouden. Art. 935. (Art. 14, *Alg. Bep.*)

§ 542. De voorwaarde wordt gehouden voor vervuld, wanneer hij, die bij de niet-vervulling belang heeft, de vervulling heeft belet. Art. 936.

§ 543. De vermelding van eene valsche beweegreden wordt voor niet geschreven gehouden; die van een, het zij ware, het zij valsche, met de wetten of de goede zeden strijdende beweegreden, maakt de erfstelling of het legaat nietig. Art. 937, 938.

§ 544. Zie eenige regels voor de uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen in art. 932, 933, 934.

§ 545. Op de erfopvolging bij uitersten wil is van toepassing het gezegde in § 515. Art. 941. (Art. 878.)

§ 546. Uiterste willen gemaakt ten gevolge van dwang, bedrog of arglist, zijn nietig. Art. 940.

Bekwaamheid om bij uitersten wil te beschikken, of daarvan voordeel te genieten.

§ 547. Om eenen uitersten wil te maken of te herroepen moet men zijne verstandelijke vermogens hebben. Art. 942.

§ 548. Minderjarigen, die den vollen ouderdom van achttien jaren nog niet bereikt hebben, mogen geen uitersten wil maken. Art. 944.

§ 549. Onbekwaam tot sommige beschikkingen zijn:

1o. Echtgenooten mogen niet tot elkanders voordeel beschikken, indien het huwelijk aangegaan is zonder de vereischte toestemming der ouders, bloedverwanten of voogden en de erflater gestorven is op een tijdstip, waarop de wettigheid daarvan nog in regten kon worden betwist.

2o. De man of de vrouw, die, kinderen uit een vroeger

huwelijk hebbende, een tweede huwelijk aangaat, mag aan zijnen tweeden echtgenoot niet meer maken, dan het minste gedeelte, dat één der wettige kinderen geniet, en zonder dat, in eenig geval, de beschikking het vierde deel van zijne goederen mag te boven gaan. (Art. 236.)

3°. Echtgenooten kunnen, ten opzigte van de goederen, die in de gemeenschap zijn, niet verder beschikken, dan over het aandeel, dat ieder hunner in de gemeenschap heeft.

4°. Overspelers of overspeelsters en hunne medepligtigen mogen niet tot elkanders voordeel beschikken. Art. 948—950, 956.

§ 550. Om uit eenen uitersten wil iets te kunnen genieten, moet men bestaan of ontvangen zijn op het oogenblik van den dood des erflaters, zonder dat echter deze bepaling van toepassing is op personen die geroepen zijn om uit stichtingen genot te trekken. Art. 946, 3.

§ 551. Onbekwaam om te genieten zijn:

1°. Openbare instellingen, godsdienstige gestichten, kerken of armen-inrigtingen, ten zij aan de bewindvoerders de magt tot aanvaarding door den koning verleend zij.

2°. Een voogd niet behoorende tot de bloedverwanten in de opgaande linie uit de uiterste wilsbeschikking van zijnen minderjarige, al is deze meerderjarig geworden, zoo lang de voogdij-rekening niet afgelegd en gesloten is.

3°. Leermeesters, gouverneurs, gouvernanten, onderwijzers, onderwijzeressen van de minderjarigen, met wie zij te zamen wonen, of die bij hen in den kost zijn, met uitzondering van beschikkingen tot vergoeding van gedane diensten, bij wijze van legaat gemaakt.

4°. Geneesheeren, heelmeesters, apothekers en andere personen, de geneeskunde uitoefenende, die iemand, gedurende de ziekte, waaraan hij overleden is, bediend hebben; de bedienaars van de godsdienst, die hem

gedurende die ziekte hebben bijgestaan, uit de uiterste wilsbeschikking, door zoodanig persoon, gedurende den loop dier ziekte, te hunnen behoeve gemaakt. Hiervan zijn uitgezonderd:

a. De beschikkingen tot vergelding van gedane diensten, bij wijze van legaat gemaakt.

b. Die ten voordeele van den echtgenoot van den erflater.

c. Die ten voordeele van bloedverwanten tot den vierden graad, indien de overledene geene bloedverwanten in de regte linie nalaat; ten ware hij, ten wiens voordeele de beschikking gemaakt is, zelf onder het getal dier erfgenamen mogt behooren.

5°. De notaris, die eenen uitersten wil bij openbare akte heeft verleden, en de getuigen, die daarbij zijn tegenwoordig geweest, uit dien uitersten wil.

6°. Natuurlijke erkende kinderen mogen uit de uiterste wilsbeschikkingen hunner ouders niet meer genieten, dan hetgeen hun bij § 534 is toegekend, indien de ouders ook wettige kinderen hebben nagelaten.

7°. Hij die veroordeeld is, omdat hij den erflater heeft omgebragt; hij die den uitersten wil des erflaters heeft verdonkerd, vernietigd of vervalscht, of dezen door geweld of dadelijkheden heeft belet zijn uitersten wil te herroepen of te veranderen, kan, evenmin als zijn echtgenoot en zijne kinderen, uit den uitersten wil eenig voordeel genieten. Art. 947, 951—955, 959.

§ 552. Eene uiterste wilsbeschikking gemaakt ten voordeele van iemand die onbekwaam is om te erven is nietig, zelfs wanneer de beschikking mogt zijn gemaakt op den naam van eenen tusschen beiden komenden persoon, voor hoedanigen gehouden worden:

1°. De vader en de moeder van den onbekwame.

2°. Zijne kinderen en afkomelingen.

3°. Zijn echtgenoot. Art. 958.

Wettelijk erfdeel (légitieme portie) en inkorting.

§ 553. De légitieme portie of het wettelijk erfdeel is een gedeelte der goederen, dat aan de bij de wet geroepen erfgenamen in de regte linie wordt toegekend, en waarover de overledene noch bij gifte onder de levenden noch bij uitersten wil heeft mogen beschikken. Art. 960.

§ 554. Zij bestaat:

I. In de nederdalende linie:

1°. Indien de erflater slechts één wettig kind nalaat, in de helft van de goederen, die dat kind bij versterf zoude hebben geërfd.

2°. Indien er twee kinderen zijn, in twee derde gedeelten daarvan.

3°. Indien er drie of meer kinderen zijn, in drie vierde gedeelten daarvan.

(Onder den naam van ***kinderen*** worden begrepen de afstammelingen, in welken graad ook, bij plaatsvervulling.)

II. In de opgaande linie, in de helft van hetgeen, volgens de wet aan elken bloedverwant in die linie bij versterf toekomt.

III. Voor natuurlijke erkende kinderen, in de helft van hetgeen de wet hun bij versterf toekent. Art. 961—963.

§ 555. Wanneer de beschikking, waarvan het beloop het wettelijk erfdeel benadeelt, bestaat in een vruchtgebruik of in eene lijfrente, hebben de légitimarissen de keus, òf om de beschikking uit te voeren, òf om aan de begiftigden of legatarissen den vollen eigendom van het beschikbaar gedeelte af te staan. Art. 965.

§ 556. Het beschikbaar gedeelte kan, het zij in het geheel, het zij gedeeltelijk, aan vreemden of wel aan kinderen of andere personen, die tot eene erfenis geregtigd zijn, worden geschonken of gemaakt, behoudens inbreng. Art. 966. (Art. 1132—1145.)

§ 557. De giften of schenkingen, die aan het wettelijk

erfdeel te kort doen, kunnen bij het openvallen der nalatenschap worden verminderd, doch alleen op de vordering der légitimarissen en van hunne erfgenamen of regthebbenden, zonder dat echter deze daarvan iets kunnen genieten ten nadeele van schuldeischers van den overledene. Art. 967.

§ 558. Om de hoegrootheid van een wettelijk erfdeel te bepalen, maakt men eene opsomming van alle de goederen op het tijdstip van het overlijden van den gever of erflater aanwezig; men voegt daarbij het beloop der goederen, waarover bij giften onder de levenden beschikt is, ten zij dezen buiten schuld van den begiftigde zijn verloren gegaan, berekend naar den staat, waarin zij zich op het tijdstip der gift bevonden, en naar hunne waarde op het oogenblik van het overlijden; men berekent over alle die goederen, na aftrek der schulden, het erfdeel dat ieder der légitimarissen kan vorderen, en men trekt daarvan af hetgeen ieder, zelfs met vrijstelling van inbreng, van den overledene heeft ontvangen, daaronder begrepen alle vervreemding van eenig goed, het zij onder den last eener lijfrente, het zij met voorbehoud van vruchtgebruik. Art. 968—970.

§ 559. De giften onder de levenden worden niet verminderd dan indien alle de bij uitersten wil gemaakte goederen onvoldoende zijn om het wettelijk erfdeel te verzekeren; terwijl vervolgens wordt aangevangen met de gift die het laatst gedaan is, en alzoo verder tot de vroegere wordt opgeklommen. Art. 971.

§ 560. Over de wijze van inkorting en teruggave van datgene wat het wettelijk erfdeel te boven gaat, zie art. 972—976.

Vorm.

§ 561. Geen uiterste wil kan bij dezelfde akte door twee of meer personen gemaakt worden, het zij ten voordeele van eenen derde, het zij onder den titel van eene wederkeerige of onderlinge beschikking. Art. 977.

§ 562. Een uiterste wil is:

1o. Olographiesch of eigenhandig geschreven.

2o. Openbaar.

3o. Geheim of gesloten. Art. 978.

§ 563. Een olographiesche uiterste wil moet door de hand van den erflater geheel geschreven en geteekend zijn, en door hem in bewaring worden gegeven bij eenen notaris, die daarvan dadelijk, bijgestaan door twee getuigen, akte opmaakt; en die daarna gelijke kracht heeft als een openbare uiterste wil, en gerekend wordt opgemaakt te zijn op den dag der akte van bewaargeving. Art. 979, 980.

§ 564. Echter mogen bij een enkel onderhandsch, door den erflater geheel geschreven, gedagteekend en onderteekend stuk, zonder verdere formaliteiten, de volgende beschikkingen na doode worden gemaakt:

1°. Aanstelling van exécuteuren.

2°. Bestelling van begrafenis.

3°. Legaten van kleederen, lijfstoebehooren, bepaalde lijfsieraden en bijzondere meubelen. Art. 982.

§ 565. Zoodanig stuk, even als ook een olographiesche uiterste wil, die gesloten aan den notaris is ter hand gesteld, moet na den dood des erflaters worden aangeboden aan den kantonregter, die het stuk, zoo het verzegeld is, moet openen, en in elk geval proces-verbaal opmaken van de aanbieding, en van den staat, waarin het stuk zich bevindt; en dit daarna ter hand stellen, in het eerste geval, aan eenen notaris zijner keuze, om het in zijne minuten te bewaren, en in het tweede, teruggeven aan den notaris, die de aanbieding gedaan heeft. Art. 983, 984, 989.

§ 566. De formaliteiten bij eenen openbaren uitersten wil in acht te nemen zijn:

1o. Hij moet voor eenen notaris, en in tegenwoordigheid van twee getuigen, worden verleden.

2°. De notaris moet den wil des erflaters, zoo als die zakelijk aan hem door den erflater is opgegeven, in duidelijke bewoordingen schrijven of doen schrijven.

3°. Indien de opgave buiten de tegenwoordigheid der getuigen is gedaan, en het opstel door den notaris is gereed gemaakt, moet de erflater, voordat de voorlezing daarvan geschiede, zijnen wil nader zakelijk, in tegenwoordigheid der getuigen, opgeven.

4°. Daarna moet, in tegenwoordigheid der getuigen, de uiterste wil door den notaris worden voorgelezen, en na die voorlezing door hem aan den erflater worden afgevraagd, of het voorgelezene zijnen uitersten wil behelst.

5°. Indien de uiterste wil in tegenwoordigheid der getuigen is opgegeven, en terstond is in geschrift gebragt, moet gelijke voorlezing en afvraging in tegenwoordigheid der getuigen geschieden.

6°. De akte moet vervolgens door den erflater, den notaris en de getuigen worden onderteekend.

7°. Indien de erflater verklaart, dat hij niet kan teekenen, of indien hij daarin verhinderd wordt, moet ook die verklaring en de oorzaak der verhindering in de akte worden vermeld.

8°. Van de nakoming van al deze formaliteiten moet uitdrukkelijk worden melding gemaakt in de akte van uitersten wil. Art. 985, 986.

§ 567. De formaliteiten bij eenen besloten of geheimen uitersten wil in acht te nemen zijn:

1°. De erflater moet, het zij hij den uitersten wil zelf geschreven hebbe, het zij een ander, dien onderteekenen.

2°. De uiterste wil, of de omslag, zoo die gebruikt wordt, moet gesloten en verzegeld worden.

3°. De erflater moet dien aan eenen notaris, in tegenwoordigheid van vier getuigen, aanbieden, en verklaren dat het papier zijnen uitersten wil bevat, overeenkomstig n°. 1 dezer paragraaf.

4°. De notaris maakt op het papier zelf of op den omslag eene akte van superscriptie op, door den erflater, den

notaris en de getuigen te onderteekenen, of, indien de erflater door eenige verhindering, na de onderteekening van den uitersten wil opgekomen, dit niet kan, moet van de oorzaak van het beletsel melding gemaakt worden.

5°. Al de in tegenwoordigheid van den notaris en de getuigen in acht te nemen formaliteiten moeten worden vervuld, zonder intusschen tot eenige andere akte over te gaan.

6o. De uiterste wil blijft berusten onder de minuten van den notaris, die dat stuk ontvangen heeft.

7o. Deze biedt hem, na den dood des erflaters, aan den kantonregter aan, die handelt, als in het geval van eenen gesloten olographieschen uitersten wil, overeenkomstig § 565. Art. 987, 989.

§ 568. De notaris, die onder zijne minuten eenen uitersten wil van welken aard ook heeft, moet daarvan, na den dood van den erflater, aan de belanghebbende personen kennis geven. Art. 990.

§ 569. De getuigen bij het maken van eenen uitersten wil tegenwoordig, of bij de akte van superscriptie of bewaargeving, moeten zijn:

1o. Van het mannelijk geslacht.

2o. Meerderjarig.

3o. Ingezetenen van het koningrijk.

4°. Zij moeten de taal verstaan, waarin de uiterste wil is opgesteld, of die, waarin de akte van superscriptie of bewaargeving is geschreven. Art. 991.

§ 570. Tot getuigen bij eenen openbaren uitersten wil kunnen niet genomen worden:

1o. De erfgenamen of legatarissen.

2°. Hunne bloedverwanten of aangehuwden tot in den vierden graad ingesloten.

3o. De zoons of kleinzoons, of aangehuwden in denzelfden graad, of de huisbedienden der notarissen, voor wie de uiterste wil verleden wordt.

4o. Zij, die tot eene lijf- of onteerende straf zijn veroordeeld. Art. 991.

§ 571. In een vreemd land kan men geenen anderen uitersten wil maken dan bij authentieke akte, met inachtneming der formaliteiten in dat land gebruikelijk; men kan er ook bij een onderhandsch stuk, op den voet als in § 564 gezegd is, beschikken. Art. 992. (Art. 982. Art. 10, *Alg. Bep.*)

§ 572. Over de bijzondere vormen van uiterste willen, het zij door krijgslieden in tijd van oorlog, het zij door personen, die zich op eene zeereis bevinden, het zij in eene plaats, waar de pest of eene andere besmettelijke ziekte heerscht, verleden, zie art. 993—999.

§ 573. De formaliteiten voor de onderscheiden uiterste willen voorgeschreven, moeten, op straffe van nietigheid, worden in acht genomen. Art. 1000.

Erfstelling.

§ 574. Erfstelling is eene uiterste wilsbeschikking, waarbij de erflater aan één of meer personen de goederen geeft, die hij bij zijn overlijden zal nalaten, het zij in hun geheel, het zij voor een gedeelte. Art. 1001.

§ 575. Bij het overlijden van den erflater, treden van regtswege in het bezit van de nagelaten goederen, zoowel de bij uitersten wil benoemde erfgenamen, als degenen aan wie de wet een gedeelte der nalatenschap toekent. Art. 1002.

Legaten.

§ 576. Een legaat is eene bijzondere beschikking, waarbij de erflater aan één of meer personen zekere bepaalde goederen geeft, of wel al de goederen van eene zekere soort, mits aan hem toebehoorende. Art. 1004, 1013.

§ 577. Alle zuivere en onvoorwaardelijke legaten geven

van den dag van het overlijden van den erflater af, aan den legataris het regt om het gelegateerde, met al hetgeen daartoe behoort, en in den staat, waarin het zich op dien dag bevindt, van de erfgenamen of legatarissen, die met de afgifte belast zijn, te vorderen, welk regt op zijne erfgenamen of regtverkrijgenden overgaat. Art. 1005, 1006, 1010.

§ 578. De legataris heeft regt op de vruchten en interessen:

I. Van den dag van het overlijden:

1°. Wanneer de erflater dit in den uitersten wil gelast heeft.

2°. Wanneer eene lijfrente of een jaar-, maand- of weekgeld, onder den titel van levensonderhoud, is gelegateerd.

3°. Indien de eisch tot afgifte binnen het jaar is gedaan, of de afgifte binnen dat tijdvak vrijwillig heeft plaats gehad.

II. Indien de eisch later geschiedt, van den dag, waarop die gedaan is. Art. 1006, 1007.

§ 579. De belastingen, onder welke benaming ook, op legaten ten behoeve van den staat geheven, komen ten laste van den legataris, ten zij de erflater het tegendeel hebbe bevolen. Art. 1008.

§ 580. Indien vóór of na het maken van den uitersten wil de zaak voor eene schuld der nalatenschap, of ook voor eenen derde, bij hypotheek verbonden of met een vruchtgebruik belast is, is degene, die het legaat moet uitkeeren, niet gehouden om het goed van dat verband te ontheffen, ten ware dit bij eene uitdrukkelijke beschikking van den erflater gelast zij. Art. 1012. (1151, 1152.)

§ 581. Indien eene onbepaalde zaak van zeker geslacht gelegateerd is, is de erfgenaam niet verpligt de beste soort te geven, maar hij kan ook met het afgeven der slechtste niet volstaan. Art. 1015, 1016. (Art. 1428.)

§ 582. Wanneer de nalatenschap niet voor het geheel of een gedeelte is aanvaard, of wanneer zij is aanvaard onder

het voorregt van boedelbeschrijving, en de nagelaten goederen niet voldoende zijn om de legaten in hun geheel te voldoen, worden deze allen, in evenredigheid van hunne hoegrootheid, verminderd, ten ware de erflater daaromtrent anders mogt hebben beschikt. Art. 1019.

Erfstelling over de hand.

§ 583. Alle erfstellingen over de hand of fideïcommissaire substitutiën zijn verboden; en is bij gevolg, zelfs ten aanzien van den benoemden erfgenaam of legataris, nietig en van onwaarde elke beschikking, waarbij hij belast wordt de erfenis of het legaat te bewaren, en aan eenen derde voor het geheel of voor een gedeelte uit te keeren. Art. 926.

§ 584. Als zoodanig wordt niet aangemerkt:

1o. De beschikking, waardoor een derde tot eene erfenis of een legaat geroepen wordt, in het geval dat de geroepen erfgenaam of legataris die niet geniet.

2o. De uiterste wilsbeschikking, waarbij het vruchtgebruik aan den éénen en de bloote eigendom aan den anderen gegeven wordt. Art. 929, 930.

§ 585. Van den regel in § 583 voorkomende, zijn twee uitzonderingen, en zijn mitsdien geoorloofd:

1o. De erfstellingen over de hand ten behoeve van kleinkinderen en afstammelingen van broeders en zusters. (Art. 1020—1035.)

2o. De erfstellingen over de hand in hetgeen de erfgenaam of legataris onvervreemd of onverteerd zal nalaten. Art. 927, 928. (Art. 1036—1038.)

Erfstellingen over de hand ten behoeve van kleinkinderen en afstammelingen van broeders en zusters

§ 586. De last om de goederen, door den erflater bij

uitersten wil gelaten, aan zijne kinderen uit te keeren, kan worden opgelegd:

1o. Aan één of meer zijner kinderen.

2o. Bij vooroverlijden van een kind, aan één of meer kleinkinderen.

3o. Aan één of meer broeders of zusters.

4o. Aan één of meer kinderen van vooroverleden broeders of zusters. Art. 1020, 1021.

§ 587. Tot de geldigheid dezer beschikkingen worden vereischt:

1o. Dat zij zijn gemaakt ten voordeele van al de kinderen van den bezwaarden erfgenaam, die reeds geboren zijn of nog geboren zullen worden.

2o. Dat zij zijn gemaakt voor éénen graad.

3o. Dat alleen het beschikbare gedeelte der nalatenschap gemaakt zij. Art. 1020, 1023.

§ 588. Indien de verwachter sterft vóór den bezwaarde, treden de kinderen van eerstgenoemde bij plaatsvervulling in zijne regten. Art. 1022.

§ 589. De regten van den verwachter nemen eenen aanvang op het tijdstip, dat het genot van den bezwaarde ophoudt. Art. 1024.

§ 590. De erflater kan bij uitersten wil of bij latere notariële akte het goed, gedurende het bezwaar, stellen onder het beheer van één of meer bewindvoerders, op wie van toepassing zijn de bepalingen, voorkomende in § 497, 500, 501, en die bovendien verpligt zijn, binnen ééne maand na het overlijden, eene boedelbeschrijving van al de goederen, of indien er slechts een legaat gemaakt is, eene bijzondere lijst van de daaronder begrepen voorwerpen te doen opmaken. Art. 1025, 1027.

§ 591. Bij overlijden, of bij gebreke van den gestelden bewindvoerder, benoemt de regtbank, op verzoek van de bezwaarden of van andere belanghebbenden, of ook op vordering van het openbaar ministerie, eenen anderen in zijne plaats. Art. 1026.

§ 592. Indien de erflater geenen bewindvoerder benoemd heeft, worden de goederen beheerd door den bezwaarden erfgenaam, en is deze verpligt:

1°. Ten ware de erflater hem uitdrukkelijk daarvan hebbe vrijgesteld, zekerheid te stellen voor de bewaring, het behoorlijk gebruik en de wederoplevering der goederen; bij gebreke waarvan door de regtbank een bewindvoerder zal worden benoemd, te wiens aanzien gelden al de regten en verpligtingen van voogden, en op wie tevens van toepassing zijn de bepalingen van § 497, 500, 501.

2o. Het bezwaarde goed als een goed huisvader te gebruiken, waaromtrent hij, alsmede ten aanzien van het dragen van kosten en lasten, en het doen van reparatiën, gelijk staat met den vruchtgebruiker. Art. 1029—1031, 1025.

§ 593. De geoorloofde erfstellingen over de hand kunnen zelfs door geenen minderjarige aan derden worden tegengeworpen, ten zij zij openbaar zijn bekend gemaakt, op de wijze voorgeschreven bij art. 1033—1035.

Erfstellingen over de hand in hetgeen de erfgenaam of legataris onvervreemd en onverteerd zal nalaten.

§ 594. In geval van zoodanige erfstelling of legaat, is de bezwaarde erfgenaam of legataris bevoegd, om het aan hem gemaakte te vervreemden en te verteren, en zelfs bij schenking onder de levenden daarover te beschikken, ten zij dit laatste door den erflater voor het geheel of ten deele mogt zijn verboden. Art. 1036, 928.

§ 595. De bepaling waarbij de nalatenschap of het legaat geheel of gedeeltelijk, onvervreemdbaar is verklaard, wordt voor niet geschreven gehouden. Art. 931.

§ 596. De bezwaarde erfgenaam of legataris is verpligt, de boedelbeschrijving en de lijst te doen opmaken, waarvan in § 590 gesproken is. Art. 1037.

§ 597. Na zijn overlijden heeft de verwachter het regt om de dadelijke afgifte te vorderen van hetgeen van de erfenis of van het legaat *in natura* mogt zijn overgebleven. Art. 1038.

Herroeping en vervalling.

§ 598. Een uiterste wil wordt geheel of ten deele herroepen:

1°. Door eene latere uiterste wilsbeschikking, het zij uitdrukkelijk, het zij stilzwijgend, in welk laatste geval alleen die vroegere beschikkingen, die met den laatsten uitersten wil niet zijn overeen te brengen, voor herroepen gehouden worden.

2°. Door eene bijzondere notariële akte.

3°. Eene olographiesche uiterste wilsbeschikking door de teruggave, die de erflater ten allen tijde van den notaris vorderen kan. Art. 1039, 1041, 981.

§ 599. De herroeping bij uitersten wil gedaan is volkomen van kracht, ofschoon die nieuwe akte buiten gevolg blijve, door de onbevoegdheid van den gestelden erfgenaam of legataris, of door hunne weigering om de erfenis of het legaat te aanvaarden. Art. 1042.

§ 600. Het onderhandsch stuk, waarvan in § 564 gesproken is, kan door gelijk stuk herroepen worden. Art. 982.

§ 601. Alle vervreemding door den erflater van het gelegateerde goed, geheel of gedeeltelijk, brengt de herroeping van het legaat ten aanzien van al wat vervreemd is met zich, ten ware het vervreemde goed in des erflaters boedel mogt zijn teruggekeerd. Art. 1043.

§ 602. Alle uiterste wilsbeschikking vervalt:

1°. Wanneer zij gemaakt is onder eene voorwaarde van zekere gebeurtenis afhankelijk, en van zoodanigen aard, dat de erflater gerekend moet worden, aan het al dan niet voorvallen dier gebeurtenis de uitvoering zijner beschikking verbonden te hebben, indien de

gestelde erfgenaam of legataris vóór de vervulling der voorwaarde komt te overlijden.

2°. Indien de erfgenaam of legataris de erfenis of het legaat verwerpt, of onbekwaam bevonden wordt om haar te genieten. Art. 1044, 1048.

§ 603. Een legaat vervalt:

1°. Wanneer het gelegateerde goed geheel is te niet gegaan bij het leven van den erflater, of ook na zijnen dood, zonder schuld of toedoen van hen, door wie het legaat verschuldigd is, ofschoon deze mogten hebben verzuimd het goed op zijnen tijd uit te keeren, wanneer het in handen van den legataris eveneens zoude zijn te niet gegaan.

2o Een legaat van eene rente, inschuld of andere schuldvordering op eenen derde, ten aanzien van hetgeen gedurende het leven van den erfgenaam daarop mogt zijn betaald. Art. 1046, 1047.

§ 604. De vervallenverklaring van uiterste wilsbeschikkingen kan na den dood van den erflater worden gevraagd, ter zake van het niet ten uitvoer brengen der voorwaarden. Art. 1051.

Aanwas.

§ 605. Er heeft aanwas plaats ten voordeele van de gestelde erfgenamen of legatarissen, in geval de erfstelling of het legaat aan verscheiden personen gezamenlijk gemaakt is, en de beschikking ten opzigte van eenigen der mede-erfgenamen of mede-legatarissen geen gevolg kan hebben. Art. 1049.

§ 606. Zij wordt geacht gezamenlijk gemaakt te zijn:

1o. Wanneer zij gemaakt is bij ééne en dezelfde beschikking, en de erflater niet aan elk der mede-erfgenamen of mede-legatarissen zijn bepaald aandeel in het goed heeft aangewezen.

2°. Wanneer een zaak, die, zouder schade te lijden, niet

voor verdeeling vatbaar is, bij dezelfde akte aan onderscheiden personen, al ware het ook afzonderlijk, is gemaakt geworden. Art. 1049, 1050.

TITEL XIII.

Van uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen en van bewindvoerders.

(Art. 1052—1069.)

Algemeene bepalingen.

§ 607. Niemand is gehouden, den last van uitvoerder eener uiterste wilsbeschikking of van bewindvoerder van eene erfenis of van een legaat aan te nemen; doch hij, die zoodanigen last aanvaard heeft, is verpligt dien te voleindigen. Art. 1068.

§ 608. Beiden kunnen om dezelfde redenen als voogden worden afgezet. Art. 1069.

Uitvoerders van uiterste wilsbeschikkingen.

§ 609. Een erflater mag één of meer uitvoerders van zijne uiterste wilsbeschikkingen aanstellen, ook met de bepaling, dat de één bij ontstentenis van den anderen zal opvolgen. Art. 1052.

§ 610. Deze benoeming geschiedt:

1°. Bij uitersten wil.

2°. Bij de onderhandsche akte, in § 564 vermeld. (Art. 982.)

3°. Bij afzonderlijke notariële akte. Art. 1052.

§ 611. Allen mogen uitvoerders zijn, behalve:

1°. Getrouwde vrouwen.

2°. Minderjarigen, zelfs die handligting bekomen hebben.

3°. Onder curatele gestelden.

4°. Allen die onbevoegd zijn om verbindtenissen aan te gaan. Art. 1053.

§ 612. De erflater kan hun de bezitneming van al de goederen der nalatenschap of van een bepaald gedeelte daarvan geven, dat, indien de erflater daarvoor geenen tijd bepaald heeft, niet langer duurt dan één jaar, en dat de erfgenamen, indien zij het daaromtrent eens zijn, kunnen doen ophouden, mits zij:

1°. Of de uitvoerders in staat stellen tot de betaling of afgifte der zuivere en onvoorwaardelijke legaten.

2°. Of doen blijken, dat die legaten reeds zijn voldaan. Art. 1054, 1055.

§ 613. Zij zijn verpligt:

1°. Indien er minderjarige of onder curatele gestelde erfgenamen zijn, die bij het overlijden van den erflater van geene voogden of curators zijn voorzien, of zoodanige erfgenamen, die noch in persoon, noch bij gemagtigden tegenwoordig zijn, de nalatenschap te doen verzegelen.

2°. Eene boedelbeschrijving te doen opmaken, in tegenwoordigheid of na behoorlijke oproeping der erfgenamen, die zich binnen het koningrijk bevinden.

3°. Zorg te dragen, dat de uiterste wil van den overledene worde ten uitvoer gelegd.

4°. Bij het eindigen van hun beheer, aan de belanghebbenden rekening en verantwoording te doen, met uitkeering van al de goederen en effecten des boedels, met het slot der rekening, ten einde tusschen de erfgenamen gescheiden en gedeeld te worden.

5°. Des gevorderd wordende, de erfgenamen in het maken der scheiding behulpzaam te zijn. Art. 1056—1058, 1061.

§ 614. Elke bepaling, waarbij de erflater hen van de verpligting in n°. 2 en 4 van § 613 vermeld heeft ontslagen is nietig. Art. 1065.

§ 615. Zij zijn bevoegd:

1o. Om in regten op te treden, ten einde de geldigheid van den uitersten wil staande te houden.

2o. Om, indien de vereischte penningen niet voorhanden zijn tot het uitkeeren der legaten, de roerende goederen des boedels, en, des noods, ook één of meer der vaste goederen, met toestemming der erfgenamen, of, bij gebreke daarvan, met verlof van de arrondissements-regtbank, te doen verkoopen.

3°. Indien zij het bezit der nalatenschap hebben, om, zelfs in regten, de schulden in te vorderen, die gedurende dat bezit vervallen en opeischbaar zijn. Art. 1058—1061.

§ 616. Hunne magt gaat niet tot hunne erfgenamen over. Art. 1062.

§ 617. Alle onkosten komen voor rekening der nalatenschap, en indien aan den uitvoerder geene belooning of geen bijzonder legaat voor zijne werkzaamheden gemaakt is, is hij bevoegd daarvoor als loon in rekening te brengen twee en een half ten honderd der ontvangst, en één en een half ten honderd der uitgaven. Art. 1064, 1068, 522.

§ 618. Indien er verscheiden uitvoerders zijn, die dezen last aangenomen hebben, kan één hunner, bij gebreke van de anderen, alleen werkzaam zijn, en zijn zij ieder voor het geheel ter zake van hun beheer aansprakelijk, ten ware de erflater hunne werkzaamheden mogt verdeeld hebben, en ieder hunner zich binnen den kring der hem opgedragen bemoeijenissen hebbe gehouden. Art. 1063.

Bewindvoerders.

§ 619. De erflater mag, bij uitersten wil of bij eene bijzondere notariële akte, één of meer bewindvoerders aanstellen, ten einde de goederen, aan zijne erfgenamen of legatarissen nagelaten gedurende hun leven of voor eenen bepaalden tijd te beheeren, mits hierdoor geene inbreuk

gemaakt worde op den vrijen uitkeer van het wettelijk erfdeel der erfgenamen. Het gezegde in § 618 is op hen van toepassing. Art. 1066. (Art. 1063.)

§ 620. Indien de erflater geene personen heeft aangewezen, die in de plaats van de ontbrekende bewindvoerders zullen optreden, wordt daarin door de regtbank, na verhoor van het openbaar ministerie, voorzien. Art. 1067.

TITEL XIV.

Van het regt van beraad en het voorregt van boedelbeschrijving.

(Art. 1070—1089.)

Regt van beraad.

§ 621. Aan iederen erfgenaam wordt één termijn van vier maanden toegestaan, om den boedel te doen beschrijven en zich te beraden, of hij dien wil aanvaarden, het zij zuiver, het zij onder het voorregt van boedelbeschrijving; die termijn begint te loopen van den dag, waarop hij daarvan verklaring heeft afgelegd ter griffie van de regtbank van het arrondissement, binnen hetwelk de erfenis is opengevallen; die dien termijn mag verlengen, uit hoofde van dringende redenen, wanneer de erfgenaam in regten wordt vervolgd. Art. 1070, 1071, 1090.

§ 622. Gedurende dien termijn kan hij niet worden genoodzaakt de hoedanigheid van erfgenaam aan te nemen, en kan geen vonnis tegen hem worden verkregen of ten uitvoer gelegd; doch is hij verpligt als een goed huisvader voor het behoud van de goederen der nalatenschap zorg te dragen. Art. 1072.

Voorregt van boedelbeschrijving.

§ 623. Na verloop van den termijn tot beraad kan de

erfgenaam worden genoodzaakt de nalatenschap te verwerpen of te aanvaarden, het zij zuiver, het zij onder het voorregt van boedelbeschrijving, in welk laatste geval hij daarvan eene verklaring moet afleggen, zooals in § 621 gezegd is. Art. 1075. (Art. 1070.)

§ 624. Men kan van dat voorregt ook gebruik maken, zonder zich van het regt van beraad bediend te hebben. Art. 1088.

§ 625. Zelfs na verloop van den termijn behoudt de erfgenaam het vermogen om den boedel te doen beschrijven, en dien onder het voorregt van boedelbeschrijving te aanvaarden, ten zij hij zich als zuiver erfgenaam hebbe gedragen. Art. 1076. (Art. 1070, 1075.)

§ 626. Hij verliest nog het voorregt van boedelbeschrijving:

1°. Indien hij willens en wetens en te kwader trouw eenige goederen tot de nalatenschap behoorende niet op de boedelbeschrijving heeft gebragt.

2°. Indien hij goederen van de erfenis heeft verduisterd. Art. 1077.

§ 627. Het voorregt van boedelbeschrijving heeft ten gevolge:

1°. Dat de erfgenaam niet verder tot de betaling der schulden en lasten der nalatenschap gehouden is, dan ten beloope der waarde van hare goederen.

2°. Dat hij zich ook van die betaling kan ontslaan, door al de goederen tot de nalatenschap behoorende aan de beschikking der schuldeischers en legatarissen over te laten.

3°. Dat zijne eigen goederen niet met die der nalatenschap worden vermengd, en dat hij het regt behoudt om zijne eigen inschulden tegen de nalatenschap te doen gelden. Art. 1078.

§ 628. De erfgenaam, die de nalatenschap onder het voorregt van boedelbeschrijving heeft aanvaard, is verpligt:

1°. De goederen als een goed huisvader te besturen.

2°. Indien de schuldeischers of andere belanghebbenden dit vorderen, voldoende zekerheid te stellen voor de waarde der roerende goederen in de boedelbeschrijving begrepen, en voor dat gedeelte van de waarde der onroerende goederen, dat niet aan de hypothécaire schuldeischers is overgewezen.

3°. De nalatenschap, zoodra mogelijk, tot effenheid te brengen.

4°. Binnen drie maanden, te rekenen na het verloop van den termijn van § 621, door middel eener aankondiging in één der officiële dagbladen, mitsgaders in een nieuwspapier der provincie, de onbekende schuldeischers op te roepen. (Art. 1071.)

5°. Aan de schuldeischers en legatarissen rekening en verantwoording van zijn beheer af te leggen.

6°. De schuldvorderingen en legaten te voldoen, voor zoo verre het bedrag der nalatenschap reikt, op de wijze en naar den rang bij artt. 1083—1086 voorgeschreven. Art. 1079, 1081, 1082. Zie ook art. 700—703 W. van B. R.

§ 629. De kosten van verzegeling, van boedelbeschrijving, van het opmaken der rekening en alle anderen, die op eene wettige wijze gemaakt zijn, komen ten laste der nalatenschap. Art. 1087.

§ 630. Eene bepaling, waarbij de erflater verbiedt om van het regt van beraad of van het voorregt van boedelbeschrijving gebruik te maken, is nietig. Art. 1089.

TITEL XV.

Van het aanvaarden en verwerpen van erfenissen.

(Art. 1090—1111.)

Aanvaarding.

§ 631. Erfenissen aan getrouwde vrouwen, minderjarigen

en onder curatele gestelden opgekomen kunnen alleen worden aanvaard met inachtneming der hen betreffende wetsbepalingen; die bedoeld bij § 551 kunnen na verkregen magtiging des konings alleen worden aanvaard onder het voorregt van boedelbeschrijving. Art. 1091. (Art. 947.)

§ 632. De aanvaarding van eene erfenis heeft eene terugwerkende kracht tot op den dag, waarop zij is opengevallen. Art. 1093. (Artt. 880, 1002.)

§ 633. Indien de erfgenamen verschillen omtrent het al dan niet aanvaarden van eene erfenis, kan de één aanvaarden en de ander verwerpen; indien zij verschillen omtrent de wijze van aanvaarding, wordt zij onder het voorregt van boedelbeschrijving aanvaard. Art. 1096.

§ 634. Het regt om eene erfenis te aanvaarden of te verwerpen gaat over op de erfgenamen van den erfgenaam, op den voet der vorige paragraaf. Art. 1097.

§ 635. Hij die eene erfenis verworpen heeft kan haar nog aanvaarden, zoo lang zij door geen ander aanvaard is; behoudens de regten van derden. De aanvaarding geschiedt:

1o. Uitdrukkelijk, wanneer men in een authentiek of onderhandsch geschrift den titel of de hoedanigheid van erfgenaam aanneemt.

2o. Stilzwijgend, wanneer de erfgenaam eene daad verrigt, die zijnen wil om de erfenis te aanvaarden noodzakelijk aan den dag legt, en waartoe hij slechts in zijne hoedanigheid als erfgenaam zoude zijn bevoegd geweest; voor hoedanige echter niet gehouden worden:

a. Al wat tot de begrafenis betrekking heeft.

b. Daden strekkende tot bewaring.

c. Die strekkende om op de nalatenschap toezigt te hebben.

d. Die strekkende tot voorloopig beheer. Art. 1094, 1095, 1102.

§ 636. Een meerderjarige kan tegen zijne aanvaarding in zijn geheel worden hersteld, als zij geschied is ten gevolge van dwang of van te zijnen opzigte gepleegd geweld; hij

kan daartegen ook opkomen, als de erfenis meer dan de helft is verminderd, ten gevolge der ontdekking van eene op het oogenblik der aanvaarding onbekende uiterste wilsbeschikking. Art. 1099. (Art. 1111.)

§ 637. De bevoegdheid om eene erfenis te aanvaarden verjaart door het verloop van dertig jaren, te rekenen van den dag, waarop zij is opengevallen, mits vóór of ná het verloop van dat tijdvak de nalatenschap aanvaard zij door één van degenen, die door de wet of door eenen uitersten wil daartoe geroepen zijn, en behoudens de regten van derden op de nalatenschap door eenen wettigen titel verkregen. Art. 1101.

Verwerping.

§ 638. De verwerping van eene erfenis geschiedt door middel eener verklaring, afgelegd ter griffie van de arrondissements-regtbank, onder welker ressort de erfenis is opengevallen. Art. 1103.

§ 639. Hij die eene nalatenschap verwerpt wordt geacht nooit erfgenaam geweest te zijn. Zijn erfdeel wordt verkregen:

1o. Door zijne mede-erfgenamen, door regt van aanwas. (Art. 1049.)

2o. Indien hij alleen erfgenaam is:

a. Door de nabestaanden in den volgenden graad.

b. Door den overgebleven echtgenoot.

c. Door den staat. Art. 1104, 1105.

§ 640. Hij die eene erfenis verworpen heeft kan niet bij plaatsvervulling vertegenwoordigd worden. Art. 1106.

§ 641. De schuldeischers van hem, die ten nadeele hunner regten eene erfenis heeft verworpen, kunnen zich door den regter doen magtigen, om de nalatenschap, in naam van hunnen schuldenaar, in zijne plaats en voor hem te aanvaarden. Art. 1107. (Art. 1377.)

§ 642. Men kan geenen afstand doen van de erfenis van

iemand, die nog leeft, noch de regten vervreemden daaruit te verkrijgen. Art. 1109. (Art. 1370.)

§ 643. Zij die goederen tot eene nalatenschap behoorende hebben zoek gemaakt of verborgen gehouden verliezen de bevoegdheid om die erfenis te verwerpen; zij blijven zuivere erfgenamen, zonder dat zij eenig deel in het te zoek gemaakte of verborgene mogen vorderen. Art. 1110.

§ 644. De erfgenaam kan uit hoofde van bedrog of dwang tegen de verwerping in zijn geheel hersteld worden. Art. 1111. (Art. 1099.)

§ 645. De bevoegdheid om te verwerpen kan door geene verjaring verloren gaan. Art. 1108.

TITEL XVI.

Van boedelscheiding.

(Art. 1112—1171.)

Algemeene bepalingen.

§ 646. Niemand is genoodzaakt in eenen onverdeelden boedel te blijven, niettegenstaande daarmede strijdig beding. Men mag echter overeenkomen, om de boedelscheiding voor eenen bepaalden tijd op te schorten; die overeenkomst is slechts voor vijf jaren verbindende, maar kan telkens worden vernieuwd. Art. 1112.

§ 647. De man kan zonder medewerking zijner vrouw de boedelscheiding vorderen of mede tot stand brengen van alle goederen, die in de gemeenschap vallen. Art. 1116.

§ 648. Ten aanzien van die goederen die niet in de gemeenschap vallen, alsmede indien er scheiding van goederen plaats heeft, is de vrouw, gemagtigd door haren man of door den regter, tot het vorderen en mede tot stand brengen van boedelscheiding bevoegd. Art. 1116.

§ 649. De schuldeischers van den erflater en de legata-

rissen zijn bevoegd om zich tegen de scheiding te verzetten, in welk geval ten hunnen opzigte nietig is de akte van boedelscheiding, verleden vóór dat aan hen voldaan is hetgeen op het tijdstip van het verzet te hunnen behoeve verschenen en opvorderbaar is. Art. 1113.

§ 650. De boedelscheiding kan plaats hebben op de wijze en door al zulke akten, als de belanghebbenden goedvinden, ten zij:

1o. Zich daaronder minderjarigen of onder curatele gestelden bevinden.

2o. Niet alle mede-erfgenamen tegenwoordig zijn.

3°. De één of ander weigert of nalatig blijft om daartoe mede te werken; in welke beide laatste gevallen de arrondissements-regtbank een onzijdig persoon benoemt, om de niet-tegenwoordigen of weigerachtigen of, voor zoo verre zij tegenstrijdige belangen hebben, om ieder hunner te vertegenwoordigen. Art. 1115, 1116, 1117.

§ 651. Zie de vormen, bij boedelscheiding in deze drie gevallen op straffe van nietigheid in acht te nemen, in art. 1117—1128. Zie ook art. 695—699 W. van B. R.

§ 652. Tegen de regtsvordering tot boedelscheiding kan de verjaring alleen worden ingeroepen door den erfgenaam of den mede-erfgenaam, die afzonderlijk, gedurende den tijd tot de verjaring gevorderd, het bezit heeft gehad van goederen tot den boedel behoorende, en ten aanzien van die goederen. Art. 1114.

§ 653. Ieder mede-erfgenaam wordt geacht alleen en onmiddellijk te zijn opgevolgd in al de goederen, die hem zijn aanbedeeld, zonder immer eenigen eigendom van de andere goederen der nalatenschap te hebben gehad. Art. 1129.

Vrijwaring.

§ 654. De mede-erfgenamen zijn verpligt, ieder voor zijn aandeel, elkander over en weder te vrijwaren tegen alle stoornis

en uitwinning, die uit eene oorzaak vóór de verdeeling ontstaan voorkomt, mitsgaders voor de gegoedheid van alle schuldenaren. De vrijwaring heeft geene plaats, wanneer die bij een bijzonder en uitdrukkelijk beding in de akte van boedelscheiding is uitgesloten. Zij houdt op, wanneer de mede-erfgenaam door zijne schuld de uitwinning ondergaat. Art. 1130.

§ 655. Indien één der mede-erfgenamen zich buiten staat bevindt om het ter zake der vrijwaring verschuldigde te betalen, moet het door hem verschuldigde gedeelte gelijkelijk worden omgeslagen over den gewaarborgde en de mede-erfgenamen, die in staat zijn om te betalen. Art. 1131.

§ 656. De vrijwaring voor de gegoedheid van schuldenaren is alleen dan verschuldigd, wanneer de schuldvordering voor haar volle bedrag is toebedeeld, en indien door de erfgenamen wordt bewezen, dat de schuldenaar reeds tijdens het verlijden der boedelscheiding onvermogend was; en de daartoe strekkende vordering kan niet meer worden ingesteld na verloop van drie jaren sedert de boedelscheiding. Art. 1130.

Inbreng.

§ 657. Alle schenkingen onder de levenden, die zij van den erflater hebben genoten, moeten worden ingebragt door:

1°. De erfgenamen in de nederdalende linie, wettige of natuurlijke.

2°. Door het kind, dat in de nalatenschap zijner grootouders bij plaatsvervulling optreedt, ook die giften, die aan zijne ouders zijn gedaan, zelfs indien het de nalatenschap zijner ouders heeft verworpen.

3°. De echtgenooten de helft der giften, door den vader of de moeder van één hunner aan beiden gezamenlijk gedaan; alles nogtans, ten ware de giften met uitdrukkelijke vrijstelling van inbreng zijn geschied, of de

begiftigden bij eene authentieke akte of bij uitersten wil van die verpligting zijn ontheven.

4o. Door alle andere erfgenamen, het zij bij versterf, het zij bij uitersten wil, doch alleen wanneer de erflater of schenker den inbreng uitdrukkelijk heeft bevolen of bedongen. Artt. 1132, 1135, 1136.

§ 658. Al hetgeen is verstrekt om aan den erfgenaam eenen stand, beroep of bedrijf te verschaffen, of tot betaling van zijne schulden, en al hetgeen ten huwelijk is gegeven, moet mede worden ingebragt. Art. 1142.

§ 659. De erfgenaam die de erfenis verwerpt is niet gehouden in te brengen hetgeen aan hem geschonken is, dan tot aanvulling van zoodanig gedeelte, waardoor het wettelijk erfdeel zijner mede-erfgenamen mogt zijn verkort. Art. 1133.

§ 660. Indien de inbreng meer bedraagt dan het erfdeel, behoeft dit meerdere niet te worden ingebragt, onverminderd het bepaalde bij de vorige paragraaf. Art. 1134.

§ 661. De inbreng geschiedt alleen in de nalatenschap van den schenker, en is alleen door den éénen erfgenaam ten behoeve van den anderen verschuldigd. Art. 1137.

§ 662. Inbreng geschiedt:

1o. Door het genotene *in natura* in den boedel terug te brengen.

2o. Door zoo veel minder dan de andere deelgenooten te ontvangen. Art. 1138—1141.

§ 663. Aan inbreng zijn niet onderworpen:

1o. De kosten van onderhoud en opvoeding.

2o. De uitkeeringen tot noodzakelijk levensonderhoud.

3o. De uitgaven tot het aanleeren van eenigen tak van koophandel, kunst, handwerk of bedrijf.

4o. De kosten van studie.

5o. De kosten tot plaatsvervanging of nommerverwisseling in 's lands gewapende dienst.

6o. De bruiloftskosten, kleederen en kleinoodiën, tot huwelijks-uitzet gegeven. Art. 1143.

§ 664. De interessen en vruchten van hetgeen aan inbreng onderworpen is worden eerst verschuldigd van den dag, dat de erfenis is opengevallen. Art. 1144.

§ 665. Al hetgeen door toeval is verloren gegaan behoeft niet te worden ingebragt. Art. 1145.

Betaling der schulden.

§ 666. Ieder erfgenaam is persoonlijk en ieder naar mate van de hoegrootheid van zijn erfdeel gehouden tot de betaling der schulden van de nalatenschap, die hij aanvaard heeft, onverminderd:

1o. De regten der schuldeischers op de geheele nalatenschap, zoo lang die nog is onverdeeld.

2o. Die der hypothécaire schuldeischers, voor zoo verre de onroerende goederen aan dezen verbonden niet op de vordering van één der mede-erfgenamen, door de kwijting der schuld, zijn bevrijd vóór de verdeeling; en behoudens het regt van den erfgenaam, die, ten gevolge eener hypotheek, meer dan zijn aandeel in de gemeene schuld betaald heeft, om van zijne mede-erfgenamen terug te vorderen hetgeen ieder hunner persoonlijk in de schuld had moeten bijdragen, terwijl alsdan het aandeel van den onvermogenden erfgenaam over de overigen wordt omgeslagen naar evenredigheid van ieders aandeel. Art. 1146—1150.

§ 667. Een legataris is niet voor de schulden en lasten der nalatenschap verbonden, en zoo hij eene hypothécaire schuld betaald heeft treedt hij van regtswege in de regten van den schuldeischer, ten laste der erfgenamen. Art. 1012, 1151, 1152.

§ 668. De schuldeischers en legatarissen hebben binnen drie jaren het regt, om van de schuldeischers van den erfgenaam te vorderen, dat de boedel van den overledene worde afgescheiden van dien des erfgenaams, ten zij er schuldvernieuwing in de schuldvordering tegen den overle-

dene plaats hebbe, door den erfgenaam als schuldenaar aan te nemen. Art. 1153, 1155, 1156.

Vernietiging.

§ 669. Boedelscheiding kan worden te niet gedaan; om het even, of de akte onder den naam van boedelscheiding, of onder dien van koop en verkoop, ruiling, dading, of anderzins, mogt verleden zijn:

1o. Ter zake van dwang.

2o. Ter zake van bedrog door één of meer deelgenooten gepleegd.

3o. Ter zake van benadeeling voor meer dan een vierde, ten zij hij, tegen wien te dier zake de eisch gedaan wordt, verkieze den eischer in gereed geld of *in natura* op te leggen, hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt. Art. 1158, 1160, 1163.

§ 670. De vernietiging ter zake van benadeeling wordt echter niet toegelaten:

1o. Van eene dading, die gemaakt is om de wezenlijke zwarigheden in de akte van boedelscheiding voorkomende uit den weg te ruimen.

2o. Tegen den verkoop van erfregt, zonder bedrog, aan één of meer mede-erfgenamen te hunnen bate of schade door de mede-erfgenamen of door één hunner gedaan. Art. 1163, 1164.

§ 671. Het enkel overslaan van één of meer voorwerpen tot den boedel behoorende geeft alleen regt om deswege eene nadere scheiding te vorderen. Art. 1158.

§ 672. De regtsvordering tot vernietiging verjaart door het tijdsverloop van drie jaren, te rekenen van den dag der boedelscheiding; geene herscheiding na de vernietiging gedaan kan nadeel toebrengen aan de regten bevorens wettiglijk door derden verkregen. Art. 1162, 1165.

§ 673. Alle afstand van het regt om vernietiging eener scheiding te vragen is nietig. Art. 1166.

Boedelscheiding door den vader, de moeder of andere bloedverwanten in de opgaande linie tusschen hunne afkomelingen gemaakt.

§ 674. De vader, de moeder, en andere bloedverwanten in de opgaande linie, mogen bij uiterste wilsbeschikking of bij notariële akte tusschen al hunne kinderen en afkomelingen, doch niet tusschen sommigen hunner, op straffe van nietigheid, de verdeeling en scheiding hunner goederen of van een gedeelte daarvan maken. Art. 1167, 1168, 1169.

§ 675. Die verdeeling kan worden betwist:

1°. Uit hoofde van benadeeling voor meer dan een vierde.

2°. Indien zij, en hetgeen met vrijstelling van inbreng is vooruit gemaakt, het wettelijk erfdeel van den één of ander der afkomelingen mogt hebben verkort. Art. 1170.

TITEL XVII.

Van onbeheerde nalatenschappen.

(Art. 1172—1176.)

§ 676. Wanneer bij het openvallen van eene nalatenschap zich niemand opdoet die daarop aanspraak maakt, of wanneer de bekende erfgenamen haar verwerpen, wordt zij als onbeheerd beschouwd, en wordt, op verzoek der belanghebbenden, of op voordragt van het openbaar ministerie, door de arrondissements-regtbank een curator daarover benoemd. Art. 1172, 1173.

§ 677. Deze curator is verpligt:

1°. De nalatenschap te doen verzegelen.

2°. Eene notariële boedelbeschrijving te doen opmaken.

3°. De nalatenschap te beheeren en tot effenheid te brengen.

4°. Door oproepingen in de nieuwspapieren of andere doelmatige middelen de erfgenamen op te sporen.

5°. Om in regten voor den boedel op te treden.
6°. Om alle regten die den overledene toebehoorden uit te oefenen en voort te zetten.
7°. Om het gereede geld en de opbrengst der verkochte goederen in de kas der geregtelijke consignatiën te storten.
8°. Om rekening te doen aan wien zulks zal behooren.
9°. Om, indien zich, na verloop van drie jaren, te rekenen van het openvallen der nalatenschap, geen erfgenaam opdoet, de slotrekening te doen aan den staat, die bevoegd is, om zich bij voorraad in het bezit te doen stellen. Art. 1174, 1175. (Art. 880.) Zie ook art. 704 W. van B. R.

TITEL XVIII.

Van bevoorregte schulden.

(Art. 1177—1195.)

Bevoorregte schulden in het algemeen.

§ 678. Al de roerende en onroerende goederen van den schuldenaar, zoo wel tegenwoordige als toekomstige, zijn voor zijne persoonlijke verbindtenissen aansprakelijk en strekken tot gemeenschappelijken waarborg voor zijne schuldeischers; hunne opbrengst wordt onder hen pondspondsgelijke, naar evenredigheid van ieders inschuld, verdeeld, ten ware er tusschen de schuldeischers wettige redenen van voorrang mogten bestaan. Artt. 1177, 1178.

§ 679. De voorrang tusschen schuldeischers spruit voort:
1°. Uit privilegie. (Artt. 1180—1195.)
2°. Uit pand. (Artt. 1196—1207.)
3°. Uit onderzetting of hypotheek. (Artt. 1208—1268.) Art. 1179.

§ 680. Pand en hypotheek gaan boven privilegie, behalve

in de gevallen, waarin de wet uitdrukkelijk het tegendeel bepaalt. Art. 1180.

Privilegie.

§ 681. Privilegie is een regt, door de wet toegekend aan den éénen schuldeischer boven den anderen, alleen uit hoofde van den aard der schuld. Tusschen bevoorregte schuldeischers wordt de rang geregeld naar den verschillenden aard der voorregten; zij die in denzelfden rang zijn worden pondspondsgelijke betaald. Artt. 1180, 1181, 1182.

§ 682. De privilegiën hebben tot onderwerp:

1°. Zekere bepaalde goederen. (Artt. 1185—1194.)

2°. Alle roerende en onroerende goederen in het algemeen. (Art. 1195.)

De eerste hebben den voorrang boven de laatste. Art. 1184

§ 683. De voorrang van 's rijks schatkist, de orde waarin die wordt uitgeoefend en de tijd van zijnen duur worden geregeld door de bijzondere wetten daartoe betrekkelijk. Die van de besturen der gewesten, gemeenten, dijken, polders, wateringen en andere dergelijke gemeenschappen, wegens de door hen te heffen lasten, worden geregeld door de daarop gestelde wetten en wettelijke verordeningen. Art. 1183.

Voorregten gevestigd op zekere bepaalde goederen.

§ 684. De bevoorregte schulden op zekere bepaalde goederen zijn:

1°. De geregtskosten, uitsluitend veroorzaakt door de uitwinning van eene roerende of onroerende zaak, op de opbrengst van het uitgewonnen goed boven alle andere bevoorregte schulden, en zelfs boven pand of hypotheek.

2°. De huur- en pachtpenningen, gedurende de drie laatste jaren en het loopende jaar, de kosten van reparatie,

waartoe de huurder verpligt is, en alles wat tot de nakoming der huur-overeenkomst betrekking heeft, op:

a. De vruchten die door takken aan de boomen of door wortels aan den grond, nog zijn vastgehecht.

b. De ingeoogste en niet ingeoogste vruchten die zich op den bodem bevinden.

c. Al hetgeen op den bodem is, tot stoffering van het gehuurde huis of van de landhoeve, of tot bebouwing of gebruik van het land, onverschillig of het al dan niet aan den huurder toebehoort; doch worden de nog verschuldigde koopprijs van gekochte zaden en de nog verschuldigde kosten van den oogst van het loopende jaar, bij voorrang boven den verhuurder, betaald uit de opbrengst van den oogst, en de nog niet betaalde koopprijs van gereedschappen uit de opbrengst van die gereedschappen.

3o. De nog onbetaalde koopprijs van roerende goederen, op die goederen, zoo zij zich nog in handen van den schuldenaar bevinden; zoo evenwel, dat hij zijn regt eerst kan uitoefenen na den verhuurder van het huis of van de landhoeve, ten ware de verhuurder geweten hebbe, dat die meubelen of andere goederen voor het huis of de landhoeve dienende door den huurder niet waren betaald.

4o. De kosten tot behoud van eene zaak gemaakt, op die zaak.

5o. Die tot bearbeiding van eene zaak aan den werkman verschuldigd, op die zaak.

6o. Hetgeen door eenen herbergier als zoodanig aan eenen reiziger is geleverd, op de goederen door den reiziger in de herberg gebragt.

7o. De vrachtloonen en bijkomende onkosten, op het vervoerde goed.

8o. Hetgeen aan werkbazen is verschuldigd wegens den opbouw, den aanbouw en de reparatiën van onroerende goederen, op de opbrengst van het opgebouwde, aan-

gebouwde of herstelde perceel, mits de schuldvordering niet ouder zij dan drie jaren, en de eigendom van het perceel aan den schuldenaar zij verbleven.

9o. De vergoedingen en betalingen, waartoe openbare ambtenaren, uit hoofde van verzuim, misslagen en misdrijven, in de uitoefening hunner bediening gepleegd, gehouden zijn, op het bedrag van de door hen gestelde zekerheid, en de daarop verschuldigde renten. Art. 1185 – 1193.

Voorregten op alle de goederen.

§ 685. De bevoorregte inschulden op al de roerende en onroerende goederen in het algemeen zijn de hierna vermelde, en worden in de volgende orde verhaald:

1o. De geregtskosten uitsluitend veroorzaakt door uitwinning en boedelredding, zelfs boven pand of hypotheek.

2o. De begrafeniskosten, behoudens de bevoegdheid van den regter om die te verminderen, indien zij bovenmatig zijn.

3o. Alle kosten van de laatste ziekte.

4o. Het loon van dienst- en werkboden over het verschenen jaar, en hetgeen over het loopende jaar verschuldigd is.

5o. De schuldvordering wegens levering van levensmiddelen, gedaan aan den schuldenaar en aan zijn gezin, gedurende de laatste zes maanden.

6o. Die van kostschoolhouders voor het laatste jaar.

7o. Die van minderjarigen of onder curatele gestelden, ten laste van hunne voogden en curators, ter zake van hun beheer; voor zoo verre dit niet kan worden verhaald uit de hypotheken of andere zekerheid, die mogt zijn gesteld. Art. 1195.

TITEL XIX.

Van pand.

(Art. 1196—1207.)

§ 686. Pand is een regt, dat de schuldeischer verkrijgt op eene roerende zaak, die hem door den schuldenaar, of door een ander in diens naam tot zekerheid der schuld is ter hand gesteld, en dat aan den schuldeischer de bevoegdheid geeft, om zich bij voorkeur boven andere schuldeischers uit die zaak te doen betalen; met uitzondering van de kosten van uitwinning en boedelredding, en van de onkosten, die, na de inpandgeving, tot behoud van de zaak gemaakt zijn, die den voorrang hebben. Art. 1196.

§ 687. Ten opzigte van schulden meer dan honderd gulden bedragende heeft geen pandregt plaats, ten zij daarvan zij opgemaakt eene schriftelijke akte, van eene zekere dagteekening voorzien, en bevattende de opgave der verschuldigde som en die der in pand gegeven voorwerpen; hoedanige akte ook vereischt wordt tot pandregt op inschulden die op naam staan, en welke akte in dat geval aan den schuldenaar moet zijn beteekend. Artt. 1197, 1198.

§ 688. Het pandregt kan slechts plaats grijpen voor zoo verre het verpande goed gesteld en gebleven is in het bezit van den schuldeischer of van eenen derde, omtrent wien partijen zijn overeengekomen. Art. 1199.

§ 689. De schuldeischer mag, bij niet-voldoening des schuldenaars aan zijne verpligtingen, zich het pand niet toeëigenen; alle hiermede strijdende bepalingen zijn nietig. Hij kan alleen in regten vorderen, dat het pand hem in betaling zal verblijven tot het beloop der schuld, volgens eene door deskundigen te doene begrooting, of dat het bij openbare veiling zal worden verkocht, behoudens het regt van partijen, om overeen te komen, dat, bij gebreke van voldoening, de pandhouder onherroepelijk zal zijn gemagtigd, om, na eene

gewone sommatie, het pand in het openbaar naar plaatselijke gewoonten en op de gebruikelijke voorwaarden (courante effecten of obligatiën ter beurze door twee makelaars) te doen verkoopen, ten einde uit de opbrengst te verhalen het beloop der op het pand geschoten penningen met de renten en de kosten. Artt. 1200, 1201, 1202.

§ 690. De schuldeischer is verantwoordelijk voor het verlies of de vermindering van het pand, voor zoo verre dit door zijne nalatigheid mogt hebben plaats gehad; de schuldenaar is verpligt hem te vergoeden de nuttige en de noodzakelijke onkosten, tot het behoud van het pand gemaakt. Art. 1203.

§ 691. De schuldenaar kan de teruggave van het pand vorderen:

1°. Als de houder het misbruikt:

2°. Als de schuld, zoo wel hoofdsom als interessen en kosten, daaronder begrepen die tot het behoud van het pand gedaan, betaald is. Art. 1205.

§ 692. Het pand is ondeelbaar, niettegenstaande de schuld onder de erfgenamen van den schuldeischer of onder die van den schuldenaar deelbaar zij. Art. 1206.

§ 693. De bovenstaande bepalingen zijn niet toepasselijk op zaken van koophandel of op banken van leening, die op openbaar gezag zijn gevestigd, voor zoo verre bij het Wetboek van Koophandel of bij de verordeningen omtrent die instellingen bijzondere bepalingen zijn gemaakt. Art. 1207.

TITEL XX.

Van onderzetting of hypotheek.

(Art. 1208—1268.)

Algemeene bepalingen.

§ 694. Onderzetting of hypotheek is een zakelijk regt op al de verbonden onroerende goederen in hun geheel, op elk van

die goederen en op ieder gedeelte daarvan, in welke handen zij zich ook bevinden, strekkende om daarop de voldoening eener verbindtenis te verhalen. Art. 1208, 1209, 1213, 1242.

§ 695. De hypotheken strekken zich uit tot alle de latere verbeteringen van het bezwaarde goed, ook tot hetgeen door aanwas of opbouw daarmede vereenigd is. Art. 1211.

§ 696. Voor hypotheek zijn alleen vatbaar:

1o. Onroerende goederen, die in den handel zijn, of onverdeelde aandeelen daarvan, met hun toebehooren, voor zoo verre dat laatste als onroerend goed beschouwd wordt. (Artt. 562, 563.)

2o. Het vruchtgebruik van die goederen en hun toebehooren. (Art. 819.)

3o. De regten van opstal en erfpacht. (Artt. 759, 771.)

4o. De grondrenten, in geld of *in natura* verschuldigd.

5o. Het tiendregt.

6o. Het regt van beklemming. Artt. 1210, 1212.

§ 697. Hypotheek kan alleen op tegenwoordige goederen worden gevestigd. Eene hypotheek op toekomstige goederen is nietig. Art. 1220.

§ 698. Zij kan alleen worden gevestigd door hem, die de bevoegdheid heeft, het bezwaarde goed te vervreemden, en onder dezelfde voorwaarden en ontbinding, waaraan zijn regt van eigendom is onderworpen. Art. 1214, 1215, 1225.

§ 699. Zij kan alleen bij notariële akte worden verleend, uitgezonderd in de gevallen bij de wet uitdrukkelijk aangewezen doch hij, die uit kracht der wet of eener overeenkomst verpligt is hypotheek te geven kan daartoe bij vonnis worden genoodzaakt. Art. 1217.

§ 700. Uit kracht van eene overeenkomst in een vreemd land verleden kan geene hypotheek worden ingeschreven op goederen binnen het koningrijk gelegen, ten ware het tegendeel bij traktaten mogt zijn bepaald. Art. 1218.

§ 701. De akte van hypotheek moet inhouden eene bijzondere opgave van het bezwaarde goed en van zijnen aard en ligging, naar aanleiding der kadastrale indeeling. Ten aanzien

van tienden en grondrenten, waaromtrent niet bepaaldelijk kan worden opgegeven, welke bijzondere perceelen daarmede belast zijn, kan men met de juiste omschrijving en aanwijzing der schuldpligtige streek, gemeente of polder in de akte volstaan. Art. 1219.

§ 702. Eene hypotheek is slechts van waarde, in zoo verre de som waarvoor zij is toegestaan zeker en bij de akte bepaald is; indien de schuld voorwaardelijk, of hare hoegrootheid onbepaald is, heeft de vestiging der hypotheek slechts kracht tot het beloop der geschatte waarde, die partijen gehouden zijn in de akte op te geven. Art. 1221.

§ 703. De schuldeischer kan in geen geval eene vermeerdering van hypotheek vorderen, ten ware het tegendeel bedongen of bij de wet bepaald zij. Art. 1222.

§ 704. Alle bedingen, bij welke de schuldeischer zoude worden gemagtigd, om zich het gehypothékeerde goed toe te eigenen, zijn nietig. Het staat echter den eersten hypothécairen schuldeischer vrij, om bij het vestigen der hypotheek uitdrukkelijk te bedingen, dat, bij gebreke van voldoening der hoofdsom of der verschuldigde renten, hij onherroepelijk zal zijn gemagtigd het verbonden perceel in het openbaar te doen verkoopen, ten einde uit de opbrengst te verhalen zoowel de hoofdsom als de renten en de kosten. Art. 1223.

Inschrijving.

§ 705. De inschrijving der hypothécaire verbanden moet geschieden in de daartoe bestemde openbare registers; bij gebreke daarvan heeft de hypotheek geene kracht hoegenaamd. Art. 1224.

§ 706. De inschrijving gedaan op eenen tijd waarop de eigendom van het goed aan een derde is overgegaan is van onwaarde. Art. 1225.

§ 707. De rang der hypothécaire schuldeischers wordt bepaald naar de dagteekening hunner inschrijving, behoudens de twee volgende uitzonderingen:

1°. Indien bij de koopacte, tot waarborg van onbetaalde kooppenningen, hypotheek op het verkochte goed is bedongen, en de inschrijving is geschied binnen acht vrije dagen na de overschrijving dier koopakte, heeft deze hypotheek den voorrang boven de hypotheken, die de kooper binnen dat tijdsverloop op het goed mogt hebben toegestaan.

2°. Indien bij akte van scheiding hypotheek is bedongen tot waarborg van hetgeen de ééne deelgenoot aan den andere ten gevolge der scheiding schuldig blijft, heeft deze op gelijke wijze den voorrang boven de hypotheken, die de verkrijger binnen acht vrije dagen na de inschrijving der akte van scheiding, op het goed mogt hebben toegestaan. Art. 1226 – 1228, 1242.

§ 708. De schuldeischer die ingeschreven is voor eene hoofdsom, die interessen of renten voortbrengt, heeft het regt, om uiterlijk voor twee jaren en voor het loopende jaar, wegens interessen of renten, in denzelfden rang van hypotheek geplaatst te worden als voor zijne hoofdsom; onverminderd zijn regt om ten aanzien van andere renten dan die bij de eerste inschrijving verzekerd waren, bijzondere inschrijvingen te nemen, die sedert hare dagteekening hypotheek te weeg brengen. Art. 1229.

§ 709. Indien de akte van hypotheek een uitdrukkelijk beding inhoudt, waarbij de schuldenaar in zijne vrijheid om het goed te verhuren eenigermate is beperkt, is zoodanig beding verbindend tusschen de partijen, en kan ook tegen den huurder worden ingeroepen door den schuldeischer, die het beding op de registers heeft doen aanteekenen. Art. 1230.

§ 710. Over den vorm der inschrijving, zie art. 1231—1235.

§ 711. De inschrijving doet de hypotheek stand houden zonder vernieuwing; en de kosten daarvan zijn voor rekening van den schuldenaar, indien het tegendeel niet bedongen is. Art. 1236, 1237.

Doorhaling.

§ 712. De inschrijvingen worden ten koste van den chuldenaar doorgehaald, of met toestemming der daartoe bevoegde belanghebbende partijen, of ten gevolge van een vonnis. Art. 1239.

§ 713. Zij die de doorhaling verzoeken leggen ten kantore van den bewaarder over eene authentieke akte, waarbij tot de doorhaling gemagtigd wordt, of een authentiek afschrift van zoodanige akte, of van het vonnis waarbij de doorhaling is bevolen. Art. 1240.

De volmacht tot doorhaling der hypotheek moet [illegible] zijn. — Wet van 6 [illegible] 1878 Stb. 89

Gevolgen tegen derde bezitters.

§ 714. De schuldeischer heeft het regt om, na gedaan bevel aan den schuldenaar, het verbonden onroerende goed onder den derden bezitter in beslag te nemen en te doen verkoopen, behoudens het verhaal van dezen laatste op den schuldenaar. Art. 1243, 1252.

§ 715. De derde bezitter kan zich tegen den verkoop verzetten, indien hij kan aanwijzen, dat zich alsnog in het bezit van den schuldenaar bevinden één of meer onroerende goederen, mede hypothécair voor dezelfde schuld verbonden, en klaarblijkelijk voldoende om daaraan die schuld te verhalen. Art. 1244.

§ 716. Hetgeen het verbonden goed bij uitwinning meer opbrengt dan de hypothécaire lasten en kosten bedragen, wordt uitgekeerd aan den derden bezitter. Art. 1249.

§ 717. Hij kan tot op het tijdstip der toewijzing toe de uitwinning doen ophouden, door de kwijting van de ingeschreven schuld met de renten, overeenkomstig § 708, en de kosten, en hij heeft, in dat geval, zijn verhaal tegen den schuldenaar. Art. 1248, 1252. (Art. 1229.)

§ 718. Hij is aansprakelijk voor de verminderingen door zijne schuld of onachtzaamheid ten nadeele der hypothécaire schuldeischers aan het goed veroorzaakt; en hij kan de

door hem gemaakte onkosten en verbeteringen terug vorderen, ten beloope van hetgeen het goed daardoor in waarde vermeerderd is. Art. 1251.

Te niet gaan van hypotheken.

§ 719. De hypotheken gaan te niet:

1°. Door het te niet gaan der hoofdverbindtenis.

2°. Door des schuldeischers afstand van de hypotheek.

3°. Door geregtelijke rangschikking. Art. 1253.

§ 720. Hij die het bezwaarde goed heeft gekocht voor eenen in geld bepaalden prijs kan vorderen, dat het gekochte perceel worde ontheven van alle hypothécaire lasten, die den koopprijs te boven gaan. Art. 1254.

§ 721. De eerste hypothécaire schuldeischer kan echter bedingen, dat er, in geval van willige verkooping, geene zuivering zal plaats hebben, mits dit beding op de registers doende aanteekenen. Art. 1254.

§ 722. Over de wijze hoe deze zuivering geschiedt, zie art. 1255—1264.

Openbare bekendheid der registers.

§ 723. De bewaarders der hypotheken zijn gehouden:

1°. Aan allen die dit verlangen inzage te geven van hunne registers, en afschriften uit te leveren van de akten daarop overgeschreven, en van de bestaande inschrijvingen en aanteekeningen, of wel een getuigschrift, dat er geene bestaan.

2°. Indien inschrijvingen op het goed hebben bestaan, die naderhand zijn doorgehaald, daarvan, zonder verdere bijvoeging, melding te maken op het door hen te geven afschrift of getuigschrift. Art. 1265.

Verantwoordelijkheid der bewaarders.

§ 724. De bewaarders zijn verantwoordelijk voor de nadeelen spruitende:

1°. Uit hunne nalatigheid in het doen van tijdige en naauwkeurige overschrijvingen, inschrijvingen, melding van beperkende bedingen en van aanteekeningen, die te hunnen kantore gevorderd zijn.

2°. Uit het verzuim om in hunne getuigschriften melding te maken van ééne of meer bestaande inschrijvingen, ten ware, in het laatste geval, de misslag voortkwam uit onvoldoende opgave, die hun niet zou kunnen worden ten laste gelegd.

3°. Uit doorhalingen, zonder dat de vereischte stukken aan hen zijn overgelegd. (Art. 1240.)

4°. Uit het verzuim der opgave bij § 723, n°. 2 gevorderd. (Art. 1265.)

5°. Uit de weigering of de vertraging om akten, waarbij de eigendom wordt overgedragen, over te schrijven, hypothécaire regten in te schrijvèn, of aan de hun bij § 723 opgelegde verpligtingen te voldoen. Art. 1266, 1268. (Art. 1265.)

DERDE BOEK.

VAN VERBINDTENISSEN.

Inhoud.

Jus ad rem of *in personam*, *regt tot eene zaak* of *tegen eenen persoon*, of *inschuld*, is het regt om van zekeren bepaalden persoon, die persoonlijk aan ons verbonden is, de levering eener zaak, de volvoering of nalating eener daad te vorderen. (*L.* 25, *D. de O. et A.*, DE GROOT, *Inl.*, B. II, D. I, § 59, en B. III, D. I, § 1; *Ontwerp van* 1820, Art. 972.)

De eerste titel handelt van verbindtenissen in het algemeen en van hare verschillende soorten. Iedere verbindtenis ontstaat, of uit overeenkomst (*ex contractu*), of uit kracht

der wet, ten gevolge eener geoorloofde of niet geoorloofde daad (*quasi ex contractu*, *ex delicto*, *quasi ex delicto*). De tweede titel handelt van verbindtenissen die uit overeenkomst, de derde van die welke uit kracht der wet geboren worden; de vierde titel leert, op welke wijzen de verbindtenissen te niet gaan.

's Menschen handelingen zijn zeer menigvuldig; de wet kan die allen niet voorzien. Al die overeenkomsten nogtans, voor zoo verre zij niet met de stellige bepalingen der wet in strijd zijn, zijn geldig, en moeten te goeder trouw worden nagekomen (art. 1374). De wet vergenoegt zich met de algemeene regelen, waarnaar die allen geregeld worden, in de beide eerste titels van dit boek voor te schrijven (art. 1355). Zij beschrijft echter eenigen der meest gebruikelijke en dagelijks voorkomende overeenkomsten, als koop en verkoop (Titel V); ruiling (Titel VI); huur en verhuur (Titel VII); het in het Fransche wetboek onbekende, doch uit de voormalige, vooral Groninger, landregten overgenomen regt van beklemming (Titel VIII); zie voorlezing *ten betooge, dat het wenschelijk is, bij de tegenwoordige herziening onzer wetgeving, dezelve aan te vullen door een volledig zamenstel van stellige regtsbepalingen omtrent de middelen tot handhaving van regt*, door Mr. H. Nienhuis, bl. 35—41; Voorduin, D. I. bl. 224, en Tweede Ged., de aanteekening op den titel van het regt van beklemming; — maatschap of vennootschap (Titel IX). De tiende titel handelt van zedelijke ligchamen, een onderwerp, ook bij de Fransche wet onbehandeld, doch voor ons, uit hoofde der groote menigte der van den staat onafhankelijke maatschappijen, volstrekt onmisbaar. In het ontwerp van 1820 werd dit onderwerp behandeld in den XXIIsten titel van het eerste boek (Voorduin, D. I. bl. 49); uit het wetboek van 1830 was deze geheele titel, uit hoofde der tegenkanting van de Zuidelijke leden, verdwenen; bij de herziening is die gaping weder aangevuld, doch heeft men tevens gehoor gegeven aan de aanmerking, dat deze titel niet in het eerste boek, maar hier, als een onderdeel der maatschap,

zoude te huis behooren: (DONKER CURTIUS, *Vrijmoedige aanmerkingen*, bl. 353, 354; *Bijdr. tot Regtsg. en Wetg.*, D. IX, bl. 215; VOORDUIN, D. I, bl. 214.) De volgende titels handelen: van schenking (Titel XI); van bewaargeving (Titel XII); van bruikleening (Titel XIII); van verbruikleening (Titel XIV); van gevestigde of altijddurende renten (Titel XV); van kans-overeenkomsten (Titel XVI); van lastgeving (Titel XVII); van borgtogt (Titel XVIII); van dading (Titel XIX).

TITEL I.

Van verbindtenissen in het algemeen.

(Art. 1269—1348.)

Algemeene bepalingen.

§ 725. De verbindtenis is de wettelijke verpligting om iets te geven, te doen of niet te doen. Zij ontstaat:

1o. Uit overeenkomst. (Art. 1349—1387.)

2o. Uit de wet. (Art. 1388—1416.) Art. 1269; *Pr. I. de Obl. l. 3 D. de O. et A.*

§ 726. Zij strekt:

1o. Om iets te geven. (Artt. 1271—1274.)

2o. Om iets te doen of niet te doen. (Artt. 1275—1288.) Art. 1270.

§ 727. Verbindtenissen worden nog onderscheiden in:

1o. Zuivere en voorwaardelijke. (Artt. 1289—1303.)

2o. Verbindtenissen met of zonder tijdsbepaling. (Artt. 1304—1307.)

3o. Alternatieve en zuivere of eenvoudige. (Artt. 1308—1313.)

4o. Hoofdelijke en niet hoofdelijke. (Artt. 1314—1331.)

5o. Deelbare en ondeelbare. (Art. 1332—1339.)

6o. Verbindtenissen met of zonder beding van straf of poenaliteit. (Artt. 1340—1348.)

Verbindtenissen om iets te geven.

§ 728. De verbindtenis om iets te geven verpligt den schuldenaar, om de zaak te leveren, of, indien hij zich in de onmogelijkheid om dit te doen gesteld heeft, tot vergoeding van kosten, schaden en interessen; en om voor haar behoud, tot op het tijdstip der levering, als een goed huisvader te zorgen, op gelijke straffe. Artt. 1271, 1272.

§ 729. Bij eene verbindtenis, om eene bepaalde zaak te geven is deze voor rekening van den schuldeischer van het oogenblik der verbindtenis. Bij nalatigheid van den schuldenaar, om de zaak te leveren, is zij van het oogenblik dier nalatigheid voor zijne rekening. Art. 1273.

Verbindtenissen om iets te doen of niet te doen.

§ 730. Alle verbindtenissen om iets te doen of niet te doen worden opgelost in vergoeding van kosten, schaden en interessen, ingeval de schuldenaar niet aan zijne verpligting voldoet of in strijd daarmede handelt. Artt. 1275, 1278.

§ 731. De schuldeischer heeft bovendien het regt:

1o. Om de vernietiging te vorderen van hetgeen strijdig met de verbindtenis verrigt is, en zich door den regter te doen magtigen, om ten koste van den schuldenaar het gedane te doen vernietigen.

2o. Ingeval de verbindtenis niet wordt ten uitvoer gebragt, zich te doen magtigen, om die zelf ten koste van den schuldenaar te doen uitvoeren. Artt. 1276, 1277.

Vergoeding van kosten, schaden en interessen.

§ 732. Vergoeding van kosten, schaden en interessen, voortspruitende uit het niet nakomen eener verbindtenis, is eerst verschuldigd, wanneer de schuldenaar, na in gebreke te zijn gesteld, nalatig blijft om de verbindtenis te vervullen,

of indien hetgeen de schuldenaar verpligt was te geven of te doen, slechts kon gegeven of gedaan worden binnen zekeren tijd, dien hij heeft laten voorbij gaan, ten zij hij in beide gevallen door overmagt of toeval of wel door eene vreemde oorzaak die hem niet kan worden toegerekend is verhinderd geworden. Artt. 1279—1281.

§ 733. De vergoeding bestaat in het algemeen in het verlies, dat de schuldeischer heeft geleden, en in de winst die hij heeft moeten derven. Art. 1282.

§ 734. De schuldenaar is slechts gehouden tot de vergoeding der kosten, schaden en interessen, die men voorzien heeft of heeft kunnen voorzien ten tijde van het aangaan der verbindtenis, ten ware het aan zijne arglist te wijten zij, dat de verbindtenis niet is nagekomen; en ook dan nog bevat zij slechts datgene, dat een onmiddellijk en dadelijk gevolg is van het niet nakomen der verbindtenis. Art. 1283, 1284.

§ 735. Indien bij de verbindtenis bedongen is, dat hij die in gebreke blijft om haar na te komen. bij wege van schadevergoeding, zekere som zal betalen, kan aan de andere partij geene meerdere noch mindere som worden toegewezen. Art. 1285.

§ 736. In de verbindtenissen die alleen betrekkelijk zijn tot betaling van zekere geldsom, bestaat de vergoeding in de bij de wet bepaalde interessen, behoudens de bijzondere regelen op den koophandel en op borgtogten; en zijn deze alleen verschuldigd van den dag, dat zij in regten gevorderd zijn, uitgezonderd in de gevallen waarin de wet die van regtswege doet loopen. Art. 1286.

§ 737. Vervallen interessen van hoofdsommen kunnen wederom interessen opbrengen, het zij ten gevolge eener geregtelijke aanvraag, het zij krachtens eene bijzondere overeenkomst, mits de aanvraag of de overeenkomst loope over interessen ten minste over een geheel jaar verschuldigd; doch vervallen inkomsten, als pacht- en huur-penningen, altijddurende of lijfrenten, alsmede teruggegeven vruchten en

interessen door een derde aan den schuldeischer tot ontlasting van den schuldenaar betaald, brengen interessen voort van den dag dat de eisch gedaan of de overeenkomst gesloten is. Art. 1287, 1288.

Voorwaardelijke verbindtenissen.

§ 738. Eene verbindtenis is voorwaardelijk, wanneer men haar doet afhangen van eene toekomstige en onzekere gebeurtenis. Art. 1289.

§ 739. De voorwaarde is:

1o. Opschortend, wanneer de verbindtenis afhangt van eene toekomstige en onzekere gebeurtenis; of van eene reeds gebeurde, doch aan partijen nog onbekende zaak.

2o. Ontbindend, die na hare vervulling de verbindtenis doet ophouden en de zaken weder tot den vorigen stand doet terug keeren; en die altijd verondersteld wordt in wederkeerige overeenkomsten, in geval ééne der partijen aan hare verpligting niet voldoet, met dat gevolg, dat de andere partij de keus heeft, om òf de wederpartij, indien dit mogelijk is, tot de nakoming te noodzaken, òf de ontbinding te vorderen met vergoeding van kosten, schaden en interessen. Art. 1289, 1299, 1301—1303.

§ 740. Zij worden nog verdeeld in:

1o. Mogelijke en onmogelijke. (Art. 1290.)

2o. Geoorloofde en ongeoorloofde. (Art. 1290.)

3o. Uitdrukkelijke en stilzwijgende. Art. 1302, 1554

§ 741. Zijn nietig, en maken de overeenkomst, die daarvan afhangt, van onwaarde, alle voorwaarden:

1o. Om iets onmogelijks te doen.

2o. Om iets te doen strijdig met de goede zeden.

3o. Wier vervulling alleen afhangt van den wil van hem, die verbonden is. Art. 1290, 1292. Art. 14, *Alg. Bep.*

§ 742. De voorwaarde om iets niet te doen, dat onmogelijk is, wordt voor niet geschreven gehouden. Art. 1291.

§ 743. Alle andere voorwaarden moeten vervuld worden op zoodanige wijze als partijen waarschijnlijk gewild en verstaan hebben. Art. 1293.

§ 744. De voorwaarde wordt gehouden voor vervuld:

1°. Indien de verbindtenis afhangt van de voorwaarde, dat zekere zaak binnen eenen bepaalden tijd niet zal gebeuren, en indien die tijd verloopen is, zonder dat de bedoelde zaak gebeurd zij.

2°. Wanneer het vóór dien tijd zeker is, dat de gebeurtenis geene plaats zal hebben.

3°. Indien er geen tijd is bepaald, wanneer het zeker is, dat de bedoelde zaak niet zal gebeuren.

4°. Indien de schuldenaar, die zich onder eene voorwaarde verbonden heeft, hare vervulling heeft verhinderd. (Art. 936.) Art. 1295, 1296.

§ 745. Indien de voorwaarde vervuld is werkt zij achteruit tot den tijd, waarop de verbindtenis is geboren. Art. 1297.

§ 746. De schuldeischer kan vóór de vervulling alle middelen in het werk stellen tot bewaring van zijn regt noodzakelijk. Art. 1298.

Verbindtenissen met tijdsbepaling.

§ 747. Eene tijsbepaling schort de verbindtenis niet op, maar slechts hare uitvoering. Art. 1304.

§ 748. Hetgeen op tijd verschuldigd is, kan niet geeischt worden, vóórdat de vervaltijd verschenen is; maar hetgeen vooraf betaald is kan niet worden teruggevorderd. Art. 1305. (Art. 1396.)

§ 749. De tijdsbepaling wordt altijd voorónderesteld te zijn ten voordeele van den schuldenaar, ten zij het tegendeel blijke uit den aard der verbindtenis of uit de omstandigheden. Art. 1306.

§ 750. De schuldenaar kan het voorregt eener bijgevoegde tijdsbepaling niet meer inroepen:

1°. Wanneer hij in staat van faillissement of kennelijk onvermogen verkeert.

2°. Wanneer, door zijn toedoen de door hem ten behoeve van den schuldeischer gestelde zekerheid is verminderd. Art. 1307.

Alternatieve verbindtenissen.

§ 751. In alternatieve verbindtenissen wordt de schuldenaar bevrijd door de levering van ééne der zaken, of door het doen of nalaten van ééne der daden in de verbindtenis begrepen; maar hij kan den schuldeischer niet noodzaken om een gedeelte van de ééne en een gedeelte van de andere zaak te ontvangen. Art. 1308, 1313.

§ 752. De keus behoort aan den schuldenaar, indien zij niet uitdrukkelijk aan den schuldeischer is gelaten. Art. 1309.

§ 753. De alternatieve verbindtenis is zuiver:

1°. Indien ééne der beide beloofde zaken geen onderwerp der verbindtenis kan uitmaken.

2°. Indien ééne der beloofde zaken verloren gaat, of zelfs door toedoen van den schuldenaar niet meer kan geleverd worden.

3°. Indien beide zaken zijn verloren gegaan, en de schuldenaar oorzaak is van het vergaan van één van beiden, in welk geval hij de waarde moet betalen van die zaak, die het eerst is te niet gegaan. Art. 1310, 1311.

§ 754. Indien in de beide laatste gevallen der vorige §, de keus aan den schuldeischer is gelaten, en slechts ééne der zaken is verloren gegaan, moet de schuldeischer, indien dit buiten toedoen van den schuldenaar geschied is, de zaak hebben die overgebleven is; indien het door toedoen van den schuldenaar geschied is, kan de schuldeischer òf de overgebleven zaak vorderen òf de waarde van die welke is verloren gegaan; en indien beide zaken vergaan zijn, kan de schuldeischer, indien beide of ééne van beide is vergaan

door toedoen van den schuldenaar, de waarde vorderen van de ééne of van de andere, naar zijne keus. Art. 1312.

Solidaire of hoofdelijke verbindtenissen.

§ 755. De hoofdelijke verbindtenis heeft plaats:

1°. Tusschen verscheiden schuldeischers, indien ieder van hen het regt heeft, om de voldoening der geheele schuld te eischen, in dier voege, dat de betaling aan één hunner gedaan ter keuze van den schuldenaar, zoo lang hij niet door één van hen in regten is aangesproken, den schuldenaar bevrijdt, ofschoon ook de verbindtenis uit haren aard splitsbaar en deelbaar mogt zijn.

2°. Tusschen verscheiden schuldenaren, wanneer zij allen verpligt zijn tot ééne en dezelfde zaak, zoodat elk hunner ter keuze van den schuldeischer voor het geheel kan worden aangesproken, en de voldoening door één van hen geschied, de overige schuldenaren, ten aanzien van den schuldeischer, bevrijdt, behoudens het regt van hem, die betaald heeft, om van ieder zijner medeschuldenaren zijn aandeel terug te vorderen. Art. 1314, 1315, 1316, 1319, 1328, 1329.

§ 756. Geene verbindtenis wordt voorondersteld hoofdelijk te zijn, ten zij dit uitdrukkelijk bepaald zij, of zij uit kracht der wet voor hoofdelijk worde gehouden. Art. 1318.

§ 757. De eisch tot betaling van interessen tegen één der hoofdelijke schuldenaren gedaan, maakt dat de interessen ook loopen ten aanzien van al de overigen. Art. 1322.

§ 758. Een hoofdelijk medeschuldenaar kan zich voor den regter bedienen van alle exceptiën die uit den aard der verbindtenis voortvloeijen, die hem persoonlijk eigen, of aan alle de mede-schuldenaren gemeen zijn. Art. 1323.

§ 759. Indien één der schuldenaren de éénige erfgenaam wordt van den schuldeischer, of indien deze de eenige erfgenaam wordt van één' der schuldenaren, doet deze schuld-

vermenging de hoofdelijke schuld alleen vervallen voor zoo veel het aandeel van dien schuldenaar of schuldeischer betreft. Art. 1324.

§ 760. De schuldeischer in de verdeeling der schuld, ten aanzien van één der medeschuldenaren, toegestemd hebbende, behoudt zijne hoofdelijke vordering tegen de overigen, doch onder aftrek van het aandeel van hem, dien hij van de hoofdelijke verbindtenis ontslagen heeft. Art. 1325.

§ 761. Een schuldeischer, die het aandeel van één der schuldenaren ontvangt, zonder bij de kwijting zijn hoofdelijk regt, of zijne regten in het algemeen, voor te behouden, doet geenen afstand van zijn hoofdelijk regt, dan alleen met betrekking tot dezen schuldenaar. Art. 1326.

§ 762. Indien de schuldeischer één der schuldenaren van zijne hoofdelijke verbindtenis heeft ontslagen, en één of meer der overige schuldenaren onvermogend zijn geworden, wordt het aandeel dier onvermogenden pondspondsgelijk omgeslagen over alle de overigen, zelfs over hen die vroeger van de hoofdelijke verbindtenis zijn ontslagen. Art. 1330.

Deelbare en ondeelbare verbindtenissen.

§ 763. Eene verbindtenis is deelbaar, indien zij tot onderwerp heeft eene zaak, die in de levering, of eene daad, die in de uitvoering, het zij voor ligchamelijke, het zij voor onligchamelijke verdeeling vatbaar is. Art. 1332.

§ 764. Eene verbindtenis is ondeelbaar:

1°. Indien de zaak of de daad voor zoodanige verdeeling niet vatbaar is.

2°. Indien de strekking der verbindtenis haar niet vatbaar maakt voor eene gedeeltelijke uitvoering. Art. 1332, 1333.

§ 765. De hoofdelijkheid eener verbindtenis geeft haar niet het kenmerk van ondeelbaarheid, doch ieder dergenen, die gezamenlijk tot ééne ondeelbare schuld verpligt zijn, of zijne erfgenamen, zijn voor het geheel aansprakelijk,

al zij ook de verbindtenis niet hoofdelijk. Art. 1334, 1337, 1338.

§ 766. De deelbare verbindtenis moet tusschen den schuldenaar en den schuldeischer worden ten uitvoer gebragt, even als of zij ondeelbaar was; de deelbaarheid is slechts van toepassing ten opzigte van hunne erfgenamen, die de schuld niet kunnen vorderen, of die niet verpligt zijn haar te voldoen, dan alleen voor het aandeel, waarvoor zij erfgenamen zijn, of waartoe zij gehouden zijn, als vertegenwoordigende den schuldeischer of den schuldenaar. Art. 1335. (Art. 1147, 1426.)

§ 767. Dit beginsel lijdt uitzondering voor de erfgenamen van den schuldenaar:

1°. In geval het eene hypothécaire schuld betreft. (Art. 1147—1149, 1209, 1242.)

2°. Wanneer de schuld in eene bepaalde zaak bestaat.

3°. Ten opzigte van eene alternatieve schuld van zaken ter keuze van den schuldeischer, indien ééne dier zaken ondeelbaar is.

4°. Indien bij den titel één der erfgenamen alleen met de uitvoering der verbindtenis is belast, kan deze alleen worden vervolgd.

5°. Indien de bedoeling der handelende partijen blijkbaar geweest is, dat de schuld niet bij gedeelten zoude kunnen voldaan worden, kan ieder erfgenaam voor het geheel worden vervolgd, behoudens zijn verhaal op zijne mede-erfgenamen. Art. 1336.

§ 768. Ieder erfgenaam van den schuldeischer kan de uitvoering eener ondeelbare verbindtenis in haar geheel vorderen; doch geen hunner alleen mag de geheele schuld kwijtschelden, noch de waarde ontvangen, in plaats van de zaak. Art. 1339.

Verbindtenissen onder beding van straf of poenaliteit.

§ 769. Het beding van straf is eene bepaling, waarbij

iemand tot zekerheid van de uitvoering eener verbindtenis tot iets bepaalds verpligt is, in geval zij niet of niet tijdig nagekomen is: indien de hoofdverbindtenis voor een gedeelte is vervuld, moet de straf door den regter worden gewijzigd. Art. 1340, 1343, 1344, 1345.

§ 770. De nietigheid der hoofdverbindtenis maakt ook het beding van straf nietig; maar de nietigheid van het laatste heeft niet die der eerste ten gevolge. Art. 1341.

§ 771. De schuldeischer kan, in plaats van de straf, de nakoming der verbindtenis eischen. Art. 1342.

§ 772. De bepaling van straf strekt in plaats van vergoeding van kosten, schaden en interessen, die de schuldeischer lijdt uit hoofde van het niet nakomen der verbindtenis; hij kan niet te gelijk de hoofdsom en de straf vorderen, ten ware de laatstgenoemde enkel op de eenvoudige vertraging mogt gesteld zijn. Art. 1343. (Art. 1385.)

TITEL II.

Van verbindtenissen, die uit contract of overeenkomst geboren worden.

(Art. 1349—1387.).

Algemeene bepalingen.

§ 773. Eene overeenkomst is eene handeling, waarbij één of meer personen zich jegens één of meer anderen verbinden. Art. 1349.

§ 774. Zij wordt aangegaan:

1°. Om niet, wanneer de ééne partij aan de andere, zonder eenige baat, een voordeel toekent.

2°. Onder eenen bezwarenden titel, wanneer ieder der partijen zich verbindt om iets te geven, te doen of niet te doen. Art. 1350.

§ 775. Men kan zich op zijn eigen naam alleen voor zich zelven verbinden. Art. 1351.

§ 776. Niettemin kan men zich voor eenen derde sterk maken of instaan, door te beloven, dat deze iets doen zal, behoudens de vordering tot schadevergoeding, indien die derde weigert om de verbindtenis na te komen. Art. 1352.

§ 777. Men kan op zijn eigen naam alleen voor zich zelven iets bedingen, en niet ten behoeve van eenen derde, ten zij eene zoodanige voorwaarde voorkome:

1°. In een beding, dat men voor zich zelven maakt.

2°. In eene gift, die men aan een ander doet. Art. 1351, 1353.

§ 778. Men wordt verondersteld bedongen te hebben voor zich zelven en voor zijne erfgenamen en regtverkrijgenden, ten ware het tegendeel:

1°. Uitdrukkelijk bepaald zij.

2°. Uit den aard der overeenkomst voortvloeije. Art. 1354.

Vereischten voor de bestaanbaarheid der overeenkomsten.

§ 779. Voor de bestaanbaarheid der overeenkomst worden vereischt:

1°. De toestemming van degenen, die zich verbinden. (Art. 1357—1364.)

2°. Hunne bekwaamheid om eene verbindtenis aan te gaan. (Art. 1365—1367.)

3°. Een bepaald onderwerp. (Art. 1368—1370.)

4°. Eene geoorloofde oorzaak. (Art. 1371—1373.) Art. 1356.

Toestemming.

§ 780. De vrije toestemming wordt verhinderd door:

1°. Dwaling in de zelfstandigheid der zaak, die het onderwerp der overeenkomst uitmaakt, of in den persoon, uit aanmerking van wien de overeenkomst voornamelijk is aangegaan.

2o. Geweld, gepleegd door éénе der partijen, of ook door een derde tegen de wederpartij, haren echtgenoot of hare bloedverwanten in de opgaande of nederdalende linie, mits het van zoodanigen aard zij, om op een redelijk mensch indruk te maken, en hem de vrees in te boezemen, dat hij zijnen persoon of zijn vermogen aan een aanmerkelijk of dadelijk aanwezend nadeel zoude blootstellen.

3o. Bedrog, wanneer het bewezen is, dat de kunstgrepen, door ééne der partijen gebezigd, van dien aard zijn, dat het klaarblijkelijk is, dat de andere partij zonder die kunstgrepen de verbindtenis niet zoude hebben aangegaan. Art. 1357—1364.

Bekwaamheid.

§ 781. Een ieder is bekwaam om verbindtenissen aan te gaan, behalve:

1o. Minderjarigen.

2o. Die onder curatele gesteld zijn.

3o. Getrouwde vrouwen in de gevallen bij de wet voorzien.

4o. Al degenen aan wie de wet het aangaan van zekere overeenkomsten verboden heeft. Art. 1365, 1366.

§ 782. Alle onbekwame personen kunnen tegen hunne verbindtenissen opkomen in alle gevallen, waarin dit vermogen niet bij de wet is uitgesloten; zij, die bekwaam zijn om zich te verbinden, kunnen zich niet beroepen op de onbekwaamheid der minderjarigen, onder curatele gestelden en getrouwde vrouwen, met wie zij gehandeld hebben. Art. 1367, 171.

Onderwerp.

§ 783. Alle tegenwoordige en toekomstige zaken, uitgezonderd eene erfenis die nog niet opengevallen is, kunnen het onderwerp eener overeenkomst uitmaken, mits:

1°. Zij in den handel zijn.

2°. Zij ten minste ten aanzien van hare soort bepaald zijn. Art. 1368—1370, 1109.

Oorzaak.

§ 784. Eene overeenkomst zonder oorzaak, of uit eene valsche of ongeoorloofde oorzaak aangegaan, is krachteloos. Art. 1371.

§ 785 Indien er geene oorzaak is uitgedrukt, en er echter eene geoorloofde aanwezig is, of ook, indien er eene andere geoorloofde oorzaak dan de uitgedrukte bestaat, is niettemin de overeenkomst van kracht Art. 1372.

§ 786. De oorzaak is ongeoorloofd, wanneer zij is:

1°. Bij de wet verboden.

2°. Strijdig met de goede zeden of met de openbare orde. Art. 1373. (Art. 14, *Alg. Bep.*)

Gevolg der overeenkomsten.

§ 787. Alle wettiglijk gemaakte overeenkomsten strekken hun, die ze hebben aangegaan, tot wet, en kunnen alleen met wederzijdsche toestemming, of, uit hoofde der redenen, door de wet toegelaten, herroepen worden; zij moeten te goeder trouw worden ten uitvoer gebragt, en verbinden niet alleen tot datgene, wat daarbij uitdrukkelijk bepaald is, maar ook tot al hetgeen naar den aard dier overeenkomsten, door de billijkheid, het gebruik of de wet wordt gevorderd. Art. 1374, 1375, 1383.

§ 788. Zij kunnen aan derden voordeel noch nadeel aanbrengen, behoudens het gezegde in § 777. Art. 1376.

§ 789. Niettemin kunnen de schuldeischers in hun eigen naam opkomen tegen de handelingen door den schuldenaar ter bedriegelijke verkorting hunner regten gedaan, mits bewijzende, indien de handeling onder bezwarenden titel is aangegaan, dat er bij beide partijen, en, indien zij om niet

heeft plaats gehad, dat er door den schuldenaar alléén bedrog is gepleegd. Art. 1377. (Art. 1107, 1117, enz.)

Uitlegging.

§ 790. De voorname regels bij de uitlegging der overeenkomsten in acht te nemen zijn:

1o. Indien de bewoordingen duidelijk zijn, mag men daarvan door uitlegging niet afwijken.

2o. Indien de bewoordingen voor onderscheiden uitleggingen vatbaar zijn, moet men veeleer nagaan welke de bedoeling der handelende partijen geweest zij, dan zich aan den letterlijken zin der woorden te binden.

3o. Indien een beding voor tweederlei zin vatbaar is, moet men het veeleer opvatten in den zin, waarin het van eenige uitwerking kan zijn, dan in dien, waarin het geen het minste gevolg zoude kunnen hebben.

4o. De bewoordingen voor tweederlei zin vatbaar moeten opgevat worden in den zin, die met den aard der overeenkomst het meest overeenstemt.

5o. Hetgeen dubbelzinnig is moet uitgelegd worden naar hetgeen gebruikelijk is in het land of op de plaats waar de overeenkomst is aangegaan. (Art. 3, *Alg. Bep.*)

6o. Bestendig gebruikelijke bedingen worden geacht stilzwijgend in de overeenkomst te zijn begrepen, ofschoon zij daarbij niet zijn uitgedrukt. (Art. 1375.)

7o. Alle bedingen in eene overeenkomst gemaakt moeten in hun verband genomen, en het ééne door het andere uitgelegd worden; en ieder beding moet in den zin worden opgevat, dien het geheel beloop der overeenkomst medebrengt.

8o. In geval van twijfel wordt eene overeenkomst uitgelegd ten nadeele van hem, die iets bedongen, en ten voordeele van hem, die zich verbonden heeft. (Art. 1509.)

9o. Hoe algemeen ook de bewoordingen zijn, waarin eene overeenkomst aangegaan is, omvat zij echter alleen

die zaken, waaromtrent het blijkt, dat partijen voornemens waren te handelen

10°. Indien men in eene overeenkomst een geval heeft uitgedrukt, om de verbindtenis duidelijk te maken, wordt men niet geacht daardoor te hebben willen inkorten en beperken de naar regten verbindende kracht, die de overeenkomst in de niet uitgedrukte gevallen heeft. Art. 1378—1387.

TITEL III.

Van verbindtenissen, die uit kracht der wet geboren worden.

(Art. 1388—1416.)

Algemeene bepalingen.

§ 791. De verbindtenissen, die uit kracht der wet geboren worden, spruiten voort:

1°. Uit de wet alleen.

2°. Uit de wet ten gevolge van 's menschen toedoen. Art. 1388.

§ 792. Deze laatste spruiten voort:

1°. Uit eene regtmatige daad.

2°. Uit eene onregtmatige daad. Art. 1389.

Verbindtenissen voortspruitende uit eene regtmatige daad.

§ 793. Daartoe behooren:

1°. Het waarnemen van de zaken van anderen.

2°. De betaling van hetgeen onverschuldigd is.

Waarneming van eens anders zaken.

§ 794. Die de zaken van anderen waarneemt, zonder

lastgeving, met of zonder zijn weten, verbindt zich stilzwijgend:

1°. Om de waarneming voort te zetten en te voltooijen, tot dat degene, wiens belangen hij waarneemt, in staat zij om in die zaak zelf te voorzien; of bij diens overlijden tot dat de erfgenaam dit beheer op zich kan nemen.

2°. Om zich insgelijks te belasten met al hetgeen tot die zaak behoort.

3o. Tot al de verpligtingen van eenen lasthebber. (Art. 1837—1843.)

4o. Om bij dat beheer de pligten van een goed huisvader te vervullen. Art. 1390—1392.

§ 795. Hij is tot geen loon geregtigd. Art. 1394.

§ 796. Hij, wiens belangen door een ander behoorlijk zijn waargenomen, is gehouden:

1°. De verbindtenissen door den waarnemer in zijnen naam aangegaan na te komen.

2°. Hem schadeloos te stellen wegens alle persoonlijk door hem aangegane verbindtenissen.

3°. Aan hem alle nuttige en noodzakelijk gedane uitgaven te vergoeden. Art. 1393.

Onverschuldigde betaling.

§ 797. De betaling van hetgeen niet verschuldigd is geeft aan hem, die haar bij vergissing gedaan heeft, regt om het betaalde terug te vorderen van hem, aan wien hij betaald heeft, die zich wederkeerig stilzwijgend tot de teruggave verbindt; en zulks, zoo hij het ter kwader trouw ontvangen heeft, met de vruchten en interessen van den dag der betaling, onverminderd de vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien de zaak eenige vermindering heeft ondergaan. Art. 1395—1398.

§ 798. Indien de zaak vergaan is, zelfs door toeval, moet de waarde worden betaald, met vergoeding van kosten, schaden

en interessen, ten ware bewezen zij, dat zij insgelijks zoude vergaan zijn, indien zij verbleven ware onder hem aan wien zij had moeten teruggegeven worden. Art. 1398.

§ 799. Hetgeen vrijwillig betaald is ter voldoening aan eene natuurlijke verbindtenis kan niet worden terug gevorderd. Art. 1395.

§ 800. Die iets dat onverschuldigd ter goeder trouw door hem ontvangen was verkocht heeft, kan volstaan met den koopprijs terug te geven; indien hij het ter goeder trouw om niet heeft weggegeven, behoeft hij niets uit te keeren. Art. 1399.

§ 801. Hij aan wien de zaak is teruggegeven is gehouden zelfs aan hem, die haar ter kwader trouw bezeten heeft, alle noodzakelijke uitgaven te vergoeden, tot behoud der zaak aangewend; de bezitter kan de zaak terughouden, tot dat die uitgaven vergoed zijn. Art. 1400.

Verbindtenissen voortspruitende uit eene onregtmatige daad.

§ 802. Elke onregtmatige daad, waardoor aan een ander schade wordt toegebragt, verbindt hem, door wiens schuld die schade veroorzaakt is, om deze te vergoeden. Art. 1401.

§ 803. Een ieder is verantwoordelijk, niet alleen voor de schade, die hij door zijne daad, maar ook voor die, welke hij door zijne nalatigheid of onvoorzigtigheid veroorzaakt heeft. Art. 1402.

§ 804. Men is verantwoordelijk voor de schade veroorzaakt:

1°. Door zijne eigen daad.

2°. Door die van personen, voor wie men aansprakelijk is, zoo als:

a. De vader, of, bij gebreke van dien, de moeder voor hunne minderjarige kinderen, die bij hen wonen; ten zij zij bewijzen, dat zij de daad niet hebben kunnen beletten.

b. De meesters en zij die anderen aanstellen tot de waarneming hunner zaken voor hunne dienstboden en ondergeschikten, voor de schade veroorzaakt in de werkzaamheden, waartoe zij hen gebruikt hebben.

c. De schoolonderwijzers voor hunne leerlingen, gedurende den tijd, dat deze onder hun toezigt zijn, ten zij zij bewijzen dat zij de daad niet hebben kunnen beletten.

d. De werkmeesters voor hunne knechts, op gelijke wijze en behoudens dezelfde uitzondering.

e. De aannemer voor degenen, die hij in het werk stelt.

3°. Door een dier, waarvan men eigenaar is of zich bedient, zoo lang men het in gebruik heeft, het zij men het onder zijn toezigt en bewaring hebbe, het zij het ontsnapt zij.

4°. Door een gebouw waarvan men eigenaar is, indien dit door verzuim van onderhoud, of door een gebrek in de bouwing of inrigting, geheel of gedeeltelijk is ingestort. Art. 1403—1405, 1649.

§ 805. Ieder misdrijf geeft aanleiding tot eene burgerlijke regtsvordering tot vergoeding van schade, die daardoor wordt veroorzaakt, te waarderen naar den wederzijdschen stand en fortuin der personen, en naar de omstandigheden, en die aan dezelfde verjaring als de strafvordering is onderworpen, met uitzondering van die wegens laster, hoon of beleediging, die vervalt, na verloop van een jaar te rekenen van den dag, dat de daad gepleegd en aan den aanlegger bekend was. Art. 1406, 1407, 1408, 1416.

§ 806. Ingeval van moedwilligen of onvoorzigtigen doodslag, hebben de overblijvende echtgenoot, de kinderen of de ouders van den verslagene, die door zijnen arbeid pleegden te worden onderhouden; in geval van moedwillige of onvoorzigtige kwetsing of verminking van eenig deel des ligchaams, heeft de gewonde eene regtsvordering tot vergoeding van de schade door den doodslag, de kwetsing of verminking

veroorzaakt, daaronder begrepen, in het laatste geval, de kosten van herstel, te waarderen, als in de vorige § gezegd is. Art. 1406, 1407.

§ 807. De burgerlijke regtsvordering ter zake van laster, hoon of beleediging, toekomende aan de beleedigden, hunne echtgenooten, ouders, grootouders, kinderen en kleinkinderen, wegens laster, hoon of beleediging, hun, na hun overlijden aangedaan, strekt tot vergoeding der schade, en tot betering van het nadeel in eer en goeden naam geleden. Art. 1408, 1411.

§ 808. De beleedigde kan bovendien vorderen:

1°. Dat bij het vonnis worde verklaard, dat de gepleegde daad is lasterlijk, honend of beleedigend;

2°. Dat het vonnis openbaar zal worden aangeplakt, bij zoo vele exemplaren als en dààr waar de regter zal bevelen. Art. 1409.

§ 809. De regtsvordering van § 807 kan niet worden toegewezen:

1°. Indien niet blijkt van het oogmerk om te beleedigen, maar integendeel noodzakelijke verdediging, regtmatige aanklagte, verpligting om getuigenis der waarheid te geven, pligten van ambt, post, bediening of eenige wettige betrekking, of ook andere regtmatige of geoorloofde inzigten tot de daad billijken grond en aanleiding hebben gegeven;

2°. Indien uit een regterlijk gewijsde of uit eene authentieke akte blijkt van de waarheid der gedane aantijging, behoudens echter de verpligting van hem die, zelfs in dat geval, met het eenige doel om te beleedigen, iemand deswege met beleedigingen vervolgt, om hem de schade te vergoeden, die hij daardoor lijdt. Art. 1412, 1413.

TITEL IV.

Van het te niet gaan der verbindtenissen.

(Art. 1417—1492.)

Algemeene bepalingen.

§ 810. Verbindtenissen gaan te niet:

1o. Door betaling. (Art, 1418—1439.)

2°. Door aanbod van gereede betaling, gevolgd van consignatie of bewaargeving. (Art. 1440—1448.)

3°. Door schuldvernieuwing. (Art. 1449—1460.)

4°. Door vergelijking of compensatie. (Art. 1461—1471.)

5o. Door schuldvermenging. (Art. 1472, 1473.)

6o. Door kwijtschelding der schuld. (Art. 1474—1479.)

7o. Door het vergaan der verschuldigde zaak. (Art. 1480, 1481.)

8o. Door de nietigheid of de tenietdoening. (Art. 1482—1492.)

9°. Door de werking eener ontbindende voorwaarde (Art 1301—1303.)

10o. Door verjaring. (Art. 2004 –2014.) Art. 1417.

Betaling.

§ 811. De betaling is de levering der verschuldigde zaak, die kan geschieden:

1o. Door den schuldenaar.

2°. Door ieder die daarbij belang heeft.

3°. Door eenen derde, mits deze handele in naam en tot kwijting van den schuldenaar, of, indien hij in zijn eigen naam handelt, mits hij niet in de regten van den ~~schuldenaar~~ gesteld worde. Art. 1418. *Pr.* I. *Quib. mod. obl. toll.*, *l.* 49. *D. de solut.*

§ 812. Men moet eigenaar zijn van de zaak, die in beta-

schuldeischer

ling gegeven wordt, en bevoegd om die te vervreemden; niettemin kan eene geldsom of eenige andere in betaling gegeven verbruikbare zaak in geen geval teruggevorderd worden van hem, die haar ter goeder trouw verbruikt heeft. Art. 1420.

§ 813. De betaling kan gedaan worden:

1°. Aan den schuldeischer; doch zij is niet van waarde, indien deze niet bekwaam was om te ontvangen, dan voor zoo verre de schuldenaar mogt bewijzen, dat hij daardoor werkelijk gebaat is.

2°. Aan iemand die volmagt van hem heeft.

3°. Aan iemand die door den regter of door de wet gemagtigd is, om voor hem te ontvangen.

4°. Aan iemand die geene magt had om voor den schuldeischer te ontvangen, voor zoo verre deze haar goedkeurt, of daardoor werkelijk gebaat is.

5°. Aan iemand die in het bezit is van eene inschuld, ook dan wanneer de bezitter naderhand uit dit bezit is gestooten. Art. 1421—1423.

§ 814. Geen schuldeischer kan genoodzaakt worden eene andere zaak in betaling te nemen dan die hem verschuldigd is, noch ook een gedeelte daarvan, al mogt de schuld ook deelbaar zijn. Art. 1425, 1426. (Art. 1335.)

§ 815. De schuldenaar van eene zekere bepaalde zaak is bevrijd door de afgifte der zaak in den staat, waarin zij zich ten tijde der levering bevond, mits niet verminderd door zijn verzuim of toedoen, noch ook door de schuld of het verzuim van zoodanige personen, voor wie hij verantwoordelijk is, noch ook daardoor, dat hij in de levering is achterlijk gebleven. Art. 1427. (Art. 1403.)

§ 816. Indien de verschuldigde zaak alleen ten aanzien van hare soort bepaald is, is de schuldenaar niet verpligt om van de beste, maar hij kan ook niet volstaan met van de slechtste soort te geven. Art. 1428. (Art. 1016.)

§ 817. De betaling moet gedaan worden:

1°. Ter plaatse bij de overeenkomst bepaald.

2°. Bij gebreke dezer bepaling ten aanzien van zekere bepaalde zaak, ter plaatse waar deze zich tijdens het aangaan der verbindtenis bevindt.

3°. In alle andere gevallen ter woonplaats van den schuldeischer, zoo lang deze bij voortduring blijft wonen in de gemeente, waar hij ten tijde van het aangaan der verbindtenis woonachtig was, en anders ter woonplaatse van den schuldenaar. Art. 1429.

§ 818. Ten opzigte van al wat bij het jaar of bij kortere geregelde termijnen betaalbaar is, wordt door drie kwijtingen, waaruit van de betaling van drie achtereenvolgende termijnen blijkt, het vermoeden geboren, dat ook de vorige termijnen voldaan zijn, ten ware het tegendeel mogt bewezen worden. Art. 1430.

§ 819. De schuldenaar van verscheiden schulden heeft het regt bij het doen der betaling te verklaren, tot voldoening van welke dier schulden hij de betaalde som wil doen strekken; doch wanneer hij eenmaal eene kwijting heeft aangenomen, waarbij de schuldeischer verklaard heeft, dat het betaalde in het bijzonder tot voldoening van ééne dezer schulden strekt, kan de schuldenaar niet meer vorderen, dat de betaling gerekend worde tot kwijting van eene andere schuld gedaan te zijn, ten zij er van de zijde des schuldeischers bedrog of verrassing hebbe plaats gehad. Art. 1432, 1434.

§ 820. Indien de kwijting niet inhoudt, voor welke schuld de betaling gedaan is, wordt zij gerekend gedaan te zijn ter voldoening:

1°. Van die welke de schuldenaar onder de te gelijk vervallen schulden het meeste belang had te voldoen.

2°. Indien niet allen vervallen zijn, van die schuld die vervallen was, ofschoon minder bezwarende dan de niet vervallene.

3°. Van de oudste, indien de schulden van gelijken aard zijn.

4°. Alles gelijk staande, van allen naar evenredigheid. Art. 1435.

§ 821. De schuldenaar van eene schuld, die op interessen loopt, kan, buiten de toestemming van den schuldeischer, de betaling die hij doet, niet doen strekken tot aflossing van de hoofdsom, bij voorkeur van voldoening der interessen; de betaling gedaan op hoofdsom en interessen, maar waarmede de geheele som niet is afgedaan, strekt in de eerste plaats tot voldoening der interessen. Art. 1433.

§ 822. De kosten, op de betaling vallende, komen ten laste van den schuldenaar. Art. 1431.

Subrogatie of indeplaatsstelling.

§ 823. De subrogatie of indeplaatsstelling in de regten van den schuldeischer ten behoeve van eenen derden persoon, die hem betaalt, heeft plaats:

1o. Bij overeenkomst.

2o. Uit kracht der wet. Art. 1436.

§ 824. Bij overeenkomst:

1o. Wanneer de schuldeischer, de betaling van eenen derden persoon ontvangende, uitdrukkelijk en gelijktijdig daarmede dezen doet treden in de regten, regtsvorderingen, voorregten en hypotheken, die hij ten laste van den schuldenaar heeft.

2o. Wanneer de schuldenaar, zelfs zonder medewerking van den schuldeischer, eene som gelds ter leen opneemt, ten einde zijne schuld te betalen, en den geldschieter in de regten van den schuldeischer te doen treden. Art. 1437.

§ 825. Uit kracht der wet:

1o. Ten behoeve van hem, die, zelf schuldeischer zijnde, eenen anderen schuldeischer, die, uit hoofde van zijne bevoorregte schuld of hypotheek, een beter regt heeft, voldoet.

2o. Ten behoeve van den kooper van een onroerend goed, die den koopprijs daarvan besteedt tot betaling der schuldeischers, aan wie dat goed door hypotheek verbonden was. (Art. 1242, 1246.)

3o. Ten behoeve van hem, die met anderen of voor anderen gehouden zijnde tot voldoening van eene schuld, belang had om haar te voldoen. (Art. 1329, 1876, volgg.)

4o. Ten behoeve van den erfgenaam, die, eenen boedel onder het voorregt van boedelbeschrijving aanvaard hebbende, de schulden der nalatenschap met zijne eigen penningen betaald heeft. Art. 1438.

Aanbod van gereede betaling, gevolgd van consignatie of bewaargeving.

§ 826. Indien de schuldeischer weigert zijne betaling te ontvangen, kan de schuldenaar hem aanbod van gereede betaling van het verschuldigde doen, en, bij weigering om dit aan te nemen, de geldsom of de zaak in geregtelijke bewaring stellen; met dat gevolg, dat, indien het aanbod van waarde verklaard is, de zaak voor rekening van den schuldeischer blijft, en hij, zoowel als zijne mede-schuldenaren en borgen, ook zelfs als er geene vanwaardeverklaring gevolgd is, niet langer aansprakelijk blijven, indien de schuldeischer een jaar na den dag der beteekening van de consignatie heeft laten voorbijgaan, zonder hare bestaanbaarheid te betwisten. Art. 1440, 1446, 1448.

§ 827. Om het aanbod van waarde te doen zijn, is het noodig:

1o. Dat het gedaan worde aan eenen schuldeischer, die bevoegd is om te ontvangen, of aan hem die de magt heeft om voor hem te ontvangen. (Art. 1421—1423.)

2o. Dat het gedaan worde door iemand, die bevoegd is om te betalen. (Art. 1418—1420.)

3o. Dat het loope over de geheele opeischbare som en de interessen, mitsgaders over de kosten, die vereffend zijn, en over eene som gelds voor de kosten die nog niet vereffend zijn, onder voorbehoud van nadere vereffening. (Art. 1335, 1426, 1431.)

4o. Dat de tijdsbepaling verschenen zij, indien zij ten

behoeve van den schuldeischer bedongen is. (Art. 1306.)

5°. Dat de voorwaarde, waaronder de schuld aangegaan is, vervuld zij. (Art. 1299.)

6°. Dat het aanbod geschiede op de plaats, waar de betaling volgens de overeenkomst zoude moeten geschieden, en, bij gebreke eener zoodanige overeenkomst, het zij aan den persoon van den schuldeischer, het zij aan zijne werkelijke of gekozen woonplaats. (Art. 1429.)

7°. Dat het aanbod gedaan worde door een notaris of door eenen deurwaarder, beiden met twee getuigen. Art. 1441.

§ 828. Over de formaliteiten, bij de consignatie in acht te nemen, zie art. 1442, 1448, en art. 794—797 W. van B. R.

§ 829. De onkosten van het aanbod en van de consignatie zijn voor rekening van den schuldeischer, indien zij wettiglijk zijn geschied. Art. 1443.

§ 830. Zoo lang het in bewaring gebragte niet door den schuldeischer is aangenomen, of het aanbod niet door een vonnis, dat in kracht van gewijsde gegaan is, goed en van waarde verklaard is, kan de schuldenaar het terug nemen. Art. 1444, 1445.

§ 831. De schuldeischer, die zijne toestemming gegeven heeft, dat de schuldenaar het in bewaring gebragte terug neme, nadat de consignatie bij een regterlijk vonnis, dat kracht van gewijsde bekomen had, was verklaard van waarde te zijn, kan niet meer, om betaling van zijne schuld te bekomen, gebruik maken van de voorregten of hypotheken, die daaraan verbonden waren. Art. 1447.

Schuldvernieuwing.

§ 832. Schuldvernieuwing wordt op driederlei wijze te weeg gebragt:

1°. Wanneer een schuldenaar, ten behoeve van zijnen schuld-

eischer, eene nieuwe schuldverbindtenis aangaat, welke in de plaats gesteld wordt van de oude, die daardoor vernietigd wordt.

2º. Wanneer een nieuwe schuldenaar wordt gesteld in de plaats van den vorigen, die door den schuldeischer van zijne verbindtenis ontslagen wordt, zelfs zonder zijne medewerking.

3º. Wanneer ten gevolge eener nieuwe overeenkomst een nieuwe schuldeischer gesteld wordt in de plaats van den vorige, ten wiens opzigte de schuldenaar van zijne verbindtenis ontslagen wordt. Artt. 1449, 1452—1455.

§ 833. Zij kan plaats hebben tusschen personen die bekwaam zijn om verbindtenissen aan te gaan. Art. 1450.

§ 834. Schuldvernieuwing wordt niet verondersteld, noch door enkele aanwijzing van eenen nieuwen schuldenaar of schuldeischer te weeg gebragt; de wil daartoe moet duidelijk uit de akte blijken. Artt. 1451, 1456.

§ 835. De voorregten en hypotheken aan de oude schuldvordering verbonden gaan niet over tot de nieuwe, indien dit niet uitdrukkelijk is voorbehouden. Art. 1457—1459.

§ 836. Door de schuldvernieuwing tusschen den schuldeischer en één der hoofdelijke schuldenaren gemaakt, worden de overige mede-schuldenaren van hunne verbindtenis ontslagen; die ten aanzien van den hoofdschuldenaar te weeg gebragt ontslaat de borgen; wanneer echter de schuldeischer in het eerste geval de toetreding van de mede-schuldenaren en in het tweede die der borgen gevorderd heeft, en deze weigeren om tot de nieuwe schikking toe te treden, blijft de oude verbindtenis voortduren. Art. 1460.

Compensatie of vergelijking.

§ 837. Van het oogenblik, dat twee personen wederkeerig elkanders schuldenaar worden, heeft er van regtswege, en zelfs buiten hun weten, vergelijking plaats, en vernietigen

de beide schulden elkander over en weder, ten beloope van haar wederkeerig bedrag; mits zij tot onderwerp hebben eene geldsom, of zekere hoeveelheid van verbruikbare zaken van dezelfde soort en die wederzijds voor eene dadelijke vereffening en opeisching vatbaar zijn. Art. 1461—1463.

§ 838. Bekomen uitstel van betaling verhindert geene vergelijking. Art. 1464.

§ 839. Zij heeft plaats, uit welke oorzaak ook de wederzijdsche schulden voortspruiten, uitgezonderd:

1°. Wanneer de teruggave geeischt wordt van eene zaak, waarvan de eigenaar wederregtelijk ontzet is.

2°. Wanneer geeischt wordt de teruggave van iets dat in bewaring of in bruikleen gegeven is.

3°. Ten aanzien eener schuld, spruitende uit hoofde van levensonderhoud, dat verklaard is niet in beslag te kunnen worden genomen. Art. 1465.

§ 840. Een borg kan in vergelijking brengen hetgeen de schuldeischer aan den hoofdschuldenaar, doch deze niet hetgeen aan den borg verschuldigd is; noch ook de hoofdelijke schuldenaar hetgeen aan zijnen mede-schuldenaar verschuldigd is. Art. 1466.

§ 841. Indien de wederzijdsche schulden niet op dezelfde plaats betaalbaar zijn, kunnen zij niet in vergelijking gebragt worden, dan met vergoeding van de kosten der overmaking. Indien er verscheiden voor vergelijking vatbare en van denzelfden persoon vorderbare schulden bestaan, moet men de regelen van § 820 volgen. Art. 1468, 1469. (Art. 1435.)

§ 842. Vergelijking heeft geene plaats ten nadeele der verkregen regten van derden. Art. 1470.

§ 843. Hij die eene schuld betaald heeft, die door vergelijking vernietigd was, kan zich, bij het invorderen der inschuld, die hij niet in vergelijking gebragt heeft, niet meer, ten nadeele van derden, bedienen van de voorregten en hypotheken die daaraan verbonden waren, ten ware hij eene wettige reden van onkunde mogt gehad hebben omtrent de inschuld,

met welke zijne schuld had moeten worden in vergelijking gebragt. Art. 1471.

Schuldvermenging.

§ 844. Wanneer de hoedanigheden van schuldeischer en schuldenaar zich in denzelfden persoon vereenigen, heeft van regtswege schuldvermenging plaats, waardoor de schuldvordering vernietigd wordt. Art. 1472.

§ 845. Op haar is van toepassing het gezegde in § 840. Art. 1473.

Kwijtschelding van schuld.

§ 846. De kwijtschelding eener schuld wordt niet voorondersteld, maar moet bewezen worden. Art. 1474, 1477.

§ 847. De vrijwillige teruggave van een oorspronkelijk onderhandsch schuldbewijs bewijst de kwijtscheldiug, zelfs ten aanzien der hoofdelijke mede-schuldenaren. Art. 1475.

§ 848. De kwijtschelding ten behoeve van éénen der hoofdelijke mede-schuldenaren gegeven bevrijdt al de overigen, ten ware de schuldeischer zich uitdrukkelijk zijne regten tegen de laatstgemelden mogt hebben voorbehouden; in welk geval hij de schnld niet verder kan invorderen, dan na aftrek van het kwijtgescholden aandeel. Art. 1476.

§ 849. De kwijtschelding aan den hoofdschuldenaar toegestaan bevrijdt de borgen; die aan den borg toegestaan niet den hoofdschuldenaar, noch die aan éénen der borgen toegestaan de overigen. Art 1478.

Het vergaan der verschuldigde zaak.

§ 850. In geval de zekere en bepaalde zaak, die het onderwerp der overeenkomst uitmaakte, vergaat, buiten den handel raakt, of verloren gaat, zoodanig dat men van haar bestaan ten eenemale onkundig is, vervalt de verbindtenis, mits de zaak vergaan òf verloren zij buiten de schuld van den

schuldenaar, en vóór dat hij in de levering nalatig gebleven is, òf zelfs daarna, in geval de zaak op gelijke wijze bij den schuldeischer zou vergaan zijn, en de schuldenaar voor geene onvoorziene toevallen heeft ingestaan. Art. 1480.

§ 851. Op welke wijze ook een gestolen zaak vergaan of verloren zij, ontslaat dit verlies hem, die haar ontvreemd heeft, niet van de verpligting om de waarde te vergoeden. Art. 1480.

§ 852. Indien de verbindtenis, ingevolge het in § 850 gezegde, vervalt, is de schuldenaar gehouden, ingeval hij eenige regten of vorderingen tot schadevergoeding heeft, die aan zijnen schuldeischer af te staan. Art. 1481.

Nietigheid en vernietiging.

§ 853. Alle verbindtenissen aangegaan door minderjarige of onder curatele gestelde personen, door minderjarigen, die handligting bekomen hebben, of door getrouwde vrouwen, voor zoo verre deze hunne bevoegheid te boven gaan, zijn van regtswege nietig, uitgezonderd:

1°. De verbindtenissen, voortvloeijende uit een begaan misdrijf, of uit eene daad die aan een ander schade heeft veroorzaakt.

2°. Die door minderjarigen bij huwelijksche voorwaarden aangegaan. Art. 1482, 1483, 206, 1367.

§ 854. Verbindtenissen door geweld, dwaling of bedrog aangegaan, leveren eene regtsvordering tot vernietiging. Art. 1485, 1357—1365.

§ 855. Uit hoofde van benadeeling kunnen meerderjarigen en ook minderjarigen, wanneer zij als meerderjarig worden aangemerkt, alleen de vernietiging der verbindtenis vorderen, in de bijzondere gevallen bij de wet voorzien. Art. 1486.

§ 856. De nietigverklaring heeft ten gevolge:

1°. Dat de zaak en de partijen worden hersteld in den staat, waarin zij zich vóór het aangaan der verbindtenis bevonden.

2o. Toewijzing van vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien daartoe gronden zijn. Art. 1487—1489.

§ 857. Hij die vermeent de nietigverklaring eener verbindtenis op verschillende gronden te kunnen vorderen, moet die allen te gelijk aanvoeren, op straffe van verval der later bijgebragten, ten ware hij daarmede door de schuld der tegenpartij niet vroeger had kunnen bekend worden. Art. 1491.

§ 858. De regtsvordering tot nietigheid verjaart, indien zij door bijzondere wetsbepalingen tot geenen korteren tijd is beperkt, door het verloop van vijf jaren, te beginnen van den dag, waarop de onbekwaamheid heeft opgehouden, of de oorzaak der nietigheid ontdekt is of opgehouden heeft, doch de nietigheid kan altijd worden ingeroepen bij exceptie, zonder eenige beperking van tijd. Zij vervalt door uitdrukkelijke of stilzwijgende bekrachtiging. Art. 1490, 1492.

TITEL V.

Van koop en verkoop.

(Art. 1493—1576.)

Algemeene bepalingen.

§ 859. Koop en verkoop is eene overeenkomst, waarbij de *ééne* partij zich verbindt om eene zaak te leveren, en de andere om daarvoor den bedongen prijs te betalen. Art. 1493.

§ 860. Hij wordt gehouden tusschen de partijen voltrokken te zijn, zoodra deze het eens zijn geworden over de zaak en den prijs, hoewel ook de zaak nog niet mogt geleverd, noch de prijs betaald zijn; doch de eigendom gaat eerst over op den kooper, nadat de zaak geleverd is. Art. 1494, 1495, 1501, 639, 667, 668, 671.

§ 861. Van het oogenblik van den koop is de zaak, hoewel nog niet geleverd zijnde, voor rekening van den kooper, uitgezonderd :

1°. Wanneer goederen bij het gewigt, het getal of de maat gekocht zijn, blijven deze voor rekening van den verkooper, tot dat zij gewogen, geteld of gemeten zijn.

2°. Wanneer de koop en verkoop op de proef is aangegaan of van goederen, die men gewoon is vooraf te proeven, die altijd voorondersteld wordt onder eene opschortende voorwaarde te hebben plaats gehad. Art. 1496, 1497, 1499.

§ 862. De koopprijs wordt door de partijen bepaald, of aan de begrooting van eenen derde overgelaten; indien deze derde de begrooting niet wil of niet kan doen, heeft er geen koop plaats. Art. 1501.

§ 863. Koop en verkoop van eens anders goed is nietig, en kan tegen den verkooper grond opleveren tot vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien de kooper niet geweten heeft, dat de zaak aan een ander toebehoorde. Art. 1507.

§ 864. Indien op het oogenblik van den verkoop het verkochte goed geheel mogt vergaan zijn, is de koop nietig; indien slechts een gedeelte daarvan vergaan is, staat het aan den kooper vrij, om den koop te laten varen, of het behouden gebleven gedeelte te vorderen, en den koopprijs daarvan bij vergelijkende waardeering te doen bepalen. Art. 1508.

§ 865. Indien de koop met het geven van eene handgift of van eenen godspenning is gesloten, kan men van dien koop niet afzien, noch door het laten behouden, noch door het teruggeven van de handgift of den godspenning. Art. 1500.

§ 866. De kosten der akten van koop en verkoop, en andere bijkomende onkosten, komen ten laste van den kooper, indien het tegendeel niet bedongen is. Art. 1502.

Wie niet koopen en verkoopen kunnen.

§ 867. Koop en verkoop is verboden:

1°. Tusschen echtgenooten, met uitzondering der drie volgende gevallen:

a. Wanneer één der echtgenooten aan den andere, van wie hij geregtelijk gescheiden is, goederen overdraagt, tot voldoening van hetgeen aan deze naar regten toekomt.

b. Wanneer de overdragt, die de man doet aan zijne vrouw, zelfs van wie hij niet gescheiden is, eene wettige oorzaak heeft als daar is, de wederbelegging van hare vervreemde goederen, of van penningen, die haar toebehooren, indien namelijk die goederen of die penningen van de gemeenschap zijn uitgesloten.

c. In geval de vrouw aan haren man goederen overdraagt tot betaling eener som, die zij hem als huwelijksgoed heeft beloofd, voor zoo ver die goederen van de gemeenschap zijn uitgesloten.

2°. Aan openbare ambtenaren, zoo door hen zelven als door tusschenkomende personen, van zaken die door hen of te hunnen overstaan verkocht worden.

3°. Op dezelfde wijze, bij onderhandschen verkoop aan lasthebbers van zaken, met welker verkoop zij belast zijn; of aan bewindvoerders van zaken, aan het rijk, de gewesten, de gemeenten, of aan andere openbare instellingen toebehoorende, die aan hunne zorg en beheer zijn toevertrouwd.

4°. Aan regters, leden van het openbaar ministerie, griffiers, advokaten, procureurs, deurwaarders en notarissen, van regten en regtsvorderingen, waarover gedingen aanhangig zijn voor de regtbank, onder welker regtsgebied zij hunne bedieningen uitoefenen, alles, alsmede het gezegde in n°. 2 en 3, op straffe van nietigheid, en van vergoeding van kosten, schaden en interessen. Art. 1503—1506.

Verpligtingen van den verkooper.

§ 868. De verkooper is gehouden om duidelijk uit te drukken, waartoe hij zich verbindt; alle duistere en dubbelzinnige bedingen worden te zijnen nadeele uitgelegd. Art. 1509.

§ 869. Hij heeft twee hoofdverpligtingen:

1°. Om de verkochte zaak te leveren. (Artt. 1511—1526.)

2°. Om haar te vrijwaren. (Artt. 1527—1548.) Art. 1510.

Levering.

§ 870. De levering, waartoe de verkooper verpligt is, is de overdragt van het verkochte goed met al wat daartoe behoort en tot zijn bestendig gebruik bestemd is, mitsgaders om de bewijzen van eigendom, indien die aanwezig zijn, in de magt en het bezit van den kooper te stellen. Artt. 1511, 1518, 667—669, 671.

§ 871. Zij moet geschieden ter plaatse waar, en in den staat waarin het verkochte goed zich op het tijdstip van den verkoop bevond; en behooren, van dien dag af aan, alle vruchten aan den kooper; alles, indien daaromtrent niet anders is overeengekomen. Artt. 1513, 1517, 1494, 1496.

§ 872. De verkooper is niet verpligt het goed te leveren:

1°. Indien de kooper den koopprijs niet betaalt, en de verkooper hem geen uitstel van betaling heeft gegeven.

2°. Indien de kooper na den koop in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen is geraakt, ten ware hij een borg stelle, om op den bepaalden tijd te betalen. Art. 1514, 1515.

§ 873. Indien de levering door de nalatigheid van den verkooper achterwege blijft, kan de kooper, te zijner keuze, of den verkooper tot de levering, zoo die mogelijk is, noodzaken, of de vernietiging van den koop vorderen. Artt. 1516, 1553, 1302, 1303. (Zie boven § 739, n°. 2.)

§ 874. De kosten der levering zijn ten laste van den ver-

kooper, en die der weghaling ten laste van den kooper, zoo niet het tegendeel bedongen is. Art. 1512.

Vrijwaring.

§ 875. De vrijwaring heeft twee strekkingen:

1o. Het rustig en vreedzaam bezit van de verkochte zaak. (Artt. 1528 –1539.)

2o. De verborgen gebreken dier zaak, of de zoodanige, die aanleiding geven tot vernietiging van den koop. (Artt. 1540—1548.) Art. 1527.

§ 876. Alle vrijwaring heeft plaats, hoezeer bij den verkoop geen beding daaromtrent gemaakt zij; partijen kunnen echter de door de wet opgelegde verpligting uitbreiden of inkorten, en zelfs overeenkomen, dat de verkooper tot geene vrijwaring hoegenaamd zal gehouden zijn, blijvende hij nogtans aansprakelijk voor de zoodanige, die uit eene daad, door hem zelven verrigt, voortspruit; alle hiermede strijdende overeenkomsten zijn nietig. Artt. 1528—1530, 1552.

Vrijwaring bij het rustig en vreedzaam genot der zaak.

§ 877. In geval van uitwinning heeft de kooper het regt om van den verkooper te vorderen:

1o. De teruggave van den geheelen koopprijs, al zij ook het goed in waarde verminderd of aanmerkelijk vervallen door nalatigheid van den kooper, of door overmagt.

2o. De teruggave der vruchten, in geval hij verpligt is die aan den uitwinnenden eigenaar uit te keeren. (Art. 630.)

3o. De kosten op den eisch van den kooper tot vrijwaring gevallen, en die door den oorspronkelijken eischer gemaakt.

4o. De vergoeding van kosten, schaden en interessen,

mitsgaders de geregtelijke kosten op den koop en de levering gevallen, voor zoo verre de kooper die mogt hebben betaald.

5°. Teruggave van al hetgeen hij wegens reparatiën en nuttige verbeteringen van het goed heeft uitgeschoten, en van alle daaraan gemaakte onkosten, indien de verkooper te kwader trouw eens anders goed verkocht heeft.

6°. Betaling van al hetgeen het verkochte goed tijdens de uitwinning meer waardig is dan de koopprijs, zelfs al is de zaak buiten toedoen van den kooper in waarde vermeerderd. Artt. 1532—1535.

§ 878. Al is er bedongen, dat de verkooper tot geene vrijwaring zal gehouden zijn, moet hij nogtans, in geval van uitwinning, den koopprijs teruggeven, ten ware de kooper, ten tijde van den koop, het gevaar van uitwinningen mogt gekend, of de zaak op eigen bate en schade mogt gekocht hebben. Art. 1531.

§ 879. Indien slechts een gedeelte van het gekochte goed uitgewonnen is, heeft de kooper het regt:

1°. Indien dat gedeelte met betrekking tot het geheel zoo aanmerkelijk is, dat de kooper zonder dat den koop niet zou hebben aangegaan, dien te doen vernietigen, mits hij de regtsvordering daartoe aanlegge binnen één jaar na den dag, waarop het vonnis van uitwinning in kracht van gewijsde is gegaan.

2°. Indien het niet van dien aard is, zich voor het uitgewonnen gedeelte te doen schadeloos stellen, volgens de geschatte waarde, die het goed ten tijde der uitwinning had. Art. 1536, 1537.

§ 880. Indien het verkochte goed bevonden wordt bezwaard te zijn met erfdienstbaarheden, zonder dat die aan den kooper zijn bekend gemaakt, of zonder dat deze daarvan kennis kon dragen en die erfdienstbaarheden van zoo groot belang zijn, dat men reden heeft om te vermoeden, dat de kooper den koop niet zoude hebben gesloten, indien hij daarvan

ware onderrigt geweest, kan hij de vernietiging van den koop vorderen, ten ware hij liever verkoos, zich met eene schadeloosstelling te vergenoegen. Art. 1538.

§ 881. De vrijwaring ter zake van uitwinning houdt op, indien de kooper zich bij een vonnis, dat in kracht van gewijsde is gegaan, heeft laten veroordeelen, zonder den verkooper in het geding op te roepen, en deze bewijst, dat er genoegzame gronden waren, om den eisch te doen ontzeggen. Art. 1539.

Vrijwaring wegens verborgen gebreken.

§ 882. De verkooper is gehouden tot vrijwaring wegens verborgen gebreken van het verkochte goed, al ware hij zelf daarvan onkundig geweest (ten zij hij, in dat geval, bedongen had tot geene vrijwaring gehouden te zijn), die het ongeschikt maken tot het gebruik, waartoe het bestemd is, of die dat gebruik zoodanig verminderen, dat, bijaldien de kooper die gebreken gekend had, hij het goed of in het geheel niet, of voor eenen minderen prijs zoude gekocht hebben. Artt. 1540—1542.

§ 883. Bij de ontdekking is de verkooper verpligt:

1o. Om, ter keuze van den kooper, of het goed terug te nemen en den koopprijs terug te geven, of om het aan den kooper te laten behouden, tegen teruggave van zoodanig gedeelte van den koopprijs, als de regter, na verhoor van deskundigen, zal bepalen.

2o. Indien hij de gebreken gekend heeft, tot vergoeding van alle kosten, schaden en interessen.

3o. Indien hij die niet gekend heeft, tot vergoeding van de kosten op den koop en de levering gevallen, voor zoo verre de verkooper die betaald heeft. Artt. 1543—1545.

§ 884. Indien de zaak ten gevolge der verborgen gebreken vergaan is, komt het verlies voor rekening van den verkooper; doch het verlies door toeval veroorzaakt, is voor rekening van den kooper. Art. 1546.

§ 885. De regtsvordering tot vrijwaring wegens verborgene gebreken heeft geene plaats bij verkoopingen, die op regterlijk gezag geschieden. Art. 1548.

Verpligtingen van den kooper.

§ 886. De kooper is verpligt te betalen:

1°. Den koopprijs ter plaatse waar, en op den tijd waarop de levering geschieden moet, indien over geen anderen tijd of plaats is overeengekomen.

2°. Interessen van den koopprijs, indien de gekochte en geleverde zaak vruchten of andere inkomsten oplevert. Artt. 1549—1551.

§ 887. Indien de kooper door eene hypothécaire regtsvordering, of door eene regtsvordering tot reclame, in zijn bezit gestoord is, of gegronde reden heeft om te vreezen, dat hij daarin gestoord zal worden, kan hij de betaling opschorten, tot dat de verkooper de stoornis heeft doen ophouden, ten ware deze liever verkoos zekerheid te stellen, of er bedongen mogt zijn, dat de kooper, niettegenstaande alle stoornis, tot de betaling verpligt is. Art. 1552.

§ 888. Indien de kooper den koopprijs niet betaalt, kan de verkooper, te zijner keuze, of den kooper, indien dat mogelijk is, daartoe noodzaken, of de vernietiging van den koop vorderen. Artt. 1553, 1516, 1302, 1303. (Zie boven, § 739, n°. 2, 873.)

§ 889. Niettemin heeft, in geval van verkoop van waren en meubelen, de vernietiging van den koop ten behoeve van den verkooper van regtswege en zonder aanmaning plaats, na het verloopen van den tijd tot afhaling van het verkochte bepaald. Art. 1554.

Regt van wederinkoop.

§ 890. Het regt van wederinkoop is een regt, dat de verkooper zich voorbehoudt bij overeenkomst, om het

verkochte terug te nemen, zelfs van eenen tweeden kooper, vrij van alle lasten en hypotheken, door den kooper daarop gelegd, tegen teruggave:

1°. Van den oorspronkelijken koopprijs.

2°. Van alle regtmatige kosten op en ter zake van den koop en de levering gevallen. (Artt. 1502, 1512.)

3°. Van de noodzakelijke kosten van reparatiën en van die, waardoor het verkochte goed in waarde vermeerderd is, ten beloope van deze vermeerdering. Artt. 1555, 1559, 1568.

§ 891. Het mag voor geenen langeren tijd dan van vijf jaren worden bedongen; indien het voor een langer tijdvak bedongen is, wordt die tijd tot vijf jaren ingekort; zonder dat dit tijdvak, dat zelfs tegen minderjarigen loopt, immer door den regter mag worden verlengd; en, wanneer de verkooper verzuimt zijn regt binnen dien tijd te doen gelden, blijft de kooper onherroepelijk eigenaar van het gekochte. Art. 1556—1558.

§ 892. Hij die gekocht heeft onder beding van wederinkoop, treedt in al de regten van zijnen verkooper; en hij kan tegen de schuldeischers van den verkooper het voorregt van uitwinning doen gelden. Artt. 1560, 1561. (Art. 1244.)

§ 893. Indien hij, die onder beding van wederinkoop een onverdeeld aandeel in een onroerend goed gekocht heeft, na eene tegen hem gerigte regtsvordering tot scheiding en deeling, kooper van het geheel is geworden, kan hij den verkooper verpligten, het geheel over te nemen, in geval deze van het gemelde beding wil gebruik maken. Art. 1562.

§ 894. Ieder der verkoopers van een gemeen goed, ieder der erfgenamen van den verkooper, kan het regt van wederinkoop slechts voor zijn aandeel uitoefenen, behoudens het regt van den kooper om te vorderen, dat al de medeverkoopers of mede-erfgenamen worden opgeroepen, ten einde zich onderling over den wederinkoop van het geheele goed te verstaan; en indien zij het niet eens worden, moet de

eisch tot wederinkoop worden ontzegd. Art. 1563—1565.

§ 895. Indien echter ieder der mede-eigenaren zijn gedeelte afzonderlijk verkocht heeft, kan ook ieder het regt van wederinkoop voor zijn gedeelte uitoefenen, zonder dat de kooper hem dwingen kan de zaak in haar geheel over te nemen. Art. 1566.

§ 896. Tegen ieder der erfgenamen van den kooper kan van het regt van wederinkoop slechts voor zijn aandeel worden gebruik gemaakt, het zij de boedel nog onverdeeld, het zij die reeds gescheiden is; in het laatste geval echter, indien het verkochte goed aan één der erfgenamen is te beurt gevallen, kan tegen hem alleen de regtsvordering worden ingesteld. Art. 1567.

Koop en verkoop van inschulden en andere onligchamelijke regten.

§ 897. Hij die eene inschuld of een ander onligchamelijk regt verkoopt, moet instaan:

1°. Voor het aanwezen daarvan ten tijde van de levering, hoewel de verkoop zonder belofte van vrijwaring gedaan zij.

2°. Indien hij zich daartoe verbonden heeft voor de tegenwoordige, niet voor de toekomstige (ten zij het tegendeel bedongen zij) gegoedheid van den schuldenaar, en zulks ten beloope van den koopprijs, dien hij voor de inschuld ontvangen heeft. Artt. 1570—1572.

§ 898. Die eene erfenis verkoopt, zonder stuk voor stuk op te geven, waarin deze bestaat, is niet verder gehouden, dan tot vrijwaring van zijne hoedanigheid van erfgenaam. Art. 1573.

§ 899. Hij moet aan den kooper vergoeden de vruchten, die hij van eenig stuk goed genoten heeft, of het beloop van eenige inschuld, die hij ontvangen, of de goederen, die hij reeds verkocht mogt hebben; en hij kan van zijne zijde

vorderen vergoeding van al hetgeen hij wegens schulden en lasten der nalatenschap mogt hebben betaald, en de voldoening van al wat hij als schuldeischer van de erfenis te vorderen had, alles indien niet uitdrukkelijk anders is bevolen. Art. 1574, 1575.

§ 900. Indien, vóór de levering, de schuldenaar aan den verkooper de schuld voldaan heeft, is hij op eene voldoende wijze bevrijd. Art. 1576. (Art. 608.)

TITEL VI.

Van ruiling.

(Art. 1577—1582.)

§ 901. Ruiling is eene overeenkomst, waarbij partijen zich verbinden om aan elkander wederkeerig eene zaak in de plaats van eene andere te geven. Art. 1577.

§ 902. Indien de ééne partij de zaak, die haar in ruiling gegeven wordt reeds heeft ontvangen, en naderhand bewijst, dat de andere daarvan geen eigenaar was, kan zij niet worden genoodzaakt tot levering van de zaak, die zij van haren kant heeft beloofd, doch alleen om die, welke zij ontvangen heeft, terug te geven. Art. 1579.

§ 903. Hij die door uitwinning gesteld is buiten het bezit der zaak, die hij in ruiling heeft ontvangen, heeft de keus om van de wederpartij vergoeding van kosten, schaden en interessen of de teruggave der door hem gegeven zaak te vorderen. Art. 1580.

§ 904. Indien eene zekere en bepaalde zaak, die men beloofd had in ruiling te geven, buiten schuld van den eigenaar is verloren gegaan, wordt de overeenkomst voor vervallen gehouden, en kan hij die van zijne zijde daaraan voldaan heeft de teruggave van het in ruiling gegeven goed vorderen. Art. 1581.

§ 905. Voor het overige zijn de regelen van *koop en verkoop* op *ruiling* toepasselijk. Art. 1578, 1582.

TITEL VII.

Van huur en verhuur.

(Artt. 1583—1653.)

Algemeene bepalingen.

§ 906. Er zijn tweederlei soorten van huur en verhuur:
1°. Huur van goederen, roerende of onroerende, waarbij de ééne partij zich verbindt om de andere het genot eener zaak te doen hebben, gedurende eenen bepaalden tijd en tegen eenen bepaalden prijs, dien de laatstgemelde aanneemt te betalen. (Artt. 1586—1636.)
2°. Huur van diensten, werk en nijverheid, waarbij de ééne partij zich verbindt om iets voor de andere, tegen betaling van eenen tusschen haar bepaalden prijs, te verrigten. (Art. 1637—1653.) Artt. 1583—1585.

Huur en verhuur van goederen. — Regelen, die gemeen zijn aan verhuringen van huizen en van landen.

I. *Schriftelijke en mondelinge huur.*

§ 907. Huur en verhuur van goederen kan zoowel bij geschrifte als bij monde aangegaan worden. Art. 1604—1607, 1609, 1623, 1634.

§ 908. Indien de huur zonder geschrift aangegaan nog op geenerlei wijze is ten uitvoer gebragt, en ééne der partijen haar ontkent, kan geen bewijs door getuigen worden aangenomen, hoe gering de huurprijs ook zij, en ofschoon men zich ook op het geven van eenen godspenning mogt beroepen; alleen kan de beslissende eed worden gevorderd van hem, die de huur ontkent. Art. 1604. (Art. 1932.)

§ 909. Wanneer er verschil ontstaat over den prijs eener

mondelinge verhuring, waarvan de uitvoering begonnen is, en er geene kwijting aanwezig is, moet de verhuurder op zijnen eed geloofd worden, ten ware de huurder mogt verkiezen den huurprijs door deskundigen te doen begrooten. Art. 1605.

II. *Pligten van den verhuurder.*

§ 910. De verhuurder is verpligt:

1°. Om het verhuurde goed te leveren aan den huurder, in alle opzigten in goeden staat van onderhoud.

2°. Om het te onderhouden in zoodanigen staat, dat het tot het gebruik waartoe het verhuurd is, dienen kan.

3°. Om den huurder het rustig genot daarvan te doen hebben, zoo lang de huur duurt.

4°. Om, gedurende den huurtijd, alle noodzakelijke reparatiën te laten doen, met uitzondering van die, waartoe de huurder verpligt is

5°. Om in te staan voor alle gebreken, die het gebruik van het verhuurde goed verhinderen, al mogt hij die, tijdens de verhuring, niet gekend hebben. Art. 1586—1588.

§ 911. De verhuurder mag gedurende den huurtijd de gedaante of de inrigting van het verhuurde goed niet veranderen. Art. 1590.

III. *Pligten van den huurder.*

§ 912. De huurder is verpligt:

1°. Om het gehuurde te gebruiken als een goed huisvader, en overeenkomstig de bestemming daaraan bij de huurovereenkomst gegeven, of volgens die, welke, bij gebreke van overeenkomst, naar gelang der omstandigheden, vooronderssteld wordt.

2°. Om den huurprijs op de bepaalde termijnen te voldoen.

3°. Om het gehuurde terug te geven:

a. Indien er eene beschrijving van is opgemaakt, in den staat, waarin hij het, volgens die beschrijving, aanvaard heeft.

b. Indien er geene beschrijving gemaakt is, wordt hij vooronderSteld, ten aanzien van het onderhoud, dat te zijnen laste komt, behoudens tegenbewijs, het gehuurde in goeden staat te hebben aanvaard, en moet hij het in dien staat teruggeven.

4°. Om in te staan voor alle schaden en verliezen daaraan gedurende den huurtijd door zijne schuld of door die zijner huisgenooten, of van degenen, aan wie hij de huur mogt hebben overgedaan, toegebragt. (Art. 1403, 1595.)

5°. Om te gedoogen het doen van alle dringende reparatiën, die niet tot na het eindigen der huur kunnen worden uitgesteld.

6°. Om in te staan voor brand door zijne schuld ontstaan.

7°. Om aan den verhuurder te doen beteekenen, indien iemand, die feitelijkheden op het gehuurde gepleegd heeft, beweert daarop eenig regt te hebben, of, indien de huurder zelf in regten gedagvaard is tot ontruiming van het geheel of van een gedeelte van het goed, of om de uitoefening van eenige erfdienstbaarheid te gedoogen. Artt. 1591, 1594, 1596, 1598–1602.

§ 913. De huurder mag, bij de ontruiming van het gehuurde goed, afbreken en naar zich nemen al hetgeen hij daaraan op zijne kosten heeft doen maken, mits dit gedaan worde zonder beschadiging van het goed. Art. 1603.

IV. *Vermindering van den huurprijs.*

§ 914. De huurder kan eene geëvenredigde vermindering van den huurprijs vragen:

1°. Indien, gedurende den huurtijd, een gedeelte van het gehuurde door toeval vergaan is, ten zij hij liever de vernietiging van de huur mogt verkiezen.

2o. Indien de reparatiën, waarvan in § 912, n°. 5, gesproken is, langer dan veertig dagen geduurd hebben.

3o. Indien hij in zijn genot is gestoord geworden, ten gevolge eener regtsvordering, die tot den eigendom van het goed betrekking heeft, mits van die stoornis of belemmering aan den eigenaar behoorlijk kennis gegeven zij. Artt. 1589, 1591, 1593.

Hoe huur en verhuur eindigt.

§ 915. De huurder kan de huur doen vernietigen:

1o. Indien het verhuurde goed, gedurende den huurtijd, voor een gedeelte is te niet gegaan. (Zie § 914, n°. 1.)

2o. Indien de reparatiën, waarvan in § 912, n°. 5, gesproken is, van dien aard zijn, dat daardoor het gehuurde dat den huurder en zijn huisgezin ter bewoning noodzakelijk is onbewoonbaar wordt. Artt. 1589, 1591.

§ 916. De verhuurder kan de huur doen vernietigen:

1o. Indien de huurder, zonder dat hem dat vermogen is toegestaan, het goed weder verhuurt of aan een ander afstaat, onverminderd de regtsvordering tot vergoeding van schaden, kosten en interessen, en zonder dat hij verpligt zij na die vernietiging de onderhuur gestand te doen.

2o. Indien de huurder het gehuurde tot een ander gebruik bezigt dan waartoe het bestemd is, of tot een zoodanig gebruik, waardoor aan den verhuurder eenig nadeel kan veroorzaakt worden, naar gelang der omstandigheden. Artt. 1595—1597.

§ 917. De huur houdt van regtswege op:

1o. Indien, gedurende den huurtijd, het verhuurde goed door toeval geheel vergaan is.

2o. Indien de bepaalde tijd verstreken is, en daarenboven zoo de huur zonder geschrift is aangegaan, de ééne partij de huur aan de andere heeft opgezegd, met

inachtneming der termijnen, die het plaatselijk gebruik medebrengt. Artt. 1589, 1606, 1607.

§ 918. Indien na het eindigen van eene schriftelijke verhuring de huurder in het bezit is gebleven en gelaten, ontstaat daardoor eene nieuwe huur, waarvan de gevolgen zijn als van eene mondelinge verhuring. Art. 1609.

§ 919. De huurovereenkomst gaat niet te niet door den dood van den verhuurder noch door dien van den verhuurder. Art. 1611. (Art. 1354.)

§ 920. Door verkoop van het verhuurde wordt eene te voren aangegane huur niet verbroken, ten ware dit bij de verhuring mogt voorbehouden zijn, en is bovendien de kooper verpligt den huurder zoodanigen tijd te voren te waarschuwen als het plaatselijk gebruik tot het doen van opzeggingen medebrengt. Artt. 1612, 1614.

Huur van huizen en huisraad.

§ 921. De huurder die een gehuurd huis niet van genoegzaam huisraad voorziet kan tot de ontruiming worden genoodzaakt, ten zij hij voldoende zekerheid geve voor de betaling der huurpenningen. Art. 1617. (Art. 1185—1189.)

§ 922. De huurder mag een gedeelte van het huis, dat hij zelf bewoont, onder zijne verantwoordelijkheid aan een ander verhuren, indien hem dat vermogen bij de overeenkomst niet ontzegd is. Art. 1595.

§ 923. Een tweede huurder is ten aanzien van den eigenaar niet verder gehouden dan tot het beloop van den huurprijs der tweede huur, dien hij, op het oogenblik van een gedaan beslag, aan den eersten huurder schuldig is, zonder dat hij zich op betalingen bij voorraad gedaan beroepen kan, ten ware deze mogten zijn geschied uit krachte van een beding bij zijne huurovereenkomst uitgedrukt, of ten gevolge van plaatselijke gebruiken. Art. 1618.

§ 924. Voor rekening van den huurder zijn:

1°. Geringe en dagelijksche reparatiën.

2o. Het schoonhouden der schoorsteenen. Art. 1619, 1620.

§ 925. Het schoonhouden van putten, regenbakken en sekreten komt ten laste van den verhuurder; doch dit en het in de vorige paragraaf gezegde, indien het tegendeel niet is bedongen. Art. 1620.

§ 926. De huur van meubelen, om een huis, woning, winkel of eenig vertrek daarmede te stofferen wordt gehouden voor zoo lang te zijn aangegaan, als die huizen, enz., volgens plaatselijk gebruik, doorgaans verhuurd worden. Art. 1621.

§ 927. De huur van gestoffeerde kamers wordt geacht te zijn aangegaan bij het jaar, bij de maand of bij den dag, naarmate zij is aangegaan voor eene zekere som bij het jaar, bij de maand, bij den dag; of, wanneer daarvan niet blijkt, wordt zij geacht te zijn aangegaan volgens plaatselijk gebruik. Art. 1622.

§ 928. Indien de huurder van een huis of vertrek na het eindigen van den huurtijd bij schriftelijke overeenkomst bepaald in het bezit van het gehuurde blijft, zonder dat zich de verhuurder daartegen verzet, wordt hij geacht het verhuurde op dezelfde voorwaarden te blijven behouden, voor den tijd, dien het plaatselijk gebruik medebrengt. Art. 1623. (Art. 1609.)

Huur van landerijen.

§ 929. De verhuurder is bevoegd om, naar gelang der omstandigheden, de vernietiging van de huur met vergoeding van kosten, schaden en interessen te vorderen:

1o. Indien de huurder de landerijen niet van de tot beweiding of bebouwing noodzakelijke beesten en bouwgereedschappen voorziet. (Artt. 1185, 1186, 1617.)

2o. Indien hij met de beweiding of bebouwing ophoudt, of te dien opzigte niet als een goed huisvader handelt. (Art. 1596.)

3o. Indien hij het gehuurde goed tot een ander einde gebruikt, dan waartoe het bestemd is. (Artt. 1596, 1597.)

4o. Indien hij de bedingen bij de huurovereenkomst gemaakt niet nakomt, en daardoor eenig nadeel voor den verhuurder ontstaat. (Art. 1302.) Art. 1625.

§ 930. De huurder is nog verpligt:

1o. De vruchten in de daartoe bestemde bergplaatsen te bergen.

2o. Den eigenaar van alle feitelijkheden te doen kennis dragen op de gehuurde erven gepleegd, op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen. Artt. 1626, 1627.

§ 931. Indien gedurende den huurtijd de geheele of de halve oogst van een jaar door onvermijdelijke toevallen is verloren gegaan, kan de huurder bij eene huur van verscheiden jaren eene vermindering der huurpenningen vorderen, ten ware hij door den oogst der vorige jaren reeds mogt schadeloos gesteld zijn, echter niet dan op het einde van de huur, wanneer het genot van al de jaren tegen elkander in vergelijking wordt gebragt; en kan hij bij de huur van één jaar, indien de oogst voor het geheel of voor de helft is verloren, ontheven worden van de betaling van den geheelen huurprijs, of van een evenredig gedeelte. Artt. 1628, 1629.

§ 932. De huurder kan geene korting erlangen:

1o. Indien het verlies der vruchten geleden is nadat zij van den grond zijn afgescheiden, ten ware bij de overeenkomst een zeker gedeelte van den oogst *in natura* voor den eigenaar bedongen zij.

2o. Indien de oorzaak der schade, tijdens het aangaan der huur, reeds bestond en bekend was. Art. 1630.

§ 933. De huurder kan bij een uitdrukkelijk beding, voor de onvoorziene toevallen worden aansprakelijk gesteld: welk beding echter alleen verstaan wordt van de gewone onvoorziene toevallen, ten ware de huurder alle, zoowel voorziene als onvoorziene, hebbe op zich genomen. Artt. 1631, 1632.

§ 934. De huur zonder geschrift aangegaan wordt gerekend voor zoodanigen tijd aangegaan te zijn, als de huurder noodig heeft tot het inzamelen van al de vruchten van het verhuurde erf. Art. 1633.

§ 935. Indien, na het eindigen van eene schriftelijke verhuring, de huurder in het bezit van het goed blijft en daarin gelaten wordt, worden de gevolgen van de nieuwe huur door de voorgaande paragraaf geregeld. Art. 1634. (Art. 1633.)

§ 936. De huurder, wiens huur eindigt, en hij, die hem in de huur opvolgt, zijn verpligt elkander over en weder met al datgene te gerijven, dat vereischt wordt, om het verlaten en betrekken van het goed gemakkelijk te maken, zoo wat betreft de bebouwing voor het volgende jaar, het inoogsten der nog te velde staande vruchten, als anderzins: alles overeenkomstig plaatselijk gebruik. Art. 1635.

§ 937. De huurder moet insgelijks bij zijn vertrek achterlaten het stroo en de mest van het afgeloopen jaar, indien hij deze bij den aanvang van de huur ontvangen heeft; en al had hij die zelfs niet ontvangen, kan de eigenaar die, volgens eene te maken begrooting, aan zich houden. Art. 1636.

Huur van diensten en werk, of van dienstboden en werklieden.

§ 938. Men kan zijne diensten slechts voor eenen bepaalden tijd of voor eene bepaalde onderneming verhuren. Art. 1637.

§ 939. De meester wordt op zijn woord, des gevorderd met eede gesterkt, geloofd, ten aanzien:

1°. Van de hoegrootheid van het bedongen loon.

2°. Van de betaling van het loon over het verschenen jaar.

3°. Van hetgeen op rekening gegeven is van het loon over het loopende jaar.

4°. Van den tijd, waarvoor de huur is aangegaan. Art. 1638.

§ 940. Dienst- en werkboden mogen, indien zij voor eenen bepaalden tijd gehuurd zijn, zonder wettige redenen hunne dienst niet verlaten, vóórdat de tijd verstreken is, op verbeurte van het verdiende loon. Art. 1639.

§ 941. De meester is bevoegd om hen ten allen tijde, zonder het aanvoeren van redenen, weg te zenden, mits aan hen, behalve het verschenen loon, betalende dat van zes weken, te rekenen van den dag, waarop zij zijn weggezonden; of, indien de huur voor minder dan zes weken is aangegaan, of minder dan zes weken te loopen heeft, het volle loon. Art. 1639.

Huur van nijverheid. Aanneming van werk.

§ 942. Bij het laten maken van werk kan men overeenkomen, dat de werkman alleen zijnen arbeid of zijne nijverheid, of wel dat hij ook de stof leveren zal. Art. 1640.

§ 943. In het laatste geval, indien het werk, op welke wijze ook, vergaat, voordat het geleverd is, komt het verlies voor rekening van den aannemer, ten ware hij, die het werk besteld heeft, nalatig zij geweest om het te ontvangen; in het eerste geval is hij niet aansprakelijk, indien het werk niet door zijne schuld vergaan is: echter heeft hij ook dan, indien hij, die het werk besteld heeft, niet nalatig is geweest om het op te nemen, geene aanspraak op zijn loon, ten zij de zaak door een gebrek in de stof zelve zij verloren gegaan. Artt. 1641—1643.

§ 944. Indien een werk bij het stuk of bij de maat berekend wordt, kan het bij gedeelten worden opgenomen; die opneming wordt geacht geschied te zijn voor al de betaalde gedeelten, wanneer de aanbesteder den werkman telkens betaalt naar evenredigheid van hetgeen afgewerkt is. Art. 1644.

§ 945. Indien een gebouw voor eenen bepaalden prijs aangenomen en gemaakt geheel of gedeeltelijk vergaat door een gebrek in de zamenstelling, of zelfs uit hoofde van de

ongeschiktheid van den grond, zijn de bouwmeesters en aannemers daarvoor gedurende tien jaren aansprakelijk. Art. 1645.

§ 946. Indien een bouwmeester of aannemer op zich genomen heeft, om een gebouw bij aanneming te maken volgens een bestek met den eigenaar van den grond vastgesteld, kan hij geene vermeerdering van prijs vorderen, noch onder voorwendsel van vermeerdering der dagloonen of bouwstoffen, noch onder dat van gemaakte veranderingen of bijvoegselen, die niet in het bestek begrepen zijn, indien deze niet schriftelijk zijn ingewilligd, en over den prijs daarvan met den eigenaar geene overeenkomst is getroffen. Art. 1646.

§ 947. De aanbesteder kan het werk opzeggen, ofschoon het reeds begonnen is, mits hij den aannemer wegens al zijne gemaakte kosten arbeid en winstderving schadeloos stelle. Art. 1647.

948. Huur van werk houdt op door den dood van den werkman, bouwmeester of aannemer, mits de eigenaar aan de erfgenamen betale de waarde van het gedane werk en de in gereedheid gebragte bouwstoffen, voor zoo verre de laatsten hem tot eenig nut kunnen verstrekken. Art. 1648.

§ 949. De aannemer is verantwoordelijk voor de daden van hen die hij in het werk stelt. Art. 1649. (Art. 1403.)

§ 950. Metselaars, timmerlieden, smids en andere ambachtslieden, die zelve onmiddellijk en voor eenen bepaalden prijs een werk op zich nemen, zijn aannemers in het vak waarin zij werkzaam zijn. Art. 1651.

§ 951. Ambachtslieden die eenig goed van een ander onder zich hebben, om daaraan een werk te verrigten, zijn geregtigd om dat goed onder zich te houden, tot de volle voldoening van de kosten en arbeidsloonen, ten zij de eigenaar daarvoor genoegzame zekerheid gesteld hebbe. Art. 1652.

TITEL VIII.

Van het regt van beklemming.

(Art. 1654.)

§ 952. Het regt van beklemming en van altijddurende beklemming, geboren uit overeenkomst of door andere wettige middelen ingesteld, wordt door de daaraan eigen bepalingen en bedongen voorwaarden, of bij gebreke van deze, door de plaatselijke gewoonten geregeld. Art. 1654. (Art. 3, *Alg. Bep.*)

TITEL IX.

Van maatschap of vennootschap.

(Art. 1655—1689.)

Algemeene bepalingen.

§ 953. Maatschap is eene overeenkomst waarbij twee of meer personen zich verbinden om iets in gemeenschap te brengen, met het oogmerk, om het daaruit ontstaande voordeel te deelen. Art. 1655.

§ 954. Alle maatschap moet een geoorloofd onderwerp hebben en tot het gemeenschappelijk belang der partijen aangegaan worden; ieder der vennooten moet of geld, of andere goederen, of zijne nijverheid in de maatschap inbrengen. Art. 1656. (Art. 1371, 1372.)

§ 955. Er zijn twee soorten van maatschap:

1o. Algeheele maatschap van winst, die zich uitstrekt tot hetgeen partijen, onder welke benaming ook, gedurende den loop der maatschap, door hare vlijt zullen verkrijgen.

2o. Bijzondere maatschap, die betrekking heeft:

a. Tot zekere bepaalde zaken.
b. Tot het gebruik daarvan.
c. Tot de vruchten die daarvan zullen getrokken worden.
d. Tot eene bepaalde onderneming.
e. Tot de uitoefening van eenig bedrijf of beroep. Artt. 1657 – 1660.

§ 956. Alle maatschappen, het zij van al de goederen, het zij van een bepaald gedeelte van deze, onder eenen algemeenen titel, zijn nietig, behoudens de wettelijke gemeenschap tusschen echtgenooten en de huwelijksche voorwaarden. Art. 1658.

§ 957. De maatschap begint van het oogenblik der overeenkomst, indien daarbij geen ander tijdstip bepaald is. Art. 1661.

Verbindtenissen der vennooten onderling.

§ 958. Ieder vennoot is aan de maatschap verschuldigd:
1°. Al hetgeen hij beloofd heeft daarin te brengen.
2°. De vrijwaring daarvan, indien het eene bepaalde zaak is.
3°. De interessen, indien het eene som gelds is, van den dag, waarop die had behooren ingebragt te worden, indien dit niet geschied is, zelfs zonder dat hij daartoe aangesproken is geworden, en onverminderd de vergoeding van kosten, schaden en interessen, als daartoe gronden zijn.
4°. De interessen, op gelijken voet, van die geldsommen, die hij uit de gemeene kas genomen heeft, te rekenen van den dag, waarop hij die tot zijn bijzonder voordeel daaruit getrokken heeft.
5°. Indien hij zijnen arbeid en zijne vlijt beloofd heeft, rekenschap van alle daaruit getrokken winsten.
6°. De vergoeding der nadeelen aan de maatschap door zijne schuld veroorzaakt, zonder dat hij die in

vergelijking kan brengen met de voordeelen, die hij door zijnen arbeid en zijne vlijt in andere zaken aan de maatschap heeft aangebragt. Artt. 1662—1664, 1667.

959. Indien de zaken, waarvan slechts het genot in de maatschap is ingebragt, in zekere en bepaalde voorwerpen bestaan, die niet door het gebruik te niet gaan, zijn deze voor rekening van den vennoot, aan wien zij in eigendom toebehooren. Zij zijn voor rekening van de maatschap:

1°. Indien zij door het gebruik vergaan.

2°. Indien zij in waarde verminderen, door haar te behouden.

3°. Indien zij bestemd geweest zijn om verkocht te worden.

4°. Indien zij in de maatschap zijn aangebragt volgens eene begrooting, bij beschrijving of inventaris bepaald. Art. 1668.

§ 960. Een vennoot heeft aanspraak op de maatschap:

1°. Wegens de gelden die hij voor haar heeft uitgeschoten.

2°. Wegens de verbindtenissen die hij te goeder trouw ten haren behoeve heeft aangegaan.

3°. Wegens de schaden die onafscheidbaar zijn van zijn beheer. Art. 1669.

§ 961. Het aandeel in de winsten en verliezen voor ieder der vennooten is geëvenredigd aan hetgeen hij in de maatschap heeft ingebragt; en dat van hem, die slechts zijne nijverheid heeft ingebragt, wordt geacht gelijk te staan met dat van hem, die het minst heeft ingebragt; alles, indien daaromtrent bij de overeenkomst geene andere bepalingen gemaakt zijn. Art. 1670.

§ 962. Zijn nietig, en worden voor niet geschreven gehouden, de bedingen:

1°. Waarbij de regeling van de begrooting van het voordeel der vennooten aan *één* hunner of aan eenen derde wordt overgelaten.

2°. Waarbij aan *één* der vennooten al de voordeelen worden toegezegd. (Art. 1656.) Artt. 1671, 1672.

§ 963. Elk der vennooten mag, zelfs zonder toestemming

der overigen, eenen derden persoon aannemen als deelgenoot in het aandeel, dat hij in de maatschap heeft; doch hij kan dezen, zonder die toestemming, niet als medelid der maatschap toelaten, al mogt hij ook met het beheer der zaken van de maatschap belast zijn. Art. 1678.

Beheer.

§ 964. De vennoot die bij de overeenkomst met het beheer belast is kan, zelfs in weerwil der overige vennooten, alle daden verrigten tot zijn beheer betrekkelijk, mits hierin te goeder trouw te werk gaande. Art. 1673.

§ 965. Deze magt kan, zoo lang de maatschap duurt, niet zonder wettige redenen herroepen worden; maar indien zij bij eene bijzondere akte gegeven is, is zij herroepelijk. Art. 1673.

§ 966. Indien verscheiden vennooten met het beheer belast zijn, zonder dat hunne bijzondere werkzaamheden zijn bepaald, of zonder beding, dat de één buiten den andere niets mag verrigten, is ieder van hen afzonderlijk bevoegd tot alle handelingen dat beheer betreffende. Artt. 1674, 1675.

§ 967. Bij gebreke van bijzondere bedingen omtrent de wijze van beheer, moeten de volgende regelen worden in acht genomen:

1°. De vennooten worden geacht zich over-en weder de magt te hebben verleend om de één voor den andere te beheeren.

2°. Ieder der vennooten mag gebruik maken van de zaken aan de maatschap toebehoorende, mits hij die tot zoodanige einden gebruike, als waartoe zij gewoonlijk bestemd zijn, en mits hij zich daarvan niet bediene tegen het belang der maatschap, of op zoodanige wijze, dat de overige vennooten daardoor verhinderd worden om van die zaken volgens hun regt mede gebruik te maken.

3°. Ieder vennoot heeft de bevoegdheid om de overige

vennooten te verpligten in de onkosten te dragen, die tot behoud der aan de maatschap behoorende zaken noodzakelijk zijn.

4o. Geen der vennooten kan zonder toestemming der overigen eenige nieuwigheden tot stand brengen ten aanzien der onroerende goederen, die tot de maatschap behooren, al beweerde hij ook, dat zij voor de maatschap voordeelig waren. Art. 1676.

§ 968. De vennooten die geen beheer hebben mogen zelfs de roerende goederen tot de maatschap behoorende noch vervreemden noch verpanden noch bezwaren. Art. 1677.

Verbindtenissen der vennooten, ten aanzien van derden.

§ 969. De vennooten zijn niet ieder voor het geheel voor de schulden der maatschap verbonden; en één der vennooten kan de overigen of de maatschap niet verbinden, zonder bekomen volmagt, ten zij de zaak ten voordeele der maatschap gestrekt hebbe. Artt. 1679, 1681.

§ 970. De vennooten kunnen door den schuldeischer met wien zij gehandeld hebben aangesproken worden, ieder voor gelijke som en gelijk aandeel, ten zij, bij het aangaan der schuld, hunne verpligting om in evenredigheid van het aandeel in de maatschap van elk vennoot te dragen, uitdrukkelijk zij bepaald. Art. 1680.

§ 971. Indien één der vennooten, in naam der maatschap, eene overeenkomst heeft aangegaan, kan de maatschap de uitvoering daarvan vorderen. Art. 1682.

Wijzen waarop de maatschap eindigt.

§ 972. Maatschap eindigt:

1o. Door verloop van den tijd, voor welken zij is aangegaan, ten zij vroeger, om door den regter wettig

geoordeelde redenen, de ontbinding door éénen der vennooten gevorderd worde.

2°. Door de vernietiging der zaak of de volbrenging der handeling, die het onderwerp der maatschap uitmaakt. (Art. 1656.)

3°. Door den wil van eenigen of van éénen der vennooten, indien zij voor geenen bepaalden tijd is aangegaan, mits de opzegging niet geschiede:

a. Te kwader trouw, die voorondersteld wordt, wanneer zij geschiedt met het oogmerk om zich alleen een voordeel toe te eigenen, dat de vennooten zich hadden voorgesteld gemeenschappelijk te genieten.

b. Ontijdig, dat is, wanneer de zaken niet meer in haar geheel zijn, en het belang der maatschap vordert, dat hare ontbinding uitgesteld worde.

4°. Door den dood van één hunner, indien niet is overeengekomen, dat de maatschap met zijn erfgenaam, of alleen tusschen de overblijvende vennooten, zal voortduren.

5°. Door de curatelé van één hunner.

6°. Indien één der vennooten in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen is verklaard. Artt. 1683 —1688.

Verdeeling.

§ 973. De regelen omtrent de verdeeling der nalatenschappen, de wijze dier verdeeling, en de verpligtingen, die daaruit tusschen de mede-erfgenamen voortspruiten, zijn ook toepasselijk op de verdeeling tusschen vennooten. Art. 1689. (Artt. 1122—1131, 1146—1166. Zie boven, § 651 - 656, 666—673.)

TITEL X.

Van zedelijke ligchamen.

(Art. 1690—1702.)

§ 974. De wet erkent vereenigingen van personen als zedelijke ligchamen, het zij die op openbaar gezag als zoodanig zijn ingesteld of erkend, het zij zij als geoorloofd zijn toegelaten, of alleen tot een bepaald oogmerk, niet strijdig met de wetten of de goede zeden, zijn zamengesteld. Art. 1690. (Art. 1356, 1373. Art. 14 *Alg. Bep.*).

§ 975. Zedelijke ligchamen zijn, evenals particuliere personen, bevoegd tot het aangaan van burgerlijke handelingen behoudens de openbare verordeningen, waarbij die bevoegdheid is gewijzigd, beperkt of aan zekere formaliteiten onderworpen; en hunne bestuurders zijn geregtigd, voor zoo verre daaromtrent niet anders bij de instellingen, overeenkomsten en reglementen is bepaald:

1°. Om in naam van het ligchaam te handelen.

2°. Om dit aan derden en derden aan het ligchaam te verbinden.

3°. Om zoo eischende als verwerende in regten op te treden. Artt. 1691, 1692.

§ 976. Alle handelingen, waartoe de bestuurders onbevoegd waren, verbinden het zedelijk ligchaam slechts in zoo verre het daardoor werkelijk is gebaat, of die handelingen naderhand behoorlijk zijn goedgekeurd. Art. 1693.

§ 977. Indien omtrent het bestuur niets bepaald is, is niemand der leden bevoegd voor het ligchaam te handelen of dit te verbinden, anders dan bij de vorige paragraaf gezegd is. Art. 1694.

§ 978. De bestuurders zijn, indien daaromtrent niet anders bepaald is, verpligt om aan de gezamenlijke leden van het zedelijk ligchaam rekening en verantwoording af te

leggen, waartoe elk lid bevoegd is hen in regten op te roepen. Art. 1695.

§ 979. Indien daaromtrent geene andere bepalingen gemaakt zijn, heeft ieder lid gelijk regt om zijne stem uit te brengen, en wordt het besluit bij meerderheid van stemmen opgemaakt. Art. 1696.

§ 980. De regten en verpligtingen der leden worden geregeld naar de verordeningen, waarop zij door het openbaar gezag zijn ingesteld of erkend, of naar hare eigen instellingen, overeenkomsten en reglementen, en, voor zoo verre die ontbreken, naar de bepalingen van dezen titel. Art. 1697.

§ 981. De leden zijn niet persoonlijk aansprakelijk voor de verbindtenissen van het ligchaam; de schulden kunnen alleen op de goederen van het zedelijk ligchaam verhaald worden. Art. 1698.

§ 982. Het zedelijk ligchaam op openbaar gezag ingesteld blijft bestaan tot het wettig is ontbonden. Art. 1699.

§ 983. Alle andere zedelijke ligchamen blijven bestaan:

1°. Tot dat zij uitdrukkelijk zijn ontbonden, volgens hunne instellingen, reglementen of overeenkomsten.

2°. Tot dat het doel of het voorwerp der vereeniging ophoudt. Art. 1700. (Art. 1356.)

§ 984. Het regt der leden is persooonlijk, en gaat niet op hunne erfgenamen over, ten zij het tegendeel bepaald zij. Art. 1701.

§ 985. Bij de ontbinding zijn de overblijvende leden, of het overblijvende lid, verpligt de schulden van het ligchaam te voldoen, ten bedrage der baten, en kunnen zij alleen het voordeelig slot onderling verdeelen, of zich persoonlijk toeeigenen, en alzoo op hunne erfgenamen overdragen; en is op hen van toepassing het gezegde in § 628, n°. 4 en 5. Art. 1702. (Artt. 1079, 1081.)

TITEL XI.

Van schenkingen.

(Art. 1703—1730.)

Algemeene bepalingen.

§ 986. Schenking is eene overeenkomst, waarbij de schenker, bij zijn leven, om niet en onherroepelijk eenig goed afstaat ten behoeve van den begiftigde, die het aanneemt. Art. 1703. (Artt. 1719, 1720.)

§ 987. Is verboden en nietig de schenking:

1°. Van toekomstige goederen, behoudens het gezegde in § 133, n°. 4, en § 139.

2°. Van een voorwerp, waarover de schenker zich de bevoegdheid om te beschikken voorbehoudt.

3°. Onder eene voorwaarde, om andere schulden of lasten te voldoen dan die, welke uitgedrukt staan in de akte van schenking zelve, of in eenen staat die daaraan moet zijn vastgehecht. Artt. 1704, 1705, 1707.

§ 988. De schenker is in geval van uitwinning tot geene vrijwaring gehouden. Art. 1711.

§ 989. De bepalingen van § 583—597, en van § 515 en 545. (Artt. 926—931, 1020—1038, 878, 941) zijn op schenkingen van toepassing. Artt. 1706, 1712.

Regt van terugkeering.

§ 990. De schenker mag zich het regt voorbehouden, om de gegeven goederen tot zich te doen terugkeeren, ingeval de begiftigde alleen, of deze en zijne afkomelingen vóór den schenker overlijden; maar dit kan niet anders bedongen worden dan ten behoeve van den schenker alleen. Art. 1709.

§ 991. Het gevolg van dat regt bestaat daarin, dat alle vervreemdingen van geschonken goederen worden vernietigd,

en dat die goederen tot den schenker terugkeeren, vrij en ontheven van alle lasten en hypotheken, daarop sedert het tijdstip der schenking gelegd. Art. 1710.

Bekwaamheid om bij wege van schenking te beschikken en voordeel te genieten.

§ 992. Minderjarigen mogen niet bij wijze van schenking beschikken, al hebben zij den vollen ouderdom van achttien jaren bereikt, behoudens hetgeen bij den achtsten titel van het eerste boek is vastgesteld. Art. 1714.

§ 993. Schenkingen tusschen echtgenooten, staande huwelijk gedaan, zijn verboden, met uitzondering van geschenken of handgiften van roerende ligchamelijke voorwerpen, waarvan de waarde niet bovenmatig is, in aanmerking van de gegoedheid des schenkers. Art. 1715. (Zie boven, § 132.)

§ 994. De bepalingen, voorkomende in § 549, n°. 4, 550, 551, n°. 1, 2, 4—6, 552. (Artt. 956, 946, 947, 951, 953—955, 958), zijn op schenkingen toepasselijk. Artt. 1716—1718.

Vorm.

§ 995. Alle schenkingen moeten, op straffe van nietigheid, gedaan worden bij eene notariële akte, waarvan de minuut onder den notaris is verbleven; en zij hebben zelfs dan geen gevolg, zoo zij niet bij dezelfde of bij eene gelijke latere akte uitdrukkelijk zijn aangenomen, het zij door den begiftigde, het zij door zijnen bij authentieke akte gevolmagtigde. Artt. 1719, 1720.

§ 996. De schenker kan door geene akte van bevestiging eene schenking nietig in den vorm herstellen; doch de bevestiging, bekrachtiging of vrijwillige nakoming eener schenking door zijne erfgenamen of regtverkrijgenden gedaan na zijn overlijden versteekt dezen van de bevoegdheid om zich op eenig gebrek in den vorm te beroepen. Artt. 1930, 1931.

§ 997. De giften van hand tot hand van roerende ligchamelijke voorwerpen of van schuldvorderingen aan toonder vereischen geene akte, en zijn van kracht door de enkele overlevering aan den begiftigde, of aan eenen derde, die het gegevene voor hem aanneemt. Art. 1724.

§ 998. Eene getrouwde vrouw kan geene schenking aannemen, zonder bijstand of toestemming van haren man. Artt. 1721, 163. (Zie boven § 99.)

§ 999. Die aan minderjarigen gedaan kan, gedurende het leven van beide ouders, door den vader, die aan onder voogdij staande minderjarigen, of aan onder curatele gestelden, door den voogd of curator, door den kantonregter gemagtigd, worden aangenomen. Artt. 1722, 460, 506. Art. 1 der wet van 18 April 1874, *Stbl.* n°. 68. (Zie boven § 282, n°. 5, 307, 311.)

§ 1000. De eigendom der geschonken goederen wordt eerst verkregen door de overdragt, gedaan overeenkomstig § 392, n°. 1, 2, 6. Art. 1723. (Artt. 667, 668, 671.)

Herroeping.

§ 1001. Eene schenking kan herroepen worden:

1°. Uit hoofde van de niet-vervulling der voorwaarden, waaronder zij gedaan is, in welk geval de schenker, het geschonkene kan terughouden of vorderen, zelfs van derde houders, vrij van alle lasten en hypotheken daarop door den begiftigde gelegd, met de vruchten en inkomsten door hem sedert zijne nalatigheid genoten.

2°. Indien de begiftigde zich schuldig of medepligtig heeft gemaakt aan eenen aanslag op het leven van of aan een ander misdrijf tegen den schenker.

3°. Indien hij weigert aan den schenker, nadat deze in armoede is vervallen, levensonderhoud te verschaffen. Artt. 1725, 1726.

§ 1002. In de twee laatste gevallen der vorige paragraaf

wordt geen hinder toegebragt aan de vervreemding van de geschonken zaak, of aan de hypotheken of andere zakelijke lasten door den begiftigde daarop gelegd, vóór dat de eisch tot tenietdoening der gift is ingeschreven naast de bij § 393, nº. 6, vermelde overschrijving; doch moet de begiftigde de zaak teruggeven met de vruchten en inkomsten, te rekenen van den dag der regtsvordering, of, zoo de zaak vervreemd is, hare waarde op het tijdstip der regtsvordering, mede met de vruchten en inkomsten sedert dat tijdstip en daarenboven den schenker schadeloos stellen voor de hypotheken en andere lasten, waarmede de onroerende goederen, ook vóór de regtsvordering, door hem zijn bezwaard. Artt. 1727, 1728. (Art. 671.)

§ 1003. Die regtsvordering kan alleen worden aangelegd door den schenker tegen den begiftigde, en vervalt na verloop van één jaar te rekenen van den dag waarop het feit dat daartoe grond gegeven heeft heeft plaats gehad, en aan den schenker is kunnen bekend zijn. Art. 1729.

TITEL XII.

Van bewaargeving.

(Art. 1731—1776).

Algemeene bepalingen.

§ 1004. Bewaargeving is eene overeenkomst, waarbij men het goed van een ander in bewaring neemt om het *in natura* terug te geven. Art. 1731.

§ 1005. Zij is tweederlei:

1º. Eigenlijk gezegde bewaargeving. (Artt. 1753—1766.)

2º. Sequestratie. (Artt. 1767—1776.) Art. 1732.

Eigenlijk gezegde bewaargeving.

§ 1006. Eigenlijk gezegde bewaargeving wordt geacht om

niet te zijn aangegaan, zoo niet het tegendeel is bedongen, en heeft alleen roerende goederen tot onderwerp. Art. 1733.

§ 1007. De overeenkomst is niet voltrokken dan door de wezenlijke of vooronderstelde overgave der zaak. Art. 1734.

§ 1008. Bewaargeving kan slechts plaats hebben tusschen personen die de bekwaamheid hebben om verbindtenissen aan te gaan; indien evenwel hij die daartoe bekwaam zijnde, iets in bewaring aanneemt van eenen onbekwame, is hij aan de verpligtingen van eenen wezenlijken bewaarnemer onderworpen; en, in het tegenovergestelde geval, heeft de bewaargever tegen den bewaarnemer slechts eene regtsvordering tot teruggave der zaak, zoo lang die in zijn bezit is, of, zoo niet, tot vergoeding, voor zoo verre de bewaarnemer daardoor gebaat is. Art. 1738, 1739, 1742.

§ 1009. Bewaargeving geschiedt:

1°. Vrijwillig, ten gevolge van de wederkeerige toestemming van den bewaargever en den bewaarnemer.

2°. Uit noodzaak, wanneer men door eenig toeval daartoe gedwongen wordt. Artt. 1735, 1736, 1740.

Vrijwillige bewaargeving.

§ 1010. Indien men zich op eene vrijwillige bewaargeving, waarvan het bestaan niet voor bewijs door getuigen vatbaar is, zonder schriftelijk bewijs of begin daarvan beroept, wordt hij, die als bewaarnemer aangesproken wordt, geloofd, het zij omtrent het feit der bewaargeving, het zij omtrent de zaak, die het onderwerp daarvan uitmaakt, het zij omtrent hare teruggave; alles onverminderd de bepalingen omtrent den beslissenden eed. Art. 1737. (Artt. 1933, 1939, 1967—1976.)

Verpligtingen van den bewaarnemer.

§ 1011. De bewaarnemer is verpligt:

1°. Omtrent de bewaring der zaak dezelfde zorg aan te wenden, die hij aan die zijner eigen zaken besteedt; en deze bepaling wordt strenger toegepast:

a. Indien hij zich zelven tot de bewaring heeft aangeboden.

b. Indien hij loon bedongen heeft.

c. Indien de bewaargeving eeniglijk in zijn belang geschiedt.

d. Indien uitdrukkelijk bedongen is, dat hij voor alle soort van verzuim aansprakelijk is.

2°. Om dezelfde zaak, die hij ontvangen heeft, terug te geven in den staat, waarin zij zich bevindt op dat tijdstip; komende alle verminderingen, die zij buiten zijne schuld heeft ondergaan, voor rekening van den bewaargever.

3°. Om de vruchten, die de zaak oplevert, en die door hem geïnd of ontvangen zijn, terug te geven, en de interessen der geldsommen, van den dag dat hij daartoe aangemaand in de teruggave nalatig is geweest.

4°. Indien de zaak hem door overmagt ontnomen is en hij de waarde daarvan of iets anders in de plaats ontvangen heeft, tot de teruggave daarvan. Art. 1743, 1744, 1751—1753, 1755.

§ 1012. De bewaarnemer is niet aansprakelijk voor onvermijdelijke toevallen, ten zij hij in de teruggave nalatig geweest zij, en het goed bij den bewaargever niet insgelijks zoude vergaan zijn. Art. 1745.

§ 1013. Hij mag zich van het goed niet bedienen zonder het uitdrukkelijk of voorondersteld verlof van den bewaargever, op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien daartoe gronden zijn. Art. 1749.

§ 1014. Hij mag niet onderzoeken waarin de zaken bestaan die hem in bewaring zijn gegeven, indien deze hem in eene gesloten kist of onder eenen verzegelden omslag zijn toevertrouwd. Art. 1750.

§ 1015. De erfgenaam van den bewaarnemer die niet

wetende dat eene zaak in bewaring ontvangen was haar te goeder trouw verkocht heeft is alleen gehouden den door hem ontvangen kopprijs terug te geven, of, indien hij dien nog niet ontvangen heeft, zijne regtsvordering tegen den kooper af te staan. Art. 1754.

§ 1016. De teruggave moet geschieden aan hem, door wien of in wiens naam de bewaargeving gedaan is, of die aangewezen is om de zaak terug te ontvangen; of, in geval van overlijden van den bewaargever, aan zijnen erfgenaam of zijne erfgenamen, aan allen gezamenlijk, of aan ieder voor zijn aandeel, zoo de zaak deelbaar is. Artt. 1756, 1758.

§ 1017. Indien de bewaargever van staat veranderd is, geschiedt de teruggave aan hem, die alsdan het beheer heeft over zijne regten en goederen, ten zij de bewaarnemer wettige gronden hebbe om van de verandering van staat onkundig te zijn. Art. 1759.

§ 1018. Indien de bewaargeving door eenen voogd, curator, echtgenoot of bewindvoerder gedaan, en hun beheer geeindigd is, geschiedt de teruggave aan den persoon die door hen vertegenwoordigd werd. Art. 1760.

§ 1019. De teruggave geschiedt ter plaatse bij de overeenkomst bepaald, en, bij gebreke hiervan, ter plaatse der bewaargeving. Art. 1761.

§ 1020. De bewaargever kan de teruggave vorderen wanneer hij wil, ten zij onder de handen van den bewaarnemer beslag gelegd zij; doch de bewaarnemer kan, vóór het tijdstip bij de overeenkomst bepaald de zaak alleen om wettige redenen aan den bewaargever teruggeven, of, bij diens weigering, van den regter verlof bekomen, om haar op eene andere plaats in bewaring te stellen. Artt. 1762, 1763.

§ 1021. De kosten der teruggave zijn voor rekening van den bewaargever. Art. 1761.

§ 1022. Alle verpligtingen van den bewaarnemer houden op, indien hij mogt ontdekken en bewijzen, dat hij zelf eigenaar is van het in bewaring gestelde goed. Art. 1764.

Verpligtingen van den bewaargever.

§ 1023. De bewaargever is verpligt:

1°. Aan den bewaarnemer te vergoeden alle gemaakte onkosten tot behoud van het goed.

2°. Hem schadeloos te stellen wegens alle schaden door de bewaring veroorzaakt. Art. 1765.

§ 1024. De bewaarnemer kan het goed onder zich houden, tot de volle voldoening van hetgeen hem ter zake der bewaring verschuldigd is. Art. 1766.

Bewaargeving uit noodzaak.

§ 1025. Bewaargeving uit noodzaak is tweederlei:

1°. Die welke men door eenig toeval, als door brand, enz. genoodzaakt wordt te doen.

2°. Die aan herbergiers en logementhouders. Artt. 1740, 1746—1748.

§ 1026. Herbergiers en logementhouders zijn verantwoordelijk:

1°. Voor de goederen door de reizigers die bij hen hunnen intrek nemen medegebragt.

2°. Wegens diefstal of beschadiging aan de goederen der reizigers, het zij door dienstboden of andere bedienden der herberg, het zij door ieder ander persoon dan die, welken de reiziger zelf bij zich heeft toegelaten. Artt. 1746—1748. (Art. 1403.)

§ 1027. Zij zijn niet verantwoordelijk voor gewelddadige diefstallen. Art. 1748.

§ 1028. Het bewijs door getuigen wordt omtrent de bewaargeving uit noodzaak toegelaten, al mogt de waarde van hetgeen in bewaring gegeven is ook de som te boven gaan, die in den regel niet voor dat bewijs vatbaar is. Art. 1741. (Artt. 1933, 1940.)

§ 1029. Voor het overige wordt de bewaargeving uit noodzaak geregeld overeenkomstig de bepalingen op vrijwillige bewaargeving toepasselijk. Art. 1742.

Sequestratie.

§ 1030. Sequestratie is de bewaargeving van eene zaak, waarover geschil is in de handen van eenen derde die zich verbindt om deze, nadat het geschil zal zijn uitgemaakt, met de vruchten terug te geven aan hem die daartoe zal worden geregtigd verklaard. Artt. 1767, 1772.

§ 1031. Die bewaargeving heeft plaats:

1°. Bij overeenkomst. (Artt. 1768—1772.)

2°. Op regterlijk bevel. (Artt. 1773—1776.) Art. 1767.

Sequestratie bij overeenkomst.

§ 1032. Het is geen noodzakelijk vereischte dat sequestratie om niet geschiede. Art. 1769.

§ 1033. Zij is aan dezelfde regelen onderworpen als de eigenlijk gezegde bewaargeving, behoudens de volgende uitzonderingen:

1°. Zij kan roerende en onroerende goederen tot onderwerp hebben.

2°. De bewaarnemer kan niet van de bewaring der zaak worden ontslagen, vóórdat het geschil uitgemaakt is, ten zij alle belanghebbende partijen daarin toestemmen, of er eene andere wettige reden besta. Art. 1770—1772, 1767. (Artt. 1733, 1762, 1763.)

Geregtelijke sequestratie.

§ 1034. Geregtelijke sequestratie wordt opgedragen, het zij aan iemand omtrent wien de belanghebbende partijen onderling zijn overeengekomen, het zij aan iemand, die door den regter van ambtswege daartoe benoemd is. Art. 1774.

§ 1035. De bewaarder is verpligt:

1°. Te voldoen aan al de verpligtingen die de sequestratie bij overeenkomst medebrengt.

2°. Om jaarlijks aan de arrondissements-regtbank, op de vordering van het openbaar ministerie, eene summiere rekening van zijn beheer af te leggen, met vertooning of aanwijzing der aan hem toevertrouwde goederen, zonder dat echter de goedkeuring der rekening aan de belanghebbende partijen zal kunnen worden tegengeworpen.

3°. Om voor het behoud der in beslag genomen zaken de zorg te dragen van een goed huisvader.

4°. Om die over te geven, het zij ten verkoop, om daaruit den inbeslagnemer te voldoen, het zij aan de partij, tegen wie de inbeslagneming heeft plaats gehad, indien het beslag is opgeheven. Artt. 1774, 1776.

§ 1036. De inbeslagnemer moet aan den bewaarder het bij de wet bepaalde loon voldoen. Art. 1776.

§ 1037. De regter kan sequestratie bevelen:

1°. Van roerende zaken die onder eenen schuldenaar zijn in beslag genomen.

2°. Van eene roerende of onroerende zaak, waarvan de eigendom of het bezit in geschil is.

3°. Van zaken die een schuldenaar tot kwijting zijner schuld aanbiedt. (Art. 1448.) Art. 1775.

TITEL XIII.

Van bruikleening.

(Art. 1777—1790.)

Algemeene bepalingen.

§ 1038. Bruikleening is eene overeenkomst, waarbij de ééne partij aan de andere eene zaak om niet ten gebruike geeft, onder voorwaarde, om haar, na daarvan gebruik gemaakt te hebben, of na eenen bepaalden tijd, terug te geven. Artt. 1777, 1787.

§ 1039. De uitleener blijft eigenaar van de zaak. Art. 1778.

§ 1040. Alle zaken die in den handel zijn en niet door het gebruik verloren gaan kunnen het onderwerp dezer overeenkomst zijn. Art. 1779. (Art. 1368.)

§ 1041. De verbindtenissen die uit bruikleening voortspruiten gaan over op de erfgenamen der partijen; doch, indien de uitleening gedaan is alleen uit aanmerking van den gebruiker en van zijn persoon in het bijzonder, kunnen zijne erfgenamen het verder genot van het geleende goed niet blijven behouden. Art. 1780. (Art. 1354.)

Verpligtingen van den gebruiker.

§ 1042. De gebruiker is verpligt:

1o. Als een goed huisvader voor de bewaring en voor het behoud van het geleende goed zorg te dragen, en daarvan gebruik te maken, zoo als de aard der zaak medebrengt of bij de overeenkomst bepaald is, alles op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen, indien daartoe gronden zijn.

2o. Indien de zaak is verloren gegaan, dat verlies te vergoeden, al heeft dit door toeval plaats gehad, indien namelijk:

a. Hij de zaak gebruikt heeft tot een ander einde, of gedurende eenen langeren tijd, dan hij had behooren te doen.

b. Hij het verlies had kunnen voorkomen, door zijne eigen zaak te gebruiken; of hij, slechts éène van beide kunnende behouden, aan de zijne den voorrang heeft gegeven.

c. De zaak bij het ter leen geven geschat is, ten zij het tegendeel bedongen zij.

3o. De geleende zaak terug te geven na den bepaalden tijd, of, bij gebreke hiervan, nadat zij tot het gebruik, waartoe zij uitgeleend was, gediend heeft of

kon dienen, ten zij de regter, naar gelang der omstandigheden, aan den uitleener, die om dringende en onverwachts opkomende redenen, de geleende zaak zelf noodig heeft, verlof geve, haar vroeger terug te vorderen. Artt. 1781—1784, 1787, 1788.

§ 1043. Indien hij om van de geleende zaak gebruik te kunnen maken eenige onkosten gemaakt heeft, kan hij die niet terug vorderen. Art. 1785.

§ 1044. Alle gebruikers derzelfde zaak zijn ieder voor het geheel jegens den uitleener daarvoor aansprakelijk. Art. 1786.

Verpligtingen van den uitleener.

§ 1045. De uitleener is verpligt aan den gebruiker te vergoeden:

1°. De buitengewone en noodzakelijke onkosten, die zoo dringend waren, dat deze te voren hem daarvan geene kennis heeft kunnen geven.

2°. Het nadeel aan den gebruiker veroorzaakt door zoodanige gebreken die hij gekend heeft, en waarvan hij hem geene kennis heeft gegeven. Artt. 1789, 1790.

TITEL XIV.

Van verbruikleening.

(Art. 1791—1806.)

Algemeene bepaling.

§ 1046. Verbruikleening is eene overeenkomst, waarbij de ééne partij aan de andere zekere hoeveelheid van verbruikbare zaken geeft, waarvan hij eigenaar wordt onder den last om in plaats daarvan even zoo veel van gelijke soort en hoedanigheid terug te geven. Artt. 1791, 1792, 1800.

Verpligtingen van den uitleener.

§ 1047. De uitleener is gehouden aan de verpligting, in § 1045, n°. 2 vermeld. Art. 1799. (Art. 1790.)

Verpligtingen van den leener.

§ 1048. De leener is verpligt het geleende in gelijke hoeveelheid en hoedanigheid terug te geven, op de plaats en op den tijd bij de overeenkomst bepaald, en als er geene tijdsbepaling gemaakt is, kan de regter hem, naar gelang der omstandigheden, eenig uitstel toestaan, wanneer de uitleener de teruggave vordert. Artt. 1796, 1797, 1800, 1801.

§ 1049. Indien men is overeengekomen, dat de leener de zaak of de geldsom zal teruggeven, wanneer hij daartoe in staat zal zijn, bepaalt de regter naar gelang der omstandigheden den tijd der teruggave. Art. 1798.

§ 1050. Indien de leener zich in de onmogelijkheid bevindt, om aan de bepaling van § 1048 te voldoen, is hij gehouden de waarde van het geleende te betalen, volgens den tijd en de plaats, bij de overeenkomst bepaald, of, bij gebreke van bepaling daaromtrent, naar de waarde van den tijd waarop en ter plaatse waar de leening geschied is. Art. 1800, 1801.

§ 1051. Indien het geleende in eene geldsom bestaat, moet hij dezelfde waarde in geld teruggeven, onverschillig of de speciën in waarde vermeerderd of verminderd zijn, of er eenige verandering in hare gangbaarheid hebbe plaats gehad, ten zij daaromtrent anders zij overeengekomen. Artt. 1793, 1794.

§ 1052. Indien er staven goud of zilver of andere waren zijn ter leen gegeven, moet de leener, al is hunne waarde vermeerderd of verminderd, altijd eene gelijke hoeveelheid en hoedanigheid teruggeven, zonder tot iets meer gehouden te zijn. Art. 1795.

Leen met interessen.

§ 1053. Het is geoorloofd voor leen van geld of andere

verbruikbare zaken interessen te bedingen. Art. 1802.

§ 1054. Hij die interessen betaald heeft, die niet bedongen waren, kan die niet terug eischen noch in mindering der hoofdsom doen verstrekken, ten zij zij de wettelijke interessen te boven gaan. Art. 1803.

§ 1055. De betaling van onbedongen interessen verpligt den schuldenaar niet om die in het vervolg te betalen; maar bedongen interessen zijn verschuldigd tot de teruggave of tot de consignatie der hoofdsom toe, zelfs indien de ééne of de andere na den vervaltijd heeft plaats gehad. Art. 1803.

§ 1056. Interessen zijn wettelijk of bij overeenkomst bedongen, welke laatste de wettelijke mogen te boven gaan in al de gevallen waarin de wet dit niet verbiedt. Art. 1804.

§ 1057. De hoegrootheid der bedongen interessen moet schriftelijk worden bepaald, en, indien dat niet geschied is, zijn de wettelijke interessen verschuldigd. Art. 1804, 1805.

§ 1058. Het bewijs van de betaling der hoofdsom zonder voorbehoud van interessen gegeven zijnde, doet de voldoening der interessen vooronderstellen, en de schuldenaar wordt daarvan bevrijd. Art. 1806.

TITEL XV.

Van gevestigde of altijddurende renten.

(Artt. 1807—1810.)

§ 1059. Het vestigen van eene altijddurende rente is eene overeenkomst waarbij de uitleener interessen bedingt, tegen betaling eener hoofdsom die hij aanneemt niet terug te zullen vorderen. Art. 1807.

§ 1060. Deze rente is uit haren aard aflosbaar. Partijen kunnen alleen overeenkomen, dat de aflossing niet geschieden zal dan na verloop van zekeren tijd, die niet langer dan voor tien jaren mag gesteld worden, of zonder dat de

schuldeischer vooraf verwittigd zij op zekeren vastgestelden termijn, die echter den tijd van één jaar niet mag te boven gaan. Art. 1808.

§ 1061. De schuldenaar kan tot de aflossing genoodzaakt worden:

1°. Indien hij niets betaald heeft op de gedurende twee achtereenvolgende jaren verschuldigde renten, ten zij hij binnen de twintig dagen na de geregtelijke aanmaning al de verschenen termijnen betale.

2°. Indien hij verzuimt de bij de overeenkomst bedongen zekerheid te stellen, ten zij hij binnen gelijke twintig dagen dat verzuim herstelle.

3°. Indien hij in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen is verklaard. Artt. 1809, 1810.

TITEL XVI.

Van kansovereenkomsten.

(Art. 1811—1828.)

Algemeene bepalingen.

§ 1062. Eene kansovereenkomst is eene handeling, waarvan de uitkomsten, met betrekking tot voordeel en nadeel het zij voor alle het zij voor eenige der partijen van eene onzekere gebeurtenis afhangen. Art. 1811.

§ 1063. Van dien aard zijn:

1°. De overeenkomst van verzekering.

2°. Bodemerij.

(Deze twee worden bij het Wetboek van Koophandel geregeld.)

3°. Lijfrenten.

4°. Spel en weddingschap. Art. 1811.

Lijfrente.

§ 1064. Lijfrente is eene overeenkomst waarbij de ééne

partij zich verbindt om aan de andere, gedurende het leven van den persoon of van de personen daarbij aangewezen, eene jaarlijksche rente te betalen. Zij wordt gevestigd:

1°. Bij bezwarenden titel.

2°. Bij schenking.

3°. Bij uiterste wilbeschikking. Art. 1812.

§ 1065. Zij wordt gevestigd op het leven van één of meer personen, en wel op dat:

1°. Van den geldschieter:

2°. Van hem wien men daarvan het genot geeft.

3°. Van eenen derde. Artt. 1813, 1814.

§ 1066. Lijfrente gevestigd op het lijf van iemand, die overleden was op den dag der overeenkomst, is krachteloos, Art. 1816.

§ 1067. Zij kan gevestigd worden ten behoeve van eenen derde, hoewel het geld door een ander geschoten zij; doch zij is alsdan niet aan de formaliteiten eener schenking onderworpen. Art. 1815.

§ 1068. De renten kunnen tot zoodanig beloop gesteld worden als partijen goedvinden. Art. 1817.

§ 1069. De rentheffer onder bezwarenden titel kan de vernietiging der overeenkomst vorderen, indien de schuldenaar hem de bedongen zekerheid niet bezorgt; en is alsdan de schuldenaar gehouden de bedongen renten te betalen tot op den dag van de aflossing der hoofdsom. Art. 1818.

§ 1070. De schuldenaar is gehouden met de betaling der lijfrente voort te gaan gedurende het geheele leven van den persoon of van de personen, op wier lijf de rente gevestigd is, mits de rentheffer van dat leven doe blijken; doch wanbetaling der verschenen lijfrente geeft aan den heffer alleen het regt om zijnen schuldenaar voor de verschuldigde renten aan te spreken en uit te winnen, en om zekerheid te vragen voor de te vervallen renten. Artt. 1819, 1821, 1824.

§ 1071. Ingeval de schuldenaar in staat van faillissement of kennelijk onvermogen is verklaard, wordt de lijfrente

verminderd naar evenredigheid der overige schulden. Art. 1820. (Art. 885 W. van K.)

§ 1072. De rentheffer heeft slechts een verkregen regt op de lijfrente, naar evenredigheid van het getal der dagen, die hij geleefd heeft, op wiens lijf de rente is gevestigd; indien echter de vooruitbetaling bedongen is, is het regt op den termijn, die betaald had behooren te zijn, verkregen van den dag waarop de betaling had behooren te geschieden. Art. 1822.

§ 1073. Men kan niet bedingen dat eene lijfrente aan geene in-beslagneming zal zijn onderworpen, ten zij zij om niet gevestigd zij. Art. 1823.

Spel en weddingschap.

§ 1074. De wet geeft geene regtsvordering ter zake van eene schuld uit spel of weddingschap spruitende, ten zij dat spel geschikt zij tot ligchaamsoefening; en zelfs dan kan de regter den eisch ontzeggen of verminderen, wanneer de som hem overmatig toeschijnt. Artt. 1825, 1826.

§ 1075. Men mag de bepalingen der vorige § door geene schuldvernieuwing ontwijken. Art. 1827.

§ 1076. Het verlorene betaald zijnde kan niet teruggevorderd worden, ten zij er van den kant des winners bedrog, list of opligting hebbe plaats gehad. Art. 1828.

TITEL XVII.

Van lastgeving.

(Art. 1829—1856.)

Algemeene bepalingen.

§ 1077. Lastgeving is eene overeenkomst, waarbij iemand aan een ander de magt geeft, en deze aanneemt, uitdrukkelijk of stilzwijgende, door de volvoering van den last, om

eene zaak voor den lastgever, in diens naam en om niet, ten zij er loon bedongen zij, te verrigten. Artt. 1829—1831. (Art. 1845.)

§ 1078. Last wordt gegeven en aangenomen:

1o. Bij openbare akte.

2o. Bij onderhandsch geschrift.

3o. Bij brief.

4o. Bij monde. Art. 1830.

§ 1079. Lastgeving is:

1o. Bijzonder, en slechts tot ééne of meer bepaalde zaken betrekkelijk.

2o. Algemeen, en tot al de zaken van den lastgever betrekkelijk. Art. 1832.

§ 1080. Lastgeving in algemeene bewoordingen strekt zich alleen uit tot daden van beheer; en wordt eene uitdrukkelijke lastgeving vereischt:

1o. Om goederen te vervreemden.

2o. Om goederen met hypotheek te bezwaren.

3o. Om eene dading aan te gaan.

4o. Om eenige andere daad van eigendom te verrigten. Art. 1833.

§ 1081. Vrouwen en minderjarigen kunnen zaakgelastigden zijn; maar de lastgever heeft tegen hen geene verdere regtsvordering, dan voor zoo verre zij zich, naar de algemeene regelen, konden verbinden. Art. 1835.

§ 1082. De lastgever kan hem, met wien de zaakgelastigde in die hoedanigheid gehandeld heeft, onmiddellijk in regten betrekken, en de voldoening der overeenkomst vorderen. Art. 1836.

Verpligtingen van den lasthebber.

§ 1083. De lasthebber is verpligt:

1o. Zijnen last te volvoeren; hij is verantwoordelijk voor de kosten, schaden en interessen, uit de nietvolvoering ontstaande.

2°. Den last, waarmede hij ten tijde van het overlijden van den lastgever eenen aanvang heeft gemaakt, ten einde te brengen, indien er door het niet onmiddellijk afdoen van de zaak eenig nadeel zou kunnen ontstaan.

3°. Rekenschap te geven van hetgeen hij verrigt heeft.

4°. Aan den lastgever verantwoording te doen van al hetgeen hij uit kracht zijner volmagt ontvangen heeft, al was dit aan den lastgever niet verschuldigd.

5°. De interessen te voldoen der hoofdsommen die hij tot zijn eigen gebruik besteed heeft, van den dag waarop hij daarvan gebruik gemaakt heeft, en van de sommen, die hij bij slot van rekening moest uitkeeren, van den dag waarop hij in verzuim gesteld is. Artt. 1837, 1839, 1842.

§ 1084. De lasthebber is zoowel wegens verzuim als wegens opzet verantwoordelijk; doch de verantwoordelijkheid wegens verzuim wordt minder streng toegepast op hem die om niet eenen last op zich neemt dan op hem die daarvoor loon trekt. Art. 1838.

§ 1085. Hij mag zijnen last niet te buiten gaan; doch hij is voor hetgeen boven zijnen last is geschied niet aansprakelijk, indien hij aan hem met wien hij in die hoedanigheid handelt behoorlijk kennis gegeven heeft van zijne volmagt, ten zij hij zich daartoe persoonlijk hebbe verbonden. Artt. 1834, 1843.

§ 1086. Hij is verantwoordelijk voor hem, dien hij tot uitvoering van den last in zijne plaats gesteld heeft:

1°. Indien hij geene magt heeft bekomen om een ander in zijne plaats te stellen, welke magt hij echter voorondersteld wordt bekomen te hebben voor het beheer van goederen buiten het grondgebied des koningrijks gelegen.

2°. Indien hem die magt verleend is zonder aanduiding van eenen bepaalden persoon, en hij dien hij daartoe gekozen heeft blijkbaar onbekwaam of onvermogend is. Art. 1840.

§ 1087. In allen gevalle kan de lastgever den persoon dien de lasthebber in zijne plaats heeft gesteld regtstreeks aanspreken. Art. 1840.

§ 1088. Tusschen verscheiden bij dezelfde akte aangestelde lasthebbers heeft geene hoofdelijke verbindtenis plaats, dan voor zoo verre dit uitdrukkelijk bepaald is. Art. 1841.

Verpligtingen van den lastgever.

§ 1089. De lastgever is verpligt:

1°. Na te komen de verbindtenissen door den lasthebber overeenkomstig de volmagt aangegaan, en zelfs hetgeen bovendien verrigt is, voor zoo verre hij dit uitdrukkelijk of stilzwijgend bekrachtigd heeft.

2°. Aan den lasthebber terug te geven zijne voorschotten en onkosten met de interessen, van den dag, waarop de voorschotten gedaan zijn.

3°. Het bedongen loon te betalen.

4°. Den lasthebber schadeloos te stellen wegens de verliezen, die hij ter gelegenheid der volvoering van zijnen last mogt geleden hebben, mits hem geene onvoorzigtigheid te wijten zij. Artt. 1844—1847.

§ 1090. De lasthebber kan hetgeen hij van den lastgever in handen heeft terughouden, tot dat hem alles betaald is, wat hij ten gevolge der lastgeving te vorderen heeft. Art. 1849.

§ 1091. Elk der lastgevers van eene aan allen gemeene zaak is voor het geheel aansprakelijk voor al de gevolgen der lastgeving. Art. 1848.

Wijzen waarop lastgeving eindigt.

§ 1092. Lastgeving eindigt:

1°. Door herroeping der volmagt door den lastgever, wanneer hem dit goeddunkt, zonder dat die herroeping echter aan derden, die daarvan onkundig met den

lasthebber gehandeld hebben, kan worden tegengeworpen.

2o. Door de aanstelling van eenen nieuwen lasthebber voor dezelfde zaak, die de herroeping van den eersten medebrengt, van den dag waarop die aanstelling hem is kenbaar gemaakt.

3o. Door de opzegging van den last door den lasthebber, mits hij, indien de opzegging door hare ontijdigheid of door zijne schuld aan den lastgever tot nadeel verstrekt, hem deswege schadeloos stelle, ten zij hij zich in de onmogelijkeid bevond om den last verder te volbrengen, zonder daardoor zelf eene aanmerkelijke schade te lijden.

4o. Door den dood, de curatele, den staat van faillissement of kennelijk onvermogen van één van beiden.

5o. Door het huwelijk der vrouw, die den last gegeven of ontvangen heeft. Artt. 1850—1854.

§ 1093. Indien de lasthebber overlijdt, moeten zijne erfgenamen daarvan aan den lastgever kennis geven, indien hun de lastgeving bekend is, en inmiddels zorg dragen voor hetgeen de omstandigheden in het belang van den lastgever mogten vereischen; op straffe van vergoeding van schaden, kosten en interessen, indien daartoe gronden zijn. Art. 1856.

§ 1094. Indien de lasthebber onbewust is van het bestaan van eenige oorzaak, die den last doet eindigen, is hetgeen hij in die onwetendheid verrigt heeft van waarde, en moeten de verbindtenissen door hem aangegaan nagekomen worden ten aanzien van derden, die in de goede trouw zijn. Art. 1855.

TITEL XVIII.

Van borgtogt.

(Art. 1857—1887.)

Algemeene bepalingen.

§ 1095. Borgtogt is eene overeenkomst, waarbij een derde zich ten behoeve van den schuldeischer, zelfs zonder aanzoek of weten van den schuldenaar, verbindt, om aan diens verbindtenis geheel of gedeeltelijk te voldoen, indien deze niet zelf daaraan voldoet. Artt. 1857, 1859, 1860.

§ 1096. Borgtogt kan niet bestaan zonder wettige hoofdverbindtenis; men kan zich niettemin tot borg stellen voor eene verbindtenis, die vernietigd kan worden door eene exceptie alleen den verbondene in persoon betreffende. Artt. 1858, 1869.

§ 1097. Een borg kan zich tot niets meer noch onder meer bezwarende voorwaarden, doch wel onder minder bezwarende, dan de hoofdschuldenaar, verbinden. Art. 1859.

§ 1098. Men kan zich borg stellen voor den borg van den hoofdschuldenaar. Art. 1860.

§ 1099. Borgtogt moet uitdrukkelijk worden aangegaan, en kan niet verder uitgestrekt worden dan tot de bepalingen, onder welke zij is aangegaan; onbepaalde borgtogt strekt zich uit tot al de gevolgen der schuld, zelfs tot de kosten der tegen den hoofdschuldenaar ingestelde regtsvordering, en tot alle zoodanigen die gemaakt zijn nadat de borg deswege is aangemaand. Art. 1861, 1862.

§ 1100. Borgtogt ontstaat:

1°. Ten gevolge eener overeenkomst.

2°. Ten gevolge van een regterlijk gewijsde.

3°. Ten gevolge der wet. Art. 1866, 1867, 1869.

§ 1101. De borg moet:

1°. Bekwaam zijn om zich te verbinden.

2°. Genoegzaam gegoed zijn om aan de verbindtenis te kunnen voldoen, welke gegoedheid alleen wordt beoordeeld naar zijne vaste goederen, waarover geen geschil in regten, of waarvan de uitwinning wegens hun verren afstand niet te moeijelijk is; of naar zijne inschrijvingen op het grootboek der nationale werkelijke schuld, uitgezonderd:

a. In zaken van koophandel.

b. Wanneer de schuld eene geringe som bedraagt.

3°. Binnen het koningrijk woonachtig zijn. Artt. 1864, 1865.

§ 1102. Wanneer de borg door den schuldeischer vrijwillig of op regterlijk gezag aangenomen onvermogend is geworden, moet er een nieuwe gesteld worden, ten zij, in het eerste geval, de schuldeischer eenen bepaalden persoon tot borg gevorderd hebbe. Art. 1866.

§ 1103. Hij die door de wet of ten gevolge van een regterlijk gewijsde verpligt is borg te stellen, en dien niet vinden kan, kan volstaan met in diens plaats pand of hypotheek te geven. Art. 1867.

Gevolgen van borgtogt tusschen den schuldeischer en den borg.

§ 1104. De borg is niet tot de betaling der schuld gehouden dan nadat vooraf de goederen van den schuldenaar zijn uitgewonnen, uitgezonderd:

1°. Wanneer hij van het voorregt van uitwinning heeft afstand gedaan.

2°. Wanneer hij zich hoofdelijk met den hoofdschuldenaar heeft verbonden.

3°. Wanneer de schuldenaar eene hem persoonlijk betreffende exceptie heeft.

4°. Wanneer deze zich in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen bevindt.

5°. In geval van geregtelijken borgtogt. Artt 1868, 1869.

§ 1105. De borg die van het voorregt van uitwinning gebruik wil maken, moet dit bij de eerste geregtelijke tegen hem gerigte vordering doen gelden, met aanwijzing der onbezwaarde binnen het koningrijk gelegen goederen, waarover geen geschil in regten bestaat, en met voorschieting der noodige penningen, om de uitwinning te bewerkstelligen; waardoor de schuldeischer tot het beloop der aangewezen goederen te zijnen opzigte, verantwoordelijk wordt voor het onvermogen van den hoofdschuldenaar, bij gebreke van vervolgingen daarna ontstaande. Artt. 1871, 1872.

§ 1106. Alle borgen voor denzelfden schuldenaar en voor dezelfde schuld zijn ieder voor de geheele schuld verbonden, behoudens het regt van elk hunner, zoolang hij geen afstand daarvan gedaan heeft, om, op de eerste geregtelijke aanspraak, de schuldsplitsing tusschen al de borgen te vorderen. Artt. 1873, 1874.

§ 1107. Indien, ten tijde dat één der borgen de schuldsplitsing heeft doen uitspreken, één of meer medeborgen onvermogend zijn, is die borg, naar evenredigheid van zijn aandeel, gehouden voor de onvermogenden te voldoen. Art. 1874.

§ 1108. De schuldeischer die zelf vrijwillig zijne regtsvordering verdeeld heeft, kan in geen geval, daartegen opkomen. Art. 1875.

Gevolgen van borgtogt tusschen den schuldenaar en den borg.

§ 1109. De borg die betaald heeft treedt in al de regten van den schuldeischer, en hij heeft zijn verhaal:

1°. Voor de hoofdsom.

2°. Voor de interessen.

3°. Voor de kosten, voor zoo verre hij tijdig aan den hoofdschuldenaar heeft kennis gegeven van de tegen hem gerigte vervolgingen.

4°. Tot vergoeding van kosten, schaden en interessen,

indien daartoe gronden zijn. Artt. 1876, 1877.

§ 1110. De borg kan zelfs vóór dien tijd schadeloosstelling of ontheffing van zijne verbindtenis vorderen:

1°. Indien hij tot betaling in regten vervolgd wordt.

2°. Indien de schuldenaar is verklaard in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen.

3°. Indien de schuldenaar zich verbonden heeft om hem binnen zekeren tijd het ontslag van zijnen borgtogt te bezorgen.

4°. Indien de schuld opeischbaar is geworden door het verschijnen van den termijn op welken zij betaalbaar was gesteld.

5°. Na verloop van tien jaren, indien de hoofdverbindtenis geenen bepaalden vervaltijd heeft, en niet van dien aard is, dat zij niet vóór eenen bepaalden tijd kan vervallen. Art. 1880.

§ 1111. Hij heeft geen verhaal:

1°. Indien hij den hoofdschuldenaar geene kennis van de door hem gedane betaling gegeven, en deze voor den tweeden keer betaald heeft.

2°. Indien hij, zonder in regten te zijn aangesproken, en zonder den hoofdschuldenaar te hebben verwittigd, betaald heeft, en deze, op het oogenblik der betaling, gronden mogt hebben gehad om de schuld te doen vervallen verklaren; onverminderd, in beide gevallen, zijne terugvordering tegen den schuldeischer. Art. 1879.

Gevolgen van borgtogt tusschen de borgen onderling.

§ 1112. Als er verscheiden borgen voor denzelfden schuldenaar en voor dezelfde schuld zijn, heeft de borg, die betaald heeft in de gevallen bij no. 1 en 2 van § 1110 vermeld zijn verhaal op de overige borgen, ieder voor zijn aandeel. Art. 1881. (Art. 1880.)

Wijzen waarop borgtogt eindigt.

§ 1113. Borgtogt eindigt door dezelfde oorzaken, als de overige verbindtenissen; indien er echter schuldvermenging tusschen den hoofdschuldenaar en den borg plaats heeft, gaat daardoor de verpligting van den borg des borgs niet te niet. Artt. 1882, 1883.

§ 1114. Nog is de borg ontslagen:

1°. Wanneer hij door toedoen van den schuldeischer niet meer in al diens regten treden kan.

2°. Door de vrijwillige aanneming van eenig goed, door den schuldeischer in betaling der hoofdschuld gedaan, al wordt dat goed naderhand van den schuldeischer uitgewonnen. Artt. 1885, 1886.

§ 1115. Uitstel van betaling door den schuldeischer aan den hoofdschuldenaar toegestaan geeft den borg alleen regt om den schuldenaar tot betaling te noodzaken, of om hem het ontslag uit zijnen borgtogt te doen bezorgen. Art. 1887.

TITEL XIX.

Van dading.

(Art. 1888—1901.)

§ 1116. Dading is eene overeenkomst waarbij partijen tegen overgave, belofte of terughouding eener zaak, een aanhangig geding ten einde brengen, of een te voeren geding voorkomen. Art. 1888.

§ 1117. Zij is slechts van waarde, indien zij schriftelijk is aangegaan. Art. 1888.

§ 1118. Dading is:

1°. Algemeen over alle zaken die partijen met elkander uitstaande hebben.

2°. Bijzonder die eene enkele zaak tot onderwerp heeft. Art. 1900.

§ 1119. Om eene dading te treffen moet men de bevoegdheid hebben om over de onderwerpen daarin begrepen te beschikken. Art. 1889.

§ 1120. Men kan over de burgerlijke belangen uit een misdrijf ontstaande dading treffen, behoudens de vervolging van het openbaar ministerie. Art. 1890.

§ 1121. Dadingen bepalen zich tot haar onderwerp; de gedane afstand van alle regten, actiën en vorderingen moet slechts verstaan worden van die, welke betrekking hebben tot het verschil dat tot de dading heeft aanleiding gegeven. Art. 1891.

§ 1122. Dadingen maken slechts een einde aan de daarin begrepen verschillen, het zij partijen hare bedoeling in bijzondere of in algemeene bewoordingen uitgedrukt hebben, het zij men die bedoeling afleide als een noodzakelijk gevolg van hetgeen uitgedrukt is; en hij die over een aan hem uit eigen hoofde toekomend regt eene dading getroffen heeft, is daaraan niet gebonden, met betrekking tot een dergelijk regt, dat hij later van een ander verkrijgt. Artt. 1892, 1893.

§ 1123. Dadingen door één' der belanghebbenden aangegaan, verbinden de overige belanghebbenden niet, en kunnen door hen niet worden ingeroepen; doch zij hebben tusschen de partijen kracht van gewijsde in het hoogste ressort. Artt. 1894, 1895. (Art. 1374, 1376, 1354.)

§ 1124. Dading kan vernietigd worden:

1°. Wegens dwaling omtrent den persoon of het onderwerp van het geschil. (Art. 1358).

2°. Wegens dwaling in de feiten, ten aanzien van eenen titel die nietig was, ten zij de dading uitdrukkelijk over die nietigheid gesloten zij.

3°. Wegens bedrog. (Art. 1364.)

4°. Wegens geweld. (Art. 1360—1363.)

5°. Wegens later gevonden, doch tijdens de dading, zoo die algemeen was, onbekende bescheiden, die door toedoen van ééne der partijen achtergehouden waren. Artt. 1896, 1897, 1900.

§ 1125. Eene dading is nietig:

1o. Indien zij aangegaan is op grond van stukken die naderhand bevonden worden valsch te zijn.

2o. Indien zij aangegaan is over een verschil, waaraan reeds een einde is gemaakt door een vonnis dat in kracht van gewijsde gegaan is; doch waarvan partijen of ééne van haar geene kennis droegen.

3o. Indien de bijzondere dading tot onderwerp had eene zaak, waarop door later ontdekte bescheiden blijkt dat ééne der partijen geen het minste regt had. Artt. 1898—1900.

§ 1126. Een misslag van berekening bij eene dading gedaan moet hersteld worden. Art. 1901.

VIERDE BOEK.

VAN BEWIJS EN VERJARING.

Inhoud.

Geen gedeelte van het Wetboek heeft zoo vele en zoo gewigtige veranderingen ondergaan als dit vierde boek. Oorspronkelijk had het tot opschrift: *van regtsmiddelen tot handhaving van regt*, en werd daarin derhalve het derde regtsontwerp, de actiën, behandeld. Men dacht hiermede eene gaping van het Fransche regt aan te vullen, dat de actie alleen als *middel*, om zijn regt te doen gelden, en niet tevens als een *regt* op zich zelven beschouwde. „*Actio est jus persequendi in judicio, quod sibi debetur.*" (*Pr. I. de action.*, *l.* 51 *D. de O. et A.*). Deze gaping was in Frankrijk meermalen erkend. Reeds had het hof van cassatie, in zijne aanmerkingen op het ontwerp van den *Code de Procéd.*, den wensch te kennen gegeven, om dien aangevuld te zien

met een zamenstel van stellige bepalingen over de actiën en een ontwerp daartoe aangeboden. (Zie over dat onderwerp C. H. B. Boot, *Diss. inaug. de actionum natura et objecto*, L. B. 1835, pag. 5—14.) Later had de hoogl. Blondeau, in de *Thémis*, IV, 112 volgg., VI, 222 volgg., de nadeelen uit dit gebrek spruitende trachten aan te toonen. Bij ons werd het ontwerp van 1820 in dit opzigt niet alleen door Kemper, in zijn reeds aangehaald antwoord op het verslag der Belgische commissie, tegen de bedenkingen dier commissie verdedigd (Voorduin, D. I, bl. 95), maar het vond in de tweede kamer veel bijval bij de regtsgeleerde leden der Noordelijke Provinciën (zie de aangehaalde Voorlezing, *ten betooge, dat het wenschelijk is*, *enz.*, van den Hoogl. Nienhuis. bl. 64—80.) — Doch hoezeer vele regtsgeleerden, inzonderheid de Hoogl. Nienhuis, in de aangehaalde Voorlezing en in zijne *Oratio de ratione quam theoriam appellant processus civilis*, *praxeos judiciariae procreatrice et quasi parente*, *nimis neglecta* (zie ook Voorduin, D. I, bl. 68—70), het wenschelijk hadden geoordeeld de bepalingen van het ontwerp hierover in het Wetboek behouden te zien, heeft zich echter de wetgever met dit gevoelen niet vereenigd; doch die leer deels aan het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering deels aan de wetenschap overgelaten. Het eerste handelt over den vorm der actiën, beschrijft de wijze hoe zij worden ingesteld, en in regten voortgezet en vervolgd; aan de wetenschap is hare beschouwing als afzonderlijk regt, de bepaling der actie, die men in ieder voorkomend geval moet instellen, met één woord, hetgeen de Duitschers noemen de théorie van het Civil-Proces, overgelaten. (Zie verder Voorduin, t. a. pl. en bl. 159, 202, 310; V, 427—466.)

Wat er nu ook zij van dit verschil van gevoelen, zeker is het, dat, al moet de leer der actiën dan in de wet niet worden opgenomen, de kennis daarvan voor den regtsgeleerde onmisbaar is. En dan geldt ook hier, hetgeen wij vroeger (bl. 35) omtrent de inleiding zeiden, dat het ontwerp van

1820 wetenschappelijk eene groote waarde heeft behouden.

Het vierde boek, zoo als het thans is, handelt, luidens het opschrift, over twee zeer verschillende onderwerpen, te weten:

I. Over bewijs. Geheel ten onregte had men in het Fransche Wetboek de bepalingen omtrent het bewijs in den titel over de verbindtenissen geplaatst. *Livre* III, *Titre* III, *Chapitre* VI, *de la preuve des obligations et de celle du paiement.* (Artt. 1315—1369). De wettelijke bewijsmiddelen dienen om alle mogelijke regten door de wet aan iemand toegekend te bewijzen of tegen te spreken, en hebben dus zoo wel betrekking op die regten, die in het eerste boek, als op die, welke in het tweede en derde worden behandeld. De titel over het bewijs kon derhalve zijne plaats in geen dezer boeken vinden, doch moest geheel op zich zelven staan. Zie ook ASSER, bl. 13, 14. In het ontwerp van 1820 kwam die voor, als behelzende de middelen om de gegrondheid zijner actie of exceptie aan te toonen.

De eerste titel handelt over bewijs in het algemeen. De wet kent vijf bewijsmiddelen, als: 1°. schriftelijk bewijs (Titel II); 2°. bewijs door getuigen (Titel III); 3°. vermoedens (Titel IV); 4°. bekentenis (Titel V); 5°. geregtelijken eed (Titel VI).

II. Over verjaring. De verjaring is tweeledig: zij is òf een middel om iets te verkrijgen; òf een middel om van eene verbindtenis ontslagen te worden (*usucapio* en *praescriptio.* Artt. 1983, 639, 665, 1417.) Het ontwerp van 1820 handelde over de eerste soort in de 2de afdeeling van den 4den titel van het tweede boek, *van de wijzen waarop eigendom verkregen wordt;* en over de tweede, als een middel, waardoor alle regtsmiddelen te niet gaan, in Titel XXI van het vierde boek. Het Wetboek behandelt beide verjaringen in den zevenden titel van dit boek; doch het valt niet te ontkennen, dat de rangschikking van het ontwerp de voorkeur verdient. De *usucapio* had eigenlijk in het

tweede boek tusschen den derden en vierden titel, de *praescriptio*, achter den vierden titel van het derde boek te huis behoord.

TITEL I.

Van bewijs in het algemeen.

(Art. 1902—1903.)

§ 1127. Ieder die beweert eenig regt te hebben, of zich op eenig feit tot staving van zijn regt of tot tegenspraak van eens anders regt beroept, moet het bestaan van dat regt of van dat feit bewijzen. Art. 1902.

§ 1128. De bewijsmiddelen bestaan in:

1°. Het schriftelijk bewijs. (Art. 1904—1931.)

2°. Het bewijs door getuigen. (Artt. 1932—1951.)

3°. De vermoedens. (Artt. 1952—1959.)

4°. De bekentenis. (Artt. 1960—1965.)

5°. Den eed. (Artt. 1966—1982.) Artt. 1903.

TITEL II.

Van schriftelijk bewijs.

(Art. 1904—1931.)

Verdeeling.

§ 1129. De geschriften, die als bewijzen kunnen gelden, worden onderscheiden in:

1°. Authentieke en onderhandsche geschriften. (Artt. 1904—1924.)

2°. Oorspronkelijke akten en afschriften. (Artt. 1925—1927.)

3°. Oorspronkelijke akten, en akten van erkentenis, bevestiging of bekrachtiging. (Art. 1928—1931.)

Authentiek geschrift.

§ 1130. Eene authentieke akte is de zoodanige, die in den wettelijken vorm is verleden, door of ten overstaan van openbare ambtenaren, die daartoe bevoegd zijn ter plaatse, waar dit is geschied. Art. 1905.

§ 1131. Eene akte, die uit hoofde van onbevoegdheid of onbekwaamheid van den ambtenaar, of uit hoofde van een gebrek in den vorm, niet voor authentiek kan gehouden worden, heeft kracht van onderhandsch geschrift, indien zij door partijen onderteekend is. Art. 1906.

§ 1132. Eene authentieke akte levert tusschen partijen en hare erfgenamen en regtverkrijgenden een volledig bewijs op:

1°. Van hetgeen daarin vermeld staat.

2°. Van hetgeen daarin als een bloot te kennen geven voorkomt, indien dit in een dadelijk verband staat met het onderwerp der akte, kunnende het anders alleen dienen tot een begin van schriftelijk bewijs. Artt. 1907, 1908.

§ 1133. De uitvoering eener authentieke akte, die van valschheid beticht wordt, kan geschorst worden, overeenkomstig de bepalingen van het Wetboek van Burg. Regtsv. Art. 1909. (Artt. 176—198 W. van B. R.)

§ 1134. Nadere overeenkomsten aangegaan bij eene afzonderlijke akte in strijd met de oorspronkelijke leveren alleen bewijs tusschen de partijen, die tot haar zijn toegetreden en hare erfgenamen of regthebbenden. Art. 1910.

Onderhandsch geschrift.

§ 1135. Als onderhandsche geschriften worden aangemerkt:

1°. Onderhands geteekende akten. (Art. 1912—1917.)

2°. Brieven, registers en huisselijke papieren. (Art. 1918.)

3°. Koopmansboeken. (Art. 1919.)

4°. Bijzondere aanteekeningen. (Art. 1920.)

5°. Alle andere geschriften die zonder tusschenkomst van eenen openbaren ambtenaar zijn opgemaakt.

6°. Kerfstokken. (Art. 1924.) Art. 1911.

§ 1136. Een onderhandsch erkend of wettelijk voor erkend gehouden geschrift levert ten aanzien der onderteekenaars en van hunne erfgenamen of regtverkrijgenden hetzelfde bewijs als eene authentieke akte, en het gezegde in § 1132, n°. 2 is daarop van toepassing. Art. 1912. (Art. 1908.)

§ 1137. Zij hebben ten aanzien harer dagteekening tegen derden geene kracht dan van den dag:

1°. Waarop zij geregistreerd zijn.

2°. Waarop degenen, of één van degenen die haar onderteekend hebben overleden zijn.

3°. Waarop haar bestaan bewezen wordt bij authentieke akten.

4°. Waarop de derde, tegen wien men zich van de akte bedient, haar bestaan schriftelijk heeft erkend. Art. 1917.

§ 1138. Hij tegen wien men zich op een onderhandsch geschrift beroept is verpligt zijn schrift of zijne handteekening stellig te erkennen of te ontkennen; doch zijne erfgenamen of regtverkrijgenden kunnen volstaan met te verklaren, dat zij het niet erkennen als het schrift of de handteekening van hem dien zij vertegenwoordigen; in geval van ontkenning of niet-erkenning moet de regter bevelen, dat de echtheid geregtelijk onderzocht worde. Artt. 1913, 1914.

§ 1139. In elken stand van een regtsgeding kan eene partij van den regter verzoeken, dat aan hare wederpartij bevolen worde, om de stukken over te leggen, die aan beide partijen gemeen zijn, de zaak in geschil betreffen, en zich onder hare berusting bevinden. Art. 1923.

Onderhandsche akten.

§ 1140. Onderhandsche eenzijdige schuldverbindtenissen

tot voldoening van gereed geld of van eene zaak, die op eene bepaalde waarde kan worden gesteld, moeten, uitgezonderd in zaken van koophandel, geheel geschreven worden met de hand van hem, die haar onderteekend heeft, of ten minste moet daaronder, behalve de handteekening, met de hand des onderteekenaars geschreven worden eene goedkeuring, houdende in voluitgeschreven letters de som of de hoegrootheid of de hoeveelheid der verschuldigde zaak; bij gebreke hiervan geldt de akte, indien de verbindtenis wordt ontkend, slechts als een begin van schriftelijk bewijs. Art. 1915.

§ 1141. Indien de som bij de akte van die bij de goedkeuring vermeld verschilt, wordt de verbindtenis gerekend voor de minste som te zijn aangegaan, ten zij men kunne bewijzen, in welk van beiden de misslag heeft plaats gehad. Art. 1916.

§ 1142. De eigenaar van eenen titel kan daarvan ten zijnen koste de vernieuwing vorderen, indien het schrift door ouderdom of door eenige andere reden onleesbaar wordt. Art. 1921.

§ 1143. Indien een titel gemeen is tusschen verscheiden personen, is iedere partij bevoegd te vorderen, dat die op eene derde plaats in bewaring worde gebragt, mitsgaders om daarvan voor hare kosten een afschrift te doen maken. Art. 1922.

Registers, huisselijke papieren.

§ 1144. Registers en huisselijke papieren leveren geen bewijs op ten voordeele van hem, die ze geschreven heeft; zij strekken tot bewijs tegen hem, wanneer zij uitdrukkelijk melding maken:

1°. Van eene ontvangen betaling.

2°. Dat de aanteekening is geschied om een gebrek in den titel aan te vullen, ten behoeve van hem, te wiens voordeele zij eene verbindtenis aanduiden. Art 1918.

§ 1145. In alle andere gevallen moet de regter daarop zoodanig acht slaan, als hij zal vermeenen te behooren. Art. 1918.

§ 1146. Aanteekeningen door eenen schuldeischer gesteld op eenen titel die altijd in zijn bezit is gebleven, verdienen geloof, alhoewel zij door hem niet onderteekend en niet gedagteekend zijn, wanneer het geschrevene strekt tot bevrijding van den schuldenaar. Art. 1920.

§ 1147. Hetzelfde geldt omtrent aanteekeningen door den schuldeischer gesteld op het dubbel van eenen titel of op eene kwijting, die in het bezit is van den schuldenaar. Art. 1920.

Koopmansboeken.

§ 1148. Koopmansboeken leveren bewijs op tegen personen, die geen handel drijven, ten aanzien der hoedanigheid en der hoeveelheid van de daarop gebragte leverantiën, mits:

1°. Het van elders bewezen zij, dat de koopman gewoon was aan de tegenpartij dergelijke leveringen op crediet te doen.

2°. De boeken volgens de wet gehouden zijn. (Art. 6 – 9 W. van K.)

3°. De koopman de echtheid zijner vordering onder eede bevestige; of, zoo hij overleden is, zijne erfgenamen onder eede verklaren, dat zij te goeder trouw gelooven, dat de schuld bestaat en onvoldaan is. Art. 1919.

§ 1149. Niet rigtig gehouden boeken kunnen tot bewijs dienen tegen den koopman. Art. 1919.

Kerfstokken.

§ 1150. Kerfstokken met hun dubbel overeenkomende verdienen geloof tusschen hen, die gewoon zijn om de leve-

ranciën die zij in het klein doen of ontvangen, op zoodanige manier te bewijzen. Art. 1924.

Oorspronkelijke akten en afschriften.

§ 1151. De kracht van een schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte gelegen, en, wanneer deze bestaat, kan hare vertooning steeds gevorderd worden; de afschriften en uittreksels verdienen slechts geloof, voor zoo verre zij met de oorspronkelijke akten overeenstemmen. Art. 1925.

§ 1152. Wanneer de oorspronkelijke titel niet meer aanwezig is, leveren de afschriften bewijs op, onder de volgende bepalingen:

1°. Hetzelfde bewijs als de oorspronkelijke akte leveren:
   a. Grossen of eerst uitgegeven afschriften.
   b. Afschriften op regterlijk gezag, in tegenwoordigheid van partijen, of deze behoorlijk opgeroepen, opgemaakt. (Art. 187, 189 W. van B. R.)
   c. Afschriften, opgemaakt in tegenwoordigheid en met wederzijdsche toestemming van partijen.

2°. Door den regter kunnen als volledig bewijs worden aangenomen alle andere afschriften volgens de minuut gemaakt door den notaris, voor wien de akte verleden is, door éénen zijner opvolgers, of door ambtenaren, die in deze hunne betrekking de minuten in bewaring hebben en tot de uitgifte van afschriften bevoegd zijn, in geval de oorspronkelijke akte is verloren geraakt.

3°. Als een begin van bewijs door geschriften kunnen worden toegelaten:
   a. De afschriften in n°. 2 vermeld, doch die niet door de aldaar opgenoemde ambtenaren zijn opgemaakt.
   b. Authentieke afschriften van authentieke afschriften.
   c. Authentieke afschriften van onderhandsche akten. Art. 1926.

§ 1153. De overschrijving eener akte in de openbare

registers kan alleen tot een begin van bewijs door geschrift dienen. Art. 1927.

Akten van erkentenis, bevestiging of bekrachtiging.

§ 1154. Akten van erkentenis ontslaan van de verpligting om den oorspronkelijken titel te berde te brengen, mits daaruit genoegzaam van den inhoud des titels blijke. Art. 1928.

§ 1155. Eene akte, tegen welke de wet eene vordering tot nietigverklaring of tenietdoening toelaat, kan bevestigd of bekrachtigd worden:

1°. Door eene akte, vermeldende:

a. Den hoofd-inhoud der verbindtenis.

b. De redenen, waarom de tenietdoening zoude kunnen gevraagd worden.

c. Het oogmerk om het gebrek, waarop de vordering zoude berusten, te verbeteren.

2°. Door de vrijwillige nakoming der verbindtenis na het tijdstip waarop zij op eene bestaanbare wijze had kunnen bevestigd of bekrachtigd worden. Art. 1929.

§ 1156. De bekrachtiging of vrijwillige nakoming wordt gehouden voor afstand der middelen en exceptiën, die men anders tegen de akte zou hebben gehad; onverminderd het regt van derden. Art. 1929.

TITEL III.

Van bewijs door getuigen.

(Art. 1932—1951.)

Gevallen, waarin het getuigenbewijs al dan niet wordt toegelaten.

§ 1157. Het getuigenbewijs wordt niet toegelaten:

1°. Om het bestaan aan te toonen van eene akte of overeenkomst, die, het zij eene verbindtenis, het zij eene ontheffing van schuld inhoudt, wanneer het onderwerp de som of de waarde van driehonderd guldens te boven gaat, het zij in hoofdsom, het zij in hoofdsom met interessen, en al wordt ook later de oorspronkelijke vordering tot die som verminderd.

2°. Voor hetgeen tegen of boven den inhoud der schriftelijke akte gevorderd wordt, noch ook omtrent hetgeen beweerd wordt, dat vóór, ten tijde, of na het opmaken der akte zoude zijn gezegd, al bedraagt de som in geschil geene drie honderd guldens.

3°. Wanneer eene gevorderde som van minder dan drie honderd guldens het overschot is van eene grootere inschuld die niet bij geschrifte bewezen is. Artt. 1933, 1934, 1936—1938.

§ 1158. De regelen van de vorige paragraaf lijden uitzondering:

1°. Wanneer er een begin van bewijs door geschrift aanwezig is, dat is, eene geschreven akte, afkomstig van hem tegen wien de vordering gedaan wordt, of van hem, dien hij vertegenwoordigt, en die het feit waarop men zich beroept waarschijnlijk maakt. (Artt. 1908, 1915, 1916, 1917.)

2°. Wanneer het uit den aard der zaak niet mogelijk geweest is zich een schriftelijk bewijs te verschaffen, als:

a. Bij verbindtenissen, die uit kracht der wet, ten. gevolge van 's menschen toedoen, ontstaan. (Artt 1388—1416. Zie boven, § 793—809.)

b. Bij bewaargevingen uit noodzaak. (Artt. 1740—1742, 1746—1748. Zie boven, § 1025—1029.)

c. Bij verbindtenissen bij onvoorziene toevallen, waarbij men geene schriftelijke akte heeft kunnen opmaken, aangegaan.

d. In geval de titel, die tot schriftelijk bewijs dienen

moest, door eene toevallige, onvoorziene en door overmagt te weeg gebragte gebeurtenis, is verloren geraakt.

3°. In zaken van koophandel. (Art. 1, W. van K.) Art. 1935, 1939, 1940.

Waarde der getuigenissen. Geloofwaardigheid der getuigen.

§ 1159. De verklaring van eenen enkelen getuige zonder eenig ander middel van bewijs verdient in regten geen geloof. Art. 1942.

§ 1160. Indien de afzonderlijke en op zich zelve staande getuigenissen van verschillende personen, omtrent verschillende feiten, door haren zamenloop en verband strekken tot staving van een bepaald feit, wordt het aan het oordeel des regters overgelaten, om daaraan zoodanige kracht toe te kennen, als de omstandigheden vereischen. Art. 1943.

§ 1161. In de beoordeeling der waarde van de getuigenissen moet de regter acht geven:

1°. Op de onderlinge overeenkomst der getuigen.

2°. Op de overeenstemming der getuigenissen met hetgeen van elders aangaande de zaak in het geding bekend is.

3°. Op de beweegredenen die de getuigen kunnen hebben gehad om de zaak op deze of gene wijze voor te dragen.

4°. Op de leefwijze der getuigen.

5°. Op hunne zeden.

6°. Op hunnen stand.

7°. In het algemeen op alles wat op hunne meerdere of mindere geloofwaardigheid invloed kan hebben. Art. 1945.

Wijze waarop de verklaringen der getuigen moeten afgelegd worden.

§ 1162. De getuigen moeten volgens de wijze hunner

godsdienstige gezindheid zweren of beloven, dat zij de waarheid zullen zeggen. Art. 1948.

§ 1163. Ieder getuigenis moet met redenen van wetenschap bekleed zijn; bijzondere meeningen of gissingen bij redenering opgemaakt zijn geene getuigenissen. Art. 1944.

§ 1164. Zie voorts over de wijze, waarop het getuigenverhoor geschiedt, art. 103—120, 199—218 W. van B. R.

Verpligting om getuigenis af te leggen.

§ 1165. Alle personen, bekwaam om getuigen te zijn, zijn verpligt om getuigenis in regten af te leggen; echter kunnen zich daarvan verschoonen:

1°. Die aan ééne der partijen in de zijdlinie bestaan in den tweeden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

2°. Die den echtgenoot van ééne der partijen bestaan in de regte linie onbeperkt, en in de zijdlinie in den tweeden graad.

3°. Allen die uit hoofde van hunnen stand, beroep of wettige betrekking, tot geheimhouding verpligt zijn, omtrent hetgeen waarvan hun de wetenschap als zoodanig is toevertrouwd. Art. 1946.

Onbekwaamheid.

§ 1166. Onbekwaam om te getuigen zijn, en mogen niet worden gehoord:

1°. De bloed- en aanverwanten van ééne der partijen in de regte linie.

2°. De echtgenoot, zelfs na de echtscheiding. Art. 1947.

Onbevoegdheid.

§ 1167. Als getuigen kunnen niet worden toegelaten:

1°. Zij, die den vollen ouderdom van vijftien jaren niet hebben bereikt.

2°. Zij die ter zake van onnoozelheid, krankzinnigheid of razernij zijn onder curatele gesteld.

3°. Zij die, hangende het geding, op bevel des regters zich in verzekerde bewaring bevinden. Art. 1949.

§ 1168. Het staat echter aan den regter vrij, om zoodanige minderjarigen of onder curatele gestelden, die bij tusschenpoozen het genot hunner verstandelijke vermogens bezitten, zonder eedsaflegging te hooren, doch hunne verklaringen mogen slechts als toelichting worden aangemerkt, en dienen om bekend te worden met, en op het spoor te geraken van feiten, die door de gewone bewijsmiddelen nader kunnen worden bewezen. Art. 1949.

Wraking.

§ 1169. Als getuigen kunnen gewraakt worden:

1°. Die in de zijdlinie bloed- of aanverwant is van ééne der partijen, tot den vierden graad ingesloten.

2°. De aanverwant van den echtgenoot van ééne der partijen, in de regte linie onbeperkt, en in de zijdlinie tot in den vierden graad ingesloten.

3°. De vermoedelijke erfgenaam, de begiftigde, de dienstbode of de bediende van ééne der partijen, of hij die een regtstreeksch of zijdelingsch belang bij het geding heeft.

4°. Die tot eene lijf- of onteerende straf, of zelfs ter zake van diefstal, opligting, valschheid of misbruik van vertrouwen, tot eene niet onteerende straf zijn veroordeeld. Art. 1950.

§ 1170. Nogtans zijn bloed- en aanverwanten, dienstboden of bedienden in regtsgedingen betrekkelijk tot den burgerlijken staat, van echtscheiding of scheiding van tafel en bed, als zoodanig niet onbekwaam, noch kunnen zij gewraakt worden. Art. 1951. Art. 827 W. van B. R.

§ 1171. Over de wijze van wraking, zie artt. 108, 213, 214 W. van B. R.

TITEL IV.

Van vermoedens.

(Art. 1952—1959.)

Bepaling. Verdeeling.

§ 1172. Vermoedens zijn gevolgtrekkingen die de wet of de regter uit eene bekende tot eene onbekende zaak afleidt. Art. 1952.

§ 1173. Zij zijn van tweederlei aard:

1°. Wettelijke. (Art. 1953—1958.)

2°. Die niet op de wet zijn gegrond. (Art. 1959.) Art. 1952.

Wettelijke vermoedens.

§ 1174. Wettelijke vermoedens zijn die, welke uit kracht eener bijzondere wetsbepaling met zekere handelingen of met zekere feiten verbonden zijn, zoo als:

1°. De handelingen, die de wet nietig verklaart, omdat zij, door haren aard en door hare hoedanigheid alleen vermoed worden gepleegd te zijn, om eene wetsbepaling te ontduiken.

2°. De gevallen, waarin de wet verklaart, dat de eigendom of de bevrijding van schuld uit zekere bepaalde omstandigheden wordt afgeleid.

3°. Het gezag van een regterlijk gewijsde. (Art. 1954—1957.)

4°. De kracht van de bekentenis of van den eed van ééne der partijen. (Art. 1960—1981.) Art. 1953.

§ 1175. Om het gezag van een regterlijk gewijsde te kunnen inroepen, wordt vereischt:

1°. Dat de zaak, die gevorderd wordt, dezelfde zij.

2°. Dat de eisch op dezelfde oorzaak beruste.

3°. Dat de eisch door en tegen dezelfde partijen in dezelfde betrekking gedaan zij; doch vonnissen betrekkelijk den staat van personen, gewezen tegen hem, die wettiglijk bevoegd was om den eisch tegen te spreken, zijn van kracht tegen iedereen. Art. 1954, 1957.

§ 1176. Een arrest of een vonnis in kracht van gewijsde gegaan, waarbij iemand, uit hoofde van misdrijf, tot straf is verwezen, levert in een burgerlijk geschil het bewijs der gepleegde daad, behoudens tegenbewijs; doch indien iemand van een aan hem ten laste gelegd misdrijf is vrijgesproken, kan die vrijspraak bij den burgerlijken regter niet worden ingeroepen, om eenen eisch tot schadevergoeding af te weren. Artt. 1955, 1956.

§ 1177. Een wettelijk vermoeden ontslaat hem, in wiens voordeel het bestaat van alle verdere bewijzen; en wordt daartegen geen bewijs toegelaten in geval de wet op grond daarvan zekere bepaalde handelingen nietig verklaart, of den regtsingang weigert; ten zij de wet zelve het tegenbewijs vrijlate, en onverminderd hetgeen omtrent den geregtelijken eed en de geregtelijke bekentenis vastgesteld is. Art. 1958. (Artt. 1960—1982.)

Vermoedens die niet op de wet gegrond zijn.

§ 1178. Vermoedens die niet op de wet gegrond zijn worden overgelaten aan het oordeel en aan de voorzigtigheid van den regter, die echter op geene andere letten mag dan op die, welke gewigtig, naauwkeurig, bepaald en met elkander in overeenstemming zijn. Zij kunnen alleen in aanmerking komen:

1°. In de gevallen, waarin het getuigenbewijs wordt toegelaten.

2°. Wanneer uit hoofde van kwade trouw of bedrog tegen eene handeling of akte wordt opgekomen. Art. 1959.

TITEL V.

Van bekentenis.

(Art. 1960—1965.)

Algemeene bepalingen.

§ 1179. De bekentenis is:
1o. Geregtelijk. (Artt. 1962, 1963.)
2o. Buiten regten afgelegd. (Art. 1964, 1965.) Art. 1660.

§ 1180. Eene bekentenis mag niet gesplitst worden ten nadeele van hem, die haar heeft afgelegd, ten zij de schuldenaar daarbij tot zijne bevrijding feiten heeft aangevoerd, wier valschheid wordt bewezen. Art. 1961.

Geregtelijke bekentenis.

§ 1181. De geregtelijke bekentenis levert een volledig bewijs op tegen hem die haar het zij in persoon het zij bij eenen bijzonderen gevolmagtigde heeft afgelegd. Art. 1962.

§ 1182. Zij kan alleen herroepen worden, indien bewezen wordt, dat zij een gevolg is geweest van dwaling omtrent feiten. Art. 1963.

Bekentenis buiten regten afgelegd.

§ 1183. Eene mondelinge bekentenis buiten regten gedaan kan niet worden ingeroepen dan in de gevallen waarin het bewijs door getuigen is toegelaten; en ook dan blijft het aan des regters oordeel overgelaten, welke kracht daaraan moet worden toegekend. Artt. 1964, 1965.

TITEL VI.

Van den geregtelijken eed.

(Artt. 1966—1982.)

Algemeene bepalingen.

§ 1184. De geregtelijke eed is van tweederlei aard:

1°. De beslissende eed, die door de ééne partij aan de andere wordt opgedragen, om de beslissing der zaak daarvan te doen afhangen. (Artt. 1967—1976.)

2°. Die, welke door den regter ambtshalve aan éénc der beide partijen wordt opgelegd. (Artt. 1977—1982.) Art. 1966.

§ 1185. De eed moet worden afgelegd in tegenwoordigheid der wederpartij, of deze behoorlijk geroepen, voor den regter, die van het geding kennis neemt; of, indien dit laatste onuitvoerlijk is, om een wettig beletsel, kan de regtbank daartoe één harer leden magtigen, die zich alsdan naar de woning of naar het verblijf zal begeven van hem die den eed moet afleggen; en, zoo deze te ver verwijderd, of buiten het regtsgebied der regtbank gelegen is, kan zij het afnemen van den eed opdragen aan den regter van dat verblijf of van die woonplaats. Artt. 1981, 1982.

§ 1186. De eed moet persoonlijk worden afgelegd, ten zij de regter om gewigtige redenen toesta, dat dit geschiede bij eenen bijzonderen bij authentieke akte gemagtigde, mits de volmagt den af te leggen eed omstandig en naauwkeurig inhoude. Art. 1982.

Beslissende eed

§ 1187. De beslissende eed kan worden opgedragen in elken stand van het regtsgeding, zelfs als er geen ander middel van bewijs hoegenaamd aanwezig is, en omtrent alle geschillen, behalve die waarover partijen geene dading zouden mogen aangaan, of waarin hare bekentenis niet zou kunnen worden in aanmerking genomen, doch alleen omtrent een feit, dat persoonlijk zoude zijn verrigt door hem aan wiens eed de beslissing wordt overgelaten. Artt. 1967, 1968.

§ 1188. Hij, aan wien de eed is opgedragen moet dien afleggen of terugwijzen, mits, in het laatste geval, het de daad gelde van beide partijen. Artt. 1969, 1970.

§ 1189. Hij, aan wien de eed is opgedragen of terug-

gewezen, en die weigert dien af te leggen, moet in zijne vordering of exceptie in het ongelijk worden gesteld. Art. 1969.

§ 1190. De opdragt, terugwijzing of aanneming geschiedt door de partij, of door eenen bijzonderlijk daartoe gemagtigde. Art. 1971.

§ 1191. Die den eed heeft opgedragen of teruggewezen, kan die daad niet weder intrekken, indien de wederpartij zich bereid heeft verklaard dien af te leggen, noch ook, nadat deze afgelegd is, de valschheid daarvan beweren. Artt. 1972, 1973.

§ 1192. De afgelegde eed levert bewijs ten voordeele of ten nadeele van hem, die hem opgedragen of teruggewezen heeft en van zijne erfgenamen of regtverkrijgenden. Art. 1974.

§ 1193. De eed door éénen der hoofdelijke schuldeischers opgedragen bevrijdt den schuldenaar alleen voor het aandeel van dien schuldeischer; die door den hoofdschuldenaar afgelegd bevrijdt de borgen. Art. 1975.

§ 1194. De eed door één' der hoofdelijke schuldenaren afgelegd bevrijdt de mede-schuldenaren; die door den borg, den hoofdschuldenaar; mits, in beide gevallen, deze de schuld zelve, en niet de hoofdelijkheid of den borgtogt betreffe. Art. 1976.

Ambtshalve eed.

§ 1195. De regter kan ambtshalve aan ééne der partijen den eed opleggen:

1°. Om daarvan de beslissing eener zaak, die noch volledig bewezen noch geheel van bewijs ontbloot is, te doen afhangen.

2°. Om het bedrag of de waarde der gevorderde zaak te bepalen, indien het onmogelijk is dit op eene andere wijze te doen; en moet de regter, in dat geval, de som bepalen, tot welker beloop de eischer op zijnen eed zal geloofd worden. Artt. 1977—1979.

§ 1196. Deze eed kan niet aan de wederpartij worden teruggewezen. Art. 1980.

TITEL VII.

Van verjaring.

(Art. 1983—2030.)

Verjaring in het algemeen.

§ 1197. Verjaring is een middel om, door het verloop van eenen zekeren bepaalden tijd, en onder de voorwaarden bij de wet bepaald, iets te verkrijgen of van eene verbindtenis bevrijd te worden. Art. 1983.

§ 1198. Men kan vooraf geen afstand doen van de nog onvervulde verjaring, maar wel van eene verjaring, die reeds verkregen is, zelfs stilzwijgende, door eene daad, die doet vooronderstellen, dat men zijn verkregen regt heeft laten varen. Artt. 1984, 1985.

§ 1199. Schuldeischers of andere belanghebbenden kunnen opkomen tegen den afstand van verjaring door den schuldenaar ter bedriegelijke verkorting hunner regten gedaan. Art. 1989.

§ 1200. Hij die niet mag vervreemden mag geen afstand doen van eene verkregen verjaring. Art. 1986.

§ 1201. In elken staat van het geding, zelfs in hooger beroep, kan men zich op verjaring beroepen; de regter mag die ambthalve niet toepassen. Artt. 1987, 1988.

§ 1202. De staat, de gemeenten en andere openbare gestichten zijn aan dezelfde verjaringen onderworpen als bijzondere personen, en kunnen daarvan op gelijke wijze gebruik maken. Art. 1991.

§ 1203. De verjaring wordt gerekend bij dagen en niet bij uren; zij is verkregen, wanneer de laatste dag van den vereischten tijd verloopen is. Art. 1999.

Verjaring als middel om iets te verkrijgen.

§ 1204. Men kan door verjaring den eigendom niet verkrijgen van zaken die buiten den handel zijn; doch door haar verkrijgt men den eigendom van een onroerend goed, van eene rente of van eenige andere aan toonder niet betaalbare inschuld. Artt. 1990, 2000. (Art. 593.)

§ 1205. Om op deze wijze eigendom te verkrijgen wordt vereischt, dat men bezeten hebbe:

1o. Gedurende twintig jaren.

2o. Dat dat bezit geweest zij:

a. Voortdurend en onafgebroken; doch de tegenwoordige bezitter, die bewijst van ouds bezeten te hebben, wordt verondersteld mede het bezit te hebben gehad gedurende den tijd die tusschen beide verloopen is; onverminderd het tegenbewijs.

b. Ongestoord.

c. Openbaar.

d. Niet dubbelzinnig.

3o. Voor zich zelven, zoodat zij die voor een ander bezitten, noch hunne erfgenamen, immer iets door verjaring verkrijgen kunnen, ten zij de titel van hun bezit veranderd zij, het zij uit eene oorzaak, van een derde afkomstig, het zij door hunne tegenspraak tegen het regt van den eigenaar; doch zij, aan wie de bezitters ter bede het goed hebben overgedragen bij eenen titel tot overgang van eigendom geschikt, kunnen dat goed door verjaring verkrijgen.

4o. Te goeder trouw; doch het is voldoende dat deze bestond op het oogenblik der verkrijging; zij wordt altijd verondersteld. (Art. 587, 589.)

5o. Uit kracht van eenen wettigen titel, die niet nietig is uit hoofde van een gebrek in den vorm; doch die te goeder trouw gedurende dertig jaren bezit behoeft geenen titel te toonen. Art. 1992—1994, 1996—1998, 2000—2003.

§ 1206. Om den vereischten tijd te vervullen kan men bij zijn eigen bezit dat van den vorigen bezitter, van wien men de zaak verkregen heeft, voegen, op welke wijze men dezen ook zij opgevolgd. Art. 1995.

§ 1207. Ten aanzien van alle andere roerende goederen, als die in § 1204 vermeld, geldt het bezit als volkomen titel; niettemin kan hij, die iets verloren heeft, of aan wien iets ontstolen is, gedurende drie jaren, te rekenen van den dag, waarop het verlies of de diefstal heeft plaats gehad, het verlorene of gestolene als zijn eigendom terug vorderen van hem, in wiens handen hij het vindt, behoudens het verhaal van den laatstgemelde op hem, van wien hij het bezit bekomen heeft, en onverminderd het gezegde in § 581. Art. 2014. (Art. 2000, 637.)

Verjaring als middel om van eene verpligting bevrijd te worden.

§ 1208. Alle regtsvorderingen, zoowel zakelijke als persoonlijke, verjaren door dertig jaren, zonder dat hij die zich op de verjaring beroept verpligt zij eenigen titel te toonen, of zonder dat men hem eenige exceptie uit zijne kwade trouw ontleend kunne tegenwerpen. Art. 2004.

§ 1209. Door verloop van één jaar verjaren:

1°. De regtsvordering van meesters en onderwijzers in kunsten en wetenschappen, wegens lessen, die zij bij de maand of voor korter tijd geven.

2°. Die van herbergiers en tafelhouders, wegens het verschaffen van woning en kost.

3°. Die van arbeiders en handwerkslieden wegens hun loon. Art. 2005.

§ 1210. Door verloop van twee jaren verjaren:

1°. De regtsvordering van artsen, heelmeesters en apothekers, wegens hunne bezoeken, heelkundige diensten en geneesmiddelen.

2°. Die van deurwaarders, wegens hun loon voor het

beteekenen van akten en het ten uitvoer brengen van de hun opgedragen werkzaamheden.

3°. Die van kostschoolhouders, wegens het kost- en schoolgeld voor hunne leerlingen, en van andere meesters voor het loon van hun onderwijs.

4°. Die der dienstboden, wegens de betaling van hun loon.

5°. Die van advokaten, tot de betaling hunner verdiensten, en van procureurs tot de betaling van hunne voorschotten en loon; te rekenen van den dag, dat de partijen eene schikking hebben getroffen, of de volmagt op die procureurs is ingetrokken; ten aanzien van onafgedane zaken, kunnen zij geene voldoening vorderen van voorschotten en verdiensten, die meer dan tien jaren ten achteren zijn.

6°. Die van notarissen, tot betaling van hunne voorschotten en loon, te rekenen van den dag waarop de akten zijn verleden.

7°. Die tegen deurwaarders, wegens de afgifte der stukken, te rekenen sedert het uitvoeren van den last, of het beteekenen der akten waarmede zij belast waren. Artt. 2006, 2007, 2011.

§ 1211. Door verloop van vijf jaren verjaren:

1°. De regtsvorderingen van timmerlieden, metselaars en andere werkbazen, tot betaling hunner leveranciën en loonen.

2°. Die van kooplieden voor de koopwaren aan bijzondere, geene handeldrijvende personen, of aan kooplieden, die denzelfden handel niet drijven, geleverd.

3°. Die tegen regters en procureurs, wegens de afgifte der stukken, te rekenen van de uitwijzing der gedingen.

4°. De interessen van altijddurende renten of van lijfrenten.

5°. Die van jaarwedden tot onderhoud.

6°. De huurprijzen van huizen en van landgoederen.

7°. De interessen van geleende geldsommen.

8°. In het algemeen al hetgeen betaalbaar is bij het jaar

of bij kortere vastgestelde termijnen. Artt. 2008, 2011, 2012.

§ 1212. De verjaring der vordering in §§ 1209, 1210 n°. 1—6, 1211 n°. 1, 2 bedoeld heeft plaats, ofschoon men met het doen van leverанciën, diensten en arbeid zij voortgegaan. Zij houdt op te loopen:

1°. Wanneer er eene schriftelijke schuldbekentenis is opgemaakt.

2°. Wanneer de verjaring gestuit is. Art. 2009. (Artt. 2005—2008, 2016, 2017.)

§ 1213. Zij aan wie dezelfde verjaring wordt tegengeworpen kunnen van hen die zich daarvan bedienen den eed vorderen, dat de schuld werkelijk betaald is; de eed kan worden opgelegd aan de weduwe en aan de erfgenamen of aan hunne voogden, indien zij minderjarig zijn, ten einde te verklaren, dat zij niet weten, dat de zaak verschuldigd is. Art. 2010.

Stuiting.

§ 1214. De verjaring is gestuit:

1°. Wanneer de bezitter gedurende meer dan een jaar van het genot der zaak beroofd is, het zij door den vorigen eigenaar, het zij zelfs door eenen derde.

2°. Door aanmaning, dagvaarding, zelfs voor een onbevoegden regter, en door elke daad van regtsvordering in den vereischten vorm beteekend door eenen daartoe bevoegden ambtenaar uit naam van den regthebbende aan hem dien men beletten wil de verjaring te verkrijgen.

3°. Door de erkentenis door woorden of door daden van het regt van hem tegen wien de verjaring loopt door den bezitter of den schuldenaar gedaan. Artt. 2015—2017, 2019.

§ 1215. De verjaring wordt echter niet gestuit:

1°. Indien de aanmaning of dagvaarding wordt ingetrokken of nietig verklaard.

2°. Indien de aanlegger van zijnen eisch afstand doet.

3°. Indien de eisch wordt ontzegd.

4°. Indien de aanleg uit hoofde van het tijdsverloop is vervallen verklaard. Art. 2018.

§ 1216. De beteekening aan één der hoofdelijke schuldenaars of diens erkentenis stuit de verjaring tegen al de overigen, zelfs tegen hunne erfgenamen; de beteekening aan één der erfgenamen van eenen hoofdelijken schuldenaar of diens erkentenis stuit de verjaring niet ten aanzien van de overige mede-erfgenamen, zelfs niet in het geval eener hypothécaire schuld, ten zij de verbindtenis ondeelbaar zij; ten aanzien van de andere mede-schuldenaren wordt de verjaring slechts gestuit voor zooveel het aandeel van dien erfgenaam betreft; om de verjaring der geheele schuld ten aanzien der andere mede-schuldenaren te stuiten, wordt vereischt eene beteekening aan al de erfgenamen van den overleden schuldenaar, of eene erkentenis door al die erfgenamen gedaan. Art. 2020.

§ 1217. De beteekening aan den hoofdschuldenaar gedaan of zijne erkentenis stuit de verjaring tegen den borg. Art. 2021.

§ 1218. De stuiting der verjaring door één der hoofdelijke schuldeischers geldt voor alle hoofdelijke mede schuldeischers. Art. 2022.

Schorsing.

§ 1219. De verjaring loopt tegen alle personen, behalve tegen hen te wier behoeve de wet eene uitzondering maakt. Art. 2023.

§ 1220. Verjaring loopt niet:

1°. Tegen minderjarigen en onder curatele gestelden, behalve die verjaringen, waarvan in §§ 1209 - 1211 gesproken is, onverminderd in dat geval hun verhaal op hunne voogden of curators.

2°. Tusschen echtgenooten.

3°. Tegen eene vrouw gedurende haar huwelijk:

a. Als de regtsvordering der vrouw niet zou kunnen vervolgd worden, dan na het doen eener keus omtrent de aanvaarding of den afstand der gemeenschap.

b. Als de man het eigen goed der vrouw zonder hare toestemming verkocht hebbende, den verkoop moet vrijwaren.

c. In alle andere gevallen waarin de actie van de vrouw op den man zou terugkomen.

4°. Met betrekking tot eene inschuld, die van eene voorwaarde afhangt, zoo lang die niet vervuld is.

5°. Met betrekking tot een regtsgeding tot vrijwaring, zoo lang de uitwinning geene plaats heeft gehad.

6°. Met betrekking tot eene inschuld die op eenen bepaalden dag vervalt, zoo lang die dag niet verschenen is.

7°. Tegen eenen erfgenram, die eene nalatenschap onder het voorregt van boedelbeschrijving aanvaard heeft, ten opzigte zijner inschulden ten laste dier nalatenschap. Art. 2013, 2024—2028.

§ 1221. Verjaring loopt tegen eene onbeheerde nalatenschap, ofschoon van geenen curator voorzien, alsmede gedurende den tijd dat de erfgenaam zich beraadt. Artt. 2028, 2029.

Algemeene bepaling.

§ 1222. De verjaringen, die reeds vóór de afkondiging van het Burgerlijk Wetboek eenen aanvang genomen hebben, worden overeenkomstig de bepalingen van het vorige Wetboek geregeld. Art. 2030.

INHOUD.

INLEIDING.

TWEEDE BOEK.

Van zaken.

DERDE BOEK.

Van verbindtenissen.

VIERDE BOEK.

Van bewijs en verjaring.

